

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Ocena programowa

Profil ogólnoakademicki

Raport Samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ul. Bankowa 12, 40-007 Katowice

Nazwa ocenianego kierunku studiów: geografia

1. Poziom studiów: I i II poziom studiów
2. Forma studiów: studia stacjonarne
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
		liczba	%
1.	I STOPIEŃ nauki o Ziemi i środowisku (dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych) [dyscyplina wiodąca]:	135	75%
2.	II STOPIEŃ nauki o Ziemi i środowisku (dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych) [dyscyplina wiodąca]:	114	95%

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1.	I STOPIEŃ geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (dziedzina nauk społecznych):	45	25%
2.	II STOPIEŃ geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (dziedzina nauk społecznych):	6	5%

Na studiach prowadzone jest kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela

☒ TAK ☐ NIE

W przypadku zaznaczenia opcji TAK, proszę wskazać rodzaj zawodu nauczyciela, w zakresie którego prowadzone jest kształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję):

- ☒ nauczyciel przedmiotu - geografia
- ☐ nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych
- ☐ nauczyciel praktycznej nauki zawodu
- ☐ nauczyciel prowadzący zajęcia
- ☐ nauczyciel psycholog
- ☐ nauczyciel przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej
- ☐ nauczyciel pedagog specjalny
- ☐ nauczyciel logopeda
- ☐ nauczyciel prowadzący zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. 2018 poz. 1818).

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, z późn. zm.) podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów
STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA

Kod efektu uczenia się kierunku	Efekty uczenia się	Kody charakterystyk II stopnia PRK do których odnosi się efekt kierunkowy
	Po ukończeniu studiów absolwent:	
WIEDZA		
KGG1_W01	Zna i rozumie w zaawansowanym stopniu - fakty, pojęcia, zjawiska, prawidłowości geograficzne oraz zna metody matematyczne, statystyczne i techniki badawcze oraz narzędzia pozyskiwania danych o środowisku przyrodniczym i społeczno-ekonomicznym; rozumie teorie wyjaśniające stanowiące podstawową wiedzę ogólną z zakresu geografii	2018_P6S_WG
KGG1_W02	Ma wiedzę o człowieku jako podmiocie konstytuującym struktury społeczne i gospodarcze, o procesach zmian systemów i instytucji społecznych i gospodarczych oraz zna i rozumie fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji	2018_P6S_WK
KGG1_W03	Zna i rozumie ekonomiczne, prawne, etyczne i inne uwarunkowania różnych rodzajów działalności zawodowej związanej z geografią, w tym pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego	2018_P6S_WK
KGG1_W04	Zna i rozumie zasady tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości wykorzystujących wiedzę z zakresu nauk geograficznych	2018_P6S_WK
UMIEJĘTNOŚCI		
KGG1_U01	Potrafi samodzielnie formułować i rozwiązywać złożone i nietypowe problemy geograficzne, posługiwać się systemami normatywnymi oraz wykonywać zadania z użyciem właściwych źródeł i baz informacyjnych, a także potrafi zaplanować obserwacje, pomiary terenowe oraz przeprowadzić krytyczną analizę i ocenę oraz syntezę pozyskanych informacji; potrafi właściwie dobrać i stosować metody i narzędzia, w tym metody laboratoryjne, statystyczne, zaawansowane techniki informacyjno- komunikacyjne; potrafi formułować i rozwiązywać problemy geograficzne: identyfikować, analizować, interpretować i prognozować zjawiska przyrodnicze, społeczne, kulturowe, polityczne, prawne, ekonomiczne	2018_P6S_UW
KGG1_U02	Potrafi komunikować się z otoczeniem z użyciem specjalistycznej terminologii geograficznej; potrafi brać udział w debacie - przedstawiać i oceniać różne opinie i stanowiska oraz dyskutować o zagadnieniach szczegółowych z zakresu nauk geograficznych z użyciem specjalistycznej terminologii	2018_P6S_UK
KGG1_U03	Posiada umiejętność rozumienia oraz tworzenia tekstów pisanych i wypowiedzi, bazując na wiedzy systemowej w zakresie właściwym dla nauk geograficznych	2018_P6S_UK
KGG1_U04	Potrafi planować i organizować pracę indywidualną i zespołową a także potrafi współdziałać z innymi osobami w ramach prac zespołowych (w tym o charakterze interdyscyplinarnym) przyjmując w niej różne role	2018_P6S_UO
KGG1_U05	Potrafi samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie i zaplanować własną karierę zawodową lub naukową	2018_P6S_UU
KGG1_U06	Rozumie oraz tworzy różnego typu teksty pisane wymagające wiedzy systemowej o języku w zakresie jego struktur gramatycznych, leksyki i fonetyki. Porozumiewa się w języku obcym w zakresie właściwym dla danego obszaru wiedzy na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego	2018_P6S_UK
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		

KGG1_K01	Krytycznie ocenia posiadaną wiedzę, jest gotów stale uzupełniać i doskonalić nabytą wiedzę i umiejętności z zakresu nauk o Ziemi i środowisku oraz geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej	2018_P6S_KK
KGG1_K02	Uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu interdyscyplinarnych problemów poznawczych i praktycznych oraz potrzebę zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	2018_P6S_KK
KGG1_K03	Jest gotów do wypełniania zobowiązań społecznych, współorganizowania działalności na rzecz otoczenia społeczno-gospodarczego i jest gotów do inicjowania działań na rzecz interesu publicznego	2018_P6S_KO
KGG1_K04	Jest gotów do działania w sposób przedsiębiorczy - prawidłowo wykonuje zadania, identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu	2018_P6S_KR

Kod efektu uczenia się kierunku	Efekty uczenia się związane z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela	Kody charakterystyk II stopnia PRK do których odnosi się efekt kierunkowy
	Po ukończeniu studiów absolwent:	
WIEDZA		
KGG1P_W01	ma wiedzę o miejscu dydaktyki i pedagogiki w systemie nauk, oraz o ich przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi, zna najważniejsze tradycje i współczesne nurty pedagogiki oraz dydaktyki, rozumie ich historyczne i kulturowe uwarunkowania, oraz zna terminologię używaną w pedagogice i dydaktyce; ma też wiedzę o projektowaniu i prowadzeniu badań w dydaktyce: o problemach badawczych, metodach, technikach oraz narzędziach badawczych	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK
KGG1P_W02	ma uporządkowaną wiedzę na temat wychowania i kształcenia, na temat rozwoju człowieka zna wybrane koncepcje człowieka: filozoficzne, psychologiczne i społeczne, stanowiące teoretyczne podstawy działalności pedagogicznej, w tym edukacji przyrodniczej/geograficznej, zna koncepcje dotyczące wychowania i edukacji; rozumie różnorodne uwarunkowania procesu nauczania - uczenia się przyrody i geografii, ma też uporządkowaną wiedzę o różnych środowiskach wychowawczych, ich specyfice i procesach w nich zachodzących w odniesieniu do edukacji przyrodniczej/ geograficznej	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK
KGG1P_W03	ma wiedzę dotyczącą komunikowania interpersonalnego i społecznego, ich prawidłowości i zakłóceń w odniesieniu do uczestników procesu edukacji (uczeń, rodzic, nauczyciel)	2018_P6S_WG
KGG1P_W04	ma wiedzę o strukturze i funkcjach systemu edukacji, w tym o celach edukacji, podstawach prawnych, organizacji i funkcjonowaniu różnych instytucji edukacyjnych i wychowawczych, ma też uporządkowaną wiedzę o metodyce wykonywania typowych zadań związanych z procesem nauczania przyrody i geografii, normach i procedurach stosowanych w różnych obszarach działalności dydaktyczno-wychowawczej	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK
KGG1P_W05	zna zasady projektowania celów i strukturyzacji treści kształcenia przyrodniczego, zna metody kształcenia przyrodniczego, ze szczególnym uwzględnieniem eksperymentów przyrodniczych, zajęć terenowych i technik multimedialnych, oraz zna zasady kontroli i oceny osiągnięć ucznia z zakresu przyrody i geografii; posiada też wiedzę o bezpieczeństwie i higienie pracy, związanych z procesem nauczania - uczenia się przyrody i geografii, podejmowanych działaniach wychowawczych	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK

KG1P_W06	zna obowiązki dydaktyczno – wychowawcze nauczyciela i specyfikę pracy szkoły, posiada wiedzę dotyczącą projektowania drogi rozwoju zawodowego i związanego z nim awansu, dysponuje również wiedzą na temat zasad i norm etycznych związanych z wykonywaniem zawodu nauczyciela	2018_P6S_WG
UMIEJĘTNOŚCI		
KG1P_U01	potrafi analizować, interpretować oraz projektować strategie działań pedagogicznych w zakresie kształcenia przyrodniczego i geograficznego; potrafi zdiagnozować problemy, prognozować przebieg ich rozwiązania oraz przewidywać skutki planowanych działań dotyczących procesu kształcenia, potrafi także animować prace nad rozwojem uczniów w zakresie edukacyjnym oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy i umiejętności, a także wspierać do działań na rzecz uczenia się przez całe życie	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
KG1P_U02	potrafi zaplanować etapy rozwoju zawodowego i działania które prowadzą do osiągnięcia sukcesu zgodnie z zasadami i normami etycznymi zawodu nauczyciela, potrafi dokonać analizy własnych działań dydaktyczno-wychowawczych i wskazać ewentualne obszary wymagające modyfikacji, potrafi także pracować w zespole pełniąc różne role, podejmując nowe wyzwania i zadania wykazując się umiejętnościami organizatorskimi pozwalającymi na realizację celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem działań edukacyjnych	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
KG1P_U03	potrafi samodzielnie projektować i realizować zajęcia z przyrody i geografii w klasie i w terenie z zastosowaniem różnorodnych strategii i metod kształcenia, uwzględniając założenia podstawy programowej przedmiotu przyroda i geografia oraz specyfikę obszaru ich realizacji dla uczniów o różnicowanych potrzebach edukacyjnych, oraz dokonywać krytycznej analizy i oceny swoich zajęć, dokonać ewaluacji osiągnięć uczniów i efektywności własnej pracy dydaktyczno-wychowawczej, oceniać wypowiedzi ustne i pisemne uczniów; projektować i oceniać opracowane formy testów osiągnięć ucznia	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
KG1P_U04	potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki i dydaktyki w celu analizowania i interpretowania zagadnień wychowawczo-dydaktycznych, potrafi dokonać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych i analizuje ich powiązania z różnymi obszarami działalności wychowawczo-dydaktycznej oraz procesem kształcenia, potrafi też posługiwać się ujęciami teoretycznymi w celu diagnozowania i prognozowania sytuacji oraz ustalania strategii działań praktycznych w odniesieniu do różnych kontekstów działalności pedagogicznej	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
KG1P_U05	posiada umiejętności badawcze pozwalające na analizowanie przykładów badań oraz konstruowanie i prowadzenie badań pedagogicznych, w tym z dydaktyki; potrafi formułować wnioski, opracować i zinterpretować wyniki wykorzystując ICT, potrafi też samodzielnie poszerzać wiedzę i rozwijać swoje umiejętności wychowawczo-dydaktyczne, korzystając z różnych źródeł (w języku rodzimym i obcym) oraz nowoczesnych technologii (ICT)	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
KG1P_U06	potrafi spójnie i precyzyjnie wypowiadać się w mowie i piśmie na tematy dotyczące wybranych zagadnień wychowawczo-dydaktycznych, posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii popierając je argumentacją w kontekście wybranych założeń teoretycznych, poglądów różnych autorów, a także ocenić przydatność typowych metod i procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z różnymi obszarami kształcenia – formalnego i nieformalnego	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		

KG1P_K01	ma świadomość poziomu swojej wiedzy merytorycznej nauczanego przedmiotu oraz wiedzy i umiejętności z pedagogiki i dydaktyki, rozumie potrzebę ciągłego doskazywania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonując samooceny własnych kompetencji, docenia znaczenie dorobku nauk pedagogicznych oraz dydaktyki dla prawidłowej realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, jest też gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych, wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych działań w zakresie nauczania-uczenia się przyrody i geografii oraz działań wychowawczych	2018_P6S_KK, 2018_P6S_KO, 2018_P6S_KR
KG1P_K02	dostrzega i formuluje problemy moralne i dylematy etyczne związane z własną i cudzą pracą, poszukuje optymalnych rozwiązań, postępuje zgodnie z zasadami etyki	2018_P6S_KK, 2018_P6S_KO
KG1P_K03	jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach realizujących działania w zakresie edukacji przyrodniczej/geograficznej oraz pracy wychowawczo-opiekuńczej i kulturalnej, wykazuje się samodzielnością w projektowaniu i realizowaniu nowatorskich zajęć edukacyjnych, w tym dla uczniów o różnicowanych potrzebach edukacyjnych	2018_P6S_KK, 2018_P6S_KR
KG1P_K04	dąży do budowania u uczniów emocjonalnej więzi z jego najbliższą okolicą, regionem oraz zachęca uczniów do działań na rzecz zrównoważonego rozwoju	2018_P6S_KO, 2018_P6S_KR

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów
STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

Kod efektu uczenia się kierunku	Efekty uczenia się	Kody charakterystyk II stopnia PRK do których odnosi się efekt kierunkowy
	Po ukończeniu studiów absolwent:	
WIEDZA		
KG2_W01	Ma rozszerzoną wiedzę z zakresu nauk geograficznych, ścisłych i nauk o człowieku oraz różnych typach więzi społecznych we współczesnym świecie, podbudowaną aktualną literaturą przedmiotu z nauk geograficznych i pokrewnych oraz dostrzega związki i zależności w różnych obszarach aktywności człowieka i dylematy współczesnej cywilizacji.	2018_P7S_WG
KG2_W02	Ma wiedzę z zakresu stosowanych danych empirycznych w naukach geograficznych i pokrewnych, w tym z zakresu statystyki, GIS, prognozowania procesów przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych oraz zna zasady planowania badań geograficznych, pozyskiwania danych i narzędzia ich opisu.	2018_P7S_WG
KG2_W03	Ma rozszerzoną wiedzę o różnych rodzajach struktur instytucji społeczno-gospodarczych oraz występujących prawidłowościach i relacjach pomiędzy nimi, zna ekonomiczne, prawne i etyczne uwarunkowania różnych działalności zawodowych związanych z kierunkiem studiów geograficznych, a także ma wiedzę na temat wybranych reguł i norm w nich występujących (np. BHP, higiena pracy, etyka zawodu), jak również zna zasady przedsiębiorczości i zarządzania zasobami własności intelektualnej, przemysłowej i praw autorskich.	2018_P7S_WK
UMIEJĘTNOŚCI		
KG2_U01	Stosuje zaawansowane techniki statystyczne i narzędzia informatyczne w celu modelowania, prognozowania i rozwiązywania konkretnych problemów z zakresu nauk geograficznych oraz respektuje systemy normatywne (prawne, zawodowe, etyczne).	2018_P7S_UW
KG2_U02	Wykazuje umiejętność krytycznej analizy i selekcji informacji z różnych źródeł oraz prawidłowo interpretuje i wyjaśnia zjawiska przyrodnicze, społeczne i gospodarcze, a także wzajemne relacje między nimi. Posiada umiejętność praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy w różnych zakresach i formach.	2018_P7S_UW
KG2_U03	Potrafi pozyskiwać i interpretować dane empiryczne oraz na ich podstawie formułować odpowiednie wnioski. Na bazie danych pochodzących z różnych źródeł oraz wiedzy teoretycznej potrafi opisywać, analizować i interpretować przyczyny i przebieg procesów i zjawisk przyrodniczych i społecznych oraz potrafi formułować własne krytyczne opinie i samodzielnie proponować rozwiązania z zastosowaniem właściwej metody badawczej.	2018_P7S_UW
KG2_U04	Porozumiewa się w języku obcym posługując się komunikacyjnymi kompetencjami językowymi w stopniu zaawansowanym. Posiada umiejętność czytania ze zrozumieniem skomplikowanych tekstów naukowych oraz pogłębioną umiejętność przygotowania różnych prac pisemnych (w tym badawczych) oraz wystąpień ustnych dotyczących zagadnień szczegółowych z zakresu danego kierunku w języku obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego	2018_P7S_UK
KG2_U05	Planuje i wykonuje zadania badawcze lub ekspertyzy pod kierunkiem opiekuna naukowego.	2018_P7S_UO
KG2_U06	Samodzielnie planuje rozwój własnej kariery zawodowej lub naukowej.	2018_P7S_UU
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
KG2_K01	Student aktualizuje i pogłębia wiedzę przyrodniczą i społeczno-ekonomiczną; rozumie potrzebę zapoznania się z aktualnym stanem badań w zakresie geografii oraz potrafi samodzielnie uzupełnić wiedzę o wymiar interdyscyplinarny.	2018_P7S_KK
KG2_K02	Student potrafi pracować w grupie przyjmując w niej różne role oraz działać w sposób przedsiębiorczy.	2018_P7S_KO
KG2_K03	Student potrafi inspirować i organizować proces uczenia się, także innych osób, określić priorytety służące realizacji określonych zadań oraz ocenić warunki bezpiecznej pracy i identyfikować zagrożenia zawodowe.	2018_P7S_KR

Kod efektu uczenia się kierunku	Efekty uczenia się związane z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela	Kody charakterystyk II stopnia PRK do których odnosi się efekt kierunkowy
	Po ukończeniu studiów absolwent:	
WIEDZA		
KG2P_W01	Ma wiedzę o miejscu dydaktyki i pedagogiki w systemie nauk, oraz o ich przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi, zna najważniejsze tradycje i współczesne nurty pedagogiki oraz dydaktyki, rozumie ich historyczne i kulturowe uwarunkowania, oraz zna terminologię używaną w pedagogice i dydaktyce; ma też wiedzę o projektowaniu i prowadzeniu badań w dydaktyce: o problemach badawczych, metodach, technikach oraz narzędziach badawczych.	2018_P7S_WK, 2018_dz.szt._P7S_WG
KG2P_W02	Ma uporządkowaną wiedzę na temat wychowania i kształcenia, na temat rozwoju człowieka zna wybrane koncepcje człowieka: filozoficzne, psychologiczne i społeczne, stanowiące teoretyczne podstawy działalności pedagogicznej, w tym edukacji geograficznej, zna koncepcje dotyczące wychowania i edukacji; rozumie różnorodne uwarunkowania procesu nauczania - uczenia się geografii, ma też uporządkowaną wiedzę o różnych środowiskach wychowawczych, ich specyfice i procesach w nich zachodzących w odniesieniu do edukacji geograficznej.	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
KG2P_W03	Ma wiedzę dotyczącą komunikowania interpersonalnego i społecznego, ich prawidłowości i zakłóceń w odniesieniu do uczestników procesu edukacji (uczeń, rodzic, nauczyciel).	2018_P7S_WG
KG2P_W04	Ma wiedzę o strukturze i funkcjach systemu edukacji, w tym o celach edukacji, podstawach prawnych, organizacji i funkcjonowaniu różnych instytucji edukacyjnych i wychowawczych, ma też uporządkowaną wiedzę o metodyce wykonywania typowych zadań związanych z procesem nauczania geografii, normach i procedurach stosowanych w różnych obszarach działalności dydaktyczno-wychowawczej.	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
KG2P_W05	Zna zasady projektowania celów i strukturyzacji treści kształcenia geograficznego, zna metody kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć terenowych i technik multimedialnych, oraz zna zasady kontroli i oceny osiągnięć ucznia z zakresu geografii; posiada też wiedzę o bezpieczeństwie i higienie pracy, związanych z procesem nauczania - uczenia się geografii, podejmowanych działaniach wychowawczych.	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
KG2P_W06	Zna obowiązki dydaktyczno-wychowawcze nauczyciela i specyfikę pracy szkoły, posiada wiedzę dotyczącą projektowania drogi rozwoju zawodowego i związanego z nim awansu, dysponuje również wiedzą na temat zasad i norm etycznych związanych z wykonywaniem zawodu nauczyciela.	2018_P7S_WG
UMIEJĘTNOŚCI		
KG2P_U01	Potrafi analizować, interpretować oraz projektować strategie działań pedagogicznych w zakresie kształcenia geograficznego; potrafi zdiagnozować problemy, prognozować przebieg ich rozwiązania oraz przewidywać skutki planowanych działań dotyczących procesu kształcenia, potrafi także animować prace nad rozwojem uczniów w zakresie edukacyjnym oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy i umiejętności, a także wspierać do działań na rzecz uczenia się przez całe życie.	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
KG2P_U02	Potrafi zaplanować etapy rozwoju zawodowego i działania które prowadzą do osiągnięcia sukcesu zgodnie z zasadami i normami etycznymi zawodu nauczyciela, potrafi dokonać analizy własnych działań dydaktyczno-wychowawczych i wskazać ewentualne obszary wymagające modyfikacji, potrafi także pracować w zespole pełniąc różne role, podejmując nowe wyzwania i zadania wykazując się umiejętnościami organizatorskimi pozwalającymi na realizację celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem działań edukacyjnych.	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW

KG2P_U03	Potrafi samodzielnie projektować i realizować zajęcia z geografii w klasie i w terenie z zastosowaniem różnorodnych strategii i metod kształcenia, uwzględniające założenia podstawy programowej przedmiotu geografia oraz specyfikę obszaru ich realizacji dla uczniów o różnicowanych potrzebach edukacyjnych, oraz dokonywać krytycznej analizy i oceny swoich zajęć, dokonać ewaluacji osiągnięć uczniów i efektywności własnej pracy dydaktyczno-wychowawczej, oceniać wypowiedzi ustne i pisemne uczniów; projektować i oceniać opracowane formy testów osiągnięć ucznia.	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
KG2P_U04	Potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki i dydaktyki w celu analizowania i interpretowania zagadnień wychowawczo-dydaktycznych, potrafi dokonać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych i analizuje ich powiązania z różnymi obszarami działalności wychowawczo-dydaktycznej oraz procesem kształcenia, potrafi też posługiwać się ujęciami teoretycznymi w celu diagnozowania i prognozowania sytuacji oraz ustalania strategii działań praktycznych w odniesieniu do różnych kontekstów działalności pedagogicznej.	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
KG2P_U05	Posiada umiejętności badawcze pozwalające na analizowanie przykładów badań oraz konstruowanie i prowadzenie badań pedagogicznych, w tym z dydaktyki; potrafi formułować wnioski, opracować i zinterpretować wyniki wykorzystując ICT, potrafi też samodzielnie poszerzać wiedzę i rozwijać swoje umiejętności wychowawczo-dydaktyczne, korzystając z różnych źródeł (w języku rodzimym i obcym) oraz nowoczesnych technologii (ICT).	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
KG2P_U06	Potrafi spójnie i precyzyjnie wypowiadać się w mowie i piśmie na tematy dotyczące wybranych zagadnień wychowawczo-dydaktycznych, posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii popierając je argumentacją w kontekście wybranych założeń teoretycznych, poglądów różnych autorów, a także ocenić przydatność typowych metod i procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z różnymi obszarami kształcenia - formalnego i nieformalnego.	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
KG2P_K01	Ma świadomość poziomu swojej wiedzy merytorycznej nauczanego przedmiotu oraz wiedzy i umiejętności z pedagogiki i dydaktyki, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonując samooceny własnych kompetencji, docenia znaczenie dorobku nauk pedagogicznych oraz dydaktyki dla prawidłowej realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, jest też gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych, wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych działań w zakresie nauczania-uczenia się geografii oraz działań wychowawczych.	2018_P7S_KK, 2018_P7S_KO, 2018_P7S_KR
KG2P_K02	Dostrzega i formułuje problemy moralne i dylematy etyczne związane z własną i cudzą pracą, poszukuje optymalnych rozwiązań, postępuje zgodnie z zasadami etyki.	2018_P7S_KK, 2018_P7S_KO
KG2P_K03	Jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach realizujących działania w zakresie edukacji geograficznej oraz pracy wychowawczo-opiekuńczej i kulturalnej, wykazuje się samodzielnością w projektowaniu i realizowaniu nowatorskich zajęć edukacyjnych, w tym dla uczniów o różnicowanych potrzebach edukacyjnych.	2018_P7S_KK, 2018_P7S_KR
KG2P_K04	Dąży do budowania u uczniów emocjonalnej więzi z jego „małą ojczyzną”, własnym regionem, krajem ojczystym oraz zachęca uczniów do działań na rzecz zrównoważonego rozwoju.	2018_P7S_KO, 2018_P7S_KR

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Leszek Marynowski	prof. dr hab./Dziekan Wydziału Nauk Przyrodniczych
Krzysztof Szopa	dr hab./Prodziekan ds. kształcenia i studentów Wydziału Nauk Przyrodniczych
Sławomir Pytel	dr hab. prof. UŚ/Dyrektor kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Sławomir Sitek	dr hab./zastępca Dyrektora kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Damian Absalon	dr hab. prof. UŚ/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Jolanta Burda	dr hab. prof. UŚ/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Martyna Rzętała	dr hab. prof. UŚ/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Elżbieta Zuzańska-Żyśko	dr hab. prof. UŚ/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Agnieszka Czajka	dr hab./członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Adam Hibszer	dr hab./członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Krzysztof Wójcicki	dr hab./członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Marta Chmielewska	dr /członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Agnieszka Piechota	dr/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Katarzyna Pukowiec-Kurda	dr/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Bartłomiej Szypuła	dr/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych
Artur Widawski	dr/członek Rady Dydaktycznej kierunków studiów geografia, turystyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Prezentacja uczelni	13
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	14
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	27
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	59
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	70
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	81
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	90
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	95
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	101
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	113
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	124
Część III. Załączniki	132
Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów	132

Wskazówki ogólne do raportu samooceny

Raport samooceny przygotowywany przez uczelnię jest jednym z podstawowych źródeł informacji wykorzystywanych przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w procesie oceny programowej. Jego głównym celem jest prezentacja koncepcji i programu studiów, uwarunkowań jego realizacji oraz miejsca i roli kształcenia w otoczeniu społecznym i gospodarczym, w odniesieniu **do szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia** określonych w załączniku do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także refleksja nad stopniem spełnienia tych kryteriów.

Istotnymi cechami raportu samooceny jest analityczne i auto refleksyjne podejście do prezentowanych w nim treści oraz poparcie przedstawianych w raporcie aspektów programu studiów i jego realizacji specyficznymi przykładami stosowanych rozwiązań, ze szczególnym uwzględnieniem wyróżniających je cech oraz dobrych praktyk. Raport powinien być zwięzły. W części I jego objętość nie powinna przekraczać 40 000 znaków.

We wzorze raportu samooceny zawarte zostały wskazówki mówiące o tym, co warto rozważyć i do czego odnieść się w raporcie. Zwrócono w nich uwagę na te elementy, odpowiadające szczegółowym kryteriom oceny programowej i przyjętym standardom jakości, do których odniesienie się umożliwi dokonanie pełnej samooceny, a następnie przeprowadzenie rzetelnej oceny przez zespół oceniający PKA.

Wskazówek tych nie należy traktować jako obligatoryjnych dla uczelni przygotowującej raport samooceny. Uczelnia w samoocenie każdego kryterium ma prawo w pełni autonomicznie przedstawiać kluczowe czynniki uwiarygadniające jego spełnienie. Wyłącznym celem wskazówek jest pomoc w zrozumieniu istoty każdego z kryteriów, wskazanie informacji najważniejszych dla procesu oceny oraz zainspirowanie do formułowania pytań, na które warto poszukiwać odpowiedzi w procesie samooceny i opracowywania raportu, a także w celu doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku.

Należy pamiętać, że zgodnie z § 17 ust. 3 statutu PKA z dnia 13 grudnia 2018 r., Uczelnia powinna opublikować raport samooceny na swej stronie internetowej przed wizytacją zespołu oceniającego.

Prezentacja uczelni

Uniwersytet Śląski w Katowicach jest największą śląską uczelnią akademicką i jedną z największych w Polsce. Obecnie na 8 wydziałach i w 2 szkołach doktorskich kształci ponad 22 500 osób w zakresie ponad 80 programów (w tym część w językach obcych), prowadzonych przez ponad 1900 nauczycieli i nauczycielek akademickich. Badania naukowe oraz dydaktyka obejmują nauki humanistyczne, społeczne, niektóre inżynieryjno-techniczne, ścisłe i przyrodnicze oraz teologiczne – stopień doktora nadawany jest w 22, a doktora habilitowanego w 18 dyscyplinach. Uniwersytet w 2019 roku został zakwalifikowany do programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. Kierunek rozwoju określony w *Strategii rozwoju Uniwersytetu Śląskiego na lata 2020–2025* zakłada dążenie do przekształcenia w uczelnię badawczą.

W związku z nadaniem Katowic tytułu Europejskiego Miasta Nauki 2024 w 2022 roku zawarte zostało porozumienie siedmiu śląskich uczelni o utworzeniu „Konsorcjum Akademickiego – Miasto Nauki”. Jednym z działań, które będą organizowane przez konsorcjum (z Uniwersytetem Śląskim jako liderem w 2022 roku) jest Międzynarodowy Kongres Jakości Kształcenia, który ma się odbyć w listopadzie tego roku. W celu poprawy jakości kształcenia Uniwersytet na bieżąco realizuje kolejne projekty inwestycyjne – wybudowane zostały i oddane do użytku m.in. wielokrotnie nagradzane w konkursach architektoniczno-urbanistycznych, nowoczesne obiekty stanowiące siedziby Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINIiBA) oraz Szkoły Filmowej im. K. Kieślowskiego. Mocne wsparcie dla polityki włączania studentów w życie Uniwersytetu widać w rozwijaniu Studenckiej Strefy Aktywności oraz wewnętrznej telewizji UŚ TV. Organizowany przez Uniwersytet Śląski Festiwal Nauki uznawany jest za jedno z najważniejszych tego typu wydarzeń w Europie (w 2020 roku zespół organizujący otrzymał tytuł Popularyzatora Nauki 2020 przyznawany przez MEiN z PAP). W ramach Uniwersytetu Otwartego działają Uniwersytety: Dzieci, Młodzieży, Maturzystów, Trzeciego Wieku.

Wydział Nauk Przyrodniczych, na którym prowadzony jest oceniany kierunek, powstał 1 października 2019 roku – w skład nowego wydziału weszły dwie jednostki organizacyjne, które dotąd funkcjonowały pod nazwami: Wydział Biologii i Ochrony Środowiska oraz Wydział Nauk o Ziemi. Za naukową działalność na Wydziale Nauk Przyrodniczych odpowiadają trzy instytuty: Nauk o Ziemi, Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej oraz Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska. Badania naukowe prowadzone na Wydziale przekładają się bezpośrednio na bogatą ofertę dydaktyczną, co jest również równoznaczne z tym, że studenci poznają nie tylko podstawy teoretyczne dyscyplin, ale przede wszystkim zaangażowani są w praktyczny wymiar nauk eksperymentalnych.

Na potrzeby prowadzenia kierunków na Wydziale powołane zostały trzy Dyrekcje Kierunków, w tym m.in. odpowiedzialna za kierunek geografia Dyrekcja Kierunków geografia, inżynieria zagrożeń środowiskowych, turystyka. Wydział dysponuje bardzo dobrym zapleczem naukowo-dydaktycznym do prowadzenia kierunku geografia, zapewniającym możliwość prowadzenia licznych zajęć laboratoryjnych. Oprócz modułów stanowiących podstawę kształcenia na kierunku geografia oferowana jest także bogata oferta zajęć fakultatywnych. Sprawia to, że absolwent tego kierunku jest gruntownie i praktycznie przygotowany do wykonywania prac środowiskowych z użyciem specjalistycznej aparatury i urządzeń technologicznych, jak również do samodzielnego rozwijania własnych umiejętności zawodowych.

Wykaz skrótów:

UŚ – Uniwersytet Śląski

WNP – Wydział Nauk Przyrodniczych

GEO – geografia

DKS – Dyrektor Kierunku Studiów

WSZJK – Wydziałowy System Zapewnienie Jakości Kształcenia

RDKS – Rada Dydaktyczna Kierunku Studiów

INoZ – Instytut Nauk o Ziemi

IGSEiGP – Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Powiązanie koncepcji kształcenia z misją i głównymi celami strategicznymi uczelni

W 1973 r. przy Instytucie Biologii Uniwersytetu Śląskiego powstał samodzielny Zakład Geografii, który był załącznikiem powstałego w 1974 r. Wydziału Nauk o Ziemi. Pierwsze egzaminy wstępne przeprowadzono w lipcu 1974 roku na kierunku geografia. W kolejnym roku prowadzono już rekrutację na studia geograficzne oraz geologiczne. Z początkiem roku akademickiego Wydział otrzymał budynek przy ul. Partyzantów, zaś Instytut Geografii objął budynek przy ul. Szkolnej w Sosnowcu.

W roku 1982 nastąpiła pełna integracja lokalowa Wydziału w budynku przy ul. Mielczarskiego (dzisiejszej Będzińska). Od 1991 r. Wydział posiada prawo nadawania stopni naukowych doktora nauk o Ziemi w zakresie geologii, a od grudnia 1992 r. także w zakresie geografii. Z końcem 1997 r. Wydział otrzymał uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii i geologii. W 2019 r. w wyniku restrukturyzacji całej uczelni powstał Wydział Nauk Przyrodniczych, który kontynuował prowadzenie studiów m.in. na kierunku geografia.

Geografia jest kierunkiem przyporządkowanym do dyscypliny nauki o Ziemi i środowisku (dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych) w 75% (studia I stopnia) i 95% (studia II stopnia) oraz geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (dziedzina nauk społecznych). Studenci geografii uczą się rozumienia i interpretowania zasad funkcjonowania środowiska geograficznego oraz działań społeczno-ekonomicznych i kulturowych człowieka w przestrzeni i czasie. Odkrywają współzależności między elementami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka, analizują zachodzące zjawiska i procesy od skali lokalnej do globalnej. Uczą się korzystać z baz danych o środowisku, poznają Systemy Informacji Geograficznej (GIS). Nabywają umiejętności kompleksowej oceny środowiska życia człowieka. Program studiów obejmuje przedmioty kierunkowe geograficzne, przedmioty humanistyczne do wyboru oraz blok przedmiotów pedagogicznych (do wyboru) uprawniających do podjęcia pracy w zawodzie nauczyciela. Integralną częścią studiów są ćwiczenia terenowe odbywające się w miesiącach wakacyjnych.

Program studiów na kierunku geografia odpowiada misji i strategii rozwoju UŚ, opisanych w dokumencie *Strategia Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na lata 2020-2025 obejmująca Program Działań Strategicznych na lata 2019-2020*, przyjętym jako załącznik do uchwały nr 438 Senatu UŚ z dnia 24 września 2019 r. (załącznik: Kryt_1_Z_02). Program kształcenia uwzględnia prognozy dla rozwoju szkolnictwa wyższego zawarte w *Agendzie modernizacji szkolnictwa wyższego: Europa – Nowa wizja rozwoju do 2025*. Zgodnie z misją Uniwersytetu, kierunek odpowiada na wzrastające potrzeby edukacyjne społeczeństwa w zakresie rozwoju kompetencji przeciwdziałania skutkom rosnących zagrożeń środowiskowych (m.in. klęsk żywiołowych, zdarzeń przyrodniczych o charakterze ekstremalnym), jak również zagrożeń będących efektem ubocznym działań gospodarczych człowieka (m.in. negatywnych konsekwencji intensywnego zagospodarowania terenów miejskich, przemysłowych, a także terenów otwartych, w różnych lokalizacjach). Interdyscyplinarny charakter kierunku realizuje cele strategiczne dotyczące kształcenia (cel „Nowoczesne kształcenie i innowacyjna oferta dydaktyczna”), a poprzez praktyki zawodowe jest zgodny z celem strategicznym „Aktywne współdziałanie uczelni z otoczeniem”. Oferta dydaktyczna kierunku jest atrakcyjna i nowoczesna, zgodna z zapotrzebowaniem na rynku pracy. Kierunek geografia oferuje możliwość wyjazdów na zagraniczne stypendia w ramach programów CEEPUS, ERASMUS oraz uczestnictwo w krajowym programie wymiany studentów MOST.

Kierunek kształci specjalistów w zakresie eksploracji obszarów polarnych i górskich, geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, GIS-u, teledetekcji, zastosowania geodezji,

hydrologii i gospodarki wodnej, klimatologii, monitoringu zmian krajobrazu, rekonstrukcji środowiska geograficznego.

Absolwenci studiów I stopnia otrzymują dyplom licencjata, który upoważnia ich do ubiegania się o przyjęcie na 2-letnie studia magisterskie uzupełniające. Absolwent kierunku potrafi odkrywać współzależności między elementami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka, analizować zachodzące zjawiska i procesy od skali lokalnej do globalnej. Potrafi korzystać z baz danych o środowisku, Systemów Informacji Geograficznej (GIS). Umie kompleksowo oceniać środowisko życia człowieka. Założenie to jest realizowane poprzez nowoczesne studiowanie przedmiotów z dyscypliny nauk o ziemi i środowisku oraz wdrażanie studentów do realizacji projektów badawczych w poszczególnych zespołach badawczych. Realizacją tych założeń jest praca dyplomowa, przygotowywana w ramach modułów *seminarium dyplomowe* oraz *pracownia dyplomowa*, zgodnie z uchwałą nr 490 Senatu UŚ z 28 stycznia 2020 r. i jej zmianami (załączniki: Kryt_1_Z_03; Kryt_1_Z_04).

Ponadto oferta kształcenia jest systematycznie modyfikowana i rozwijana w odpowiedzi na zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy, dzięki aktywnemu współdziałaniu WNP ze Społeczną Radą Konsultacyjną, w skład której wchodzi m.in. przedstawiciele szeroko rozumianego rynku pracy, a jednocześnie dostosowywana do oczekiwań regionalnego, krajowego i globalnego rynku pracy. Jest to realizowane dzięki wprowadzeniu do programu studiów treści związanych z innowacyjnością oraz przedsiębiorczością, własnością intelektualną, większej liczby zajęć praktycznych, a także nabywaniu przez studentów kompetencji miękkich podczas wieloaspektowego kształcenia.

Ważnym praktycznym przejawem współpracy z pracodawcami jest program obowiązkowych praktyk zawodowych dla studentów oraz udział otoczenia społeczno-gospodarczego w kształtowaniu programu kierunku.

Ponadto jednym z priorytetów jest również umożliwianie naszym studentom realizacji części programów studiów w uczelniach zagranicznych w obszarze krajów unijnych, głównie w programie Erasmus+. W ramach działań wspierających umiędzynarodowienie, prowadzona jest wymiana studencka z krajami spoza Unii Europejskiej. Do współpracy zapraszani są także uznani wykładowcy zagraniczni, często z wiodących jednostek naukowych, którzy wzbogacają program dydaktyczny kierunku i nawiązują współpracę naukową z pracownikami i studentami ocenianego kierunku. Umiędzynarodowienie i mobilność w procesie kształcenia dotyczą zarówno wyjazdów, jak i przyjazdów studentów oraz nauczycieli akademickich do/z wielu uczelni europejskich i pozaeuropejskich, co szczegółowo opisano w kryterium 7.

Koncepcja kształcenia jest też w pełni spójna z celami strategicznymi regionu. Kształcenie studentów w ramach kierunku geografia wpisuje się w następujące cele strategiczne województwa śląskiego, które jednocześnie należy traktować jako te obszary, gdzie potrzebne są wysokie kompetencje w zakresie nauk o Ziemi, jakie uzyskują studenci kierunku:

- województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca rozwoju regionu:

- Cel operacyjny: B.2. „Aktywny mieszkaniec”; „Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia”;

- Cel operacyjny: B.3. „Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do nowoczesnej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania, odpowiadającej wyzwaniom społecznym i gospodarczym, w tym rynku pracy. Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów z uwzględnieniem umiejętności emocjonalnych oraz psychospołecznych, niezbędnych do funkcjonowania w dorosłym życiu oraz swobodnego poruszania się na rynku pracy. Rozwój umiejętności, kompetencji i kwalifikacji kadry dydaktycznej na wszystkich poziomach nauczania. Rozwój umiejętności, kompetencji i kwalifikacji społeczeństwa informacyjnego. Rozwój współpracy podmiotów edukacyjnych w wymiarze międzysektorowym i międzynarodowym, w tym na rzecz dualnego kształcenia zawodowego. Podnoszenie konkurencyjności i atrakcyjności ośrodków akademickich i placówek szkolnictwa wyższego w regionie. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocja uczenia się przez całe życie”;

- województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni:

Cel operacyjny: C.1. „Wysoka jakość środowiska Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. Przeciwdziałanie skutkom i ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji górniczej na środowisko, w tym na tkankę miejską. Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy. Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bioróżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych. Promocja i rozwój zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, w tym ograniczenie wytwarzania odpadów oraz prawidłowa segregacja odpadów przez wytwórców. Wsparcie działań na rzecz redukcji hałasu oraz zmniejszania jego uciążliwości. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych”.

Cel operacyjny C.3: „Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu. Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne. Adaptacja terenów miejskich i wiejskich do zmian klimatu, w tym wsparcie opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zintegrowanych miejskich ekosystemów. Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję”.

Specyfiką kierunku geografia na UŚ jest ścisłe powiązanie z uwarunkowaniami regionalnymi. W województwie śląskim występują liczne tereny przemysłowe i pogórnice, silnie przekształcone w wyniku działalności człowieka. Negatywne skutki eksploatacji surowców w postaci deformacji terenu, podtopień czy uszkodzeń infrastruktury technicznej wymagają ciągłego monitorowania i adekwatnych działań rekultywacyjnych. Według danych GUS województwo śląskie posiada największy udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, który wyniósł 0,4% powierzchni w 2020 r. i był dwukrotnie wyższy niż średnio w Polsce. W południowej części województwa, na obszarze Beskidów, występują z kolei zjawiska osuwiskowe. Zgodnie z ustaleniami *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+* (załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.), na obszarze górskim występują warunki sprzyjające powstawaniu powierzchniowych ruchów masowych gruntu. W powiatach: cieszyńskim, bielskim, żywieckim oraz w powiecie grodzkim Bielsko-Biała zinventaryzowano 4679 osuwisk, zajmujących łącznie ponad 21 tys. ha.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje m.in. na następujące tendencje zmian środowiskowych:

- rosnącą skalę zagrożeń o podłożu naturalnym (powodzie, nawałnice, huragany) oraz katastrofy ekologiczne wygenerowane przez człowieka i gospodarkę,
- zmiany klimatyczne, rosnącą ilość odpadów komunalnych i niebezpiecznych, przy jednoczesnym rozwoju selektywnego zbierania i segregacji odpadów komunalnych oraz odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- zwiększanie się deficytu wody, związanego z okresami suszy.

Region w wyniku transformacji gospodarczej stoi przed wyzwaniem poprawy stanu środowiska. Tym samym kompetencje zawodowe absolwentów wpisują się w potrzeby województwa śląskiego. Profil kierunku geografia jest odpowiedzią największej uczelni w regionie na zidentyfikowane problemy środowiskowe będące konsekwencją działalności antropogenicznej.

Indywidualizacja kształcenia

Do bardzo ważnych aspektów należy także indywidualizacja kształcenia – w tym zakresie widoczna jest różnorodność i elastyczność programu, umożliwiającą szeroki wybór przedmiotów fakultatywnych oraz jednej specjalności spośród dziewięciu proponowanych na studiach II stopnia:

- eksploracja obszarów polarnych i górskich,
- geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna,

- Geographic Information Systems,
- GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji,
- hydrologia i gospodarka wodna,
- klimatologia,
- monitoring zmian krajobrazu,
- nauczycielska,
- rekonstrukcja środowiska geograficznego.

Na kierunku geografia zindywidualizowana forma nauczania realizowana jest dzięki małym grupom laboratoryjnym. Ponadto, w toku kształcenia student może realizować indywidualny tok studiów (ITS), dedykowany szczególnie studentom wyróżniającym się, zgodnie z § 17 Regulaminu Studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (załącznik: Kryt_1_Z_05), a także ma prawo do indywidualnej organizacji studiów (IOS) (§15 Regulaminu) lub indywidualnego dostosowania studiów (IDS) dla studentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uwarunkowanymi stanem zdrowia.

Oferta kształcenia jest modyfikowana i dostosowywana do sytuacji w otoczeniu społeczno-gospodarczym. W związku z pandemią COVID-19 zostało wprowadzone nauczanie i uczenie się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Dzięki kadrze akademickiej posiadającej odpowiednie kwalifikacje tutorskie, student ma możliwość wyboru dodatkowych zajęć, podczas których jest objęty indywidualną opieką wykwalifikowanego tutora. W INoZ oraz IGSEIGP 25 nauczycieli akademickich pełni funkcję tutora i aktywnie współpracuje ze studentami (aktualnie trwają prace nad stworzeniem Centrum Tutorów na WNP). Tutorzy prowadzą swoją aktywność naukowo-dydaktyczną z zainteresowanymi tą metodą kształcenia studentami w ramach zajęć nieodnotowanych w USOS. Tutorami są następujące osoby: dr hab. Justyna Ciesielczuk prof. UŚ, dr hab. Renata Dulias prof. UŚ, dr hab. Maria Fajer prof. UŚ, dr hab. Mariola Jabłońska prof. UŚ, dr hab. Sławomir Kędzior, prof. UŚ, dr hab. Ewa Łupikasz prof. UŚ, dr hab. Urszula Myga-Piątek prof. UŚ, dr hab. Beata Smieja-Król, prof. UŚ, dr hab. Iwona Stan-Kłeczek prof. UŚ, dr Jarosław Badera, dr Marta Chmielewska, dr Krzysztof Gaidzik, dr Sabina Jakóbczyk-Karpierz, dr Marta Kondracka, dr Wojciech Krawczyński, dr Maciej Mendecki, dr Jolanta Pełka-Gościński, dr Agnieszka Piechota, dr Sławomir Sitek, dr Piotr Siwek, dr Marek Sołtysiak, dr Katarzyna Sutkowska, dr Joanna E. Szafraniec, dr Artur Widawski, dr Magdalena Zielińska.

Studenci geografii są także objęci indywidualną ścieżką rozwoju związaną z pracą w projektach, gdzie indywidualnie lub w małych grupach, pod okiem prowadzącego, twórczo rozwiązują postawione zadania problemowo-projektowe. Udział studentów w tego rodzaju zajęciach wpływa na ich aktywność, samodzielność i kreatywność, jak również wyzwala postawy związane z odpowiedzialnością i współpracą w grupie oraz sprzyja innowacyjnym rozwiązaniom, służy nabywaniu cennych umiejętności pisania i realizacji projektów badawczych. Te ostatnie często wskazywane są przez interesariuszy zewnętrznych – pracodawców – jako umiejętności podstawowe i niezbędne w pracy zawodowej.

Przykładowe projekty i osiągnięcia studentów:

- badania osuwisk na Podhalu – w ramach badań statutowych KRŚG „Rekonstrukcja zmian środowiska przyrodniczego geosystemów stokowo-dolnych” – kierownik: prof. dr hab. Ireneusz Malik,
- praca przy projekcie NCBiR ID 228202, INNOTECH-K3/IN3/58/228202/NCBR/15 pt. *Nowe narzędzie do wykrywania aktywnych stoków osuwiskowych podstawą do racjonalnego planowania przestrzennego w obszarach górskich* – kierownik: prof. dr hab. Ireneusz Malik,
- praca w projekcie NCN OPUS (2011/01/B/ST10/07096)- *Porównanie zapisu procesów geomorfologicznych i pozageomorfologicznych w anatomii drewna drzew rosnących w obszarach górskich* – kierownik: prof. dr hab. Ireneusz Malik,
- praca przy projekcie NU-0411-001-1-05-07; PSPB-153/2010 Polsko-Szwajcarski Program Badawczy pt. „Zagrożenie powodziowe na przedpolu Tatr (Flood risk on the northern foothills of the Tatra Mountains- FLORIST)” – kierownik na UŚ: dr Ryszard J. Kaczka,

- praca przy projekcie NCBiR ID 228202, INNOTECH-K3/IN3/58/228202/NCBR/15 pt. Nowe narzędzie do wykrywania aktywnych stoków osuwiskowych podstawą do racjonalnego planowania przestrzennego w obszarach górskich – kierownik: prof. dr hab. Ireneusz Malik,
- udział studentów w XII Studenckim Festiwalu Nauki, 13.10.2016 w Katowicach,
- udział studentów w I Śląskim Festiwalu Nauki, 14-15.10.2016 w Katowicach,
- zajęcia z zakresu dendrochronologii przeprowadzone przez studentów w Szkole Podstawowej nr 13 w Siemianowicach Śląskich - 4.04.2017,
- warsztaty dendrochronologiczne w ramach Międzynarodowego Dnia Geografa na WNoZ „Drzewa nie tylko źródłem tlenu ale także informacji”, 21.04.2017,
- 05.04.2017 – Dni Akademickie w I LO im. M. Kopernika w Będzinie – warsztaty dendrochronologiczne prowadzone przez studentów 11.05.2017 – XIII Studencki Festiwal Nauki – zagadnienia z zakresu dendrochronologii,
- 10.06.2017 – Industriada – zagadnienia z zakresu dendrochronologii,
- 13.09.2017 – wycieczka naukowa z zakresu dendrochronologii nt. zapisu zanieczyszczenia powietrza w słojach drzew – ok. Tarnowskich Gór, w ramach Międzynarodowego Kongresu EGEA.

W większości zajęcia dedykowane studentom to praktyczne zajęcia laboratoryjne lub terenowe, stanowiące 58% godzin w programie studiów I stopnia i 54% w programie studiów II stopnia, podczas których studenci nabierają kompetencji do pracy w nowoczesnych laboratoriach i w terenie.

Władze WNP dbają także o podniesienie jakości kształcenia i rozwijanie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich, czego efektem jest upowszechnianie nowoczesnych i interaktywnych metod kształcenia, wdrażanie do oferty dydaktycznej przedmiotów realizowanych z wykorzystaniem nowych technologii oraz dostosowanie obecnej oferty dydaktycznej do potrzeb studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (warto tu zwrócić uwagę np. na Projekt DUO, <https://www.duo.us.edu.pl/pl/nabor-na-szkolenia>). Wykorzystanie nowoczesnych technik w nauczaniu (np. metod aktywizujących przy wykorzystaniu rywalizacji), wybór specjalistycznego oprogramowania stosowanego w naukach przyrodniczych oraz modernizowanie pracowni i laboratoriów prowadzi do podnoszenia jakości kształcenia. Działaniom tym sprzyjają prace w ramach realizowanego na Uniwersytecie Projektu POWER „Jeden Uniwersytet, Wiele Możliwości (JUWM)”, którego Wydział i Instytuty są także beneficjentami (<https://us.edu.pl/ksztalcenie/projekty-edukacyjne/dla-studentow/jeden-universytet-wiele-mozliwosci-program-zintegrowany/>). W powiązaniu z misją UŚ kształcenie na kierunku geografia zakłada wszechstronny rozwój studenta, stwarzający solidną podstawę teoretyczną i praktyczną, zarówno do podjęcia aktywności zawodowej, jak i kontynuacji kształcenia.

W ramach studiów stacjonarnych I stopnia studenci pod koniec 4 semestru wybierają jedną z ośmiu proponowanych ścieżek seminaryjnych, realizowanych w trakcie semestrów 5, 6. Każda ze ścieżek obejmuje zajęcia realizowane w formie seminariów i pracowni, prowadzonych przez pracowników zespołów badawczych, których profil naukowo-dydaktyczny związany jest z obszarem treści oferowanych w danym bloku.

Związek kształcenia z prowadzoną w uczelni działalnością naukową

Wysoką jakość kształcenia zapewnia nie tylko kadra dydaktyczna, ale także jej powiązanie z jakością prowadzonych badań naukowych. Wysoki poziom i rozpoznawalność badań naukowych prowadzonych przez pracowników INoZ i IGSEIGP jest możliwa m.in. dzięki różnorodnej współpracy z krajowymi i zagranicznymi jednostkami naukowymi. Potwierdza to nadana w ostatniej ewaluacji jednostek naukowych za lata 2017-2021 kategoria B+.

Aktualnie do najważniejszych obszarów działalności zespołów badawczych, istotnie wpływających na kształcenia na kierunku geografia, należą:

- Ocena wpływu zmieniającego się klimatu na kriosferę i przeobrażenia środowiska z wykorzystaniem technologii geoinformacyjnej.

- Zmiany i zmienność klimatu w różnych skalach przestrzennych i czasowych.
- Rekonstrukcje zmian środowiska.
- Kierunki, dynamika i perspektywy przeobrażeń krajobrazów Polski w świetle kartograficznych analiz retrospektywnych i monitoringu współczesnych procesów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na tle wybranych regionów świata.
- Dynamika procesów biogeomorfologicznych i wietrzeniowych oraz ich wpływ na rozwój rzeźby terenu w różnej skali przestrzennej i czasowej.
- Ekologiczne i geochemiczne aspekty przemiany ekosystemów.
- Próba rekonstrukcji zmian paleośrodowiskowych zapisanych w morskich sukcesjach skalnych rejestrujących zmiany o charakterze ponadregionalnym w oparciu o zintegrowane metody paleoekologiczno-facjalne oraz geochemiczne.
- Tendencje zmian warunków hydrologicznych i użytkowanie wód na obszarach w różnym stopniu przekształconych antropogenicznie.
- Tereny górnicze i pogórnice – przestrzeń szans i zagrożeń.
- Badania jakościowo-ilościowe wód podziemnych i ich ochrona.
- Wieloaspektowe skutki regulacji i eksploatacji koryt rzecznych.
- Naturalne i antropologiczne uwarunkowania procesów eolicznych w różnych strefach klimatycznych.
- Centra aktywności atmosfery półkuli północnej: zmiany, interakcje, wpływ na warunki klimatyczne Polski i Europy.
- Sejsmiczność naturalna i wywołana działalnością człowieka.
- Procesy kształtujące jakość wody w różnych strefach klimatycznych w kontekście lokalnego i globalnego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń.
- Sedymantologiczna klasyfikacja osadów stokowych oraz stratygraficzna interpretacja pokryw stokowych, występujących w obszarach gór i wyżyn południowej Polski.
- Przemiany demograficzne, społeczno-kulturowe i osadnicze miast i regionów.
- Studia nad przemianami antropogeograficznymi oraz gospodarką przestrzenną Polski i świata.
- Przemiany społeczno-ekonomiczne miast i regionów.
- Turystyka międzynarodowa w ujęciu społecznym, gospodarczym i politycznym.
- Aktualne wyzwania kształcenia geograficznego i problemy edukacji szkolnej w Polsce.
- Kierunki, dynamika i perspektywy przeobrażeń krajobrazów Polski w świetle kartograficznych analiz retrospektywnych i monitoringu współczesnych procesów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych.

Powyższe obszary rozwoju dyscypliny ściśle pokrywają się z *Priorytetowymi Obszarami Badawczymi* wskazanymi w *Strategii Rozwoju UŚ*.

Do najważniejszych osiągnięć pracowników INoZ oraz IGSEiGP, od początku istnienia kierunku wpisujących się w wyżej wymienioną tematykę badań, należą prace naukowe opublikowane w najlepiej punktowanych czasopismach oraz artykuły popularnonaukowe. Zarówno pierwsze, jak i drugie są wykorzystywane nie tylko na zajęciach ocenianego kierunku, ale także na innych kierunkach geograficznych. Szczegółowe informacje dotyczące dorobku nauczycieli akademickich przedstawiono w opisie kryterium 4.

W latach 2019–2022 pracownicy INoZ oraz IGSEiGP opublikowali łącznie 1200 publikacji, w tym 313 o zasięgu krajowym i 887 o zasięgu międzynarodowym. W tym:

- 84 krajowe i 727 zagraniczne artykuły naukowe,
- 64 krajowych i 44 zagranicznych rozdziałów w monografiach,
- 45 krajowych i 8 zagranicznych monografii naukowych,
- 18 krajowych i 4 zagranicznych redakcji naukowych monografii.

Przykładowymi pracami o zasięgu światowym (za 200 punktów) opublikowanymi w 2021 r. są:

- Application of different geophysical techniques to study Technosol developed on metallurgical wastes / Tadeusz Magiera, Bogdan Żogała, Adam Łukasik, Jolanta Pierwoła.// Land Degrad. Dev. - Vol. 32, iss. 5 (2021), s. 1927-1937.

- Changes in soil chemical composition caused by self-heating of a coal-waste dump / Anna K. Abramowicz, Oimahmad Rahmonov, Monika J. Fabiańska, Ádám Nádudvari, Ryszard Chybiorz, Michał Michalak.// *Land Degrad. Dev.* - Vol. 32, iss. 15 (2021), s. 4340-4349.
- Combining ¹³⁷Cs, ²¹⁰Pb and dendrochronology for improved reconstruction of erosion-sedimentation events in a loess gully system (southern Poland) / Ireneusz Malik, Grzegorz Poręba, Małgorzata Wistuba, Beata Woskowicz-Ślęzak.// *Land Degrad. Dev.* - Vol. 32, iss. 7 (2021), s. 2336-2350.
- Detection of land degradation caused by historical Zn-Pb mining using electrical resistivity tomography / Marta Kondracka, Jerzy Cabała, Adam Idziak, Dariusz Ignatiuk, Aleksandra Bielicka-Giełdoń, Iwona Stan-Kłeczek.// *Land Degrad. Dev.* - Vol. 32, iss. 11 (2021), s. 3296-3314.
- Evaluation of geophysical methods for characterizing industrial and municipal waste dumps / Marta Kondracka, Iwona Stan-Kłeczek, Sławomir Sitek, Dariusz Ignatiuk.// *Waste Manag. (Elmsford)*. - Vol. 125 (2021), s. 27-39.
- Heavy metal- and organic-matter pollution due to self-heating coal-waste dumps in the Upper Silesian Coal Basin (Poland) / Ádám Nádudvari, Barbara Kozielska, Anna Abramowicz, Monika Fabiańska, Justyna Ciesielczuk, Jerzy Cabała, Tomasz Krzykawski.// *J. Hazard. Mater. (Print)*. - Vol. 412 (2021), art. no. 125244, s. 1-16.
- Holocene environmental changes in a prehistoric mining and metallurgical region in the light of paleobotanical studies of the bogs of the Brynica river drainage basin (southern Poland) / Artur Szymczyk, Małgorzata Nita.// *Sci. Total. Environ.* - Vol. 788 (2021), art. no. 147755, s. 1-12.
- Inferring precipitation thresholds of landslide activity from long-term dendrochronological and precipitation data: Case study on the unstable slope at Karpenciny, Poland / Małgorzata Wistuba, Elżbieta Gorczyca, Ireneusz Malik.// *Eng. Geol.* - Vol. 294 (2021), art. no. 106398, s. 1-18.
- Preservation of geochemical markers during co-combustion of hard coal and various domestic waste materials / Ewelina Cieślík, Monika J. Fabiańska.// *Sci. Total. Environ.* - Vol. 768 (2021), art. no. 144638, s. 1-12.
- Preservation of hemicellulose remnants in sedimentary organic matter / Leszek Marynowski, Michał Bucha, Małgorzata Lempart-Drozd, Marcin Stępień, Mateusz Kondratowicz, Justyna Smolarek-Lach, Maciej Rybicki, Magdalena Goryl, Jochen Brocks, Bernd R.T.Simoneit.// *Geochim. Cosmochim. Acta.* - Vol. 310 (2021), s. 32-46.
- Processes controlling the development of talus slopes in SW Spitsbergen : the role of deglaciation and periglacial conditions / Krzysztof Senderak, Marta Kondracka, Bogdan Gądek.// *Land Degrad. Dev.* - Vol. 32, iss. 1 (2021), s. 208-223.
- Soil development and spatial differentiation in a glacial river valley under cold and extremely arid climate of East Pamir Mountains / Cezary Kabala, Łukasz Chachulski, Bogdan Gądek, Bartosz Korabiewski, Monika Mętrak, Małgorzata Suska-Malawska.// *Sci. Total. Environ.* - Vol. 758 (2021), art. no. 144308, s. 1-20.
- The heritage of the Second World War : bombing in the forests and wetlands of the Koźle Basin / Jan M. Waga, Maria Fajer.// *Antiquity*. - Vol. 95, no. 380 (2021), s. 417-434.
- Tracing proto-Rheic - Qaidam Ocean vestiges into the Western Tatra Mountains and implications for the Palaeozoic palaeogeography of Central Europe / Jolanta Burda, Urs Klötzli, Jarosław Majka, David Chew, Qiu-Li Li, Yuv Liu, Aleksandra Gawęda, Michael Wiedenbeck.// *Gondwana Res.* - Vol. 91 (2021), s. 188-204.

Wykładowcy byli też twórcami 5 patentów na wynalazki (załącznik: Kryt_1_Z_06), szerzej opisane w kryterium 4.

Instytuty w latach 2015–2022 realizowały szereg projektów naukowych krajowych i międzynarodowych (tabela 1.1). Były to projekty finansowane między innymi przez NCN, NCBR, MNiSW oraz programy ramowe UE (załącznik: Kryt_1_Z_07).

Tabela 1.1. Wybrane projekty naukowe i prace zlecone realizowane w latach 2015–2022

Rodzaje projektów		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inwestycje (granty) aparaturowe				1			1		
Programy MNiSW		1			1	9	11	8	7
Projekty NCBR		3	3	11	2	3	1		
Projekty NCN		31	33	35	39	40	33	28	26
Projekty badawcze inne - krajowe						1	1	4	5
Projekty zagraniczne/unijne		4	3	5	3	3	4	3	3
Projekty strukturalne		2				7	1		
Udział w projektach badawczych	w innych ośrodkach krajowych	4	5	15	17	19	4		
	w ośrodkach zagranicznych	5	1	2	1	7	2		
Razem realizowanych w danym roku		50	45	69	63	89	58	43	41
Badawcze prace zlecone przez jednostki zewnętrzne		15	5	6	15	15	10	12	9

Dla prowadzenia kierunku istotna jest również szeroka współpraca naukowa z partnerami gospodarczymi. W latach 2015-2022 pracownicy Instytutów realizowali i realizują prace badawcze na zlecenie i we współpracy z przedsiębiorstwami (załącznik: Kryt_1_Z_08).

W Instytutach realizowano także wybrane działania z projektów edukacyjnych:

- „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Power I”
- „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Power II”
- „Geohazardsilesia – Program Nabycia Nowych Kompetencji w Naukach o Ziemi”.

Studenci kierunku geografia skorzystali między innymi z takich szkoleń jak:

- Warsztaty GIS - poziom zaawansowany.
- Warsztaty kształcące w zakresie obsługi Autocad i projektowania CAD.
- Szkolenie pilotów wycieczek.
- Szkolenie pilotów dronów.
- Warsztaty audyt krajobrazowy.
- Warsztaty z zakresu modelowania hydrologicznego.
- Wizyty studyjne studentów UŚ u pracodawców.

Zgodność koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego

Prowadzona jest stała współpraca naukowa w zakresie jakości kształcenia, kształtowania i realizowania programów studiów z przedstawicielami głównych grup interesariuszy. Do 30 września 2019 r. funkcjonowały Rady Programowe kierunków studiów i studiów doktoranckich, prowadzonych przez Wydział Nauk o Ziemi UŚ. Po utworzeniu WNP, w grudniu 2019 r. powołano, zgodnie z wymogami Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (załącznik: Kryt_1_Z_01) Radę Partnerów Społeczno-Gospodarczych, gdzie zwiększono liczbę członków m.in. o interesariuszy związanych poprzednio z Radami programowymi kierunków.

Na corocznych spotkaniach Rady Partnerów Społeczno-Gospodarczych dyskutuje się nad bieżącą realizacją efektów uczenia i celów kształcenia na kierunku geografia (i innych kierunkach) oraz możliwościami polepszenia jakości kształcenia na kierunku poprzez różnorodne propozycje zmian programowych, uwzględniających aktualne potrzeby rynku pracy, śledząc równocześnie losy

absolwentów. Współpraca z szeroką i różnorodną grupą interesariuszy zewnętrznych daje możliwość ciągłego monitorowania potrzeb potencjalnych pracodawców i pozwala dostosowywać treści kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy.

Do Rady Partnerów Społeczno-Gospodarczych należą m.in. przedstawiciele: Chorzowsko-Świętochłowickiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji; oczyszczalni ścieków Klimzowiec w Chorzowie, Instytutu Przemysłu Organicznego, Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej; Firmy Nutricia Advanced Medical Nutrition; Śląskiego Ogrodu Botanicznego; firmy Eurofins, Katowice, Laboratorium Kontrolno-Analitycznego, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach, Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze, Ośrodka Edukacji Ekologiczno-Geologicznej GEOsfera w Jaworznie, Firmy Geologus, ZPKWŚ Będzin, Polstalu, Premium Personal Branding, Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Dąbrowie Górniczej, Liceum Słowackiego w Chorzowie, Referatu Zarządzania i Analiz Urzędu Marszałkowskiego, Fundacji Axis - Forum Inicjatyw, PL Travel Biuro Podróży, Hotelu Monopol Katowice, Hotelu SZAFRAN w Czeladzi, blogerzy turystyczni - Wędrownie Motyle, Związek Pracodawców Zakładów Termicznego Przekształcania Odpadów Przemysłowych i Medycznych na Rzecz Ochrony Zdrowia i Środowiska, Śląskiej Izby Turystyki.

Spotkanie inauguracyjne nowej Rady odbyło 18 lipca 2021 roku w formie zdalnej. Wzięło w nim udział 8 interesariuszy zewnętrznych związanych z kształceniem na kierunkach geograficznych i biologicznych. Kolejne spotkania w miesiącach: sierpień wrzesień i październik odbywały się indywidualnie z poszczególnymi przedstawicielami rynku pracy. Ostatnie spotkanie ze wszystkimi członkami Społecznej Rady Konsultacyjnej odbyło się 23 listopada 2021 roku. Kolejne zaplanowane jest na jesień tego roku.

Sylwetka absolwenta

Studia na kierunku geografia określa nowoczesny program, w którym istotny kierunek wyznaczają najbardziej aktualne osiągnięcia techniczne w naukach o Ziemi. Studia w dużej mierze mają wymiar praktyczny – ponad połowę stanowią zajęcia ćwiczeniowe, laboratoryjne i praktyki terenowe. Studenci uczą się rozumienia i interpretowania prawidłowości funkcjonowania środowiska geograficznego oraz zjawisk społeczno-ekonomicznych i kulturowych w przestrzeni i czasie. Atutem kierunku jest prowadzenie części zajęć przez praktyków.

Absolwent studiów II stopnia na kierunku geografia (niezależnie od wybranej specjalności) zdobył niezbędną wiedzę do uzyskania uprawnień w zakresie prognozowania, programowania, projektowania oraz planowania zmian w środowisku przyrodniczym oraz posiada umiejętności uprawniające do ochrony środowiska przed zagrożeniami. Sylwetka absolwenta poszczególnych specjalności kształtuje się następująco:

- eksploracja obszarów polarnych i górskich

Absolwent nabywa kompetencji efektywnego i bezpiecznego przygotowywania oraz prowadzenia eksploracji obszarów polarnych i górskich o charakterze badawczym, turystycznym oraz przedsiębiorczym (korzystając z reguł prawnych, nowoczesnej logistyki i zasad bezpieczeństwa pracy i przebywania w warunkach trudnych i ekstremalnych). Absolwent nabywa także podstawowych umiejętności upowszechniania wiedzy ogólnej i specjalistycznej o regionach polarnych i górach dla potrzeb turystyki, rekreacji oraz racjonalnego zagospodarowania tych obszarów.

- geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna

Specjalność obejmuje zagadnienia związane z procesami demograficznymi i ludnościowymi, rynek nieruchomości i pracy, funkcjonowanie i zarządzanie jednostkami samorządu terytorialnego w wymiarze przestrzennym i infrastrukturalnym. Kształcenie na specjalności obejmuje nowoczesne metody badań z wykorzystaniem narzędzi GIS oraz dronów. W ramach specjalności „geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna” student wybiera jedną z czterech proponowanych specjalizacji.

- Geographic Information Systems

Studia w zakresie GIS przygotowują absolwenta do pracy w administracji samorządowej i centralnej, planowania przestrzennego i architektury krajobrazu, jednostkach ochrony środowiska,

centrach zarządzania kryzysowego, firmach otoczenia biznesu, przedsiębiorstwach geodezyjnych i kartograficznych oraz instytucjach badawczych.

- GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji

Absolwenci tej specjalności znajdują zatrudnienie w Urzędach Geodezyjnych i Kartograficznych, Urzędach Statystycznych, w wydziałach architektury i planowania przestrzennego, w centrach zarządzania kryzysowego oraz wydziałach kształtowania środowiska administracji wszystkich szczebli oraz wszędzie tam, gdzie wykorzystuje się informacje o charakterze przestrzennym. Absolwenci po tej specjalności są także przygotowani do prowadzenia własnej działalności w zakresie sporządzania map, pomiarów geodezyjnych oraz świadczenia usług obejmujących przygotowywanie opracowań i ekspertyz z zakresu ochrony środowiska.

- hydrologia i gospodarka wodna

Absolwenci specjalności hydrologia i gospodarka wodna mają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne wymagane przy podejmowaniu zatrudnienia w instytucjach różnego szczebla administracji państwowej i samorządowej oraz placówkach o charakterze produkcyjnym lub usługowym. Posiadają przygotowanie zawodowe do pełnienia funkcji i realizacji zadań w: służbie hydrometeorologicznej (np. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej), instytucjach zarządzających wodami i gospodarką wodną (np. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej, Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urządzeń Wodnych, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne), służbie ochrony środowiska (np. Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska), administracji obszarów chronionych (np. parki narodowe i krajobrazowe), administracji rządowej i samorządowej różnych szczebli (np. w wydziałach ochrony środowiska, wydziałach planowania i rozwoju, wydziałach gospodarki komunalnej) m.in. w charakterze ekspertów przy budowie ważnych obiektów narażonych na działanie ekstremalnych zjawisk hydrologicznych oraz w przedsiębiorstwach prowadzących działalność międzynarodową jako doradców w zakresie warunków hydrologicznych poszczególnych państw świata.

- klimatologia

Absolwenci specjalności klimatologia uzyskują wiedzę dotyczącą procesów, mechanizmów i prawidłowości występujących w atmosferze. Poznają relacje pomiędzy atmosferą i innymi komponentami środowiska geograficznego oraz zdobywają wiedzę na temat wpływu procesów atmosferycznych na funkcjonowanie społeczeństwa. Nabywają umiejętności przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko w części dotyczącej klimatu, przeprowadzania pomiarów i obserwacji meteorologicznych, interpretacji mapy synoptycznej oraz metod opracowania danych klimatologicznych dla zróżnicowanych celów, zdjęć satelitarnych, obrazów radarowych oraz pracy z depeszami synoptycznymi. Ponadto, poznają zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych oraz współczesne zmiany klimatu włączając ich przyczyny oraz skutki.

- monitoring zmian krajobrazu

Absolwenci nabydą umiejętności w zakresie identyfikacji i oceny krajobrazów aktualnych, rejestracji i kartowania ich zmian, analizy historycznej, fizjonomicznej oraz sporządzania krótko- i długofalowych prognoz krajobrazu w oparciu o nowoczesne narzędzia GIS-owe. Zaplecze dydaktyczne stanowi stacja czytania krajobrazu, która jest pierwszym tego typu obiektem w Polsce oraz laboratorium krajobrazowe, wyposażone w nowoczesny sprzęt i oprogramowanie, umożliwiające przeprowadzenie analiz z wykorzystaniem metod GIS. Szczególna uwaga będzie poświęcona kwestii sporządzania audytu krajobrazowego oraz opracowań przygotowywanych na potrzeby planów ochrony w parkach krajobrazowych czy narodowych. Absolwenci będą także wykształceni w kierunku przygotowania i realizowania projektów na rzecz ochrony krajobrazu i jego zasobów.

- nauczycielska

Na studiach magisterskich kierunku geografia, w ramach specjalności nauczycielskiej, kontynuujący studia geograficzne absolwenci studiów licencjackich specjalności nauczycielskiej, mogą uzyskać uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela geografii we wszystkich typach szkół ponadpodstawowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- rekonstrukcja środowiska geograficznego

Absolwent specjalności rekonstrukcja środowiska geograficznego uzyska wiedzę do podjęcia pracy w samorządach lokalnych oraz w przedsiębiorstwach prywatnych zajmujących się planowaniem przedsięwzięć na terenach zagrożonych np. przez powodzie czy osuwiska. Absolwent będzie przygotowany do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym przeprowadzania ekspertyz środowiskowych. Studenci uzyskują możliwość publikowania wyników swoich badań w dobrych czasopiśmie o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Najlepszym studentom finansujemy także udział w konferencjach naukowych zarówno w kraju, jak i za granicą.

Kluczowe kierunkowe efekty uczenia się

Program studiów został opracowany na podstawie kierunkowych efektów uczenia się, które w pełni są zgodne z koncepcją i celami kształcenia i dyscyplinami naukowymi, do których jest przyporządkowany kierunek geografia oraz z Polską Ramą Kwalifikacji.

Utworzone w 2015 roku efekty kształcenia, a następnie znowelizowane w 2019 roku efekty uczenia się, odnoszą się do dyscyplin nauki o Ziemi i środowisku oraz geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Jakość prowadzonych badań naukowych oraz kadra dydaktyczna gwarantuje zgodność efektów uczenia się z aktualnym stanem wiedzy w dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany, jak również z zakresem działalności naukowej uczelni. Ich liczbę w poszczególnych edycjach programu kształcenia dla kierunku geografia zestawiono w tabeli 2, a pełne treści zawarte są na początku niniejszego raportu. Program studiów I stopnia edycja 2021/2022 r. obejmuje 2723 godziny dydaktyczne, a program studiów II stopnia około 950 godzin w zależności od specjalności.

Obecnie efekty kierunkowe na studiach I stopnia obejmują: 4 efekty w zakresie „wiedzy”, 6 efektów w zakresie „umiejętności” oraz 4 efekty w zakresie „kompetencji społecznych”. Natomiast wśród efektów związanych z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela znajduje się: 6 efektów w zakresie „wiedzy”, 6 efektów w zakresie „umiejętności” oraz 4 efekty w zakresie „kompetencji społecznych”.

Efekty kierunkowe na studiach II stopnia obejmują: 3 efektów w zakresie „wiedzy”, 6 efektów w zakresie „umiejętności” oraz 3 efekty w zakresie „kompetencji społecznych”. Natomiast wśród efektów związanych z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela znajduje się: 6 efektów w zakresie „wiedzy”, 6 efektów w zakresie „umiejętności” oraz 4 efekty w zakresie „kompetencji społecznych”.

Tabela 1.2.1 Efekty uczenia się na kierunku geografia studia I stopnia

Rok akademicki	Efekty uczenia się kierunku	Efekty uczenia		
		wiedza	umiejętności	kompetencje
2015/2016	Efekty uczenia się	17	18	7
2016/2017	Efekty uczenia się związane z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela	20	19	8
2017/2018				
2018/2019				
2019/2020	Efekty uczenia się	4	6	4
2020/2021	Efekty uczenia się związane z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela	6	6	4
2021/2022				

Tabela 1.2.2 Efekty uczenia się na kierunku geografia studia II stopnia

Rok akademicki	Efekty uczenia się kierunku	Efekty uczenia		
		wiedza	umiejętności	kompetencje
2015/2016	Efekty uczenia się	20	18	10
2016/2017	Efekty uczenia się związane z	19	19	8

2017/2018 2018/2019	kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela			
2019/2020 2020/2021 2021/2022	Efekty uczenia się	3	6	3
	Efekty uczenia się związane z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela	6	6	4

Po ukończeniu studiów absolwent:

Dzięki zrealizowaniu efektów uczenia się w zakresie wiedzy, absolwent zdobywa solidne podstawy teoretyczne, pozwalające na zrozumienie istoty nauk o Ziemi i środowisku oraz pozyskanie potrzebnej wiedzy z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, co stanowi trwałą podstawę do dalszego rozwoju kompetencji badawczych absolwenta oraz daje możliwości kontynuacji edukacji.

Dzięki zrealizowaniu efektów uczenia się w zakresie umiejętności, absolwent oprócz niezbędnych w pracy metod i narzędzi badawczych, posiada umiejętności pracy terenowej, będzie przygotowany do prac w zespole, a także będzie mógł wykorzystać obcojęzyczne słownictwo specjalistyczne w swojej pracy zawodowej.

Dzięki zrealizowaniu efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych absolwent posiada potrzebę stałego aktualizowania wiedzy, będzie potrafił krytycznie ocenić posiadaną wiedzę, co jest kluczowym elementem warsztatu pracy zarówno praktyka jak i badacza.

Efekty uczenia się związane z kwalifikacjami uprawniającymi do wykonywania zawodu nauczyciela

Przygotowanie studentów do wykonywania zawodu nauczyciela realizowane jest w ramach specjalności nauczycielskiej, prowadzonej zarówno na I jak i na II stopniu studiów. Program realizowany w ramach specjalności skonstruowany został tak, aby spełnić kryteria kompetencji merytorycznych wymagane do wykonywania zawodu nauczyciela. Program specjalności zawiera przedmioty uzupełniające przygotowanie merytoryczne, szczególnie w zakresie przedmiotu przyroda w szkole podstawowej; bazując na wcześniej zdobytych kompetencjach i wiedzy merytorycznej profiluje je w kierunku wykonywania zawodu nauczyciela. Szczególnie cenne są przedmioty z zakresu dydaktycznego aspektu procedury badawczej, które korelują z przedmiotami bezpośrednio związanymi z dydaktyką. Program specjalności zawiera przedmioty z grup B, C, D i E zgodnie z koncepcją kształcenia i wymaganiami zawartymi w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U.2019, poz. 1450).

Tak skonstruowany program zapewnia realizację pełnego zestawu efektów uczenia się ogólnych i szczegółowych wyznaczonych przez standard kształcenia nauczycieli.

Studenci kierunku geografia, wiążący swoją przyszłość z zawodem nauczyciela, są szczególnie predysponowani do świadomego i odpowiedzialnego wprowadzania nowych geograficznych zagadnień w przestrzeń edukacyjną.

W kształceniu nauczycieli w ramach specjalności związek poszczególnych dyscyplin geograficznych z działalnością instytucji edukacyjnych i szerzej, z procesem edukacji widoczny jest także i silnie podkreślany w przypadku prac dyplomowych studentów specjalności nauczycielskiej. W ramach prac magisterskich przygotowywanych przez studentów tej specjalności konieczne jest zawarcie w nich komponentu dydaktycznego. W związku z różnorodnością merytoryczną i metodyczną tych prac, z formalnego punktu widzenia najlepsze jest rozwiązanie polegające na dodaniu do każdej z nich części/rozdziału o charakterze dydaktycznym. Rozdziałem takim może być przygotowany przez studentów w ramach zajęć specjalności nauczycielskiej (i pod opieką prowadzącego te zajęcia) projekt edukacyjny dotyczący popularyzacji zakresu merytorycznego ustalanego tematu pracy dyplomowej.

Projekty dydaktyczne są metodą dydaktyczną pozwalającą na upowszechnianie i popularyzację nauki, których wykorzystanie mieści się w zakresie kompetencji nauczyciela geografii. Ogólna budowa projektu edukacyjnego jest otwarta i umożliwia integrowanie praktycznie dowolnych treści merytorycznych.

Cechy wyróżniające koncepcję kształcenia

Pod względem merytorycznym w opracowaniu i modyfikowaniu programu kształcenia na kierunku geografia wykorzystano doświadczenia i wzorce międzynarodowe, wypracowane w uczelniach europejskich i amerykańskich. Prześladowano zakres programów nauczania w uczelniach amerykańskich (Los Angeles), francuskich (Besançon), norweskich (Oslo), brytyjskich (Portsmouth, Lancaster, Londyn) oraz niemieckich (Berlin). Opracowane moduły pod względem merytorycznym nawiązują do międzynarodowych modeli kształcenia i równocześnie uwzględniają specyfikę warunków środowiskowych Polski i krajów europejskich. Program kształcenia na kierunku geografia obejmuje treści związane z wszystkimi naukami geografii fizycznej oraz geografii społeczno-ekonomicznej.

Pod względem formalnym w strukturze realizowanego na kierunku geografia programu kształcenia uwzględniono zasady tzw. procesu bolońskiego. Korzystano z wytycznych sformułowanych na drodze realizacji Projektu *Tuning Educational Structures in Europe* (Harmonizacja struktur kształcenia w Europie), którego celem jest zapewnienie uniwersalnego podejścia do realizacji procesu bolońskiego na szczeblu instytucji szkolnictwa wyższego oraz poszczególnych kierunków studiów. Formuła projektu *Tuning Educational Structures in Europe* obejmuje metodologię pozwalającą na projektowanie, opracowanie, wdrożenie ocenę programów studiów w ramach każdego z bolońskich stopni kształcenia. Projekt umożliwia określenie punktów odniesienia (czyli efektów kształcenia i kompetencji) w sposób zapewniający porównywalność, kompatybilność i przejrzystość programów studiów w skali międzynarodowej.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Kluczowe treści kształcenia i ich powiązanie z wynikami działalności naukowej

Kształcenie na kierunku geografia odbywa się w ramach stacjonarnych studiów I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim. Kierunek jest przyporządkowany do dwóch dyscyplin: 1/ nauki o Ziemi i środowisku (75%), w której INoZ posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora oraz doktora habilitowanego, oraz 2/ geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (25%), w której IGSEiGP posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora. W przypadku studiów II stopnia średni udział dyscyplin naukowych w kształceniu wynosi odpowiednio: nauki o Ziemi i środowisku 85%; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna 15%. Przebieg kształcenia określony jest założonymi kierunkowymi efektami uczenia się (Załącznik: Kryt_2_Z_01, Kryt_2_Z_02) i dostosowanymi do kierunku geografia treściami programowymi, uwzględnionymi przez sekwencję przedmiotów w planie studiów (Załącznik: Kryt_2_Z_03, Kryt_2_Z_04). Zakres treści tworzy kompleksowy program studiów i zapewnia uzyskanie wszystkich efektów uczenia się.

Treści programowe są ściśle powiązane z prowadzonymi w obu Instytutach badaniami podstawowymi oraz rozwojowymi, w tym pracami zleconymi oraz ekspertyzami, zatem uwzględniają obecny stan wiedzy oraz potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego. Program studiów uwzględnia aktualne treści z zakresu metodologii badań geograficznych, nowatorskie formy zajęć (np. elementy projektowe w niektórych przedmiotach) oraz indywidualizację procesu kształcenia. Takie założenia programu umożliwiają studentowi rozwój indywidualnych zainteresowań badawczych oraz pozwalają wybrać własną ścieżkę rozwoju, realizować określoną tematykę oraz samodzielnie przygotować pracę dyplomową na obu stopniach studiów. Oferta programowa kierunku geografia jest powiązana z profilem badawczym pracowników obu instytutów. Ponadto, zgodnie z sugestiami przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, do programu wprowadzono moduły, które umożliwiają praktyczne ćwiczenie kompetencji miękkich, przydatnych w karierze zawodowej absolwentów ocenianego kierunku.

Dobór kluczowych, obligatoryjnych treści kształcenia związany jest ściśle z kierunkowymi efektami uczenia się. W trakcie studiów na kierunku geografia student zdobywa podstawy obligatoryjnej wiedzy i umiejętności oraz kompetencji społecznych z dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych oraz dziedziny nauk społecznych; opanowuje obsługę przyrządów oraz nabywa umiejętności analizy zebranych wyników; dostosowuje się do pracy w terenie i w laboratorium oraz współpracuje w grupie.

W szerszym wymiarze student zdobywa obligatoryjne treści i umiejętności w dyscyplinie nauki o Ziemi i środowisku, w szczególności w zakresie:

- podstawowych problemów, kategorii pojęciowych i terminologii dotyczących geografii fizycznej, rozmieszczenia zjawisk fizycznogeograficznych na Ziemi, a także rozumienia współzależności między warunkami fizycznogeograficznymi a działalnością człowieka (04-GF-S1-100_2, 04-GF-S1-100_4),
- wiedzy z zakresu geologii, geomorfologii, hydrologii i klimatologii, rozumienia podstawowych zjawisk i procesów geologicznych, geomorfologicznych, hydrologicznych i meteorologicznych, umiejętności wykorzystania tej wiedzy do określenia relacji pomiędzy różnymi sferami Ziemi w różnej skali przestrzennej, oceny intensywności i skutków działania procesów dla środowiska geograficznego i człowieka, oraz stosowanych metod badawczych w tych subdyscyplinach (04-GF-S1-102_3 do _4, 04-GF-S1-108_01 do _04, 04-GF-S1-200_1 do _4, 04-GF-S1-207_1 do _3),
- wykorzystania podstawowych metod, technik i narzędzi do sporządzania i redagowania opracowań kartograficznych, w tym w zakresie współczesnych systemów informacyjnych o terenie na poziomie pozwalającym opisywanie i interpretowanie zjawisk przyrodniczych (04-GF-S1-101_1, 04-GF-S1-101_2),

- znajomości podstawowych pojęć z zakresu GIS, wykorzystania dostępnych źródeł informacji geograficznej, w tym źródeł elektronicznych i internetowych, stosowania podstawowych technik i narzędzi badawczych w zakresie nauk o Ziemi i środowisku oraz podstawowych metod statystycznych, algorytmów i technik informatycznych do opisu zjawisk i analizy danych, a także oceny możliwości ich zastosowania w badaniach geograficznych (04-GF-S1-300_1, 04-GF-S1-300_3, 04-GF-S1-300_4, 04-GF-S1-300_5, 04-GF-S1-300_6),
- nabycia umiejętności wykonania zadań badawczych lub ekspertyz oraz przygotowania prac pisemnych pod kierunkiem opiekuna naukowego (04-GF-S1-314_2, 04-GF-S1-314_3).

Powyższe treści i umiejętności uzupełnione są o treści i umiejętności z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej. W szczególności w zakresie:

- znajomości podstawowych problemów, kategorii pojęciowych i terminologii z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej, oraz rozmieszczenia zjawisk społeczno-gospodarczych na powierzchni Ziemi (04-GF-S1-100_3),
- wiedzy o procesach zmian struktur i instytucji społecznych oraz ich elementów, o przyczynach, przebiegu, skali i konsekwencjach tych zmian i o poglądach na temat struktur i instytucji społecznych oraz rodzajów więzi społecznych i o ich historycznej ewolucji; a także wiedzy o człowieku jako podmiocie konstytuującym struktury społeczne, o procesach zmian systemów i instytucji społecznych oraz rozumienia fundamentalnych dylematów współczesnej cywilizacji, oraz o relacjach między strukturami społecznymi w skali międzynarodowej i międzykulturowej, krajowej, regionalnej i wewnątrzmięjskiej. Rozumienia i prowadzenia analiz przyczyn i przebiegu konkretnych procesów i zjawisk społecznych (04-GF-S1-201_1, 04-GF-S1-202_2, 04-GF-S1-202_3),
- rozumienia wiedzy z zakresu geografii przemysłu, rolnictwa i usług, w szczególności wiedzy o różnych rodzajach struktur politycznych i ekonomicznych oraz instytucji społecznych, które mają wpływ na rozmiary i efektywność działalności gospodarczej; posiada wiedzę na temat norm i reguł prawno-organizacyjnych w życiu gospodarczym oraz rządzących nimi prawidłowościach, źródłach, naturze i sposobach działania, które kształtują przestrzenne rozmieszczenie różnych sfer działalności gospodarczej człowieka (04-GF-S1-239_2, 04-GF-S1-209_2, 04-GF-S1-229_1, 04-GF-S1-229_2),
- stosowania metod i sposobów (w tym technik pozyskiwania danych o działalności przemysłowej, rolniczej i usługowej) oraz wiedzy w zakresie podstawowych technik i narzędzi badawczych stosowanych w naukach geograficznych pozwalających opisać procesy i zachodzące między nimi relacje; oraz umiejętności wykorzystania podstawowej wiedzy teoretycznej i dostępnych źródeł informacji, w tym źródeł elektronicznych oraz pozyskania danych w celu analizy konkretnych procesów i zjawisk ekonomicznych, także umiejętności w zakresie poprawnego formułowania prawidłowości w różnych zakresach przestrzennych (region, Polska, świat) (04-GF-S1-209_3, 04-GF-S1-229_3, 04-GF-S1-239_3),
- rozumienia związków między osiągnięciami GIS a możliwościami ich wykorzystania w życiu społeczno-gospodarczym (04-GF-S1-300_6).

Ponadto poszerza swoją wiedzę i umiejętności o treści interdyscyplinarne w zakresie:

- metodologii nauk geograficznych oraz historii rozwoju myśli geograficznej oraz stosowanych w naukach geograficznych metodach badawczych (04-GF-S2-001_1 do _04),
- wiedzy o regionie śląskim poprzez poznanie i rozumienie złożoność przeobrażeń historycznych, środowiskowych oraz społeczno-ekonomicznych regionu, co pozwala zapoznać się studentowi z najbliższą regionalną przestrzenią geograficzną i jej problemami (świadomość zagrożeń środowiskowych, tożsamość terytorialna) oraz analizować związki między środowiskiem przyrodniczym a społeczno-ekonomicznym, a także rozumieć wpływ różnego typu oddziaływań w hierarchii skal terytorialnych (04-GF-S1-203_1, 04-GF-S1-203_2, 04-GF-S1-203_3),
- wiedzy na temat podstawowych kategorii pojęciowych z geografii kompleksowej regionalnej w tym geologii, geomorfologii, historii i gospodarki w ujęciu regionalnym, rozumienia ich wpływu na rozwój i działalność człowieka, a także powiązań pomiędzy środowiskiem a działalnością człowieka, poznania szans, zagrożeń i skutków zagospodarowania powierzchni Ziemi w skali globalnej,

regionalnej i lokalnej oraz rozumienia współczesnych procesów globalnych i regionalnych (04-GF-S1-301_3, 04-GF-S1-301_4),

- rozumienia zróżnicowania krajobrazowego świata, ewolucji krajobrazów, ich identyfikacji, charakterystyki i oceny, pozyskując dane w celu analizowania konkretnych procesów i zjawisk, oraz wykazując się umiejętnością poprawnego wnioskowania (04-GF-S1-318_1, 04-GF-S1-318_3).

W trakcie studiów student poznaje również uwarunkowania organizacyjne, etyczne, przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy zgodne z wykonywaniem działalności zawodowej. Ponadto zostaje zapoznany z zasadami funkcjonowania współczesnego rynku pracy, a także procedurami podjęcia własnej działalności gospodarczej.

Do tematyki różnych zajęć (np. seminaryjnych) prowadzący wykorzystują oraz polecają studentom do zapoznania się z fachową anglojęzyczną literaturą przedmiotu. Wpływa to na rozwijanie umiejętności właściwych efektem uczenia się języka obcego.

Treści obligatoryjne są uzupełnione lub poszerzone o treści przedmiotów fakultatywnych, które jako przedmioty do wyboru ujęte są w programie studiów od 2 do 6 semestru, zawsze w wymiarze 60 godzin. Zakres propozycji jest corocznie aktualizowany przez pracowników naukowych. Oferta w roku akademickim 2021/2022 była bogata i obejmowała odpowiednio (Załącznik: Kryt_2_Z_05):

- na semestrze II – 10 wykładów,
- na semestrze III – 15 wykładów,
- na semestrze IV – 15 wykładów,
- na semestrze V – 14 wykładów,
- na semestrze VI – 12 wykładów.

Wykłady obejmowały treści reprezentujące zarówno geografię fizyczną jak i społeczno-ekonomiczną i wiązały się z prowadzonymi badaniami naukowymi pracowników. Pozwalają one poszerzyć wiedzę studentów i zwykle odnoszą się do nowych zjawisk lub innowacyjnych narzędzi badawczych w geografii, ukazując tym samym pragmatyczne zastosowanie geografii. W niektórych przypadkach nawiązują do badań o charakterze regionalnym związanych z obszarem województwa śląskiego. Poniżej przykładowe elementy oferty:

- Praktyczne zastosowania geografii społeczno-ekonomicznej;
- Nowoczesne metody monitoringu klimatu i ich zastosowania;
- Nowoczesne systemy wczesnego ostrzegania o katastrofach naturalnych;
- GIS w studiach miejskich;
- Architektura informacji (infografika i aplikacje mobilne) w geografii;
- Miasta świata;
- Geografia finansów współczesnego świata;
- Wszechświat, Ziemia, człowiek – próba syntezy;
- Geografia religii;
- Suburbia. Dokąd zmierza „sen” o życiu na przedmieściu?
- Ekosystemy wodne Śląska;
- Kras i jaskinie w Europie;
- Neokolonializm turystyczny;
- Rewitalizacja obszarów przemysłowych i portowych w Europie;
- Odnawialne Źródła Energii (OZE) i nowe technologie energetyczne;
- Ekstremalne zdarzenia klimatyczne;
- Konflikty międzynarodowe i terroryzm;
- Lodowce a współczesne zmiany klimatu;
- Ekstremalne zjawiska geomorfologiczne;
- Współczesne zmiany klimatu i ich konsekwencje;

- Ewolucja krajobrazów;
- Gospodarcze znaczenie jezior i rzek;
- Współczesne zagrożenia cywilizacyjne;
- Regulacja, rewitalizacja i renaturyzacja koryt rzecznych.

Na studiach II stopnia treści obligatoryjne w zależności od wybranej specjalności mogą być uzupełnione lub poszerzone o dodatkową tematykę.

Na specjalności eksploracja obszarów polarnych i górskich o tematykę dotyczącą m.in.:

- zanieczyszczenia atmosfery, zamglenia arktycznego (Arctic Haze), dróg transportu zanieczyszczeń, trajektorii wstecznych (FLEXTRA i HYSPLIT), kształtowania się składu chemicznego śniegu, składu jonowego szurfów śnieżnych, procesów „pompowania” rtęci do środowiska lądowego, procesów denudacji chemicznej w zlewniach zlodowaconych i wolnych od lodu, roli procesów wietrzenia chemicznego skał w usuwaniu ditlenku węgla, krążenia biogenów w zlewniach zasiedlonych przez kolonie ptasie (w ramach modułu *Geochemia obszarów polarnych i górskich* 04-GF-S2-1009);
- doświadczeń wynikających z dotychczasowych eksploracji poznawczych i gospodarczych obszarów górskich i polarnych Ziemi: różnorodność górskich i polarnych systemów środowiska przyrodniczego, ich wrażliwość i dynamika w powiązaniu z funkcjonowaniem i zmianami systemów społecznych w kontekście globalnych zmian Ziemi oraz możliwości i zagrożeń dla zrównoważonego rozwoju (w ramach modułu *Eksploracja środowiska regionów polarnych i górskich* 04-GF-S2-1000);
- geomorfologii glacialnej i peryglacialnej, poszerzającą specjalistyczne wiadomości i umiejętności z zakresu geomorfologii ogólnej, w tym najnowsze metody i narzędzia badawcze (w ramach modułu *Geomorfologia glacialna i peryglacialna* 04-GF-S2-1007);
- glaciologii ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z bilansem masy, bilansem energetycznym, dynamiką i hydrologią lodowców, wpływem z recesji lodowców na podnoszenie się wszechoceanu; metodykę pomiarów terenowych oraz najnowsze techniki teledetekcyjne używane w glaciologii (w ramach modułu *Glaciologia* 04-GF-S2-1005);
- teorii i praktyki zastosowania niebezpośrednich metod geofizycznych w badaniach składników kriosfery takich jak lód i lodowce, śnieg oraz wieloletnia zmarzlina, możliwości zastosowań metod geofizycznych w naukach geograficznych i planowaniu przestrzennym (w ramach modułu *Metody geofizyczne w badaniach kriosfery regionów wysokogórskich i polarnych* 04-GF-S2-1003);
- zjawisk krasowych, w tym krasu podziemnego, rozwiniętych w górach różnych stref klimatycznych Ziemi, obszarów krasowych strefy polarnej oraz jaskiń rozwiniętych w lodowcach polarnych i górskich, specyfiki krasu rozwiniętego w skałach węglanowych i lodzie; głównych uwarunkowań geologicznych, hydrologicznych i geochemicznych zjawisk krasowych, w tym również genezy jaskiń; głównych regionów krasowych na świecie i w Polsce; (w ramach modułu *Kras i jaskinie obszarów górskich i polarnych* 04-GF-S2-1002);
- zaawansowanego posługiwania się narzędziami analiz dostępnymi w oprogramowaniu GIS (ArcGIS, QGIS), stosowanymi w badaniach polarnego i górskiego środowiska geograficznego (w ramach modułu *Metody GIS w badaniach środowiska polarnego i górskiego* 04-GF-S2-1008);
- działania i obsługi skaningu laserowego w celu monitorowania procesów zachodzących na powierzchni Ziemi, z wykorzystaniem oprogramowania RiScan Pro (w ramach modułu *Naziemny i lotniczy skanowanie laserowe* 04-GF-S2-009);
- form, procesów i zjawisk związanych z występowaniem środowiska peryglacialnego (w ramach modułu *Wieloletnia zmarzlina i środowisko peryglacialne*, 04-GF-S2-1006);
- procesów depozycji i metamorfozy śniegu, topograficznych i meteorologicznych uwarunkowań rozwoju pokrywy śnieżnej, jej mechaniki, roli w środowisku przyrodniczym i wpływie na działalność człowieka (w ramach modułu *Pokrywa śnieżna i bezpieczeństwo zimowe* 04-GF-S2-1004);
- gospodarczego wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego regionów górskich z uwzględnieniem turystyki, rolnictwa i gospodarki leśnej oraz form ich ochrony (w ramach modułu *Problemy zagospodarowania i ochrony obszarów górskich* 04-GF-S2-1001);

Na specjalności geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna o tematykę dotyczącą m.in. :

- podstawowych technik gisowych stosowanych w geografii ludności, obejmując zagadnienia: pozyskiwania danych ludnościowych, dostosowania danych do przetwarzania w oprogramowaniu GIS (edycja, geokodowanie), prezentacji danych z wykorzystaniem metod gisowych, oraz analiz przestrzennych (w ramach modułu *Zastosowanie GIS w badaniach ludnościowych* 04-GF-S2-405);
- podstawowych technik gisowych stosowanych w gospodarce przestrzennej, obejmując zagadnienia: pozyskiwania i wykorzystywania danych przestrzennych, kartograficznej wizualizacji danych oraz analiz przestrzennych (w ramach modułu *GIS w gospodarce przestrzennej* 04-GF-S2-418);
- typów i źródeł danych przestrzennych z przygotowaniem studentów do ich efektywnego wykorzystywania w oparciu o oprogramowanie GIS i wieloaspektowego zastosowania najnowszych danych przestrzennych w geografii społeczno-ekonomicznej (w ramach modułu *GIS w geografii społeczno-ekonomicznej - źródła danych przestrzennych i ich zastosowanie* 04-GF-S2-422);
- warsztatu badawczego geografa społeczno-ekonomicznego (narzędzia i metody ilościowe, jakościowe) (w ramach modułu *Metody analizy przestrzennej* 04-GF-S2-300);
- współczesnych procesów i problemów ludnościowych zachodzących w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej, poznanie uwarunkowań oraz wieloaspektowych konsekwencji tych (w ramach modułu *Współczesne procesy i problemy społeczno-demograficzne* 04-GF-S2-406);
- współczesnych problemów turystyki, które skutkują stopniowym obniżaniem atrakcyjności turystycznej poszczególnych obszarów; fundamentalizmu i radykalizmu muzułmańskiego, zanieczyszczania obszarów recepcji turystycznej, rozluźnienia wzorców kulturowych, funkcji i dysfunkcji turystyki; roli usług we współczesnej gospodarce, wyzwań stawianych gospodarce przestrzennej (w ramach modułu *Współczesne problemy turystyki, usług i gospodarki przestrzennej* 04-GF-S2-414);
- zagadnień regionów miejskich, przemian funkcji miast i metod ich pomiaru, degradacji i restytucji ośrodków, miast podzielonych, smart city, przemian miast pod wpływem industrializacji i rozwoju usług, procesy gentryfikacji oraz przemiany przestrzenne i współczesne procesy osadnicze na obszarach wiejskich (w ramach modułu *Kierunki przemian miast i wsi* 04-GF-S2-419);
- możliwości zastosowania narzędzi GIS do analizy oraz prezentacji wyników badań geografii osadnictwa i urbanistyki (w ramach modułu *GIS w geografii osadnictwa i urbanistyce* 04-GF-S2-423);
- podstaw prawa administracyjnego, które reguluje stosunki prawne między różnymi podmiotami a organami administracji państwowej i samorządowej (w ramach modułu *Podstawy prawa administracyjnego w gospodarce przestrzennej* 04-GF-S2-403);
- opracowań z zakresu planowania przestrzennego na poziomie gminy i regionu tj. strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa (w ramach modułu *Pracownia planistyczna* 04-GF-S2-402);
- problematyki rozwoju miast i obszarów zurbanizowanych na świecie, w tym również ośrodków metropolitalnych; zmian funkcjonalnych i przestrzennych, które współcześnie dokonują się w regionach przemysłowych w wyniku procesów globalizacji; nowych funkcji warunkujących kształtowanie się metropolii; oceny stopnia zaawansowania procesów urbanizacyjnych, zachodzących na obszarach byłego górnictwa i przemysłu tradycyjnego, oraz waloryzacji tych obszarów pod kątem możliwości rozwoju nowych funkcji usługowych, w tym przede wszystkim funkcji metropolitalnych (w ramach modułu *Urbanizacja i metropolizacja regionów przemysłowych* 04-GF-S2-401);
- problematyki rynku nieruchomości, rozmiarów i struktury zasobów mieszkaniowych oraz mechanizmów kształtowania się popytu i podaży na mieszkania pod wpływem zmian zaludnienia, struktur demograficzno-społecznych i dywersyfikacji społeczno-kulturowej (w ramach modułu *Demograficzno-społeczne uwarunkowania mieszkalnictwa i rynku nieruchomości* 04-GF-S2-404);
- roli polityki społecznej, przesłanek jej kształtowania, potrzeb społecznych w przestrzeni miasta i regionu, skali nierówności społecznych oraz ich zróżnicowania przestrzennego oraz formułowania rekomendacji w zakresie niwelowania tych nierówności w różnych skalach terytorialnych (kraj,

region, gmina, miasto) (w ramach modułu *Polityka społeczna – wymiar krajowy, regionalny i lokalny* 04-GF-S2-407);

- złożoności funkcjonowania miasta jako wyniku wzajemnie dopełniających się struktur demograficzno-społecznej, funkcjonalnej i przestrzennej; wzajemne interakcje procesów i struktur miejskich; wielodyscyplinarne ujmowanie przestrzeni miasta w celu skutecznego rozwiązywania problemów społecznych, kulturowych i przestrzennych, organizacji i zarządzania przestrzenią miejską, kreowania wizerunku miasta na zewnątrz; zastosowania metod GIS w badaniach struktur miejskich (w ramach modułu *Wielowymiarowość przestrzeni miasta* 04-GF-S2-408);

- zasad prowadzenia gospodarki nieruchomościami, w tym należącymi do Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego; mechanizmów administracyjnoprawnych stosowanych w gospodarce nieruchomościami, cech i podziału rynku nieruchomości; zasobów mieszkaniowych, źródeł danych o rynku nieruchomości (w ramach modułu *Gospodarka nieruchomościami i zasobami mieszkaniowymi* 04-GF-S2-412);

- narzędzi i metod, umożliwiających zaspokojenie potrzeb oraz oczekiwań współczesnych turystów w takich obszarach jak: informacja turystyczna, udostępnianie walorów turystycznych, gastronomia, hotelarstwo, transport, a także postindustrialnego dziedzictwa kultury (w ramach modułu *Gospodarka turystyczna i postindustrialne dziedzictwo kultury* 04-GF-S2-416);

- podstaw prawnych, organizacji i funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, w tym w ujęciu hierarchicznym: ustroju samorządu terytorialnego w Polsce i Europie; kompetencji organów i zadań jednostek samorządowych; podstaw organizacyjno-prawnych funkcjonowania samorządów; (w ramach modułu *Samorząd terytorialny – organizacja, podstawy prawne i ekonomiczne* 04-GF-S2-415);

- szeroko pojętej rewitalizacji, w zakresie teoretycznymi i praktycznym; roli procesów rewitalizacji w kreowaniu przestrzeni miejskiej poprzez jej ponowne planowane zagospodarowanie; o turystyce postindustrialnej (w ramach modułu *Rewitalizacja w zagospodarowaniu przestrzennym i turystyka postindustrialna* 04-GF-S2-420);

- kwestie definicyjne, prawnoadministracyjne, podziały, tendencje zmian oraz wskazanie ich roli w rozwoju społeczno-gospodarczym (w ramach modułu *Rynek nieruchomości i infrastruktura komunalna* 04-GF-S2-417);

- wykorzystania oprogramowania GIS oraz metod geostatystycznych w geografii społeczno-ekonomicznej z uwzględnieniem przede wszystkim geografii społecznej i ludności, usług, turystyki, transportu, rolnictwa i przemysłu (w ramach modułu *GIS w geografii społeczno-ekonomicznej. Ludność, społeczeństwo, gospodarka* 04-GF-S2-425);

- wykorzystywanych metod (modeli), źródeł danych i oprogramowania w modelowaniu zmian pokrycia terenu; zastosowania praktycznego, przygotowania scenariuszy zmian użytkowania ziemi (w szczególności w aspekcie zmian w rozmieszczeniu terenów zurbanizowanych) (w ramach modułu *Modelowanie przestrzenne zmian pokrycia terenu, metody, oprogramowanie i zastosowanie praktyczne* 04-GF-S2-421);

- technicznych aspektów wykorzystywania dronów (przygotowanie do lotu, planowanie misji, itd.); sposobu obróbki uzyskanych danych (tworzenie ortofotomapy, cyfrowego modelu terenu) i praktycznych możliwości ich wykorzystania w Systemach Informacji Geograficznej (w ramach modułu *Wykorzystywanie dronów w geografii społeczno-ekonomicznej* 04-GF-S2-424).

Na specjalności GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji o tematykę dotyczącą m.in.:

- numerycznych modeli terenu (ich tworzenia, analizy i wizualizacji) i geomorfometrii zajmującej się kwantyfikacją zjawisk i obiektów w środowisku; możliwości zastosowań ilościowych danych przestrzennych w systemach informacji przestrzennej, naukach geograficznych i planowaniu przestrzennym; posługiwania się różnymi aplikacjami wykorzystywanymi w pracy z numerycznymi modelami terenu (w ramach modułu *Geomorfometria i cyfrowe modele terenu* 04-GF-S2-707);

- zalet i wad różnych baz danych w GIS, konstruowania bazy danych o różnej strukturze, wykonania operacji na bazach danych i ich wizualizacje, poznania i wykonania operacji SQL w GIS, stosowania operatorów geograficznych, funkcji obliczeń geograficznych (w ramach modułu *Bazy danych* 04-GF-S2-702);

- wiedzy, która pozwala przygotować studentów do egzaminu państwowego i zdobycia certyfikatu ECDL EPP GIS moduł 2 (Podstawy Systemów Informacji Geograficznej GIS) i 3 (Oprogramowanie GIS); zaznajomienia z ofertą dostępnych w internecie darmowych programów GIS, ich specyfiką oraz możliwościami zastosowania ich w opracowaniach środowiskowych jako alternatywy oprogramowania komercyjnego (w ramach modułu *Oprogramowanie Open Source GIS w opracowaniach środowiskowych* 04-GF-S2-701);
 - przygotowania do egzaminu państwowego i zdobycia certyfikatu ECDL GIS (Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych) – moduł 2 i 3, metod rozwiązań różnych problemów przyrodniczych za pomocą analiz cyfrowych baz danych, opanowania zarówno teoretycznych podstaw GIS, jak i podstawowych funkcji narzędzia - oprogramowanie GIS, a także jego praktyczne zastosowanie w badaniach środowiska geograficznego (w ramach modułu *Podstawy geoinformacji* 04-GF-S2-700);
 - technologii satelitarnych wraz z najnowszymi osiągnięciami w dziedzinie teledetekcji oraz metod cyfrowych analiz obrazowych; możliwości innowacyjnych zastosowań danych teledetekcyjnych w systemach informacji przestrzennej, gospodarce, zarządzaniu, administracji, nauce i in.; umiejętności posługiwania się różnymi aplikacjami wykorzystywanymi w pracy z obrazami cyfrowymi; metod wykorzystywania danych teledetekcyjnych dla monitorowania i lepszego rozumienia globalnych i lokalnych procesów zachodzących na powierzchni Ziemi (w ramach modułu *Metody cyfrowe w teledetekcji* 04-GF-S2-706);
 - teoretycznych podstaw technik i narzędzi badawczych z dziedziny GIS oraz przykłady zastosowań GIS w różnych dziedzinach badań, zastosowania zaawansowanych technik i narzędzi badawczych GIS do opisu zjawisk i analizy danych (w ramach modułu *Zastosowania GIS* 04-GF-S2-703);
 - działania i obsługi skaningu laserowego w celu monitorowania procesów zachodzących na powierzchni Ziemi, co pozwoli na opanowanie zarówno teoretycznych podstaw działania lotniczego i naziemnego skanera laserowego jak i praktycznych umiejętności obsługi skanera naziemnego oraz przetwarzania „chmur punktów” z wykorzystaniem oprogramowania RiScan Pro (w ramach modułu *Naziemny i lotniczy skaningu laserowego* 04-GF-S2-009);
 - zasad działania oraz wykorzystania aplikacji typu GIS dostępnych za darmo w internecie, co pozwala na wskazanie relacji pomiędzy aplikacjami WebGISowymi a innymi dziedzinami wiedzy i technikami użytkowymi; pracy i szerokim wykorzystaniem geoportali (w ramach modułu *Aplikacje GIS w internecie (WebGIS)* 04-GF-S2-705);
 - zasad działania oraz wykorzystania terenowych technik pozyskiwania, przetwarzania i wizualizacji informacji na temat środowiska geograficznego, wskazania na relacje pomiędzy mobilnymi systemami geoinformacyjnymi a innymi dziedzinami wiedzy i technikami użytkowymi, współczesnymi metodami geolokalizacji opartymi zarówno o systemy satelitarne, jak i techniki naziemne oraz z ich wykorzystaniem dla pozyskania informacji o terenie, aplikacji wykorzystywanych w pracy z urządzeniami mobilnymi, posługiwania się narzędziami mobilnymi, przetwarzania za ich pomocą danych, wykonywania analiz przestrzennych oraz transferu geoinformacji pomiędzy systemami mobilnymi i stacjonarnymi, możliwości innowacyjnych zastosowań mobilnych systemów geoinformacyjnych w gospodarce, zarządzaniu, administracji, edukacji, nauce i in. (w ramach modułu *Mobilne systemy geoinformacyjne* 04-GF-S2-704);
 - technik i technologii pozyskiwania, przetwarzania, gromadzenia i udostępniania danych geodezyjnych i fotogrametrycznych, posługiwania się urządzeniami pomiarowymi i zapoznaje z podstawowymi aplikacjami wykorzystywanymi w pracach geodezyjnych i fotogrametrycznych, zastosowania danych geodezyjnych i fotogrametrycznych w systemach informacji przestrzennej oraz w innych dziedzinach wiedzy i techniki użytkowej (w ramach modułu *Podstawy geodezji i fotogrametrii* 04-GF-S2-708).
- Na specjalności hydrologia i gospodarka wodna o tematykę dotyczącą m.in.:
- wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych ze znajomością i stosowaniem w pracy zawodowej najważniejszych aktów prawnych regulujących użytkowanie wód opadowych, morskich, powierzchniowych i podziemnych w Polsce, Unii Europejskiej i poza jej granicami (w ramach modułu *Aspekty prawne użytkowania wód* 04-GF-S2-618);

- przyczyn, przebiegu i skutków degradacji wód, procesów zachodzących w wodach, relacji między parametrami hydrologicznymi a jakością wody (w ramach modułu *Degradacja i ochrona wód* 04-GF-S2-607);
- hydrologicznych konsekwencji trzęsień ziemi, tsunami, erupcji wulkanicznych, huraganów, tornad, cyklonów, ruchów masowych, kolizji Ziemi z obiektami kosmicznymi; ekstremalnych wezbrań i susz – ich przyczyn i skutków (w ramach modułu *Ekstremalne zjawiska hydrologiczne* 04-GF-S2-605);
- znaczenia przyrodniczego i społeczno-gospodarczego wód opadowych, powierzchniowych i podziemnych (w ramach modułu *Użytkowanie wód* 04-GF-S2-620);
- przebiegu procesów klimatycznych, zrozumienie interakcji zachodzących pomiędzy atmosferą oraz innymi komponentami systemu klimatycznego oraz nabycie umiejętności wyjaśniania przebiegu procesów atmosferycznych prowadzących do zróżnicowania warunków klimatycznych w różnych skalach przestrzennych; możliwości zapoznania się z najnowszymi teoriami na temat przyczyn i kierunku zmian w systemie klimatycznym (w ramach modułu *Fizyczne podstawy wybranych procesów pogodotwórczych* 04-GF-S2-602);
- źródeł informacji hydrologicznej, statystycznej z zakresu gospodarowania wodą, o jakości wody, podstawowe zasady i zadania gospodarki wodnej, zagadnienia związane ze zjawiskami ekstremalnymi (susze, powodzie), system organizacyjny gospodarki wodnej w Polsce, aktualne i prognozowane problemy z zakresu gospodarowania wodą. (w ramach modułu *Gospodarka wodna* 04-GF-S2-007);
- implementacji przepisów prawa UE, które ma umożliwić studentowi zapoznanie się z problemami ochrony środowiska, głównymi aktami prawnymi związanymi z jego ochroną. Dzięki temu student powinien uzyskać lepsze zrozumienie powiązań pomiędzy poszczególnymi komponentami środowiska przyrodniczego i uwarunkowaniami realizacji jego ochrony w obszarach przemysłowych, zurbanizowanych i rolniczych, w odniesieniu do skali regionalnej jak i globalnej; poszerzenia wiedzy o instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych związanych z ochroną środowiska i ich kompetencjami w tym zakresie, a także sposobem finansowania ochrony środowiska w Polsce (w ramach modułu *Ochrona środowiska w Polsce a implementacja przepisów prawa UE* 04-GF-S2-005);
- procesów obiegu wody oraz ich wzajemnych powiązań ze środowiskiem, zachodzących w sferze wód podziemnych i powierzchniowych (w ramach modułu *Hydrologia dynamiczna* 04-GF-S2-606);
- metod analizy danych klimatycznych: umiejętności obliczania podstawowych charakterystyk statystycznych, badania jednorodności serii klimatycznych, zmian klimatu, wartości ekstremalnych, zależności elementów klimatu od innych czynników klimatycznych i geograficznych; stosowania specjalistycznych programów komputerowych; interpretacji wyników badań i wyciągania wniosków (w ramach modułu *Metody opracowań elementów klimatu* 04-GF-S2-600);
- znajomości procesów oraz zjawisk zachodzących w wodach (m.in. zróżnicowanie składowych bilansu wodnego, wahania stanów wody, transformacja właściwości fizyko-chemicznych, warunki termiczne, natlenienie, eutrofizacja, alkalizacja, acidotrofia, zasolenie, formy i osady) (w ramach modułu *Procesy hydrologiczne* 04-GF-S2-619);
- stosowania zaawansowanych technik i narzędzi do opisu zjawisk i analizy danych hydrologicznych, a w oparciu o zdobyte umiejętności przygotowuje prace pisemne z zakresu opracowań hydrologicznych (w ramach modułu *Metody opracowań hydrologicznych* 04-GF-S2-601);
- orientowania się w uwarunkowaniach organizacyjnych oraz prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej z wykorzystaniem zasobów środowiskowych, rodzajach stosowanych strategii środowiskowych oraz ich uwarunkowaniach (w ramach modułu *Zarządzanie środowiskiem* 04-GF-S2-010);
- teoretycznych podstaw technik i narzędzi badawczych z dziedziny GIS oraz zastosowań GIS w różnych dziedzinach badań środowiskowych (w ramach modułu *Zastosowania GIS w badaniach środowiska* 04-GF-S2-006);
- ogólnej charakterystyki sieci dolinno-rzecznej na tle warunków fizycznogeograficznych; typologie reżimów rzecznych; zróżnicowanie jeziorności kraju oraz występowania i typologia zbiorników retencyjnych; obszary podmokłe i tendencje ich zmian; zróżnicowanie hydrogeologiczne kraju; regionalizacje hydrologiczną Polski (w ramach modułu *Hydrologia regionalna* 04-GF-S2-603);

- metod stosowanych w ramach prac rekultywacyjnych w odniesieniu do wód, przyczyn degradacji wód powierzchniowych i podziemnych, zagrożenia życia w wodach a także działań, które służą ochronie wód (w ramach modułu *Rekultywacja i ochrona wód* 04-GF-S2-617);
- metod oraz zasad planowania i realizacji rewitalizacji rzek, podstawowych informacji na temat czynników biotycznych i abiotycznych wpływających na walory przyrodnicze rzek (w ramach modułu *Rewitalizacja rzek* 04-GF-S2-616);
- charakteru i wielkości wpływu poszczególnych komponentów środowiska geograficznego na warunki formowania się odpływu ze zlewni. Komponenty te to: budowa geologiczna i rzeźba terenu, gleby i szata roślinna oraz stosunki wodne i klimat. Podstawowe znaczenie dla generowania odpływu ma klimat, który decyduje o jego wielkości i zmienności w czasie (w ramach modułu *Warunki formowania się odpływu ze zlewni* 04-GF-S2-604);

Na specjalności klimatologia o tematykę dotyczącą m.in.:

- sposobów pozyskiwania danych meteorologicznych (pomiarów i obserwacji) oraz sposobu ich uporządkowania i archiwizowania w bazach danych; współczesnych automatycznych przyrządów pomiarowych oraz zasad ich umieszczania na automatycznej stacji pomiarowej w zależności od profilu prowadzonych badań; sposobów programowania zapisu danych w tych urządzeniach i zasady ich pobierania z urządzenia; ogólnej wiedzy na temat baz danych, sposobów przechowywania danych w tych bazach oraz dostępności do danych z różnego rodzaju baz danych, najważniejszych baz danych meteorologicznych i klimatologicznych wraz z zasadami dostępu do nich (w ramach modułu *Metody pozyskiwania i bazy danych meteorologicznych* 04-GF-S2-608)
- przebiegu procesów klimatycznych, zrozumienie interakcji zachodzących pomiędzy atmosferą oraz innymi komponentami systemu klimatycznego oraz nabycie umiejętności wyjaśniania przebiegu procesów atmosferycznych prowadzących do zróżnicowania warunków klimatycznych w różnych skalach przestrzennych; możliwości zapoznania się z najnowszymi teoriami na temat przyczyn i kierunku zmian w systemie klimatycznym (w ramach modułu *Fizyczne podstawy wybranych procesów pogodotwórczych* 04-GF-S2-602);
- źródeł informacji hydrologicznej, statystycznej z zakresu gospodarowania wodą, o jakości wody, podstawowe zasady i zadania gospodarki wodnej, zagadnienia związane ze zjawiskami ekstremalnymi (susze, powodzie), system organizacyjny gospodarki wodnej w Polsce, aktualne i prognozowane problemy z zakresu gospodarowania wodą (w ramach modułu *Gospodarka wodna* 04-GF-S2-007);
- implementacji przepisów prawa UE, które ma umożliwić studentowi zapoznanie się z problemami ochrony środowiska, głównymi aktami prawnymi związanymi z jego ochroną, z implementacją przepisów prawa Unii Europejskiej do polskiego prawa ochrony środowiska (w ramach modułu *Ochrona środowiska w Polsce a implementacja przepisów prawa UE* 04-GF-S2-005);
- roli, jaką odgrywają procesy dynamiczne w atmosferze, ze szczególnym uwzględnieniem cyrkulacji atmosfery w kształtowaniu pogody oraz klimatu w różnych skalach przestrzennych i czasowych oraz poznania narzędzi informatycznych służących analizie tych procesów; nabycia umiejętności analizowania stopnia zależności pomiędzy cechami dynamicznymi atmosfery i elementami klimatu, przy zastosowaniu narzędzi informatycznych, statystycznych oraz praw fizyki i podstaw astronomii (w ramach modułu *Elementy synoptyki i narzędzia informatyczne w meteorologii* 04-GF-S2-609);
- metod analizy danych klimatycznych: umiejętności obliczania podstawowych charakterystyk statystycznych, badania jednorodności serii klimatycznych, zmian klimatu, wartości ekstremalnych, zależności elementów klimatu od innych czynników klimatycznych i geograficznych; stosowania specjalistycznych programów komputerowych; interpretacji wyników badań i wyciągania wniosków (w ramach modułu *Metody opracowań elementów klimatu* 04-GF-S2-600);
- stosowania zaawansowanych technik i narzędzi do opisu zjawisk i analizy danych hydrologicznych, a w oparciu o zdobyte umiejętności student przygotowuje prace pisemne z zakresu opracowań hydrologicznych (w ramach modułu *Metody opracowań hydrologicznych* 04-GF-S2-601);
- orientowania się w uwarunkowaniach organizacyjnych oraz prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej z wykorzystaniem zasobów środowiskowych, rodzajach stosowanych strategii środowiskowych oraz ich uwarunkowaniach, wiedzy na temat elementów składowych

systemów zarządzania środowiskiem dzięki czemu student będzie potrafił samodzielnie opracować prosty plan takiego zarządzania (w ramach modułu *Zarządzanie środowiskiem* 04-GF-S2-010);

- teoretycznych podstaw technik i narzędzi badawczych z dziedziny GIS oraz zastosowań GIS w różnych dziedzinach badań środowiskowych. W laboratorium student nabywa umiejętności: stosowania zaawansowanych technik i narzędzi badawczych GIS do opisu zjawisk i analizy danych (w ramach modułu *Zastosowania GIS w badaniach środowiska* 04-GF-S2-006);

- warunków klimatycznych obszarów miejskich, ich zróżnicowania i porównania z obszarami poza miejskimi, umiejętności powiązania warunków klimatycznych i aerosanitarnych, pozwalających na wypracowanie kompleksowego spojrzenia na klimat miasta i właściwe nim gospodarowanie (w ramach modułu *Klimat miasta i człowiek* 04-GF-S2-612);

- nowoczesnych (satelitarnych) metod pozyskiwania oraz analizy (GIS) danych meteorologicznych i klimatycznych; specjalistycznych umiejętności obsługi wybranego oprogramowania w zakresie przeprowadzania analiz przestrzennych elementów klimatu oraz doboru odpowiednich metod analizy przestrzennej w oparciu o specjalistyczną wiedzę na temat relacji pomiędzy środowiskiem i klimatem, który jest jego częścią (w ramach modułu *Współczesne metody i narzędzia w badaniach klimatu* 04-GF-S2-611);

- kierunków wspólnie zachodzących zmian klimatu w różnych skalach przestrzennych i czasowych; umiejętności krytycznej oceny informacji na temat zmian klimatu pojawiających; poznania odpowiednich metod statystycznych badania zmian klimatu sposobów modelowania, prognozowania i sporządzania scenariuszy przyszłych warunków klimatycznych (w ramach modułu *Współczesne zmiany klimatu* 04-GF-S2-610);

Na specjalności monitoring zmian krajobrazu o tematykę dotyczącą m.in. :

- pojęcia fizjonomii krajobrazu (aspektów wizualnych i kompozycyjnych, znaczenia walorów krajobrazowych), metod analizy i oceny wizualnej krajobrazu, w tym metod stosowanych interdyscyplinarnie w naukach o krajobrazie w Polsce i na świecie, metod przygotowania prac z zakresu analiz krajobrazowych, możliwości zastosowania analiz i ocen krajobrazu w dokumentach związanych z zarządzaniem krajobrazu (w ramach modułu *Analiza fizjonomiczna krajobrazu* 04-GF-S2-1204);

- podstawowych pojęć i terminów z zakresu geografii krajobrazu, ekologii krajobrazu i architektury krajobrazu, aspektów ewolucyjnych i typologicznych krajobrazu, metod, modeli i kierunków badawczych w geografii krajobrazu i dziedzinach pokrewnych; interpretacji czynników kształtujących krajobraz, wyjaśniania zróżnicowania struktur krajobrazu w różnych aspektach i podejściach badawczych, interdyscyplinarności przedmiotu badań i stosowania komplementarności podejść badawczych (w ramach modułu *Podstawy nauki o krajobrazie* 04-GF-S2-1201);

- rodzajów map i baz referencyjnych Krajowego Systemu Informacji Przestrzennej oraz krajowych map tematycznych i baz danych tematycznych, a także ich zastosowania w badaniach krajobrazu, modeli danych przestrzennych; umiejętności przeprowadzania różnych operacji na danych wektorowych i rastrowych, konwersji pomiędzy poszczególnymi modelami danych przestrzennych, podstawowych analiz rozmieszczenia elementów krajobrazu, doboru właściwych metod prezentacji zjawisk na mapie oraz projektowania mapy (w ramach modułu *Źródła kartograficzne w badaniach krajobrazu* 04-GF-S2-1202);

- metodyki audytowej, zasad wyznaczania jednostek krajobrazowych i ich typologii (typologia krajobrazu zgodna z odpowiednim rozporządzeniem do „ustawy krajobrazowej” - typy i podtypy krajobrazu wraz z przykładami); umiejętności przygotowania pierwszego etapu audytu krajobrazowego, którym jest identyfikacja i typologia aktualnych krajobrazów (w ramach modułu *Identyfikacja i typologia krajobrazu* 04-GF-S2-1205);

- zasad ochrony i kształtowania krajobrazu i ich wykorzystania w zarządzaniu krajobrazem, problemów ujęcia krajobrazu w dokumentach planistycznych, instytucje odpowiedzialne za zarządzanie krajobrazem, formy ochrony krajobrazu, zasady ochrony i kształtowania krajobrazu, zagadnień edukacji krajobrazowej i partycypacji społecznej w kształtowaniu krajobrazu,

niewłaściwego zarządzania krajobrazem oraz ujęcie krajobrazu w formie usług ekosystemowych (w ramach modułu *Krajobraz w planowaniu przestrzennym* 04-GF-S2-1209);

- podstawowych źródeł informacji wykorzystywanych w odtwarzaniu zmian krajobrazu ze szczególnych uwzględnieniem map archiwalnych, umiejętności wskazania błędów w źródłach danych oraz dokonywać ich szacunku i ocenia jakość danych źródłowych; doboru odpowiedniej metody kalibracji map archiwalnych, nabycia umiejętności projektowania bazy danych oraz przeprowadzania wektoryzacji treści archiwalnych map (w ramach modułu *Analiza historyczna w badaniach krajobrazu* 04-GF-S2-1203);

- charakterystyki krajobrazów pod względem cech przyrodniczych, kulturowych i syntetycznych, umiejętności konstrukcji karty oceny krajobrazu zgodnie z wymogami audytu krajobrazowego oraz oceny jednostek krajobrazowych; krajobrazów priorytetowych, celu ich powołania, ochronie, informacji o krajobrazach typowanych jako priorytetowe (w ramach modułu *Ocena krajobrazu - krajobrazy priorytetowe* 04-GF-S2-1207);

- zagrożeń istniejących i potencjalnych krajobrazu, stopnia tych zagrożeń oraz możliwości przeciwdziałania im; typologii zagrożeń i przykłady ich występowania; pozyskania umiejętności oceny zagrożeń dla krajobrazu i oszacowania ich stopnia zgodnie z przyjętą skalą; wiedzy o funkcjach krajobrazu (w ramach modułu *Zagrożenia i funkcje krajobrazu* 04-GF-S2-1208);

- techniki skaningu laserowego jako metod pozyskiwania informacji przestrzennej na potrzeby badań krajobrazu, zasad działania technik laserowych, komponentów lotniczego skaningu laserowego oraz formatów danych; procedury klasyfikacji chmury punktów oraz wykonania ćwiczenia na bazie numerycznego modelu wysokościowego i jego pochodnych; umiejętności tworzenia profilu terenu, podstaw analizy zasięgu widoczności a także przykładowego zastosowania skaningu laserowego (w ramach modułu *Zastosowanie ALS w badaniach krajobrazu* 04-GF-S2-1206);

Na specjalności rekonstrukcja środowiska geograficznego o tematykę dotyczącą m.in. :

- procesów fizycznych modelujących koryta rzeczne, wybranych metod ich renaturalizacji oraz regulacji zgodnej z zasadami dobrej praktyki w utrzymaniu koryt rzecznych (w ramach modułu *Morfodynamika rzek a ich renaturalizacja* 04-GF-S2-205);

- informacji z zakresu dendrochronologii (jej zastosowania w naukach geograficznych, podstawowe pojęcia z zakresu dendrochronologii); podstaw datowania metodą dendrochronologiczną; podstawowych informacji z zakresu anatomii drewna drzew niezbędne do właściwego stosowania metody (w ramach modułu *Podstawy dendrochronologii* 04-GF-S2-203);

- nowoczesnych, komputerowych metod analiz rzeźby, w szczególności na podstawie danych lotniczego skaningu laserowego, wykorzystania narzędzi takich jak oprogramowanie geoinformatyczne ArcGIS oraz Surfer; umiejętności interpretowania rzeźby terenu oraz rozpoznawania form rzeźby o różnej genezie: eolicznej, fluwialnej, glacialnej, fluwioglacjalnej, krasowej, antropogenicznej oraz form rzeźby związanych z ruchami masowymi (w ramach modułu *Komputerowe metody analizy rzeźby terenu* 04-GF-S2-214);

- podziału geologicznego czwartorzędu, przyczyn i przebiegu zmian klimatu w czwartorzędzie, zmian środowiska, w tym szaty roślinnej i rzeźby terenu, typowych osadów czwartorzędowymi; metod badań stosowanych w rekonstrukcjach zmian środowiska w czwartorzędzie (w tym metody palinologiczne, malakologiczne, paleobotaniczne, sedimentologiczne oraz metody datowań względnych i bezwzględnych) (w ramach modułu *Paleogeografia czwartorzędu* 04-GF-S2-213);

- powstawania różnego rodzaju skał osadowych i osadów, przede wszystkim osadów środowisk lądowych oraz z metodami badawczymi sedimentologii, w tym z metodami analizy litofacjalnej profilów osadowych oraz interpretacją ich znaczenia paleogeograficznego (w ramach modułu *Sedymetologia* 04-GF-S2-212);

- rzeźby i paleogeografii Sudetów, Wyżyny Śląsko-Małopolskiej, Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, Niewiadów, Karpat i zapadlisk przedkarpackich (w ramach modułu *Geomorfologia Polski Południowej* 04-GF-S2-201);

- zastosowania dendrochronologii w badaniach zmian środowiska geograficznego, szczególnie teoretycznych podstaw pełnienia roli eksperta umiającego: a) ocenić przydatność tej metody w różnorodnych badaniach środowiskowych b) zweryfikować dokładność i wiarygodność wyników

zleconych badań, c) zaplanować analizy przyrostów jako składową, szerzej zakrojonych, interdyscyplinarnych badań (w ramach modułu *Praktyczne zastosowania dendrochronologii* 04-GF-S2-202);

- wybranych metod paleobotanicznych i paleozoologicznych stosowanych w badaniach osadów czwartorzędowych, informacji na temat przedmiotu, procedur badawczych, podstaw interpretacji i zasad prezentacji wyników analizy malakologicznej oraz analizy szczątków makroskopowych (w ramach modułu *Metody rekonstrukcji środowiska geograficznego* 04-GF-S2-200);

- teoretycznych podstaw technik i narzędzi badawczych z dziedziny GIS oraz zastosowań GIS w różnych dziedzinach badań środowiskowych (w ramach modułu *Zastosowania GIS w badaniach środowiska* 04-GF-S2-006);

- miejsca biogeomorfologii w geomorfologii na podstawie literatury światowej, współczesnego zastosowania biogeomorfologii w badaniach ewolucji rzeźby, identyfikowania cech anatomicznych w drzewnie drzew będących markerem procesów geomorfologicznych, możliwości zastosowania analizy odstąpionych korzeni drzew do datowania erozji bocznej w korytach rzek (w ramach modułu *Biogeomorfologia - nowe spojrzenie na znaczenie biosfery w kształtowaniu rzeźby* 04-GF-S2-208);

- wybranych metod naukowych stosowanych w rekonstrukcji środowiska przyrodniczego, zastosowania w praktyce wybranych metod rekonstrukcji środowiska przyrodniczego (w ramach modułu *Terenowe laboratorium rekonstrukcji środowiska* 04-GF-S2-204);

- możliwości praktycznego i badawczego wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych (dronów) w naukach o Ziemi, w szczególności w geomorfologii, poznania podstaw prawa lotniczego, możliwości i ograniczeń metody, zasady i bezpieczeństwo wykonywania lotów oraz potencjalne produkty, możliwości pozyskiwania i interpretacji danych (w ramach modułu *Wykorzystanie obrazowania lotniczego w rekonstrukcjach środowiskowych* 04-GF-S2-206);

- metod określania stanu środowiska na podstawie bioindykatorów, analizowania i objaśniania procesów biologicznych i geologicznych wykorzystywanych w wybranych metodach bioindykacji, (w ramach modułu *Zastosowanie bioindykatorów w rekonstrukcji środowiska przyrodniczego* 04-GF-S2-207);

Na specjalności nauczycielskiej o tematykę dotyczącą m.in.:

- praktycznej weryfikacji wszystkich badań terenowych i obserwacji bezpośrednich zaprojektowanych w podstawie programowej geografii w szkole ponadpodstawowej tzn. obserwacji astronomicznych, glebowych, geologicznych i geomorfologicznych, hydrologicznych, krajobrazowych i kartograficznych z wykorzystaniem odpowiednich środków dydaktycznych (w ramach modułu *Obserwacje i badania terenowe w szkole ponadpodstawowej* 04-GF-S2-1303);

- zastosowania GIS na lekcjach geografii oraz nabycia umiejętności w zakresie efektywnego korzystania z narzędzi GIS na lekcjach dla rozwijania myślenia przestrzennego, niezbędnego nauczycielowi w procesie nauczania - uczenia się geografii w różnych typach szkół ponadpodstawowych (w ramach modułu *Wykorzystanie narzędzi GIS w edukacji geograficznej* 04-GF-S2-1300);

- zastosowania ICT w kształceniu geograficznym na poziomie szkoły ponadpodstawowej. Poznając wybrane platformy edukacyjne, programy i aplikacje internetowe student nabywa umiejętności ich praktycznego zastosowania - do prowadzenia zajęć lekcyjnych w ramach edukacji geograficznej w ścisłym powiązaniu z podstawą programową geografii (w ramach modułu *Platformy edukacyjne i aplikacje ICT w kształceniu geograficznym* 04-GF-S2-1301);

- wykorzystania metody projektu edukacyjnego w praktyce szkolnej na poziomie szkoły ponadpodstawowej (w ramach modułu *Projekt edukacyjny w praktyce szkolnej* 04-GF-S2-1302);

- wykorzystania strategii kształcenia wyprzedzającego w praktyce szkolnej na poziomie szkoły ponadpodstawowej (w ramach modułu *Strategia kształcenia wyprzedzającego w kształceniu geograficznym na poziomie szkoły średniej* 04-GF-S2-1304);

Wyniki badań naukowych pracowników INoZ oraz IGSEiGP mają odzwierciedlenie w procesie dydaktycznym i wykorzystywane są w realizacji i doskonaleniu treści przedmiotów zaliczanych do grupy w przedmiotach obowiązkowych i fakultatywnych. Przykładowe powiązania treści kształcenia

przedmiotów z kierunkowymi efektami uczenia się a badaniami naukowymi, prowadzonymi w INoZ oraz IGSEiGP w obu dyscyplinach pokazuje tabela 2.1.

Tabela 2.1 Przykładowe powiązania treści kształcenia przedmiotów z kierunkowymi efektami uczenia się kierunku geografia a badaniami naukowymi prowadzonymi w INoZ oraz IGSEiGP

Moduł/przedmiot	Efekty uczenia się kierunku	Badania naukowe
Podstawy geografii / Podstawy geologii	KGG1_W01 KGG1_W03	Dyscyplina: nauki o Ziemi i środowisku Badania współzależności między warunkami fizycznogeograficznymi a działalnością człowieka. Badania procesów geologicznych. Dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Metodologia nauk geograficznych. Zagadnienia terminologiczne.
Geomorfologia/ Hydrologia i oceanografia/ Meteorologia i klimatologia	KGG1_W01, KGG1_U01, KGG1_K01	Dyscyplina: nauki o Ziemi i środowisku: Badania współczesnych zmian klimatu na podstawie obserwacji instrumentalnych oraz rekonstrukcja warunków klimatycznych. Tendencje zmian warunków hydrologicznych i użytkowanie wód na obszarach przekształconych antropogenicznie. Hydrosfera – hydrologia i gospodarka wodna w warunkach zróżnicowanej antropopresji i zmian klimatu. Procesy kształtujące jakość wody w kontekście lokalnego i globalnego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Naturalne i antropogeniczne uwarunkowania procesów eolicznych w różnych strefach klimatycznych. Klasyfikacja rzeźby i rozpoznanie jej rozwoju metodami ilościowymi.
Podstawy geodezji, topografii i kartografii/ Geograficzne Systemy Informacyjne	KGG1_W01 KGG1_W03 KGG1_U01 KGG1_U03 KGG1_U04 KGG1_U05 KGG1_K01	Dyscyplina: nauki o Ziemi i środowisku oraz Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Umiejętności praktyczne tworzenia wektorowych modeli danych, wizualizacji danych; transformacji danych i układów współrzędnych; rejestracji obrazu rastrowego; pracy w wybranych pakietach oprogramowania GIS. Zastosowanie narzędzi w badaniach obu dyscyplin.
Geografia krajobrazu Turystyka we współczesnym świecie	KGG1_W01 KGG1_W03 KGG1_U01	Dyscyplina: nauki o Ziemi i środowisku Badania nad krajobrazem jego ewolucją i typologią. Dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Badania czynników warunkujących rozwój turystyki.
Geografia społeczna/ Geografia osadnictwa/ Geografia ludności	KGG1_W01 KGG1_W02 KGG1_U01	Dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Badania miast i procesów miejskich. Badania małych, średnich miast a także metropolii i złożonych systemów miejskich. Badania zmian ludnościowych, depopulacji i procesów starzenia się społeczeństwa. Badanie jakości życia, tożsamości i świadomości terytorialnej.
Geografia przemysłu/ Geografia rolnictwa / Geografia usług	KGG1_W01 KGG1_W02 KGG1_W03 KGG1_U01 KGG1_U03	Dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Studia nad przemianami antropogeograficznymi oraz gospodarką przestrzenną Polski i świata. Badania rynku pracy. Badania z zakresu geografii usług. Problematyka restrukturyzacji i transformacji gospodarczej, w tym kwestie „Zielonego Ładu”.
Geografia fizyczna i społeczno- ekonomiczna województwa śląskiego/ Geografia krajobrazu/ Geografia regionalna	KGG1_W01 KGG1_W03, KGG1_U01	Dyscyplina: nauki o Ziemi i środowisku Badania fizjonomii krajobrazów metropolitalnych, zróżnicowania krajobrazów w skali województwa śląskiego, procesów transformacji krajobrazów, prognozą rozwoju wybranych typów krajobrazów (w ujęciu regionalnym i typologicznym). Badania analityczne wybranych regionów Polski i świata.

Polski / Geografia regionalna świata		Dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Szerokie spektrum badań społeczno-ekonomicznych regionu śląskiego
--------------------------------------	--	---

Praca dyplomowa (licencjacka i magisterska) na kierunku geografia jest powiązana z kierunkiem badań wybranego przez studenta zespołu badawczego/promotora, dzięki czemu ma on możliwość uczenia się w oparciu o najbardziej aktualny stan wiedzy i metodykę prowadzenia badań naukowych (tabela 2.2).

Tabela 2.2 Przykładowe powiązania tematów prac dyplomowych z prowadzonymi badaniami naukowymi

Studia I stopnia	
Temat pracy	Badania naukowe
Sukcesja funkcji w miastach lokacyjnych - przypadek starego miasta w Wodzisławiu Śląskim.	Badania miejskie, procesy urbanizacji.
Zjawiska tsunami w świetle analizy obrazów satelitarnych – wybrane przykłady.	Dorobek naukowy bazujący na zastosowaniu metod GIS.
Wybrane elementy rzeźby antropogenicznej okolic Korbielowa (Beskid Żywiecki).	Badania geomorfologiczne i oddziaływania człowieka na środowisko.
Turystyka dziedzictwa górniczego w województwie śląskim na przykładzie Zabrza i Tarnowskich Gór.	Badania z zakresu turystyki i dziedzictwa kulturowego regionu.
Analiza przestrzenna występowania ruchów masowych w Tatrach.	Aktywność procesów geomorfologicznych, badania osuwisk.
Studia II stopnia	
Współczesne zmiany lodowców w wybranych obszarach Ałaski, Alp i Karakorum.	Badania czynników warunkujących zmiany dynamiki, zasięgu, struktury termalnej, bilansu masy, stref glacialnych, systemu drenażu i intensywności cienienia lodowców.
Dynamics of land cover changes in Tatra county in 2000-2018.	Badania krajobrazu przy wykorzystaniu technik GIS.
Zmiany zasięgu i prędkości ruchu lodowców Hornbreen i Hambergreen na południowym Spitsbergenie.	Badania lodowców prowadzone na Spitsbergenie.
Potencjalny zasięg i dynamika lawin śnieżnych w Dolinie Bystrej w Tatrach.	Klasyfikacja rzeźby i rozpoznanie jej rozwoju metodami ilościowymi.
Ocena efektów wdrażania programów rewitalizacji na przykładzie gmin Czerwionka-Leszczyny, Pszczyna i Żory.	Badania procesów rewitalizacji.

Dobór metod kształcenia i ich powiązań z efektami uczenia się

Współczesna dydaktyka akademicka dysponuje szerokim wachlarzem nowoczesnych metod kształcenia i narzędzi wykorzystywanych do osiągnięcia założonych efektów uczenia się. Wybór i dostosowanie ich do specyfiki zajęć oraz potrzeb studentów na kierunku geografia jest podejmowany z dbałością o jakość procesu kształcenia. Formy kształcenia stosowane przez pracowników INoZ oraz IGSEIGP w celu przygotowania studentów kierunku geografia do prowadzenia, między innymi, działalności naukowej w dyscyplinach: nauki o Ziemi i środowisku oraz geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna opierają się przede wszystkim na metodach problemowych (w tym m.in. samodzielnego uczenia się i aktywizujących). Nie oznacza to, że nie stosuje się metod podających, takich jak wykłady, których liczba i sposób prowadzenia różni się jednak w zależności od stopnia zaawansowania studentów. Formy zajęć i stosowane metody

kształcenia zapewniają osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się. Dobierając metody kształcenia kierowano się przesłanką ich różnorodności, a zarazem specyfiką zakładanych efektów uczenia się.

Wśród wykładów prowadzonych na I roku studiów dominują wykłady informacyjne, połączone z elementami efektywnego pokazu, powiązane głównie z efektami uczenia się z zakresu wiedzy. Wykład taki umożliwia przekazanie największej ilości informacji w najkrótszym czasie, zatem daje dobrą podstawę danego przedmiotu (KGG1_W01, KGG1_W02, KGG1_W03, KGG1_W04).

W toku nauczania, po opanowaniu przez studentów niezbędnych podstaw, stosuje się również wykłady o charakterze częściowo konwersatoryjnym i problemowym, które w większym stopniu aktywizują studentów niż bierne słuchanie przekazu i sprzyjają rozwojowi dodatkowych umiejętności oraz kompetencji społecznych (KGG1_K01, KGG1_K02, KGG1_K03, KGG1_K04).

Kolejną aktywizującą studentów metodą nauczania jest metoda dyskusji – najczęściej panelowej i okrągłego stołu, rzadziej punktowanej, stosowana nie tylko podczas zajęć konwersatoryjnych (metoda konwersatoryjna) i seminaryjnych (metoda seminaryjna), ale również jako element zajęć ćwiczeniowych i laboratoryjnych, gdy po wykonaniu eksperymentów studenci dyskutują uzyskane wyniki czy proponują rozwiązanie wynikłych w trakcie zajęć problemów, co jest również związane z metodą problemową, metodą studium przypadków, metodą sytuacyjną czy burzy mózgów. Niektóre dyskusje i rozwiązywanie problemów prowadzone są z wykorzystaniem mechanizmów lustrzanych. Przygotowane przez studentów referaty kształtują ich umiejętność doboru, argumentacji, wygłaszania (prezentowania) właściwych treści i kształtują niezbędne kompetencje uczestniczenia w dyskusji. Metoda ta uczy kultury dyskusji, umiejętności prowadzenia dialogu, umiejętności rzeczowego argumentowania i odpowiedzialności osobistej i krytycyzmu w przekazywaniu wiedzy innym (KGG1_U01, KGG1_U02). Do innych metod aktywizujących studenta stosowanych w niektórych przedmiotach należą metody prowadzące do uaktywnienia wiedzy zdobytej wcześniej (ang. prior knowledge activation) oraz nauka w oparciu o otrzymywany komentarz zwrotny i recenzje (ang. peer assessment, feedback). Wykorzystywane są również elementy grywalizacji poprzez testy sprawdzające wiedzę z wykładów z użyciem platformy dydaktycznej Kahoot, Quizizz oraz Mentimeter.

Do programu ocenianego kierunku wprowadzono również metodę projektową. Metoda ta rozwija niezwykle istotne współcześnie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, oceny ich wiarygodności, współpracy w grupie, umiejętności komunikacyjnych, kreatywności, samooceny (w tym przyjmowania słów krytyki), organizacji pracy i kierowania pracą innych, co jest podstawą zespołowej pracy badawczej (np. KGG1_U01, KGG1_U02, KGG1_U04).

Kolejną metodą stosowaną w określonych formach zajęć (np. terenowych, pracowni licencjackich terenowych) na kierunku geografia jest metoda obserwacji, która wpływa korzystnie na samodzielne uczenie się, prowadzenie obserwacji i badań w terenie, ich dokumentowania oraz wnioskowania na ich podstawie. Ponadto w kształceniu studentów wykorzystujemy metody eksponujące, np. pokaz daje możliwości zapoznania studentów z okazami skał i minerałów (KGG1_U05).

Na ocenianym kierunku wykorzystuje się tutoring, który jest formą edukacji spersonalizowanej, zogniskowanej na odkrywaniu i wspomaganiu rozwoju naukowego studenta. Zbliżony do formy tutorskiej charakter przyjmują coraz częściej zajęcia seminaryjne i pracownie dyplomowe opierające się na metodach aktywizujących, samodzielnego dochodzenia do wiedzy, pracy pod kierunkiem oraz towarzyszeniu w procesach badawczych.

Nauczanie języka obcego prowadzone jest z wykorzystaniem metod aktywizujących, w tym np. pracy w grupach, metody projektowej, prezentacji, metody studium przypadków, webquest oraz z zastosowaniem metod i technik kształcenia na odległość (KGG1_U06, KGG1_U04).

W kształceniu studentów kierunku geografia kluczowe znaczenie mają umiejętności korzystania z nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych, w tym licencjonowanych oraz bezpłatnych aplikacji komputerowych oraz zasobów i komunikacji w sieci. Techniki te są niezbędnym narzędziem eksperymentalnej pracy badawczej, umożliwiającym uzyskanie, przetworzenie, obliczenie, oszacowanie statystyczne, zmagazynowanie danych badawczych, uczyć zasad wiarygodności, powtarzalności danych badawczych, konieczności udowodnienia wyników uzyskanych

podczas pracy, konieczności ochrony bezpieczeństwa danych badawczych. Wśród nich można wyróżnić MS Excel, MS Office, MS Power Point, Corel, pakiety oprogramowania do obsługi i przetwarzania danych dedykowanych konkretnej aparaturze badawczej, pakiety oprogramowania antywirusowego, łączność przez VPN, funkcjonowanie serwerów wydziałowych i zewnętrznych, chmury danych i inne (np. KGG1_U01, KGG1_U02).

Wykorzystanie przez nauczycieli zasobów internetowych celem ilustracji omawianych zjawisk, lub w okresie pandemii COVID-19 tworzenie filmów i ilustracji ułatwia, uatrakcyjnia i przyspiesza proces kształcenia. Otwartość nauczycieli akademickich na nowe technologie informacyjne sprzyja kształtowaniu podobnych postaw otwartości u studentów, którzy bardzo chętnie przygotowują i prezentują na forum różnorodne naukowe infografiki, plakaty, filmy czy podcasty.

Prace zespołowe z zastosowaniem różnych technik informacyjnych sprzyjają kształtowaniu różnorodnych umiejętności, elastyczności, wykorzystywaniu mocnych stron każdego z członków grupy i kreatywności niezbędnej w pracy naukowej. Dodatkowo wykorzystywanie przez nauczycieli narzędzi takich jak Mentimeter, Kahoot, Quizizz, Moodle i innych wspomaga i aktywizuje studentów przy każdej z wyżej wspomnianych metod kształcenia.

Korzystanie z metod i technik kształcenia na odległość

Na Uniwersytecie Śląskim prowadzenie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość było regulowane przed pandemią przez Zarządzenie Rektora nr 92 z dnia 28 czerwca 2017 (Załącznik: Kryt_2_Z_06). Obecnie jest regulowane przez Zarządzenie 32 z dnia 11 lutego 2021 (Załącznik: Kryt_2_Z_07). W tym celu platforma e-learningowa jest obsługiwana przez Centrum Kształcenia na Odległość, które stanowi ogólnouczelnianą jednostkę organizacyjną, prowadzącą działalność dydaktyczną w zakresie metod kształcenia elektronicznego oraz wykorzystania technologii internetowych. Za jej pomocą przeprowadzane są obowiązkowe szkolenia dla studentów I roku z modułu bezpieczeństwo i higiena pracy (<http://el.us.edu.pl/mw/course/view.php?id=100>) oraz z przysposobienia bibliotecznego (<https://el.us.edu.pl/upgow/>). Platforma e-learningowa umożliwia studentom zdalny dostęp do aktualizowanych na bieżąco materiałów do zajęć. Na platformie Moodle dla studentów geografii zamieszczone są 2 kursy (<https://el.us.edu.pl/wnp/>), które w szerszym zakresie wykorzystywano podczas obowiązkowych zajęć zdalnych, głównie w okresie pandemii.

W semestrze letnim 2019/2020, po ograniczeniu bezpośredniego kontaktu z powodu pandemii COVID-19, aby zrealizować harmonogram studiów, zajęcia odbywały się głównie poprzez aplikację MS Teams. Dyrektorzy kierunku przygotowali krótki film instruktażowy, o możliwościach i funkcjonalności programu MS Teams, który został dystrybuowany wśród pracowników i studentów. Dzięki niemu niemal wszystkie zajęcia realizowanych było przez platformę Teams, a komunikacja synchroniczna odbywała się w łączności audio i wideo. Pracownicy mogli korzystać z także z innych platform typu Moodle czy ZOOM a także wspomagać się pocztą uniwersytecką.

Skuteczności rozwiązania monitorowano na bieżąco. Starości roku na specjalnie utworzonym kanale, raz w tygodniu raportowali fakt odbycia zajęć. Jako narzędzie do sprawdzania i podsumowywania wiadomości z przeprowadzonych zajęć zdalnych wykorzystywano głównie aplikację MS Forms. Należy stwierdzić, że wymuszone pandemią przejście na kontakt zdalny zakończyło się pełnym powodzeniem. Na bieżąco dyrekcja kierunku reagowała na nieliczne niepokojące sygnały zgłaszane zarówno ze strony studentów jak i prowadzących. Uwagi studentów najczęściej dotyczyły zbyt dużej liczby plików i materiałów przekazywanych przez prowadzących, zaś ze strony pracowników pojawiały się zapytania o uzupełnienie braków sprzętowych oraz wsparcie w razie problemów technicznych. Trudności te rozwiązywano poprzez dodatkowe szkolenie w formie zdalnej lub kontaktowej przeprowadzone na Wydziale.

Zgodnie z Zarządzeniami nr 171/2020 oraz 32/2021 Rektora UŚ (Załączniki: Kryt_2_Z_08 i Kryt_2_Z_07) w sprawie zasad realizacji procesu kształcenia w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, w kolejnym okresie pandemii obejmującym rok akademicki 2020/2021, narzędziami rekomendowanymi do prowadzenia dydaktyki zdalnej były MS Teams, Moodle, Skype dla Firm oraz test portal (<https://us.edu.pl/student/komunikaty/organizacja-ksztalcenia-w-roku-akademickim->

2020-2021/). Zmiany wprowadzone od semestru zimowego 2020/2021 właściwie tylko potwierdziły praktykę funkcjonującą od pierwszych dni pandemii. Centrum Kształcenia na Odległość UŚ zorganizowało z początkiem roku akademickiego serię szkoleń o różnych stopniach zaawansowania, aby pracownicy akademicy mogli w pełni wykorzystać potencjał dydaktyczny wykorzystywanych platform. Zajęcia w roku akademickim 2021/2022 w zależności od sytuacji epidemiologicznej odbywały się w systemie zdalnym według planu studiów, a wszystkie formy zajęć (wykłady, seminaria i ćwiczenia laboratoryjne) odbywały się przede wszystkim na platformie MS Teams, za wyjątkiem tych, które wymagały bezwzględnego korzystania z wyposażenia laboratoryjnego, takich jak badania eksperymentalne w pracy dyplomowej.

Realizację zajęć z wykorzystaniem technologii IT, odznaczających się wysoką jakością, wspiera zespół wydziałowych i kierunkowych koordynatorów ds. kształcenia na odległość.

Warto też zaznaczyć, że w okresie pandemicznym przygotowany został specjalny serwis [zdalny.us.edu.pl](https://www.zdalny.us.edu.pl) w całości poświęcony kształceniu na odległość, zawierający materiały zarówno dla studentów, jak i dla wykładowców. W ramach przygotowywanych materiałów powstał np. *Przewodnik po kształceniu zdalnym w Uniwersytecie Śląskim* (do pobrania ze strony: <https://www.zdalny.us.edu.pl/index.php/pl/nauczyciele-akademicy/dzialalnosc-dydaktyczna/poradniki/przewodnik-po-ksztalceniu-zdalnym-w-us>), którego jednym z autorów, co warto zauważyć, jest dr hab. Sławomir Pytel, prof. UŚ, Dyrektor Kierunku geografia. Pokazuje to nie tylko fakt tego, że studenci geografii mają dostęp do najnowocześniejszych rozwiązań w zakresie kształcenia zdalnego, ale także to, że rozwiązania wypracowywane na geografii były i są wykorzystywane do kreowania dobrych praktyk na całym Uniwersytecie.

Dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnościami

Na poziomie uczelni dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia są zawarte w Regulaminie studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (załącznik: Kryt_2_Z_09). Są to: IDS – indywidualne dostosowanie studiów; IOS – indywidualna organizacja studiów; ITS – indywidualny tok studiów; ISM – indywidualne studia międzyobszarowe.

Studenci z niepełnosprawnościami po spełnieniu określonych kryteriów (aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub inny równoważny dokument) mogą studiować w ramach indywidualnego dostosowania studiów (IDS) (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/wsparcie-i-fundusze-dostosowanie-do-specjalnych-potrzeb-indywidualne-dostosowanie-studiow/>). By podkreślić wagę, z jaką podchodzimy do tej kwestii na WNP, można zauważyć, że powołany został specjalny koordynator do spraw dostępności na WNP. Jego funkcje to:

- pełna dostępność (drogą mailową, telefoniczną, przez komunikatory internetowe oraz osobiście) dla studentów z niepełnosprawnością i innych studentów wymagających wsparcia w procesie dydaktycznym,
- kontakt między studentem a nauczycielami w związku z dostosowaniem procesu dydaktycznego do potrzeb studenta, pośredniczenie między studentem a nauczycielami we wszystkich sprawach trudnych, wymagających wyjaśnienia,
- wspieranie nauczycieli w sytuacjach nietypowych, jakie mogą występować podczas zajęć dydaktycznych z udziałem studentów z niepełnosprawnościami,
- informowanie o odbywających się szkoleniach w zakresie pracy ze studentami o szczególnych potrzebach dydaktycznych,
- wsparcie dla asystentów osób niepełnosprawnych poprzez ustalanie zakresu ich zadań,
- wyjaśnianie wątpliwości związanych ze sposobem realizacji ich zadań.

Dostosowanie procesu dydaktycznego do potrzeb studenta polega na ustaleniu i wdrożeniu sposobu przekazywania wiedzy, który w najlepszy sposób umożliwi przyswojenie treści dydaktycznych przez studenta. Przykłady: dodatkowe terminy konsultacji, usprawiedliwienie

nieobecności w przypadku rzutu choroby lub konieczności leczenia szpitalnego, wydłużony czas egzaminu i zaliczenia, wydłużenie sesji egzaminacyjnej, dostosowanie formy egzaminu i zaliczenia do możliwości studenta (forma pisemna lub ustna), zgoda na zmianę grupy ćwiczeniowej, udostępnianie dodatkowych materiałów dydaktycznych (na przykład, teksty zawierające treści zajęć zapisane dużą czcionką), indywidualne wyznaczenie zakresu materiału do przygotowania, możliwość korzystania z dyktafonu po uzyskaniu zgody osoby prowadzącej zajęcia (taka możliwość istnieje dla wszystkich studentów, jednak w przypadku IDS rozwiązanie to jest szczególnie wspierane).

Ponadto studentom, którzy zgłoszą taką potrzebę, przyznawana jest pomoc osobistego asystenta, którego główną funkcją jest wsparcie niepełnosprawnego studenta w sprawach organizacyjnych, jak kontakt z dziekanatem i kadrą dydaktyczną, ustalanie terminów i lokalizacji zajęć, pomoc przy przemieszczaniu się na terenie uczelni i przy sporządzaniu notatek podczas zajęć.

Na poziomie uczelni i Wydziału z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój są wdrażane założenia projektu *DUO: Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą* (<https://www.duo.us.edu.pl/pl/duo-uniwersytet-slaski-uczelnia-dostepna-uniwersalna-i-otwarta>). Głównym celem zaangażowania w projekt jest zwiększenie zakresu dostępności oraz poziomu otwartości i uniwersalności Wydziału, poprzez udoskonalenie wsparcia edukacyjnego, w tym wykorzystania w procesie kształcenia, prowadzenia dydaktyki w oparciu o ideę edukacji włączającej. W ramach projektu uczelnia organizuje szereg szkoleń dla kadry akademickiej, które przybliżają tematykę związaną z koniecznością dostosowania kształcenia dla studentów ze specjalnymi potrzebami. Budynek Wydziału Nauk Przyrodniczych w Sosnowcu jest przystosowany dla studentów z niepełnosprawnościami oraz z innymi dysfunkcjami poprzez m.in. zniwelowanie barier architektonicznych. Realizowane są założenia dostosowania narzędzi informatycznych. Procedury kształcenia w edukacji na poziomie wyższym realizowane są poprzez zagwarantowanie dostępności i dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym studentów z niepełnosprawnością, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia (Regulamin studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach załącznik: Kryt_2_Z_09).

Studenci, którym aktualna sytuacja uniemożliwia kontynuowanie toku studiów na zasadach ogólnych, mogą studiować korzystając z indywidualnej organizacji studiów (IOS) – jest to przyznawana na jeden semestr forma pomocy (np. osobom wychowującym dzieci) polegająca na specjalnym trybie organizacji zajęć (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/ios-czyli-indywidualna-organizacja-studiow/>).

W ramach indywidualizacji procesu uczenia się jest także możliwość podjęcia indywidualnego toku studiów (ITS). Student, z uwzględnieniem swoich zainteresowań, dobiera przedmioty (moduły) w ramach realizacji uczenia się w zakresie przewidzianym na danym kierunku oraz w zakresie dodatkowym, a także może uczestniczyć w wybranych pracach naukowo-badawczych czy też rozwojowych i wdrożeniowych (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/indywidualny-tok-studiow/>). Realnie jest to więc forma wsparcia najlepszych studentów i umożliwienia im indywidualnego poszerzenia zakresu studiów poza obszar wyznaczony przez studiowany przez nich kierunek.

Ponadto, student UŚ ma możliwość studiowania na Indywidualnych Studiach Międzyobszarowych (ISM), podczas których sam buduje swój program kształcenia. Może wybierać zajęcia na praktycznie wszystkich kierunkach UŚ, wskazując jeden lub więcej kierunków wiodących, na których zdobędzie dyplom, a swój rozwój naukowy i zawodowy wzbogaca o dowolnie wybrane zajęcia na innych kierunkach. Przez cały okres studiów studentem opiekuje się wybrany przez niego tutor.

Indywidualizacja i dostosowanie kształcenia realizowane są również na wielu innych płaszczyznach. Są to np.:

- programy wymiany studentów, w szczególności Erasmus i MOST, na zasadach w nich obowiązujących,
- możliwość nadprogramowego uczestnictwa studentów w programach tutoringowych, podczas których student wybiera spośród nauczycieli akademickich uczestniczących w danym programie indywidualnego tutora, pod okiem którego: realizuje własne pasje nie związane z zakresem materiału objętego programem studiów lub poszerzające ten zakres lub indywidualizuje nauczanie związane z określonym przedmiotem tam, gdzie wymaga to wsparcia. Programami, które wsparły i/lub wspierają przygotowanie kadry akademickiej do indywidualizacji nauczania opartych o tutoring są: projekt „SWAN. Szkolnictwo Wyższe Atrakcyjne i Nowoczesne – podnoszenie kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej” i projekt „Jeden Uniwersytet, Wiele Możliwości JUWM” (2019–2023), pozwalające poszerzyć grono certyfikowanych tutorów oraz program Mistrzowie dydaktyki, podczas którego nauczyciele akademicy poznają dobre praktyki związane z indywidualizacją kształcenia, wypracowane w innych uczelniach europejskich, które następnie implementują w macierzystych jednostkach. W 2021 r. rozpoczęło też działalność Centrum Dydaktyki Akademickiej Uniwersytetu Śląskiego, które ma za zadanie wspierać nauczycieli w dostosowaniu kształcenia do potrzeb współczesnego studenta. Inne istotne dla kryterium aspekty to:
- możliwość konsultacji naukowych z nauczycielami akademickimi. Każdy nauczyciel akademicki jest zobowiązany Regulaminem pracy w Uniwersytecie Śląskim do przeznaczenia minimum 45 minut tygodniowo na konsultacje ze studentami. Od roku akademickiego 2019/2020 wyznaczone zostało 45-minutowe pasmo konsultacyjne (w godz. 13.00-13.45), kiedy nie odbywają się zajęcia, dzięki czemu nie ma ryzyka, że termin konsultacji pokryje się z zajęciami, przez co student nie będzie mógł z nich skorzystać;
- swobodny, dokonywany autonomicznie wybór promotora pracy dyplomowej. Część nauczycieli akademickich daje również swobodę wyboru i realizacji tematu pracy licencjackiej opartej przede wszystkim o zainteresowania studenta;
- swoboda wyboru przedmiotów fakultatywnych z różnych obszarów;
- możliwość udziału w programie „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego W Katowicach Power II” którego głównym celem jest rozwój Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który zostanie osiągnięty poprzez podniesienie kompetencji studentów i studentek UŚ istotnych z punktu widzenia potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, poprzez realizację działań zmierzających do podniesienia kompetencji zawodowych, komunikacyjnych, informatycznych, analitycznych, wysokiej jakości programy stażowe;
- możliwość udziału w programie „Geohazard Silesia – dającym możliwość nabycia nowych kompetencji w naukach o Ziemi. Celem projektu było nabycie kompetencji zawodowych, analitycznych, językowych, komunikacyjnych, interpersonalnych i informatycznych. Uzyskanie kompetencji nastąpi poprzez: szkolenia, w tym certyfikowane, kursy, zajęcia warsztatowe, dodatkowe zajęcia praktyczne w formie projektowej, wizyty studyjne u pracodawców krajowych i zagranicznych;
- studenci mają możliwość w sposób dowolny zwiększania swoich aktywności naukowo-badawczych poprzez udział w studenckich kołach naukowych. Na WNP funkcjonuje 11 takich kół. Studenci kierunku geografia mogą rozwijać swoje zainteresowania działając m.in. w następujących kołach naukowych: SKN Geografów, SKN GIS, SKN Geologów, oraz Studenckie Koło Naukowo-Podróżnicze „Denali”.

Harmonogram realizacji studiów

Planowanie harmonogramów zajęć dydaktycznych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach reguluje zarządzenie Rektora nr 85 z dnia 27 czerwca 2019 r. (załącznik: Kryt_2_Z_10). Zajęcia organizowane są w tzw. blokach dydaktycznych, trwających po dwie godziny lekcyjne. W przypadku zajęć trwających nieparzystą liczbę godzin dydaktycznych, harmonogram zajęć układany jest w taki sposób, by umożliwić optymalne wykorzystanie infrastruktury dydaktycznej przy uwzględnieniu potrzeb studentów (np. umieszczając w harmonogramie dwa bloki o nieparzystej liczbie godzin kolejno po sobie albo umieszczając takie zajęcia na początku lub pod koniec dnia). Każdy student ma

możliwość uczestnictwa w konsultacjach pracowników o wyznaczonej dla wszystkich godzinie (13.00-13.45). W szczególnych sytuacjach, za zgodą Prorektora ds. kształcenia i studentów, po konsultacji i za zgodą dziekana i studentów odbywających zajęcia, można prowadzić zajęcia nie stosując się do Zarządzenie Rektora nr 85, dopuszcza się dzień dydaktyczny bez przerwy na konsultacje z powodu długości i specyfiki zajęć – jest to forma umożliwiająca prowadzenie zajęć niestandardowych.

Harmonogram zajęć jest udostępniany studentom co najmniej tydzień przed rozpoczęciem semestru w systemie USOS, zgodnie z regulaminem studiów (załącznik: Kryt_2_Z_09). Plan ten widoczny jest w systemie USOS dla każdego studenta indywidualnie. Ponadto, plan studiów wywieszany jest w gablotach przypisanych do danych roczników odpowiednich kierunków studiów na parterze budynku WNP w Sosnowcu. Podczas układania semestralnych planów zajęć uwzględniane są potrzeby studentów oraz nauczycieli akademickich. Zajęcia dla studentów trwają od poniedziałku do piątku. Średnia liczba godzin kontaktowych przypadających na każdy tydzień nauki wynosi 23,5 godzin (Tabela 2.4). W semestrze zimowym 2021/2022, z uwagi na obostrzenia sanitarne, zajęcia prowadzone były w trybie nauczania hybrydowego. Zasadniczo wykłady prowadzone były w formie zdalnej, zaś laboratoria w formie kontaktowej.

Do grup językowych o różnym stopniu zaawansowania studenci są kwalifikowani na podstawie testu znajomości języka obcego on-line. Na zajęcia z wychowania fizycznego studenci zapisują się zależnie od swoich predyspozycji mając do wyboru różne zajęcia lub przynależność do sekcji sportowych AZS (który prowadzi aż 50 sekcji, <https://azsus.pl/Sekcje>).

Początkowo podczas zagrożenia epidemicznego harmonogram zajęć na studiach I i II stopnia przewidywał nauczanie hybrydowe, tj. wyznaczone dni w tygodniu były przewidziane wyłącznie na zajęcia online (wykłady, seminaria), a inne dni w tygodniu wyłącznie na zajęcia kontaktowe, tj. laboratoria. Ułatwiało to studentom dogodny dostęp do każdej z form zajęć. W semestrze letnim zgodnie z zarządzeniem Rektora nr 32 z 2021 r. (załącznik Kryt_2_Z_07) wszystkie zajęcia miały być prowadzone w formule kształcenia zdalnego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. W trakcie trwania semestru Rektor zastrzegał możliwość dokonywania zmian trybu realizacji zajęć, zgodnie ze zmieniającymi się uwarunkowaniami epidemicznymi.

W trybie stacjonarnym przeważająca większość zajęć jest realizowana w budynku WNP w Sosnowcu przy ul. Będzińskiej 60, a zajęcia z wychowania fizycznego realizowane są w pomieszczeniach Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu w Katowicach na ul. Bankowej 12. W doborze sal zajęciowych uwzględnia się liczebność grup oraz specyfikę zajęć. Zajęcia wykładowe realizowane są na ogół w aulach i salach wykładowych, pozostałe zaś, w zależności od formy zajęć, w salach ćwiczeniowych i laboratoryjnych.

Studia I stopnia na kierunku geografia trwają 6 semestrów, a pełny cykl kształcenia obejmuje 2961 godzin dydaktycznych. Liczba punktów ECTS konieczna dla uzyskania kwalifikacji odpowiadających I poziomowi studiów wynosi 180 punktów ECTS – po 30 punktów w każdym z semestrów. Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia wynosi 177.

Studia II stopnia na kierunku geografia trwają 4 semestry, a pełny cykl kształcenia obejmuje od 895 do 1120 godzin dydaktycznych w zależności od wyboru specjalizacji. Liczba punktów ECTS konieczna dla uzyskania kwalifikacji odpowiadających II poziomowi studiów wynosi 120 punktów ECTS – po 30 punktów w każdym z semestrów. Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia wynosi 100, za wyjątkiem GIS (81 punktów).

Procentowy udział liczby punktów ECTS uzyskiwanych w ramach wybieranych przez studenta modułów kształcenia stanowi 34% na I stopniu i 65% na II stopniu. Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z dyscyplin nauk humanistycznych lub społecznych wynosi 5, zarówno na I jak i II poziomie kształcenia. Plan studiów dla ocenianego kierunku geografia studia I stopnia w edycji 2021/22 można znaleźć pod adresem <https://informator.us.edu.pl/kierunki/04-S1I215.2019/5>, zaś dla studiów II stopnia: https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S2GF19.2020/5_3413.

Plan studiów jednoznacznie określa, czy dany przedmiot kończy się zaliczeniem czy egzaminem. W harmonogramie studiów przewidziano liczbę egzaminów dostosowaną do ilości i stopnia trudności materiału, który studenci mają opanować. I tak: na pierwszym roku studiów I stopnia przewidziano 8 egzaminów (5+3 odpowiednio w semestrach I i II), na drugim roku 8 egzaminów (3+5 odpowiednio w semestrach III i IV), a na trzecim roku studiów jedynie 5 egzaminów (3+2 odpowiednio w semestrach V i VI). Natomiast na studiach II stopnia liczba egzaminów waha się odpowiednio od 2 do 5 w zależności od specjalizacji odpowiednio:

- 2 egzaminy na specjalności Geographic Information Systems;
- po 3 egzaminy na specjalnościach: eksploracja obszarów polarnych i górskich, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, hydrologia i gospodarka wodna, klimatologia;
- po 4 egzaminy na specjalnościach: nauczycielskiej i monitoringu zmian krajobrazu;
- 5 egzaminów na specjalności rekonstrukcja środowiska geograficznego.

Moduły mają ustaloną wartość punktową ECTS i liczbę godzin zajęć z podziałem na wykłady, ćwiczenia, laboratoria, pracownice licencjackie, pracownice magisterskie, seminaria, zajęcia terenowe i praktyki zawodowe. Kolejność przedmiotów w planie studiów jest podyktowana zasadą przystępności, która zakłada zwiększanie ilości materiału i jego skomplikowania wraz z kolejnymi semestrami.

W harmonogramie pierwszych dwóch semestrów studiów, wśród przedmiotów obligatoryjnych, znajdują się moduły wprowadzające do kierunku studiów, takie jak *Fizyka w naukach o Ziemi*, *Matematyka i statystyka w naukach o Ziemi* (przedmioty w ramach których studenci poznają podstawowe teorie istotne dla zrozumienia zjawisk i procesów fizycznych zachodzących na Ziemi oraz zapoznają się z podstawowymi przyrządami pomiarowymi; ćwiczą umiejętności posługiwania się aparatem matematycznym, wykorzystywanym w naukach przyrodniczych), oraz takie jak *Podstawy geodezji, topografii i kartografii* - umożliwiające studentom poznanie głównych metod analizy relacji przestrzennych obiektów i zjawisk na powierzchni Ziemi oraz uzyskanie umiejętności przedstawiania wyników na mapach. Ponadto studenci zapoznają się z podstawami wykorzystywania map tematycznych i topograficznych, zarówno w postaci analogowej jak i cyfrowej. *Ewolucja Ziemi* przekazuje wiedzę na temat najważniejszych czynników wpływających na obecny kształt planety.

Pierwszy rok studiów to także okazja do poznania wiedzy geologicznej, podstaw chemicznych nauk o Ziemi, biogeografii, meteorologii i klimatologii, gleboznawstwa i geografii gleb, pozwalających zrozumieć podstawowe procesy w poszczególnych sferach Ziemi. Z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej zaplanowano geografie polityczną i geografie osadnictwa. Komponentem uniwersalnym jest GIS I, obejmujący naukę obsługi programu MapInfo.

W ramach obowiązkowych ćwiczeń terenowych, konsekwentnie do zajęć realizowanych w II semestrze zaplanowano ćwiczenia terenowe z biogeografii, z geodezji, topografii i kartografii, geologii, geografii gleb oraz meteorologii i klimatologii.

Drugi roku studiów to okres zajęć bazujących na obu dyscyplinach kierunku. Z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej pojawiają się takie przedmioty jak geografia ludności i geografia społeczna (semestr III) oraz geografii rolnictwa, przemysłu i usług (semestr IV). Uniwersalne zależności i prawa ekonomii student poznaje w ramach przedmiotu *Podstawy ekonomii i przedsiębiorczości*, który wspomaga go w rozumieniu zasad funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki. Nawiązaniem do tego jest przedmiot *Wprowadzenie na rynek pracy* (semestr IV), który wyposaża absolwenta w aktualną wiedzę o sytuacji i wymaganiach rynku pracy, a także o możliwościach prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Do grupy przedmiotów wykorzystujących wiedzę z dziedziny społeczno-ekonomicznej i nauk o Ziemi, należy *Geografia krajobrazu* oraz *Turystyka we współczesnym świecie*. Pierwszy z przedmiotów odnosi się do kwestii zarządzania i ochrony krajobrazu, drugi zaś zapoznaje studenta ze złożonością turystyki, jej uwarunkowaniami i konsekwencjami. Przedmioty z geografii fizycznej reprezentuje *Hydrologia i*

oceanografia a także *Geomorfologia*. W ramach geomorfologii omówione są formy rzeźby a także procesy ich kształtowania i metody analizy. Hydrologia z kolei koncertuje się na analizie związków przyczynowo-skutkowych w krążeniu wody w przyrodzie. Przedmiotem o charakterze narzędziowym jest *Teledetekcja środowiska przyrodniczego*, która przekazuje wiedzę na temat wykonywania zdjęć lotniczych i satelitarnych oraz pozwala nabyć umiejętności przetwarzania tych danych. Kontynuowany jest także GIS II z wykorzystaniem oprogramowania QGIS. Przedmioty związane z regionem reprezentuje *Geografia fizyczna i społeczno-ekonomiczna województwa śląskiego*. Po IV semestrze planowane są ćwiczenia terenowe odpowiednio z hydrologii i gospodarki wodnej, geomorfologii, a także regionalne Polska Południe i Polska Północ. Wiedzę na temat regionu uzupełnią ćwiczenia na terenie Wyżyny Śląskiej. Ponadto zaplanowane są ćwiczenia terenowe z geografii społeczno-ekonomicznej.

Rok III studiów obejmuje zdecydowanie mniejszą liczbę przedmiotów. Zaplanowano kursy geografii regionalnej Polski i świata, obejmujące zarówno wymiar społeczno-ekonomiczny i fizyczny. Ponadto pojawia się *Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne* na którym student dowiaduje się o programowaniu rozwoju i zasadach zagospodarowania przestrzennego. Aktualne zagadnienia badawcze geografii, zarówno w sferze metodologii, jak i dyscyplin szczegółowych omawiane są na *Kierunkach współczesnych badań geograficznych*. W semestrze V pojawia się ostatni, trzeci blok przedmiotu GIS, na którym studenci pracują w programie ArcGIS.

Pod koniec IV semestru, po ogólnym zebraniu na którym studenci poznają ofertę potencjalnych promotorów prac licencjackich, a także na podstawie profilu pracownika w systemie USOS i wykazu publikacji naukowych, a przede wszystkim w oparciu o bezpośredni indywidualny kontakt z prowadzącymi, wybierają promotora pracy, z którym uzgadniają temat pracy realizowanej w V i VI semestrze. Temat pracy może być oparty o szczególne zainteresowania zarówno promotora, jak i studenta. W ramach bloku seminarium i pracowni dyplomowej oraz dokonanego wyboru promotora studenci realizują pracę dyplomową. Seminarium dyplomowe i pracownia dyplomowa służyć mają merytorycznemu i praktycznemu przygotowaniu pracy dyplomowej. W trakcie seminarium student poznaje techniki i zasady prezentacji naukowych oraz dokonuje samodzielnej prezentacji, uczestniczy w dyskusji na przedstawione tematy. Każdy student przynajmniej raz w semestrze powinien zaprezentować swoje dokonania w formie prezentacji multimedialnej.

W programie studiów I stopnia przewidziane zostały 2 semestry wychowania fizycznego w wymiarze łącznym 60 godzin. Przedmiotowi nie przypisano punktów ECTS. Za przygotowanie opisów modułów i organizację zajęć z wychowania fizycznego odpowiada Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu UŚ.

W programie studiów I stopnia lektorat z języka angielskiego realizowany jest od roku akademickiego 2020/21 w semestrach od II do V w wymiarze 120 godzin (8 punktów ECTS). Pozwala na uzyskanie przez studentów kompetencji językowych na poziomie B2 potwierdzonych egzaminem. Za przygotowanie modułów i organizację lektoratów z języków obcych odpowiada Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UŚ. Istotne jest to, że praktyczne wykorzystanie nabytych kompetencji z języka angielskiego nasila się w V i VI semestrze studiów I stopnia, podczas seminarium i pracowni dyplomowych, gdy studenci przygotowują prezentacje, dyskusje oraz pracę dyplomową, w dużej części w oparciu o najnowszą literaturę anglojęzyczną.

Możliwość podniesienia przez studentów kompetencji z obszaru nauk społecznych realizowana jest poprzez dwa moduły, obejmujące takie przedmioty jak: *Socjologia*, *Wybrane współczesne problemy społeczno-gospodarcze na świecie*, *Wprowadzenie na rynek pracy*.

Studia II stopnia obejmują 4 semestry i przypisano im 120 punktów ECTS, średnio po 30 punktów w każdym z semestrów. Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach modułów związanych z działalnością naukową prowadzoną w INoZ i IGSEiGP wynosi 87 punktów (z wyjątkiem GIS tam 92).

Tematycznie zakres kształcenia jest silnie zróżnicowany pomiędzy specjalnościami i determinowany rodzajem specjalności. Ma to zapewnić wysoki poziom specjalistycznej wiedzy a zarazem odpowiedzieć na potrzeby rynku pracy.

W programie występują także bloki przedmiotów wspólnych dla wszystkich specjalności tj.: *Metodologia nauk geograficznych; Historia myśli geograficznej; Globalne problemy środowiska przyrodniczego; Globalne problemy społeczno-ekonomiczne*, a także moduł humanistyczny (w tym *Filozofia przyrody i Geografia kultury*). Tym samym wszyscy absolwenci studiów II stopnia – niezależnie od wyboru specjalności, zyskują pogłębioną wiedzę z zakresu geografii. Wskazane przedmioty obejmują kompendium wiedzy z przedmiotów kierunkowych fizycznogeograficznych tj. *geologia, meteorologia i klimatologia, gleboznawstwo i geografia gleb, biogeografia, hydrologia i oceanografia, geomorfologia, geografia regionalna świata* oraz z geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej (*Geografia ekonomiczna, Geografia ludności, Geografia osadnictwa, Geografia usług*). Metodologia nauk geograficznych odnosi się do współczesnej geografii, pojęć, obiektów i przedmiotu badań, relacji z innymi naukami, znaczenia teoretycznego, praktycznego i światopoglądowego w życiu człowieka. Grupa przedmiotów wspólnych pozwala na pełną integrację roku oraz swobodną dyskusję i wymianę myśli pomiędzy studentami poszczególnych specjalności.

Liczba godzin na studiach II stopnia zróżnicowana jest w zależności od wyboru specjalności i wynosi odpowiednio:

- geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna – 895 godzin;
- klimatologia – 895 godzin;
- monitoring zmian krajobrazu – 895 godzin;
- rekonstrukcja środowiska geograficznego – 895 godzin;
- GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji – 900 godzin
- eksploracja obszarów polarnych i górskich – 905 godzin;
- nauczycielska – 920 godzin (z uwzględnieniem grupy modułów pedagogicznych i psychologicznych oraz praktyk pedagogicznych zgodnie z rozporządzeniem MEiN);
- hydrologia i gospodarka wodna – 1015 godzin;
- Geographic Information Systems – 1120 godzin.

Z dziewięciu dostępnych specjalności w roku akademickim 2021/2022 powołano łącznie 6 specjalności. Odpowiednio:

- na roku I roku MU: klimatologia; Geographic Information Systems; GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji; monitoring zmian krajobrazu.
- na roku II roku MU: eksploracja obszarów polarnych i górskich; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna; Geographic Information Systems; GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji; klimatologia; nauczycielska.

Wyboru specjalności studenci dokonują podczas zapisów na studia. Wszystkie specjalności w pełni wpisują się w zakres badań naukowych prowadzonych w INoZ i IGSEiGP. Szczegóły programu edycji 2021/22 znajdują się na stronach internetowych UŚ: <https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S2GF19.2020/6> Specjalności uruchomiane są według zainteresowania studentów, przy założeniu że pełna grupa musi liczyć minimum 5 osób.

Kształcenie nauczycieli na kierunku geografia odbywa się w zakresie specjalności nauczycielskiej na I i II stopniu studiów. Treści programowe obejmują pełny zakres zawarty w standardzie kształcenia nauczycieli (Dz.U. 2019, poz. 1450), i prowadzone są w sposób umożliwiający osiągnięcie wiedzy oraz kompetencji przewidzianych w standardach. Różnorodność form prowadzenia zajęć oraz ścisła współpraca ze szkołami i innymi placówkami edukacyjnymi funkcjonującymi zarówno w edukacji systemowej, jak i alternatywnej, zapewnia szerokie spektrum doświadczeń, które są wykorzystywane jako materiał poglądowy w zajęciach o charakterze teoretycznym, jak i w trakcie odbywania praktyk zawodowych w szkołach.

Program specjalności nauczycielskiej powstał na bazie wieloletnich doświadczeń gromadzonych i weryfikowanych przez pracowników nieistniejącej już Pracowni Dydaktyki Geografii

(początkowo w ramach organizacji fakultatywnych zajęć umożliwiających studentom uzyskanie kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela geografii i przyrody w ramach programów studiów, a następnie w ramach specjalności nauczycielskiej. Program specjalności nauczycielskiej został przygotowany przez wydziałowego koordynatora ds. specjalności nauczycielskiej – samodzielnego pracownika nauki z dorobkiem w zakresie dydaktyki geografii i był doskonalony w ramach prac w Zespole ds. Kształcenia Nauczycieli w Uniwersytecie Śląskim (<http://www.bkn.us.edu.pl/zespol.html>). Członkami zespołu są przedstawiciele wszystkich Wydziałów prowadzących kształcenie nauczycieli różnych przedmiotów i poziomów kształcenia, dzięki czemu programy przygotowane dla poszczególnych specjalności są spójne, a kształcenie nauczycieli ma charakter holistyczny zarówno na poziomie przedmiotów psychologiczno-pedagogicznych, jak także dydaktyki ogólnej, a nawet dydaktyk przedmiotowych. Spójność i kompetencje w zakresie budowania u ucznia struktury wiedzy wykraczającej poza wykładany przedmiot jest jednym z najistotniejszych warunków powodzenia procesu edukacji w dzisiejszym świecie. Przykładem materiałów, które powstały i służą jako uzupełnienie zajęć w ramach programu specjalności nauczycielskiej jest publikacja: *Pedagogika szkolna. Materiały dla studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela*, przygotowana przez członków zespołu i wykorzystywana jako jedna z pozycji literatury uzupełniającej w ramach realizacji programu specjalności nauczycielskiej (http://www.bkn.us.edu.pl/images/dokumenty/materiały_zrodlowe.pdf).

Programu kształcenia nauczycieli na specjalności nauczycielskiej powstał także na drodze konsultacji z nauczycielami - członkami rad pedagogicznych oraz zespołów międzyprzedmiotowych wielu szkół naszego regionu, z którymi pracownicy Wydziału mają stały kontakt poprzez działalność w PTG oraz współpracę w trakcie praktyk pedagogicznych. Konsultacje, o których mowa przebiegają w czasie działań Uniwersytetu Śląskiego dla Nauczycieli, w których od lat uczestniczą aktywnie zarówno pracownicy Wydziału jak i koordynator ds. specjalności nauczycielskiej). Kontakt z potencjalnymi miejscami pracy studentów pozwala na bieżącą weryfikację skuteczności przygotowania nauczycielskiego i corocznie skutkuje znalezieniem pracy przez studentów uzyskujących uprawnienia w placówkach na terenie woj. śląskiego. Doświadczenia te stały się jedną z podstaw tworzenia programu specjalności nauczycielskiej w zakresie doboru form prowadzenia poszczególnych przedmiotów oraz rozłożenia akcentów w obszarze metod, wykorzystywanych na zajęciach. Procedury weryfikacyjne stosowane w oparciu o opisaną wyżej współpracę wobec programu specjalności nauczycielskiej, pozwolą także na weryfikację wyników kształcenia nauczycieli w ramach wprowadzonej do programu kierunku geografia specjalności i dokonanie ewentualnych korekt.

Zgodnie z zasadami określonymi w standardach kształcenia nauczycieli, punktem wyjścia jest uzyskanie przez studentów rzetelnej bazy merytorycznej w obszarze zagadnień zawartych w podstawach programowych dla przedmiotów geografia (na wszystkich poziomach kształcenia) oraz przyroda w szkole podstawowej. Większość tej bazy wynika z tematyki zajęć zawartych w programie studiów kierunku geografia na I i II etapie. W ramach specjalności nauczycielskiej na pierwszym etapie studiów wprowadzono przedmioty uzupełniające głównie w zakresie podstaw programowych przedmiotu geografia i przyroda. Studenci uczestniczą w zajęciach z personalizacji procesu kształcenia, który to przedmiot stanowi cenne wprowadzenie do specjalności nauczycielskiej, podstaw dydaktyki, emisji głosu i kultury języka oraz z zakresu psychologii i pedagogiki. Przedmioty prowadzone w formie stacjonarnej uzupełniane są przez wizyty studyjne w szkołach oraz obecność na zajęciach prowadzonych na uczelni pedagogów i psychologów szkolnych. Kształcenie w zakresie przedmiotów grupy B uzupełniają odpowiednie praktyki psychologiczno-pedagogiczne. W ramach specjalności nauczycielskiej na drugim etapie studiów, oprócz dydaktyki geografii, psychologii i pedagogiki oraz praktyki pedagogicznej w szkołach średnich wprowadzono przedmioty uzupełniające zgodnie z wymaganiami godzinowymi specjalności obowiązującymi w Uniwersytecie Śląskim. Nowym na I MU było wprowadzenie zajęć przygotowania nauczycielskiego jako fakultetu dla zainteresowanych studentów dowolnej specjalności, co było powrotem do praktyk realizowanych przez wiele lat na Wydziale.

W założeniu twórców programu specjalności, nowoczesna wizja procesu dydaktycznego, zwłaszcza w przypadku odpowiednio przygotowanego w tym zakresie studenta kierunku geografia,

powinna uwzględniać najnowsze treści nauk o Ziemi, w tym ukazujące relacje zachodzące w środowisku geograficznym. Pozwalają one na pełne rozumienie i świadome projektowanie spersonalizowanej propozycji edukacyjnej, która jest jednym z najbardziej aktualnych wyzwań w zakresie systemu edukacji. Ważnym etapem realizacji specjalności nauczycielskiej są przedmiotów z ministerialnych wymagań modułu C oraz D, stanowiących podstawy dydaktyki przedmiotów geografia i przyroda w szkole podstawowej. Charakter i struktura przedmiotów z tego zakresu daje możliwość położenia szczególnego nacisku na samodzielność w projektowaniu procesu dydaktycznego z uwzględnieniem indywidualnych preferencji oraz uzdolnień studenta z jednej strony, a świadomości zróżnicowania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia z drugiej. Proces dydaktyczny jest tu rozumiany jako wypadkowa obu tych zmiennych, co sprzyja świadomości znaczenia personalizacji procesu dydaktycznego oraz jego relacyjnego charakteru. Sprzyja temu także stały kontakt studenta na tym etapie realizacji programu z czynnymi zawodowo nauczycielami.

Zajęcia prowadzone w ramach specjalności nauczycielskiej uwzględniają najnowsze osiągnięcia dydaktyki oraz trendy w zakresie jej rozwoju i uwzględniają wykorzystanie technologii cyfrowej w kontekście nauczania zdalnego, z całą złożonością problematyki ujawnioną w sytuacji wywołanej pandemią COVID 19, której przykładem jest dostępna pod adresem <https://zdalnie.edu-akcja.pl/> publikacja, przygotowana przy współpracy osób tworzących program specjalności, pokazująca tendencje do rozumienia edukacji jako procesu relacyjnego, nauczania wyprzedzającego (metoda odwróconej klasy), nauczania skierowanego na bezpośrednie uczestnictwo ucznia w tworzeniu i przebiegu procesu dydaktycznego, odroczone interwencje edukacyjne (związane ze świadomością osobniczego wzorca rozwoju), edukacji spersonalizowanej, indywidualnych potrzeb edukacyjnych, problematyki nauczania zintegrowanego, aktywizacji procesu dydaktycznego, znaczenia metody projektu edukacyjnego.

W czasie zajęć studenci zapoznają się z szerokim spektrum metod dydaktycznych, takich jak m.in.: metoda kart pracy, linii czasu, mapy mentalne, dyskusje panelowe i wolne, burza mózgów, kapelusz myślowy i wielu innych opisanych w publikacjach Komisji Edukacji Geograficznej, w których publikuje koordynator specjalności nauczycielskiej. Ważne miejsce zajmują także metody obserwacji, hospitacji, analizy przypadku, które związane są ze współpracą ze szkołami.

Wszelkie informacje szczegółowe dotyczące poszczególnych przedmiotów wraz z nazwiskami prowadzących, literaturą, tematami, stosowanymi metodami nauczania oraz warunkami zaliczenia każdej z form zajęć wraz z oceną końcową modułu zawarte są w sylabusach do przedmiotów, dostępnych po zalogowaniu się w systemie USOS. Warunki i termin zatwierdzania w systemie USOS sylabusów przez koordynatorów przedmiotów określa Regulamin studiów w UŚ w Katowicach (załącznik: Kryt_1_Z_09). Zgodnie z zapisem student ma prawo do wglądu do aktualnych sylabusów udostępnionych w ciągu pierwszych dwóch tygodni danego semestru lub w ciągu dwóch tygodni od rozpoczęcia zajęć, jednak nie później niż dwa tygodnie przed terminem weryfikacji efektów uczenia się, gdy z powodu odmiennej organizacji przyjętej w jednostce dane zajęcia nie rozpoczynają się wraz z początkiem semestru.

Dobór form zajęć i proporcji liczby godzin przypisanych poszczególnym formom

Wykłady w Uniwersytecie są otwarte, z pewnymi zastrzeżeniami, co reguluje § 150 Statutu UŚ (załącznik: Kryt_2_Z_11). Wykłady prowadzone są dla wszystkich studentów na danym roku, a o liczebności studentów w grupach zajęciowych, w zależności od formy zajęć, decyduje Dziekan Wydziału po zasięgnięciu opinii Dyrektora kierunku, zgodnie z Zarządzeniem nr 169 Rektora UŚ (załącznik: Kryt_2_Z_12).

Na kierunku geografia główną formą zajęć są wykłady, które stanowią średnio 42% wszystkich zajęć na studiach I stopnia (Tabela 2.3). Drugie w kolejności są laboratoria, które obejmują blisko 26% programu. Taki udział laboratoriów w programie studiów podyktowany jest przygotowaniem studentów do przyszłej pracy badawczej, a także specyfiką zakładów pracy i instytucji oferujących pracę w regionie. Należy podkreślić znaczny bo aż 19% udział ćwiczeń terenowych. Wybór profilu nauczycielskiego skutkuje głównie zwiększeniem liczby ćwiczeń i praktyk. Liczba godzin wykładów zwiększa się o 105 godzin, a cały program powiększa się łącznie o 550 godzin.

Na studiach II stopnia również dominują wykłady, których udział waha się od 32-49% w zależności od specjalności (Tabela 2.4a-i). Wyjątek stanowi GIS w języku angielskim, na którym w strukturze zajęć dominują laboratoria, a wykłady obejmują zaledwie 16%. Odminną strukturą zajęć wykazuje się także specjalność nauczycielska, na której mały udział mają wykłady (32%) a akcent przesunięty jest na ćwiczenia które stanowią 22% (Tabela 2.4g). W procesie kształcenia niezależnie od wyboru specjalności przewidziano ćwiczenia terenowe magisterskie oraz specjalizacyjne w łącznym wymiarze 120 godzin. Dodatkowo na specjalizacji nauczycielskiej pojawia się w praktyka w szkole ponadpodstawowej.

Rozkład liczby zajęć przypadających na tydzień zmienny jest w przebiegu studiów a obciążenie liczbą godzin maleje w kolejnych semestrach. Na studiach I stopnia waha się od 28 godzin na tydzień w semestrze 1 do 15 godzin w semestrze 6 (tabeli 2.5). Jednak przy uwzględnieniu wymiaru ćwiczeń terenowych największy wymiar godzin zajęć przypada na semestr 2 i 4. Odpowiednio najmniej zajęć przypada na semestr 6, w którym studenci przygotowują pracę dyplomową. Rozkład zajęć, adekwatnie do przekazywanych treści wskazuje, że najwięcej ćwiczeń przypada na semestr 3 i 4, z kolei wykładów najwięcej jest w semestrze 2 i 3.

Na studiach II stopnia największy wymiar godzin zajęć przypada na semestr 2, najmniej zajęć przypada na semestr czwarty. Rozkład zajęć wskazuje, że najwięcej ćwiczeń przypada na I rok studiów. Z kolei wykłady występują w trzech pierwszych semestrach, zwykle z kulminacją w semestrze drugim. Ostatni 4 semestr dedykowany jest ukończeniu pracy magisterskiej.

Tabela 2.3 Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia I stopnia

Rodzaj zajęć (liczba osób)	Semestr (godziny)						Suma (godziny)	%
	1	2	3	4	5	6		
Wykład (cały rok)	195	220	210	185	200	120	1130	42
Ćwiczenia (8-24)	30				15		45	2
Laboratorium (8-12)	135	120	145	140	75	75	690	26
Ćwiczenia terenowe (8-12)		216		282			498	19
Seminarium (8-10)					30	30	60	2
Lektorat (8-22)	30	30	30	30			120	5
Praktyka zawodowa						120	120	5
Wychowanie fizyczne	30	30					60	
Suma	420	616	385	637	320	345	2723	100
dodatkowe godziny na specjalizacji nauczycielskiej								
Rodzaj zajęć (liczba osób)	Semestr (godziny)						Suma (godziny)	%
	1	2	3	4	5	6		
Wykład		30	15	45	15		105	19
Ćwiczenia	10	90	75	30	30		235	43
Laboratorium				30			30	5
Praktyki			30		30	120	180	33
Suma	10	120	120	105	75	120	550	

Uwaga: w obliczeniu struktury zajęć pominięto wychowanie fizyczne

Tabela 2.4a Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	110	145	145		400	45
Ćwiczenia	30	5			35	4
Laboratorium	30	45	25		100	11

Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	13
Seminarium	30	30	30	30	120	13
Lektorat	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	230	375	230	60	895	100

Tabela 2.4b Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności rekonstrukcja środowiska geograficznego

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	150	130	140		420	47
Ćwiczenia					0	0
Laboratorium	20	65	30		115	13
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	13
Seminarium	30	30	30	30	120	13
Lektorat	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	230	375	230	60	895	100

Tabela 2.4c Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności monitoring zmian krajobrazu

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	130	120	115		365	41
Ćwiczenia					0	0
Laboratorium	40	75	55		170	19
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	13
Seminarium	30	30	30	30	120	13
Lektorat	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	230	375	230	60	895	100

Tabela 2.4d Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności klimatologia

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	135	115	130		380	42
Ćwiczenia					0	0
Laboratorium	35	80	40		155	17
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	13
Seminarium	30	30	30	30	120	13
Lektorat	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	230	375	230	60	895	100

Tabela 2.4e Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		

Wykład	95	110	105		310	34
Ćwiczenia						0
Laboratorium	80	85	65		230	26
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	13
Seminarium	30	30	30	30	120	13
Lektorat	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	235	375	230	60	900	100

Tabela 2.4f Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności eksploracja obszarów polarnych i górskich

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	80	115	110		305	34
Ćwiczenia					0	0
Laboratorium	125	70	45		240	27
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	13
Seminarium	30	30	30	30	120	13
Lektorat	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	265	365	215	60	905	100

Tabela 2.4g Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności nauczycielskiej

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	95	90	110		295	32
Ćwiczenia (8-24)	75	100	30		205	22
Laboratorium (8-12)		15	15		30	3
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120	30		150	16
Seminarium (8-10)	30	30	30	30	120	13
Lektorat (8-22)	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	10
Suma	230	375	260	60	920	100

Tabela 2.4h Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności hydrologia i gospodarka wodna

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	180	145	170		495	49
Ćwiczenia (8-24)			15		15	1
Laboratorium (8-12)	20	80	45		145	14
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	12
Seminarium (8-10)	30	30	30	30	120	12
Lektorat (8-22)	30				30	3
Pracownia magisterska		30	30	30	90	9
Suma	260	405	290	60	1015	100

Tabela 2.4i Struktura rodzajowa zajęć w cyklu kształcenia od roku 2021/22 na kierunku geografia II stopnia specjalności Geographic Information Systems

Rodzaj zajęć	Semestr (godziny)				Suma (godziny)	%
	1	2	3	4		
Wykład	40	50	45	40	175	16
Ćwiczenia (8-24)						0
Laboratorium (8-12)	185	180	160	90	615	55
Praktyki i ćwiczenia terenowe		120			120	11
Seminarium (8-10)	30	30	30	30	120	11
Lektorat (8-22)						0
Pracownia magisterska		30	30	30	90	8
Suma	255	410	265	190	1120	100

Tabela 2.5 Rozkład godzin zajęciowych w poszczególnych semestrach na kierunku geografia w cyklu kształcenia od roku 2021/22 (studia I i II stopnia) (bez praktyk zawodowych i ćwiczeń terenowych)

Semestr	Liczba godzin	Liczba tygodni	Średnia liczba na tydzień	Średnia liczba na dzień
Studia I stopnia				
1	420	15	28	5,6
2	400	15	27	5,3
3	385	15	26	5,1
4	355	15	24	4,7
5	320	15	21	4,3
6	225	15	15	3,0
Studia II stopnia				
1	230-265	15	15-18	2,2-2,5
2	245-290	15	16-19	2,3-2,8
3	215-290	15	14-19	2,0-2,8
4	60-190	15	4-13	0,6-1,8

Praktyki zawodowe i praktyki pedagogiczne

System praktyk zawodowych na Uniwersytecie Śląskim reguluje Zarządzenie nr 92 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia wytycznych dotyczących organizacji praktyk zawodowych studenta (załącznik: Kryt_2_Z_13).

Na podstawie zapisów niniejszego zarządzenia opracowano *Regulamin zawodowych praktyk studenckich na kierunkach studiów geograficznych Wydziału Nauk Przyrodniczych*, który reguluje kwestie praktyk m.in. na geografii (załącznik: Kryt_2_Z_14). Regulamin określa m.in. procedurę odbycia i zaliczenia praktyki, obowiązki studenta oraz opiekuna akademickiego praktyk a także ramowy program i wymiar czasowy praktyk zawodowych.

Wymiar praktyk zawodowych na kierunku geografia wynosi 120 h i przypisany jest do zaliczenia w semestrze 6. Zaliczenie praktyk zawodowych równoważne jest uzyskaniu 3 punktów ECTS. Praktyki mogą odbywać się w okresie wakacyjnym po okresie zajęć w semestrze 2, 4 lub 6. Regulamin w szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza realizację praktyk wcześniej, ale wymaga to zgody opiekuna akademickiego praktyk zawodowych. Zgoda na odbycie praktyk jest warunkowa i nie stanowi podstawy do zwolnienia z zajęć dydaktycznych lub usprawiedliwienia tej nieobecności. Praktyki mogą być realizowane również w trybie zdalnym lub hybrydowym. Przestanką takiego trybu jest sytuacja pandemiczna lub znaczne oddalenie miejsca praktyki, szczególnie jeśli instytucja gwarantuje wysoką jakość oraz istotność wiedzy z punktu widzenia efektów uczenia się. W takim przypadku student również przedkłada sprawozdanie z praktyk, analogicznie jak w przypadku odbycia zajęć w trybie kontaktowym.

Nadzór nad realizacją praktyk zawodowych na wydziale sprawuje prodziekan ds. kształcenia i studentów. Bezpośrednią obsługą zawodowych praktyk studenckich zajmuje się opiekun akademicki praktyki zawodowej. Funkcję opiekuna akademickiego praktyk zawodowych pełni zastępca dyrektora kierunku. Takie umocowanie osoby sprawującej pieczę nad procesem praktyk, świadczy o donosnej roli praktyk w programie kształcenia. W efekcie dyrekcja kierunku ma bezpośredni ogłęd sytuacji związanej z praktykami i może skutecznie implementować wnioski z nich płynące do prac nad modyfikacją kierunku. Opiekunem akademickim praktyk zawodowych jest pracownik samodzielny, posiadający duże doświadczenie na rynku pracy. Zna on dobrze także potrzeby samorządu terytorialnego w którym pracował. Opiekun praktyk zawodowych był także kierownikiem 3 prac zleconych na uniwersytet, co świadczy o jego praktycznych powiązaniach z rynkiem pracy.

Studenci informowani są o wymogu odbycia praktyk na corocznym spotkaniu z dyrektorem kierunku i opiekunem akademickim praktyk zawodowych. Omówione zostają najważniejsze procedury wynikające z regulaminu, a także rekomendowane są instytucje, w których studenci mogą odbywać praktyki. Ponadto wszystkie niezbędne informacje wraz ze wzorami stosownych dokumentów znajdują się w dedykowanej zakładce praktyki zawodowe na stronie wydziału:

<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/praktyki-zawodowe/>

Praktyki zawodowe studentów kierunku geografia są obowiązkową częścią programu studiów. Efekty uczenia się przypisane do praktyk są kompatybilne z efektami uczenia się pozostałych zajęć ujętych w programie studiów. Podstawowym celem praktyki zawodowej jest zrealizowanie efektów uczenia się wynikających z programu studiów, ponadto zapoznanie studentów z funkcjonowaniem instytucji, w których wykonywane są prace zgodne z wykształceniem absolwenta, praktyczne przygotowanie do poszukiwania i wykonywania zawodu po ukończeniu studiów oraz zapoznanie studenta z zasadami funkcjonowania rynku pracy. Praktyki zawodowe mają nie tylko umożliwić studentom uzupełnienie ich wiedzy teoretycznej, ale także pokazać, w jaki sposób tę wiedzę wykorzystać w praktyce. Obecność w programie studiów praktyk zawodowych ma na celu aktywizację zawodową studenta oraz zwiększenie jego konkurencyjności na rynku pracy.

Praktyki na kierunkach geograficznych mają charakter ciągły. Studenci powinni we własnym zakresie poszukiwać instytucji, w której odbędą praktykę zawodową. Samodzielność studenta pod tym względem należy uważać za istotny element realizacji jednego z celów praktyki - rozpoczęcia samodzielnej aktywności zawodowej. W tym celu student może posiłkować się wykazem rekomendowanych podmiotów, który jest zamieszczony na stronach wydziału w zakładce praktyki zawodowe: <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/praktyki-zawodowe/>. Znajduje się tam również arkusz *Bazy Dobrych Praktykodawców*, w którym jest lista instytucji wraz z danymi kontaktowymi opracowana przez Biuro Karier UŚ. Ponadto są odnośniki do baz publicznych z ofertami zatrudnienia (<https://oferty.praca.gov.pl>) oraz portalu administracji rządowej (<https://nabory.kprm.gov.pl>), gdzie również są oferty praktyk i staży. Ponadto student może skorzystać także z listy konkretnych podmiotów, w których dotychczas odbywały się praktyki, która jest w posiadaniu opiekuna akademickiego praktyk zawodowych, a także może korzystać z jego wskazań. Wybór miejsca odbywania praktyk powinien wiązać się z zainteresowaniami naukowymi oraz planami zawodowymi studenta. Wybierane instytucje powinny dawać możliwość nabycia umiejętności praktycznych związanych z wiedzą zdobywaną na danym kierunku.

Studenci mogą odbywać praktykę zawodową w instytucjach państwowych i prywatnych, których działalność związana jest z szeroko pojętymi zagadnieniami z zakresu nauk geograficznych. Zaleca się, aby praktyki zawodowe były realizowane w takich jednostkach jak: różnego szczebla urzędy administracji państwowej i samorządowej, np. odpowiednie jednostki w urzędach miast, gmin, powiatów, urzędach marszałkowskich, (wydziały planowania przestrzennego i rozwoju, ochrony środowiska, rolnictwa, leśnictwa, gospodarki komunalnej, inwestycji itp.); urzędach administracji publicznej do spraw ochrony środowiska, w tym w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowym Gospodarstwie Wodnym – Wody Polskie; urzędach administracji centralnej typu Urząd Wojewódzki, GUS itp.; zakładach komunalnych, np. wodociągi i oczyszczalnie ścieków, składowiskach odpadów; jednostkach organizacyjnych miasta związanych z gospodarką komunalną, gminnym zasobem

mieszkaniowym, w jednostkach kultury i sportu; pracowniach planistycznych i urbanistycznych, podmiotach rynku nieruchomości, firmach geodezyjnych i kartograficznych, placówkach naukowych i badawczych zajmujących się problematyką ochrony środowiska czy też badaniami społeczno-ekonomicznymi; parkach naukowo-technologicznych oraz zakładach przemysłowych. Dodatkowo dla studentów dostępne są podmioty zrzeszone w Śląskiej Izbie Turystyki, której członkiem jest WNP UŚ. Katalog podmiotów nie jest zamknięty, gdyż praktykodawcami mogą być również inne podmioty, których działalność wiąże się z profilem kształcenia na danym kierunku studiów i pozwala osiągnąć zakładane efekty kształcenia.

Zapewnienie jakości miejsc odbywania praktyki realizowana jest przez uprzednią aprobatę instytucji i zakresu praktyki, określoną w projekcie porozumienia z instytucją, którą w pierwszej kolejności akceptuje uczelnia. Porozumienie zawiera również efekty uczenia się, które powinny być zrealizowane w trakcie praktyk. Dodatkowo student w porozumieniu z zakładem pracy doprecyzowuje szczegółowy program praktyki, który nawiązuje do zakładanych efektów uczenia się. W porozumieniu wskazany jest również opiekun praktyki zawodowej ze strony zakładu, który posiada odpowiednie kompetencje i doświadczenie. Dane kontaktowe opiekuna praktyki umożliwiają bieżący kontakt i nadzór nad przebiegiem praktyk. Rolą zakładowego opiekuna praktyki jest nadzór merytoryczny nad praktykantem.

Zakład przyjmujący studenta na praktyki, akceptuje treść porozumienia, tym samym zobowiązuje się umożliwić studentowi osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się. Podmiot w którym student odbywa praktyki udostępnia infrastrukturę i wyposażenie gwarantujące prawidłową realizację praktyki. Student w przypadku napotkania problemów w trakcie odbywania praktyk, których nie może rozwiązać w porozumieniu z zakładowym opiekunem praktyki, zgłasza niezwłocznie tę sytuację opiekunowi akademickiemu praktyk zawodowych.

Następnie na etapie sprawozdania z praktyk, które przygotowuje student według wzoru będącego załącznikiem do regulaminu praktyk (załącznik: Kryt_2_Z_15), zakład potwierdza realizację zakładanych efektów uczenia się. Warunkiem zaliczenia praktyk jest ich odbycie, zgodnie z indywidualnym planem praktyk oraz przedstawienie raportu z przebiegu praktyki zawodowej. Raport z praktyk zawiera szczegółowy opis wykonywanych czynności, nabytych kompetencji i umiejętności adekwatny do zakładanego programu szczegółowego praktyk. Musi on w sposób niebudzący wątpliwości wskazywać na osiągnięcie efektów uczenia się. Zakład pracy również rekomenduje ocenę pracy studenta, uwzględniającą poziom osiągnięcia zakładanych celów.

O zaliczeniu praktyk i ocenie końcowej decyduje opiekun akademicki praktyki zawodowej, oceniając w sposób kompleksowy osiągnięte efekty uczenia się. Ustalając ocenę z praktyk uwzględnia ocenę proponowaną przez zakładowego opiekuna praktyki oraz jakość przedłożonego raportu, w którym student wykazuje związek pomiędzy umiejętnościami, które nabył w trakcie praktyki a efektami kształcenia i profilem studiowanego kierunku.

Odrębną grupą praktyk są praktyki pedagogiczne – nauczycielskie dla studentów realizujących przygotowanie do zawodu nauczyciela geografii i przyrody. Stanowią one obligatoryjną i niezwykle istotną część kształcenia zawodowego przyszłych nauczycieli. Sposób prowadzenia praktyk oraz współpracy ze szkołami regulowany jest przez odpowiednie zarządzenie Rektora UŚ: wybór szkół i zasady współpracy (załącznik: Kryt_2_Z_16) oraz przebieg praktyk i zakres obowiązków opiekunów praktyk (załącznik: Kryt_2_Z_13).

W ramach specjalności nauczycielskiej organizowane są dwa rodzaje praktyk:

1. Praktyki wewnętrzne, które polegają na wspólnym uczestnictwie studentów oraz opiekuna praktyk ze strony Uniwersytetu w zajęciach prowadzonych w wybranych placówkach oświatowych, których przebieg jest następnie omawiany na zajęciach w grupach studenckich. Uczestnictwo studentów w tym typie praktyk jest zarówno czynne, jak i bierne.
2. Praktyki zewnętrzne polegające na samodzielnym wyborze szkoły oraz opiekuna praktyk, którym może zostać nauczyciel z co najmniej pięcioletnim stażem ciągłym oraz stopniem nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego. W tym typie praktyk studenci mogą skorzystać z placówek, które zaangażowane są w prowadzenie praktyk wewnętrznych oraz we współpracę w ramach pozostałych

elementów programu specjalności lub wybrać samodzielnie szkołę, która jest w takim przypadku weryfikowana przez opiekuna praktyk z ramienia Wydziału, z którą zawierane jest porozumienie na zasadach ogólnych zawartych we wskazanym powyżej zarządzeniu Rektora UŚ.

W czasie praktyk studenci mają możliwość zweryfikowania swoich pomysłów dydaktycznych, poznania zasad i reguł funkcjonowania placówek oświatowych, samodzielnego przeprowadzenia wcześniej zaplanowanego procesu dydaktycznego oraz weryfikacji założonych celów i skuteczności metod ich osiągania. Kompetencje zdobyte w czasie praktyk są nieodzownym i często kluczowym składnikiem kształcenia przyszłych nauczycieli. Po odbyciu praktyk nauczyciele opiekunowie praktyk ze strony przygotowują opinię o przebiegu praktyk oraz o praktykancie. Opinia ta jest omawiana z praktykantem przez opiekuna praktyk, który weryfikuje efekty uczenia. Jednym z elementów składowych zajęć z zakresu dydaktyki przedmiotowej jest także praca, będąca opinią studenta na temat jakości, form i przebiegu praktyk zawodowych. Prace te służą do weryfikacji zbioru szkół, z którymi zawierane są porozumienia o współpracy.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Warunki rekrutacji na studia, kryteria kwalifikacji i procedury rekrutacyjne

Postępowanie kwalifikacyjne na studia I i II stopnia na kierunku geografia opiera się na zasadach regulowanych uchwałą Senatu UŚ, podejmowaną z rocznym wyprzedzeniem w stosunku do planowanego naboru. Postępowanie rekrutacyjne odbywa się z wykorzystaniem platformy IRK – Internetowa Rejestracja Kandydatów (<https://irk.us.edu.pl/>). Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie rekrutacji jest Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna (WKR), powoływana przez JM Rektora UŚ corocznie na drodze zarządzenia na wniosek Dziekana.

Informacje na temat oferty edukacyjnej WNP w UŚ w Katowicach, w tym szczegółowe informacje na temat kierunku geografia studia I i II stopnia oraz wszelkie warunki rekrutacji, w tym oferowane specjalności, znajdują się także na stronie wydziałowej (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/studia/kierunki-studiow/geografia/>) oraz w IRK (dostępne po zalogowaniu). Informacje dotyczące oferty edukacyjnej są aktualizowane co roku przed rozpoczęciem rekrutacji.

Kandydaci na studia I stopnia dzielą się na posiadających świadectwa dojrzałości uzyskane przez 2005 rokiem („stara matura”) oraz od 2005 roku („nowa matura”). W postępowaniu kwalifikacyjnym do 2020/2021 roku brane były pod uwagę wyniki egzaminów z części pisemnej z przedmiotów maturalnych spośród następujących: geografia, biologia, matematyka, fizyka, informatyka, chemia, historia, wiedza o społeczeństwie, język obcy nowożytny, które przeliczane były według określonego algorytmu (załączniki: Kryt_3_Z_01; Kryt_3_Z_02). W postępowaniu rekrutacyjnym 2021/2022 uległ zmianie wybór przedmiotów oraz sposób przeliczenia wyników matury, co było podyktowane ujednoliceniem sposobu rekrutacji na kierunkach geograficznych i biologicznych, które od 1.10.2019 roku wchodzi w skład jednego wydziału – Wydziału Nauk Przyrodniczych

(https://irk.us.edu.pl/irk/application/catalog?TimelineSearch%5Bprogram_name%5D=geografia&TimelineSearch%5Bfaculty_id%5D=). Dla kandydatów z nową maturą na kierunek geografia 2021/2022 postępowanie kwalifikacyjne obejmuje konkurs świadectw dojrzałości, w którym brane są pod uwagę wyniki części pisemnej egzaminu maturalnego z przedmiotów: geografia, biologia, matematyka, fizyka, chemia, wiedza o społeczeństwie. Spośród tych przedmiotów wybierane są dwa o najwyższym procentowym wyniku egzaminu maturalnego. W przypadku, gdy na świadectwie maturalnym, widnieje wynik tylko z jednego przedmiotu, wówczas z drugiego przedmiotu kandydat nie otrzymuje punktów. Ponadto kandydatem może być osoba posiadająca maturę międzynarodową – International Baccalaureate, (dyplom IB), jak również maturę europejską European Baccalaureate (dyplom EB). W obydwu przypadkach wyniki uzyskane przez kandydata przeliczane są proporcjonalnie na skalę nowej matury wg przelicznika podanego w uchwale rekrutacyjnej (oraz na stronach <https://us.edu.pl/kandydat/rekrutacja-na-studia-krok-po-kroku/przeliczanie-ocen-z-matur/matura-miedzynarodowa/> oraz <https://us.edu.pl/kandydat/rekrutacja-na-studia-krok-po-kroku/przeliczanie-ocen-z-matur/matura-europejska-dyplom-eb-european-baccalaureate/>).

Obywatel polscy oraz cudzoziemcy, którzy ukończyli szkołę średnią za granicą, mogą ubiegać się o przyjęcie na I rok studiów, jeżeli posiadane przez nich świadectwo dojrzałości lub inny równoważny dokument uprawniają ich do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe w kraju, w którym ukończyli szkołę średnią. Kandydaci tacy podlegają postępowaniu kwalifikacyjnemu określone dla kandydatów, którzy zdawali „nową maturę” na poziomie podstawowym w Polsce stosując zasadę proporcji: najniższa pozytywna ocena odpowiada liczbie 30%, a najwyższa 100%, zgodnie z zasadami rekrutacji na danym kierunku/specjalności studiów. Szczegółowe informacje dotyczące przeliczania ocen na skalę polską można znaleźć na stronie:

<https://us.edu.pl/kandydat/rekrutacja-na-studia-krok-po-kroku/przeliczanie-ocen-z-matur/przeliczanie-zagraniczni/>. O przyjęcie na studia w języku polskim może ubiegać się również cudzoziemiec – w tym przypadku wymagana jest znajomość języka polskiego potwierdzona odpowiednim dokumentem. W razie jego braku, znajomość języka polskiego można potwierdzić biorąc udział w egzaminie albo rozmowie kwalifikacyjnej prowadzonej przez Szkołę Języka i Kultury Polskiej UŚ (która jest ośrodkiem uprawnionym do przeprowadzenia egzaminów certyfikowanych z języka polskiego jako obcego na wszystkich poziomach zaawansowania) lub WKR. Liczba punktów rekrutacyjnych stanowi podstawę do przygotowania i ogłoszenia list rankingowych i list osób zakwalifikowanych na kierunek w ramach limitów miejsc, przyjętych w uchwałach rekrutacyjnych.

Przy rekrutacji na I stopień studiów dopuszczenie kandydata do postępowania kwalifikacyjnego następuje po założeniu przez niego osobistego konta w IRK, wyboru kierunku studiów/specjalności i wniesieniu opłaty rekrutacyjnej. Kandydat na studia zobowiązany jest złożyć także odpowiednie zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia studiów na tym kierunku. Z powodu Covid-19 rekrutacja 2021/2022 prowadzona była z zachowaniem reżimu sanitarnego.

W roku akademickim 2021/2022 rekrutacja na studia I i II stopnia geografia obejmowała dwa etapy:

1) etap I - odbywał się online poprzez system Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK), gdzie kandydat rejestrował się na wybrany kierunek studiów;

2) etap II - po ogłoszeniu listy wyników postępowania kwalifikacyjnego, kandydaci, którzy zostali zakwalifikowani do przyjęcia na studia dokonywali wpisu na studia i składali wymagane dokumenty. Dostępne były dwa tryby przyjmowania dokumentów: w dziekanacie lub online. Po przeanalizowaniu stopnia zagrożenia epidemiologicznego Covid-19 i po konsultacji z dziekanatem podjęto decyzję o przyjmowaniu dokumentów w dziekanacie. Wynikało to ze zmniejszenia zagrożenia epidemiologicznego w okresie letnim i niewielkiej liczby kandydatów. Dokumenty były przyjmowane z zachowaniem reżimu sanitarnego.

Zaliczenie w poczet studentów kierunku geografia może być także efektem przeniesienia z innej uczelni. W tym celu należy złożyć wniosek o przeniesienie z uzasadnieniem do odpowiedniego organu uczelni macierzystej z prośbą o zaopiniowanie wniosku, a zaopiniowany wniosek przedłożyć dziekanowi wydziału przyjmującego w Uniwersytecie Śląskim. Niezbędne jest dołączenie do wniosku stosownej dokumentacji, poświadczającej dotychczasowy przebieg studiów, np. kserokopii indeksu, karty dotychczasowego przebiegu studiów. Dziekan lub jego pełnomocnik ds. kształcenia, wyrażając zgodę na przyjęcie na studia w tym trybie, określa szczegółowe warunki przeniesienia, m.in. na który semestr student zostaje wpisany, jakie różnice programowe i w jakim czasie będzie zobowiązany wyrównać.

Warunki i procedury potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów określa uchwała nr 432 Senatu z dnia 24 września 2019 r. (załącznik: Kryt_3_Z_03). Procedura ta ma na celu ułatwienie dostępu do studiów wyższych w uczelni osobom posiadającym doświadczenie zawodowe do studiów wyższych w uczelni lub skrócenie czasu studiów przez wcześniejsze zaliczenie określonych modułów wraz z przypisaniem im określonej liczby punktów ECTS i zwolnienie z konieczności uczestnictwa w pełnym wymiarze zajęć dydaktycznych przewidzianych w programie studiów. Potwierdzenie efektów uczenia się odbywa się na poziomie modułów kształcenia na podstawie wniosku, który wraz z pozostałymi dokumentami składany jest w Dziale Kształcenia. Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie weryfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów jest komisja ds. potwierdzenia efektów uczenia się, składająca się z właściwego dyrektora kierunku oraz nauczycieli akademickich będących koordynatorami modułów, których osiągnięcie efektów uczenia się ma zostać poddane weryfikacji. W tym trybie można zaliczyć nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do zajęć objętych programem studiów. Osoby, po pozytywnym zakończeniu procesu potwierdzania efektów uczenia się, przyjmowane są na odpowiedni program studiów kierunku w drodze wpisu na listę studentów.

Warunki i procedury uznawania efektów uczenia się uzyskanych w innej uczelni

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni jasno opisuje Regulamin Programu Mobilności Studentów i Doktorantów MOST przyjęty przez KRUP 17 października 2019 roku (załącznik: Kryt_3_Z_04) oraz §19 regulaminu studiów (załącznik: Kryt_3_Z_05), regulamin programu Erasmus+ (<https://www.erasmus.us.edu.pl/>). Wszystkie bieżące informacje na temat możliwości studiowania poza granicami kraju oraz poza macierzystą uczelnią dostępne są dla studenta na stronie <https://us.edu.pl/student/mobilnosc/wyjazdy-zagraniczne/>. Studenci mogą także korzystać z programu CEEPUS (<http://www.krsg.us.edu.pl/ceepus/>; <http://www.ceepus.info/default.aspx>).

Aby zaliczyć semestr zajęć odbytych na innej uczelni student musi uzyskać minimum 30 punktów ECTS, przy czym punkty mogą być przepisane za zaliczenie zajęć i praktyk przewidzianych programem kształcenia, realizację projektu badawczego oraz przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej lub przygotowanie do egzaminu dyplomowego pod warunkiem stwierdzenia zbieżności uzyskanych efektów uczenia się w ramach modułów odbytych poza UŚ. Podstawowymi dokumentami niezbędnymi do rozliczenia semestru studiów odbytych na innej uczelni w ramach programu MOST jest „Porozumienie o programie zajęć” oraz karta okresowych osiągnięć Studentki/Studenta, natomiast rozliczenie okresu studiów odbytych na uczelni zagranicznej w ramach programu Erasmus+ następuje na podstawie „Porozumienia o programie studiów” (Learning Agreement), wykazu zaliczeń (Transcript of Records) oraz karty uznania zaliczeń/egzaminów.

Osobą odpowiedzialną za prawidłowe przenoszenie osiągnięć jest Dziekan lub jego pełnomocnik ds. kształcenia, który także zatwierdza harmonogram i kryteria przenoszenia osiągnięć zdobytych w innej uczelni, w tym uczelni zagranicznej. W przypadku stwierdzenia istotnych rozbieżności kieruje wniosek studenta do weryfikacji merytorycznej do nauczyciela akademickiego prowadzącego dany przedmiot celem uzyskania opinii, zaleca uzupełnienie różnic programowych i brakujących punktów ECTS bez konieczności wnoszenia opłaty lub w wyjątkowych przypadkach podejmuje decyzję o odmowie uznania efektów uczenia się.

Zasady i procedury dyplomowania

Proces dyplomowania oraz sprawdzanie i ocenianie efektów uczenia się osiągniętych na zakończenie cyklu kształcenia są określone regulaminem studiów, § 34–39 (załącznik: Kryt_3_Z_05) oraz Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych (załącznik: Kryt_3_Z_6).

Praca dyplomowa na I stopniu studiów dokumentuje umiejętności dyplomanta w zakresie samodzielnego rozwiązania problemu badawczego z wykorzystaniem wiedzy ogólnej i specjalistycznej zdobytej w toku studiów. Jest ona nakierowana na rozwiązanie problemów wynikających ze rozumienia i interpretowania zasad funkcjonowania środowiska geograficznego oraz działań społeczno-ekonomicznych i kulturowych człowieka w przestrzeni i czasie.

Prace dyplomowe na studiach I i II stopnia mogą być prowadzone przez: a) promotora, b) promotora i współpromotora (w tym z innej jednostki naukowej), c) promotora i opiekuna naukowego. W razie dłuższej nieobecności promotora, jeśli nieobecność ta mogłaby wpłynąć na opóźnienie terminu złożenia pracy, student może wnioskować do dziekana o wyznaczenia osoby, która przejmie obowiązki kierowania pracą dyplomową. Funkcję promotora prac dyplomowych na kierunku geografia mogą sprawować nauczyciele akademicy posiadający co najmniej stopień naukowy doktora. Wybór promotora prac dyplomowych licencjackich dokonywany jest na koniec semestru IV, a współpraca promotora ze studentem rozpoczyna się od semestru V. Jest ona poprzedzona spotkaniem ze studentami w formie zebrania, na którym prezentują się potencjalni promotorzy prac dyplomowych, przedstawiając swoje zainteresowania badawcze. Student ma do wyboru jedno spośród ośmiu seminariów, w ramach których wybiera promotora.

Wstępna problematyka pracy dyplomowej ustalana jest w momencie wyboru promotora lub w pierwszym miesiącu współpracy. Promotor ustala ze studentem temat pracy dyplomowej, który powinien być zgodny z kierunkiem studiów oraz uwzględniać zainteresowania naukowe studenta,

realizowane programy badawcze oraz możliwości wydziału w zakresie zapewnienia odpowiedniej opieki naukowej nad daną pracą. Promotor dokonuje rejestracji tytułu pracy dyplomowej w systemie APD. Aktualnie dostosowano procedury dyplomowania do nowego zarządzenia rektora, w którym została opisana szczegółowa organizacja procesu uzyskania dyplomu (Zarządzenie nr 201 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 listopada 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury składania i archiwizowania pisemnych prac dyplomowych w bazie elektronicznej (załącznik: Kryt_3_Z_14).

Każdy promotor prac licencjackich współpracuje maksymalnie z 10 studentami, ale w praktyce w latach 2018-2021 promotorzy nadzorowali 8 dyplomantów. W przypadku większej liczby chętnych studentów niż dostępnych miejsc u danego opiekuna pracy, o przydzieleniu studenta na dane seminarium dyplomowe decyduje kryterium średniej ocen, jednakże jak do tej pory nie występowały takie przypadki.

Prace dyplomowe muszą spełniać określone wymagania merytoryczne i formalne, omawiane podczas seminariów dyplomowych. Realizacji pracy dyplomowej sprzyja uczestnictwo studenta w seminarium dyplomowym, które trwa przez dwa semestry (V, VI) w przypadku prac dyplomowych licencjackich i cztery semestry w przypadku prac dyplomowych magisterskich, (https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S1GF19.2019/5_3325, https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S2GF19.2020/5_3413). Promotorzy prac dyplomowych są zobowiązani do przedstawienia ostatecznych tematów prac do zatwierdzenia przez Dziekana Wydziału. Zmiana tematu pracy dyplomowej następuje na podstawie pisemnego wniosku złożonego przez studenta i popartego przez promotora.

Proces sprawdzania i oceniania efektów uczenia się osiągniętych na zakończenie procesu kształcenia obejmuje ocenę pracy dyplomowej oraz egzamin dyplomowy. Obecnie wszystkie prace dyplomowe są wprowadzane do systemu Archiwum Prac Dyplomowych (APD), który jest zintegrowany z Jednolitym Systemem Antyplagiatowym (JSA). Za kontrolę antyplagiatową pracy w systemie JSA odpowiada promotor pracy. Praca dyplomowa podlega ocenie (recenzji) zgodnie z §35 regulaminu studiów (załącznik: Kryt_3_Z_05). Warunki przeprowadzania egzaminu dyplomowego określa dokładnie rozdział VII regulaminu studiów.

W regulaminie studiów obowiązującym od 1.10.2021 roku (załącznik: Kryt_3_Z_05) na wniosek studenta pozytywnie zaopiniowany przez promotora, dziekan może wyrazić zgodę na złożenie pracy dyplomowej w postaci artykułu naukowego, opublikowanego w wolnym, powszechnym i trwałym dostępie (otwarty dostęp) w periodyku naukowym ujętym w wydany na podstawie art. 267 ust. 3 Ustawy wykazie czasopism naukowych, który przyporządkowano do dyscypliny naukowej zgodnej z kierunkiem studiów. W przypadku, gdy artykuł stanowi publikację dwu- lub wieloautorową, student przedkłada wraz z pracą dyplomową oświadczenia własne i współautorów, wskazujące ich merytoryczny wkład w powstanie pracy, pozwalające na ocenę roli i udziału studenta w ich powstawaniu, w tym w zainicjowaniu i przeprowadzeniu opublikowanych wyników badań.

W roku akademickim 2018/2019 wszystkie egzaminy dyplomowe odbyły się w tradycyjnej formie stacjonarnej (30 na studiach I stopnia i 24 na studiach II stopnia),

w 2019/2020 obowiązywał model hybrydowy - 16 na studiach I stopnia i 22 na studiach II stopnia obron odbyło się w formie stacjonarnej i 10 na studiach I stopnia i 8 na studiach II stopnia w formie zdalnej,

w 2020/2021 wszystkie egzaminy dyplomowe (19) na I stopniu odbyły się w formie zdalnej, a na studiach II stopnia 16 w formie zdalnej i 3 w formie stacjonarnej,

natomiast w roku 2021/2022 (do 31 sierpnia) odbyło się w formie stacjonarnej 13 egzaminów na studiach I stopnia i 9 na studiach II stopnia

Student był zobowiązany do złożenia podania o egzamin zdalny do Prodziekan ds. kształcenia i studentów na WNP (załącznik: Kryt_3_Z_07), które po pozytywnej opinii było podstawą do zorganizowania i przeprowadzenia egzaminu zgodnie z procedurą przeprowadzenia zdalnych egzaminów dyplomowych na Wydziale Nauk Przyrodniczych UŚ (załącznik: Kryt_3_Z_08). Szczegółowy przebieg procedury przeprowadzania egzaminu dyplomowego w formie zdalnej został

udostępniony studentom na stronie wydziałowej (https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-biologiczne/prace-dyplomowe__trashed/zdalne-egzaminy-dyplomowe/).

Dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb studentów

Na kierunku geografia studenci mają możliwość adoptowania metod do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowania procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych. Istnieją możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia, które są zawarte w regulaminie studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (załącznik: Kryt_3_Z_05). Są to: IDS – indywidualne dostosowanie studiów; IOS – indywidualna organizacja studiów; ITS – indywidualny tok studiów; ISM – indywidualne studia międzyobszarowe.

Studenci z niepełnosprawnościami po spełnieniu określonych kryteriów mogą studiować w ramach indywidualnego dostosowania studiów (IDS) (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/wsparcie-i-fundusze-dostosowanie-do-specjalnych-potrzeb-indywidualne-dostosowanie-studiow/>). Jedną z form dostosowania systemu wsparcia do potrzeb studentów z niepełnosprawnością jest obecność koordynatora do spraw dostępności (funkcje koordynatora opisano w kryterium 2).

Dostosowanie procesu dydaktycznego do potrzeb studenta polega na ustaleniu i wdrożeniu sposobu przekazywania wiedzy, który w najlepszy sposób umożliwi przyswojenie treści dydaktycznych przez studenta (np. dodatkowe terminy konsultacji, usprawiedliwienie nieobecności w przypadku choroby, leczenia szpitalnego, wydłużony czas egzaminu i zaliczenia, wydłużenie sesji egzaminacyjnej, dostosowanie formy egzaminu i zaliczenia do możliwości studenta, zgoda na zmianę grupy ćwiczeniowej, indywidualne wyznaczenie zakresu materiału do przygotowania).

W ramach programu „DUO – Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą” uczelnia organizuje szereg szkoleń dla kadry akademickiej, które przybliżają tematykę związaną z koniecznością dostosowania kształcenia dla studentów ze specjalnymi potrzebami.

Zapewnienie bezstronności, rzetelności i przejrzystości procesu weryfikacji efektów uczenia się

Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się zgodnie ze standardem kształcenia nauczycieli odbywa się na podstawie działań studentów z zastosowaniem zróżnicowanych form oceniania, które są dostosowane do zakresu treści i kompetencji uzyskiwanych na zajęciach. Podstawową formą jest ocena materiałów wytworzonych przez uczestników w czasie prowadzonych zajęć, do których należą egzaminy, zaliczenia i kolokwia pisemne, referaty, prezentacje, projekty, odpowiedzi ustne udzielane na pytania zadawane w trakcie zajęć laboratoryjnych oraz ćwiczeń. Istotnym elementem są także wyniki obserwacji aktywności i zaangażowania studentów w trakcie prowadzonych zajęć laboratoryjnych, warsztatowych, terenowych. Za merytoryczną ocenę przedmiotowych efektów uczenia się odpowiedzialni są koordynatorzy przedmiotów/modułów i nauczyciele prowadzący zajęcia. Natomiast Komisja, powołana z członków Rady Dydaktycznej (załącznik: Kryt_3_Z_06) kierunków geograficznych, corocznie dokonuje sprawdzenia wytypowanych przedmiotów pod względem zgodności zaproponowanych form zajęć i sposobów weryfikacji efektów uczenia się, zapisanych w sylabusie z realizowanymi przez prowadzących przedmiot. Wyniki kontroli są przedstawiane i dyskutowane na posiedzeniach Rady Dydaktycznej, a ewentualne nieścisłości zostają zgłoszone koordynatorowi modułu w celu ich usunięcia lub poprawienia.

Rada Dydaktyczna kierunku studiów (RDKS) zgodnie z Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez WNP (SZJK), monitoruje wyniki weryfikacji efektów uczenia się w oparciu o dane z systemu USOS, dokonuje analizy wyników weryfikacji efektów uczenia się (zaliczeń, egzaminów i ocen końcowych modułów), sprawdzając w szczególności czy występują sytuacje, gdy średnia ocen z danej weryfikacji efektów uczenia się dąży do wartości skrajnej (2,0 lub 5,0). Do powyższych zadań RDKS powołała kierunkowe komisje, w tym dla kierunku geografia, odpowiedzialne za wdrażanie Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na kierunkach geograficznych, w skład których weszli członkowie Rady Dydaktycznej. Zgodnie z SZJK sprawdzane są także: proces dyplomowania (wybór seminariów, przebieg procesu dyplomowania, praca dyplomowa i jej recenzje) i praktyki zawodowe.

Zasady przekazywania studentom informacji dotyczącej stopnia osiągnięcia efektów uczenia się

Weryfikacja przedmiotowych efektów uczenia się zapisanych w sylabusie przedmiotu zostaje formalnie potwierdzona przez udokumentowanie ocen według skali zawartej w regulaminie studiów w następujących dokumentach:

- 1) elektroniczny (system USOS)
- 2) recenzje prac dyplomowych,
- 3) protokół z egzaminu dyplomowego
- 4) raport z systemu antyplagiatowego,
- 5) Indeks (od roku akademickiego 2021/22 nie wydaje się indeksów; w czasie pandemii zaliczano semestr na podstawie ocen wpisanych do systemu USOS bez konieczności wpisywania ocen w indeksie – Zarządzenie Rektora UŚ nr 135 z dnia 26.08.2020), (Załącznik: Kryt_3_Z_15),
- 6) dyplom i suplement do dyplomu.

W suplemencie do dyplomu znajdują się informacje o treści studiów i osiągniętych wynikach dotyczących wymagań programowych, szczegółów dotyczących przebiegu studiów: składowych programu studiów oraz indywidualnych osiągnięć, uzyskanych ocen/punktów ECTS, systemu ocen i sposobu ich przyznawania, wyniku ukończenia studiów oraz posiadanych kwalifikacji oraz uprawnień zawodowych, co jest ważne na rynku pracy.

W każdym roku akademickim jest prowadzona weryfikacja losowo wybranych prac dyplomowych pod kątem uzyskiwanych efektów uczenia się, zgodnie z Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych (załącznik: Kryt_3_Z_06). Weryfikacji dokonuje specjalnie powołana przez Radę Dydaktyczną komisja, której wyniki pracy są przedstawiane na posiedzeniu Rady Dydaktycznej, a następnie dyskutowane na posiedzeniu Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów. Corocznie do weryfikacji wybiera się co najmniej 5%, przy czym nie mniej niż 2 prace dyplomowe powstałe na kierunku geografia. Wyboru prac dokonuje się przy zapewnieniu reprezentacji prac z wszystkich realizowanych seminariów dyplomowych.

Zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych

Zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Śląskiego (załącznik: Kryt_3_Z_09) student jest zobowiązany do postępowania zgodnego z treścią ślubowania, zasadami określonymi w Kodeksie etyki studenta i przepisami obowiązującymi w Uczelni (część III, paragraf 9).

Według Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (załącznik: Kryt_3_Z_06; IV, część VI punkt 6) za rozstrzyganie indywidualnych spraw studentów na Wydziale odpowiedzialny jest dziekan, prodziekan ds. kształcenia i studentów, pełnomocnicy dziekana ds. studenckich oraz inne osoby upoważnione przez dziekana zgodnie z przepisami regulaminu organizacyjnego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, którzy działają w oparciu o przepisy Regulaminu Studiów w Uniwersytecie Śląskim i innych aktów prawa uczelnianego oraz powszechnie obowiązującego właściwych dla danej sprawy.

Od decyzji lub rozstrzygnięć wydanych w indywidualnych sprawach studentom przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub odwołanie w oparciu o przepisy Regulaminu Studiów w Uniwersytecie Śląskim. Studenci mają również prawo do korzystania z pomocy oferowanej przez organy Uczelni, w szczególności przez Rzecznika Praw Studenta i Doktoranta oraz Centrum Obsługi Studentów. Podczas organizowanych przez DKS spotkań poświęconych kształceniu, ze studentami porusza się kwestie rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków, a ewentualne wnioski DKS przedstawia na posiedzeniu WKKS, która formułuje postulaty w tym zakresie i przekazuje dziekanowi.

Sprawy dotyczące toku studiów, takie jak m.in.: zgoda na powtarzanie modułu/modułów lub semestru, zarządzanie egzaminu komisyjnego, przedłużenie sesji, zmiana formy studiów (stacjonarne/niestacjonarne), zmiana kierunku studiów, indywidualna organizacja studiów, indywidualny tok studiów – są rozpatrywane w drodze rozstrzygnięcia. Natomiast decyzje administracyjne wydawane są w sprawach: skreślenia z listy studentów; odmowy wznowienia studiów; zwolnienia z opłaty za usługi edukacyjne lub jej obniżenia; przyznania stypendium, zapomogi; odmowy przyjęcia na studia w razie przeniesienia z innej uczelni; stwierdzenia nieważności dyplomu; zawieszenia w prawach studenta. Od decyzji administracyjnych wyżej wymienionych wydanych w pierwszej instancji przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Natomiast od rozstrzygnięć przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy do dziekana, a w przypadku podtrzymania rozstrzygnięcia przez dziekana – odwołanie do Rektora. W przypadku kiedy rozstrzygnięcie podejmuje Rektor jest ono ostateczne.

Za łamanie przepisów i złe zachowanie student odpowiada przed komisją dyscyplinarną. Ma ona do dyspozycji szereg kar, poczynając od upomnienia aż do wydalenia z uczelni. Kiedy student dopuszcza się aktu przemocy, stalkingu (także w Internecie), dyskryminacji, kradzieży lub wandalizmu, popełnia plagiat w jakiegokolwiek pracy czy utworze lub dopuszcza się czynów niegodnych studenta (np. awantury, niewłaściwe traktowanie innych osób albo pojawienie się na uczelni pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, np. tzw. dopalaczy) podlega określonym procedurom prawnym.

Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub odwołanie od rozstrzygnięcia należy złożyć za pośrednictwem organu, który wydał daną decyzję lub podjął rozstrzygnięcie. W przypadku wniosków, w większości przypadków, na stronie uczelni dostępne są ich wzory, na których widnieją pouczenia, do kogo i w jakim terminie można się zwrócić w razie niesatysfakcjonującego rozstrzygnięcia. Ponadto w świetle zarządzenia nr 76 z 2017 r. Regulaminu Komisji Etyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ds. badań naukowych prowadzonych z udziałem ludzi, na poszczególnych wydziałach istnieją Wydziałowe Komisje Etyki, które procedują w sprawach nieetycznych działań pracowników naukowych lub niezgodnych z prawem.

Metody weryfikacji i oceny efektów uczenia się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

W okresie trwania pandemii COVID19 proces nauczania i uczenia się odbywał się w sposób zróżnicowany – stacjonarny, zdalny lub zdalno-stacjonarny. Efekty uczenia się stosowane w procesie nauczania, które odbywały się przy pomocy technik uczenia się na odległość uzyskiwano poprzez prowadzenie zajęć na platformie Microsoft Teams. Studenci posiadali także wsparcie uczelni w zapewnieniu dostępu do sprzętu laboratoryjnego oraz komputerowego z dostępem do Internetu w bibliotece i w wyznaczonych salach wykładowych Wydziału Nauk Przyrodniczych. Metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się stosowane w procesie nauczania i uczenia się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość gwarantowały identyfikację studenta i bezpieczeństwo ich danych.

Epidemia COVID-19 spowodowała, że nauczanie z wykorzystaniem technik zdalnych i ograniczenia w funkcjonowaniu uczelni, chociaż przebiegło bardzo sprawnie, utrudniło kontakt studentów z prowadzącymi zajęcia, a studentom realizację badań laboratoryjnych oraz terenowych, niezbędnych do przygotowania pracy dyplomowej. Proces monitorowania zajęć i weryfikacji efektów uczenia w formie zdalnej przebiegł bardzo sprawnie, ponieważ co tydzień Dyrektorzy kierunków geograficznych uczestniczyli w spotkaniach ze starostami roku, którzy bezpośrednio informowali ich o występujących problemach tj. składali raporty ustne lub pisemne o przebiegu zajęć zdalnych, informując na bieżąco o barierach i ograniczeniach procesu kształcenia (załącznik: Kryt_3_Z_10). Studenci dobrze oceniali oczekiwane kompetencje cyfrowe prowadzących zajęcia na kierunku geografia, a także pozytywnie oceniali infrastrukturę sprzętową związaną z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Weryfikacja i ocena stopnia osiągnięcia efektów uczenia się w kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych obejmuje pokrycie efektów kierunkowych przez efekty modułowe, czyli analizę matrycy efektów uczenia się, dokonywanej każdorazowo przy wprowadzaniu zmian w programie kształcenia. Analizy takiej dokonuje zespół, powoływany spośród członków Rady Dydaktycznej pod przewodnictwem Dyrektora kierunku, odpowiedzialny za modyfikacje programu kształcenia. Podstawą skutecznej weryfikacji i oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się jest jasna i przejrzysta informacja dla studentów na temat sposobu weryfikacji efektów uczenia się w ramach poszczególnych modułów, zawarta w sylabusach dostępnych w systemie USOS po zalogowaniu (<https://usosweb.us.edu.pl>). Prowadzący zajęcia z danego modułu ma obowiązek poinformować studentów na pierwszych zajęciach o zasadach oceniania ich wiedzy i umiejętności oraz warunkach zaliczenia danej formy zajęć oraz całego modułu. Jeżeli przedmiot jest realizowany przez więcej niż jednego prowadzącego, do opracowania i przedstawienia wspólnych zasad oceniania oraz warunków zaliczeń zobowiązany jest koordynator modułu.

Metody weryfikacji efektów uczenia się w zakresie wiedzy obejmują egzaminy i kolokwia pisemne, na które składają się pytania zarówno otwarte jak i zamknięte jednokrotnego i wielokrotnego wyboru. Z kolei metody weryfikacji efektów uczenia się w zakresie umiejętności obejmują sprawdzenie poprawności wykonania zadań o charakterze praktycznym w trakcie zajęć laboratoryjnych, warsztatowych, terenowych oraz weryfikację treści sprawozdań/raportów z wyżej wymienionych zajęć. Weryfikacja efektów uczenia się w zakresie umiejętności prowadzona jest także na zajęciach o charakterze projektowym, gdzie ocenie zostaje poddana poprawność całego toku postępowania, mającego na celu rozwiązanie postawionego problemu, tj. zaplanowanie, realizacja i ocena wyników końcowych.

Metody weryfikacji efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych oparte są na realizacji prac w zespołach przygotowujących wspólnie projekty, a także w zespołach realizujących zadania w ramach zajęć terenowych. Weryfikacja efektów uczenia się obejmuje sposób podziału pracy pomiędzy poszczególnymi członkami zespołu studenckiego, zaangażowanie i aktywność studentów w trakcie zajęć, w tym udział w dyskusji naukowej, ocenę umiejętności prezentacji praktycznych, stopnia zaangażowania wszystkich członków zespołu w wykonywaną pracę, jak również dbałość i poszanowanie sprzętu, wykorzystywanego w trakcie prowadzonych zajęć.

Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się określone są w Regulaminie Studiów, który przede wszystkim określa prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem modułów, przystępowaniem do egzaminów, zaliczaniem etapów studiów i zakończeniem procesu kształcenia. Jednocześnie System Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych określa sposób monitorowania weryfikacji efektów uczenia się. Weryfikacja efektów uczenia się uzyskanych przez studentów na kierunku geografia polega na ocenie osiągniętych efektów uczenia się poprzez sprawdzanie prac etapowych, egzaminacyjnych, projektów z poszczególnych modułów przedmiotowych. Efekty uczenia się widoczne są również w pracach dyplomowych oraz na podstawie przeprowadzonych praktyk. Dodatkowo analizowana jest terminowość wpisów w systemie USOS po każdym semestrze.

Systematycznie prowadzona jest również analiza procesu dyplomowania pod kątem liczby studentów kończących studia. Występują różnice w liczbie studentów, którzy rozpoczynają studia w stosunku do liczby absolwentów. W okresie 2018-2022 średni wskaźnik ukończenia studiów wykazuje trend malejący. Taki stan rzeczy wynika z różnych przyczyn. Wielu studentów zapisuje się na studia ale ich nie podejmuje po otrzymaniu legitymacji studenckiej. Część z nich rezygnuje z nauki pomiędzy pierwszym, a drugim semestrem. Liczba studentów zmniejsza się, powodując redukcję grup w kolejnych semestrach. Innymi przyczynami są: podejmowanie pracy podczas studiów, często nie związanej z danym kierunkiem, trudności w przyswajaniu wiedzy ściśle związanej ze specyfiką studiów, niedostosowaniem wiedzy i predyspozycji studentów do wybranego kierunku. Podczas spotkań rady dydaktycznej powyższy problem był dyskutowany i zastanawiano się, co można zrobić, aby ograniczyć ten niekorzystny proces. Sprawa ta jest przedmiotem dalszych dyskusji, pomiędzy

trzema grupami: studentami, przedstawicielami Rady Partnerów Społeczno-Gospodarczych i nauczycielami akademickimi.

Ocena opanowania języka obcego co najmniej na poziomie B2/B2+

Sposoby weryfikacji i oceny wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych osiągniętych w zakresie znajomości języka obcego na poziomie B2 i B2+ obejmują: bieżącą ocenę przygotowania do zajęć, ocenę aktywności studentów na zajęciach oraz posługiwanie się językiem specjalistycznym podczas przygotowywania prac dyplomowych, jak również np. podczas spotkań indywidualnych i tutorskich.

Dowody na osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się

Dowodem na osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się są różnego typu prace etapowe, egzaminacyjne, jak i prace dyplomowe.

Podczas przygotowania pracy dyplomowej studenci odbywają zajęcia w ramach pracowni dyplomowej przez jeden semestr na studiach I stopnia i trzy semestry na studiach II stopnia, podczas których zapoznają się ze specjalistycznymi metodami i technikami badawczymi wykorzystywanymi w ramach realizowanej przez nich tematyki oraz wykonują badawczą część swojej pracy. Podczas seminarium dyplomowego studenci nabywają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne dotyczące redagowania pracy dyplomowej, korzystania z baz danych, metod, technik i narzędzi badawczych stosowanych w naukach przyrodniczych. W realizowanych pracach dyplomowych, ale także i projektach stosowali odpowiednią literaturę przedmiotu, prezentowali wyniki swoich badań oraz interpretowali je, wyciągnąć wnioski. Ponadto studenci potrafią samodzielnie lub zasięgając opinii ekspertów określić priorytety wynikające ze specyfiki podejmowanego problemu badawczego.

W latach 2018-2022 na kierunku geografia dyplom I stopnia uzyskało 88 absolwentów a dyplom II stopnia 83 absolwentów, którymi opiekowało się w 2018/19 - 12 promotorów; w 2019/20 – 15 promotorów, w 2020/21 - 15; w 2021/22 -8. Promotorzy byli opiekunami prac w przeważających przypadkach jeden raz.

Dowodem osiągnięcia standardów jakości kształcenia są praktyki, które pozwalają osiągnąć studentowi efekty uczenia się. Zaliczenie praktyki odbywa się zgodnie z Zarządzeniem nr 92 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia wytycznych dotyczących organizacji w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach praktyk zawodowych studenta (Załącznik: Kryt_3_Z_11). Weryfikacja efektów uczenia się realizowana jest poprzez analizę raportu z przebiegu praktyki sporządzanego przez studenta, zgodnie ze wzorem raportu który stanowi załącznik nr 4b (załącznik: Kryt_3_Z_12) do *Regulaminu zawodowych praktyk studenckich na kierunkach studiów geograficznych Wydziału Nauk Przyrodniczych*. Raport oprócz szerokiego opisu przebiegu praktyki i nabytych umiejętności zawiera także rekomendowaną ocenę pracy studenta przez Zakład Pracy. W oparciu o przedłożony raport opiekun akademicki praktyk zawodowych dokonuje ostatecznej weryfikacji efektów uczenia się oraz decyduje o zaliczeniu praktyki.

Wszystkie informacje, niezbędne dla studenta kierunku geografia do realizacji modułu Praktyka zawodowa dostępne są na stronie WNP (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/praktyki-zawodowe/>). Taki sposób organizacji pozwala na osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Monitorowana jest także kariera zawodowa osób kończących studia na kierunku geografia. Efekty uczenia się osiągnięte przez studentów są dobrze widoczne na rynku pracy. W Uniwersytecie Śląskim w Katowicach badaniem losów zawodowych absolwentów zajmuje się Biuro Karier. Badaniem objęci są absolwenci wszystkich kierunków studiów począwszy od roku akademickiego 2007/2008. Do roku 2016/2017 opracowywane raporty dotyczyły losów absolwentów całego wydziału, od roku 2017/2018 raporty skupiają się na losach absolwentów poszczególnych kierunków. Grupę respondentów stanowią absolwenci, którzy – będąc na ostatnim roku studiów – wyrazili zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych na potrzeby monitorowania losów zawodowych absolwentów. Formuła badania zakłada realizację pomiaru po roku od ukończenia studiów. Badanie

jest realizowane techniką sondażową, z wykorzystaniem internetowego kwestionariusza ankiety, który składa się z sześciu części. Liczba osób uczestniczących w badaniach zmienia się.

Po studiach I stopnia w roku 2017/2018 w badaniu wziął udział 1 absolwent. Miał on poczucie, że na rynku pracy istnieje zapotrzebowanie na zdobytą wiedzę i umiejętności i niczego nie zmieniłby w dokonanym wyborze studiów (załączniki: Kryt_3_Z_13 raport uniwersytecki). Z wyników raportu wynika, że do najbardziej przydatnych przedmiotów należą GIS, geografia ekonomiczna Polski oraz meteorologia i klimatologia. Ponadto, absolwent mocno podkreślał, że do programu studiów należy włączyć więcej zajęć związanych z oprogramowaniem GIS i ograniczyć prace wykonywane ręcznie. W momencie badania ankietowany kontynuował pracę rozpoczętą jeszcze w czasie studiów. Pracował jako pracownik ds. obsługi klienta w firmie Call Center, w niewielkim stopniu wykorzystując zdobytą na studiach wiedzę. Określił swoją pracę jako częściowo związaną z kierunkiem.

W roku 2018/2019 odpowiedzi udzieliło 15 absolwentów kierunku (spośród 36 zaproszonych do badania). Byli to absolwenci studiów stacjonarnych I oraz II stopnia. Chęć zmiany studiów wyraziło 5 osób. Przedmioty z toku studiów najbardziej przydatne w karierze zawodowej to GIS, dydaktyka, psychologia, geodezja i kartografia, klimatologia, analizy przestrzenne. Większość respondentów stanowiły osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach i instytucjach (10 osób). Oprócz nich w grupie znalazła się osoba pracująca w charakterze freelancera, 2 osoby poszukujące pracy oraz 2 osoby bierne zawodowo. Branże, w których pracowali respondenci:

- Edukacja – 2 osoby
- Administracja samorządowa – 1 osoba
- Administracja: pozostałe – 1 osoba
- Architektura – 1 osoba
- Gastronomia – 1 osoba
- Produkcja: maszyny, narzędzia i urządzenia – 1 osoba
- Sprzedaż i handel – 1 osoba
- Usługi bankowe, finansowe, ubezpieczenia, fundusze UE – 1 osoba

Kierunek spełnił oczekiwania absolwentów bardziej w zakresie rozwoju wiedzy i zainteresowań, niż przydatności w obranej karierze zawodowej. Ankietowani wielokrotnie decydowali się kontynuować studia na kierunkach związanych z geografią, także na 3 stopniu.

W roku 2019/2020 odpowiedzi udzieliło 26 absolwentów kierunku (spośród 51 zaproszonych do badania), których stanowili głównie absolwenci studiów stacjonarnych 1 oraz 2 stopnia. Większość respondentów stanowili absolwenci pracujący w przedsiębiorstwach i instytucjach (20 osób). Wśród pozostałych osób znalazła się 1 osoba prowadząca własną działalność gospodarczą, 1 respondent poszukujący pracy oraz 4 osoby, które nie pracowały i nie poszukiwały pracy.

Na pytanie „Jak długo szukałeś/eś obecnej pracy?” – padły następujące odpowiedzi:

- „do 3 miesięcy” – 2 osoby
- „powyżej 3 do 6 miesięcy” – 2 osoby
- „powyżej 6 do 12 miesięcy” – 1 osoba
- „powyżej 12 miesięcy” – 2 osoby

12 osób podało dokładne miejsce zatrudnienia. W przypadku 4 z nich była to szkoła. 2 osoby pracowały w zakładzie PGW Wody Polskie. Pozostałe osoby pracowały w takich miejscach, jak: Ogrody Kapias, Energopomiar Sp. z o. o., KLDDiscovery, Amazon, Mustang Usługi Wielobranżowe czy pizzeria Dominium.

Branże, w których pracowali respondenci:

- Edukacja – 4 osoby
- Administracja rządowa – 2 osoby
- Gastronomia – 2 osoby
- Logistyka/transport/spedycja – 2 osoby
- Technika/technologia/inżynieria – 2 osoby
- Usługi: pozostałe – 2 osoby

- Administracja: pozostałe – 1 osoba
- Produkcja: samochody, części i akcesoria samochodowe – 1 osoba
- Usługi badawczo-rozwojowe – 1 osoba

Większość ankietowanej grupy stanowiły osoby zatrudnione i zadowolone ze swojej sytuacji zawodowej. Ankietowani respondenci byli aktywni zawodowo już na studiach, ale rzadko była to aktywność związana z kierunkiem studiów. Część osób, kończąc studia, nie wiedziała czego mogą wymagać potencjalni pracodawcy oraz jak i gdzie szukać pracy. W odpowiedziach respondentów niejednokrotnie pojawiły się uwagi, że w programie studiów zabrakło informacji o możliwościach rynkowych absolwenta.

Rodzaj, forma, tematyka i metodyka prac egzaminacyjnych, etapowych, projektów

Podczas studiów na kierunku geografia studenci nabywają szeroką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne dotyczące redagowania różnego typu prac etapowych, które kończą się pracą dyplomową. Dowodem na osiągnięcie efektów uczenia się jest dobór tematyki pracy, który ma związek z realizowanym kierunkiem studiów, programami badawczymi realizowanymi w dyscyplinach właściwych dla kierunku oraz zainteresowaniami studenta. Tematyka prac dyplomowych na kierunku geografia skupia się wokół zagadnień związanych z wiedzą teoretyczną i praktyczną dotyczącą rozumienia i interpretowania zasad funkcjonowania środowiska geograficznego oraz działań społeczno-ekonomicznych i kulturowych człowieka w przestrzeni i czasie. Studenci potrafią korzystać z baz danych, metod, technik i narzędzi badawczych stosowanych w naukach przyrodniczych. W pracach na różnych etapach kształcenia stosują specjalistyczne metody i techniki badawcze z zakresu specyfiki podejmowanego problemu np. w zakresie hydrologii, meteorologii, GIS-u, planowania przestrzennego i ich wpływu na biosferę, społeczeństwo, gospodarkę. Potrafią także zidentyfikować aspekty i skutki działalności człowieka i jego wpływ na środowisko. Efekty uczenia się dostępne są w ogólnodostępnej karcie kierunku (<https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S1GF19.2019/4>, <https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S2GF19.2020/4>).

Studenci geografii posiadają osiągnięcia naukowo-badawcze udokumentowane publikacjami naukowymi w recenzowanych czasopismach naukowych w dyscyplinie nauki o ziemi i środowisku. Ich osiągnięcia potwierdza także udział w badaniach prowadzonych w ramach projektu NCBiR w latach 2015-2018. Ponadto studenci są zaangażowani w działalność kół naukowych, uczestniczą w warsztatach dla młodych badaczy, międzyuczelnianych warsztatach naukowych, piknikach naukowych, kursach w ramach GeoHazardSilesia oraz są zaangażowani w wydarzenia o randze ogólnouczelnianej, takie jak: Międzynarodowy Dzień Ziemi, Dzień Geografa, Dni Otwarte Uniwersytetu Śląskiego oraz w prestiżowe cykliczne wydarzenie będące marką Uniwersytetu Śląskiego – Śląski Festiwal Nauki.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Liczba, struktura, kwalifikacje oraz dorobek naukowy kadry naukowo-dydaktycznej

W Instytucie Nauk o Ziemi oraz Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej na Wydziale Nauk Przyrodniczych, którego kadra w większości prowadzi zajęcia na ocenianym kierunku, zatrudnionych jest 131 nauczycieli akademickich, którzy posiadają kwalifikacje do prowadzenia zajęć na kierunku geografia. Ich praca wspomagana jest przez pracowników zatrudnionych w biurze ds. infrastruktury badawczo-dydaktycznej (5 osób), laboratorium analiz wody (7 osób), laboratorium analiz gleb, gruntów i skał (4 osoby) i w składnicy map (1 osoba). Obsługą administracyjną Instytutów zajmuje się 9 osób, zaś w dziekanacie zatrudnionych jest 7 osób. W prowadzenie zajęć dydaktycznych włączeni są również doktoranci. Strukturę zatrudnienia nauczycieli akademickich w INoZ oraz IGSEiGP według stopni i tytułów naukowych oraz według zajmowanych stanowisk prezentują tabele 4.1. i 4.2.

Tabela 4.1. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w INoZ oraz IGSEiGP, według tytułów i stopni naukowych (stan na 24.08.2022).

NAUCZYCIELE AKADEMICKI W TYTUŁÓW I STOPNI NAUKOWYCH				
Tytuł/Stopień	Pracownicy dydaktyczni	Pracownicy badawczo-dydaktyczni	Pracownicy badawczy	Pracownicy łącznie
Profesor zwyczajny		19	1	20
Doktor habilitowany		52		52
Doktor	13	41	4	58
Magister		1		1
Razem	13	113	5	131

Tabela 4.2. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w INoZ oraz IGSEiGP według zajmowanych stanowisk (stan na 24.08.2022).

NAUCZYCIELE AKADEMICKI W ZAJMOWANYCH STANOWISK				
Stanowisko	Pracownicy dydaktyczni	Pracownicy badawczo-dydaktyczni	Pracownicy badawczy	Pracownicy łącznie
Profesor		19	1	20
Profesor uczelni		39		39
Adiunkt	13	54	4	71
Asystent		1		1
Razem	13	113	5	131

Rozwój kadry naukowej INoZ i IGSEiGP w latach 2015–2022 był bardzo dynamiczny, co potwierdza wysoką jakość prowadzonych badań naukowych. We wskazanym okresie uzyskano: 10 tytułów profesora, 29 stopni doktora habilitowanego i 31 stopni doktora (Tabela 4.3.).

Tabela 4.3. Rozwój kadry INoZ oraz IGSEiGP w latach 2015–2022

Tytuł/Stopień	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
profesor				2	2	4	1	1
doktor habilitowany	5	6	6	3	7		1	1
doktor		3	2	2	12	9	2	1

Wszyscy pracownicy z grupy badawczo-dydaktycznej łączą zajęcia dydaktyczne ze swoją działalnością naukową, dzięki czemu studenci mają dostęp do najnowszej wiedzy i kontakt ze specjalistami, którzy pomagają im w zdobyciu kompetencji związanych z prowadzeniem działalności naukowej w ramach pracowni dyplomowej. Jest to zgodne z uchwałą nr 490 Senatu UŚ (załącznik: Kryt_1_Z_03). Zajęcia prowadzone przez nauczycieli akademickich są zgodne z ich kompetencjami oraz realizowanymi tematami badawczymi (załącznik: Część_I_Załącznik_04. Charakterystyka nauczycieli).

Publikacje

Wysokie kompetencje dydaktyczne potwierdza dorobek naukowy. W latach 2019–2022 pracownicy INoZ oraz GSEiGP opublikowali łącznie 1200 publikacji w tym 313 o zasięgu krajowym i 887 zasięgu światowym, w skład których wchodzi: artykuły naukowe, artykuły popularnonaukowe, monografie, rozdziały w monografiach, książki i podręczniki.

Liczba publikacji w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

- 2015 – 345, w tym 176 krajowych, 169 zagranicznych;
- 2016 – 336, w tym 193 krajowych, 143 zagranicznych;
- 2017 – 257, w tym 108 krajowych, 149 zagranicznych;
- 2018 – 264, w tym 127 krajowych, 137 zagranicznych;
- 2019 – 501, w tym 162 krajowych, 339 zagranicznych;
- 2020 – 208, w tym 24 krajowych, 184 zagranicznych;
- 2021 – 201, w tym 102 krajowych, 220 zagranicznych;
- 2022 – 201, w tym 25 krajowych, 144 zagranicznych

(do momentu przygotowania raportu). (Załącznik: Kryt_4_Z_01).

Pracownicy Instytutów angażują się także w działania popularyzujące naukę o dużym znaczeniu dydaktycznym, branżowym i społecznym poprzez przygotowanie Encyklopedii Województwa Śląskiego (http://ibrbs.pl/mediawiki/index.php/Strona_startowa). Encyklopedia ma spełnić cztery podstawowe cele: poznawczy – opracowanie i udostępnienie stale aktualizowanych danych na temat województwa śląskiego; integracyjny - zintegrowanie środowiska badaczy i działaczy regionalnych z województwa śląskiego; edukacyjny – umożliwienie powszechnego dostępu do informacji naukowej wszystkim mieszkańcom województwa śląskiego; promocyjny - stworzenie jednorodnego źródła informacji o województwie śląskim dla odbiorców na całym świecie. EWOŚ różni się od dotychczas istniejących portali sieciowych tego typu sposobem opracowania haseł. Mają one charakter autorski i podlegają przed edycją ocenie (recenzji naukowej) samodzielnych pracowników nauki w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu naukowego prezentowanych materiałów.

Patenty

Pracownicy pozyskali 5 patentów (wynalazki i wzory użytkowe):

- Qatranaite, IMA No. 2016-024, $[Ca(OH_2)_2][Zn_2(OH)_6]$
- Wynalazek P.408158 pt. „Sposób określania aktywności osuwiskowej gruntów” (I. Malik, M. Wistuba 2017)

- Uzyskanie patentu P.418009 na wynalazek „Sposób pomiaru ilości opadów”, autorzy: Krzysztof Zieliński, Zbigniew Caputa, Mariusz Parkitny, od 17 września 2018.
- Malik I., Wistuba M., 2018. Sposób określania aktywności osuwiskowej gruntów. Patent nr 229425 udzielony przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zakres terytorialny ochrony patentowej: Polska.
- Zatwierdzenie przez CNMNC-IMA nowego minerału - aravaite IMA2018-078

Projekty

Badania naukowe prowadzone w INoZ i IGSEiGP finansowane są ze środków części badawczej subwencji na prowadzenie badań i utrzymanie potencjału badawczego (załącznik: Kryt_1_Z_07) oraz ze środków zewnętrznych, pozyskanych w drodze konkursów. O wysokich kompetencjach kadry świadczy fakt, że w okresie sprawozdawczym pracownicy pozyskali i realizowali 458 projektów naukowych krajowych i międzynarodowych. Były to projekty finansowane między innymi przez NCN; NCBR, MNiSW oraz programy ramowe UE (Tabela 4.4.).

Tabela 4.4. Wybrane projekty naukowe i prace zlecone realizowane w latach 2015-2020 roku

Rodzaje projektów		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inwestycje (granty) aparaturowe				1			1		
Programy MNiSW		1			1	9	11	8	7
Projekty NCBR		3	3	11	2	3	1		
Projekty NCN		31	33	35	39	40	33	28	26
Projekty badawcze inne - krajowe						1	1	4	5
Projekty zagraniczne/unijne		4	3	5	3	3	4	3	3
Projekty strukturalne		2				7	1		
Udział w projektach badawczych	w innych ośrodkach krajowych	4	5	15	17	19	4		
	w ośrodkach zagranicznych	5	1	2	1	7	2		
Razem		50	45	69	63	89	58	43	41
Badawcze prace zlecone przez jednostki zewnętrzne		15	5	6	15	15	10	12	9

W okresie sprawozdawczym w Instytutach realizowane były 3 duże projekty dydaktyczne, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

- „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Power I”

Celem projektu „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” jest: podniesienie kompetencji zawodowych, informatycznych, językowych, analitycznych, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa studentek i studentów UŚ komplementarnych z efektami kształcenia, poprzez realizację programu rozwoju kompetencji w tym: certyfikowanych szkoleń i warsztatów, wizyt studyjnych, dodatkowych zadań praktycznych w formie projektowej i zajęć realizowanych z pracodawcami; dostosowanie i realizację programów kształcenia ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności, (<https://www.zintegrowane.us.edu.pl>)

Okres trwania projektu: 01.10.2018-30.09.2022

Kwota dofinansowania (UE) 12 638 671,74 zł

Całkowita wartość projektu 13 029 558,52 zł

- „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Power II”

Celem głównym projektu jest rozwój Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który zostanie osiągnięty poprzez podniesienie kompetencji studentów i studentek UŚ istotnych z punktu widzenia potrzeb

gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, poprzez realizację działań zmierzających do podniesienia kompetencji zawodowych, komunikacyjnych, informatycznych, analitycznych, wysokiej jakości programy stażowe oraz dostosowanie programów kształcenia UŚ do potrzeb społeczno-gospodarczych kraju i regionu, ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności (<https://www.zintegrowane.us.edu.pl>)

Okres realizacji projektu obejmuje 48 miesięcy, tj. 1.10.2019-30.09.2023 roku.

Wartość projektu: 39 575 144,70 zł

Dofinansowanie projektu z UE: 38 387 890,35 zł

Studenci kierunku geografii skorzystali między innymi z takich działań jak:

- Warsztaty GIS - poziom zaawansowany;
- Warsztaty kształcące w zakresie obsługi Autocad i projektowania CAD;
- Szkolenie pilotów wycieczek;
- Szkolenie pilotów dronów;
- Warsztaty audyt krajobrazowy;
- Warsztaty z zakresu modelowania hydrologicznego;
- Wizyty studyjne studentów UŚ u pracodawców.

- „Geohazardsilesia - Program Nabycia Nowych Kompetencji w Naukach o Ziemi”

Celem projektu było nabycie kompetencji zawodowych, analitycznych, językowych, komunikacyjnych, interpersonalnych i informatycznych przez studentów studiów stacjonarnych I i II stopnia kierunków: geologia stosowana, inżynieria zagrożeń środowiska, geografia, geologia i geofizyka. Uzyskanie kompetencji nastąpi poprzez: szkolenia, w tym certyfikowane, kursy, zajęcia warsztatowe, dodatkowe zajęcia praktyczne w formie projektowej, wizyty studyjne u pracodawców krajowych i zagranicznych. Zidentyfikowane zostały trzy główne kierunki działań: 1) dostarczenie nowej wiedzy, która może być wykorzystana w momencie wejścia na rynek pracy (specjalistyczne oprogramowanie, specjalistyczny język angielski, obsługa aparatury badawczej i pomiarowej wykorzystywanej w krajowych i zagranicznych firmach); 2) nabycie umiejętności łączenia różnych informacji z zakresu nauk o Ziemi w celu identyfikowania problemów i opracowywania ich rozwiązań w ramach kreatywnego opracowywania projektów; 3) zapoznanie ze specyfiką prac realizowanych w specjalistycznych firmach działających na rynku krajowym i europejskim (wizyty studyjne, wspólne projekty, warsztaty).

Okres realizacji: 01.02.2017–30.11.2019

Finansowanie: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Wartość projektu: 1 783 860,00 zł

W ramach funduszy strukturalnych realizowano także inne projekty, które przedstawia tabela 4.5.

Tabela 4.5. Wykaz projektów edukacyjnych realizowanych w ramach funduszy strukturalnych

Nazwa projektu akronim	Nazwa programu	Okres realizacji	Jednostka realizująca	Dofinansowanie
GeoFuture — Geofizyka w gospodarce przyszłości	PO Kapitał Ludzki	2012–2015	Wydział Nauk o Ziemi	1 457 564,70 PLN
Nowoczesna edukacja o przeciwdziałaniu zagrożeniom środowiskowym	Norweski Mechanizm Finansowania	2015–2016	Wydział Nauk o Ziemi	339 904,00 PLN
DUO – Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020		Projekt ogólnouczelnianny	14 501 850,44 PLN
MAK – Młodzi, aktywni, kreatywni – nauczanie przez doświadczanie	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	2018-2020	Wydział Nauk Przyrodniczych	484 814,68 PLN

STUDIA I CO DALEJ – zwiększenie konkurencyjności studentów UŚ na rynku pracy	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	2018-2021	Biuro Karier	651 746,63 PLN
Nowoczesna edukacja o zagrożeniach środowiskowych sposobem na tworzenie nowych, specjalistycznych miejsc pracy	INTERREG Polska-Słowacja	2019-2021	Wydział Nauk Przyrodniczych	384 348,54 EUR

Partnerzy gospodarczy

Dla prowadzenia kierunku istotna jest również szeroka współpraca naukowa z partnerami gospodarczymi (tabela 4.4). W latach 2015–2020 pracownicy Instytutów realizowali i realizują prace badawcze na zlecenie i we współpracy z przedsiębiorstwami (załącznik: Kryt_1_Z_08).

Konferencje

W latach 2015-2020 pracownicy instytutów NoZ i GSEiGP uczestniczyli w 618 konferencjach krajowych, na których wygłosili 841 referatów, oraz 394 zagranicznych, na których wygłosili 666 referatów (tabela 4.6).

W okresie sprawozdawczym pracownicy Instytutu byli organizatorami lub współorganizatorami 30 konferencji naukowych (w tym 15 międzynarodowych) i konferencji dydaktycznych, takich jak Forum Nauczycieli Przyrody i Geografii, organizowane przez 20 lat (do 2019 roku) (tabela 4.7). W latach 2021-2022 z powodu pandemii, która radykalnie zmniejszyła liczbę konferencji lub wymusiła ich zdalny charakter nie prowadzono statystyki konferencji.

Tabela 4.6. Uczestnictwo pracowników instytutów w konferencjach krajowych i międzynarodowych

Rodzaj aktywności	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Konferencje krajowe						
liczba konferencji	109	115	147	122	99	26
liczba osób	198	223	263	221	207	61
liczba wygłoszonych referatów, posterów	121	177	207	149	151	36
Konferencje międzynarodowe						
liczba konferencji	68	79	84	72	83	8
liczba uczestników	120	139	166	125	121	13
liczba wygłoszonych referatów, posterów	84	157	172	122	119	12

Tabela 4.7. Organizacja konferencji naukowych

Rodzaj aktywności	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Konferencje krajowe						
liczba konferencji	5	4	4	6	8	3
liczba osób	260	270	406	438	748	35
liczba wygłoszonych referatów, posterów	104	72	79	71	139	10
Konferencje międzynarodowe						
liczba konferencji	6	2	3	4	-	-
liczba uczestników	314	238	261	138	-	-
liczba wygłoszonych referatów	170	105	127	76	-	-

Łączenie działalności dydaktycznej z działalnością naukową

Pracownicy badawczo-dydaktyczni angażują studentów w prowadzenie badań naukowych. W głównej mierze odbywa się to w czasie przygotowywania pracy dyplomowej. Tematy tych prac są powiązane z tematyką badawczą promotora. Promotorem pracy licencjackiej może być nauczyciel akademicki posiadający co najmniej stopień doktora, a pracy magisterskiej – doktora habilitowanego.

Bardzo dobrą praktyką jest duże zaangażowanie pracowników w działania popularyzujące naukę, w które włączają również studentów wszystkich kierunków. Autorskie wykłady i warsztaty organizowane podczas akcji promocyjnych co roku przyciągają dużą liczbę uczestników, którzy z zaangażowaniem poznają ciekawostki z zakresu nauk o Ziemi. Zaangażowani w te wydarzenia studenci nierzadko samodzielnie prowadzą warsztaty i pokazy. Do najważniejszych akcji promujących naukę należą: Noc Geografów, Śląski Festiwal Nauki, GISDay. Nauczyciele akademicki prowadzą również liczne wykłady w ramach współpracy z liceami ogólnokształcącymi regionu, warsztaty maturalne z geografii w „Uniwersytecie Śląskim Maturzystów”, (Załącznik: Część_I_Załącznik_04. Charakterystyka nauczycieli). Studenci angażują się również w działalność popularyzatorską nauki w ramach pracy studenckich kół naukowych (działa 11 kół naukowych, między innymi: Koło Naukowo-podróżnicze „Denali”, Studenckie Koło Naukowe Geografów itd.). Zaangażowanie studentów zaowocowało wieloma zebraniem kół, na których pracownicy instytutów i inne zaproszone osoby prezentowały ciekawe referaty.

Obsada zajęć

Za dobór kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne na kierunku geografia odpowiada dziekan wydziału wraz z prodziekanem ds. kształcenia i studentów. Dyrektor kierunku geografia, turystyka, IZS przedstawia dziekanowi propozycje obsady dydaktycznej i indywidualnych przydziałów zajęć dydaktycznych na kierunku studiów w danym roku akademickim, która następnie jest zatwierdzana przez dziekana wydziału (prodziekana ds. kształcenia i studentów).

Każdego roku szczególną uwagę przywiązuje się aby prowadzący zajęcia posiadali nie tylko wysokie umiejętności teoretyczne ale byli także praktykami posiadającymi doświadczenie.

W celu podniesienia jakości kształcenia na ocenianym kierunku prowadzenie części zajęć powierza się także specjalistom z firm zajmujących się geozagrożeniami. Do firm wspomagających proces kształcenia zaliczają się między innymi:

1. Geologus, Przedsiębiorstwo inżynieryjno-techniczne. Mgr inż. Jan Waligóra, prowadził wybrane części zajęć dotyczące: oceny ryzyka, badań monitoringowych, badań terenów osuwiskowych, kompleksowych badań geologicznych dla wysypisk odpadów komunalnych i składowisk substancji szkodliwych dla środowiska.
2. Morion Sp. z o.o., Pracownia główna - geotechnika w inżynierii środowiska, mgr Michał Rak przeprowadził prezentacje na temat nowoczesnych terenowych badań geotechnicznych w budownictwie ogólnym.
3. Dacol, Zdzisław Mycka, mgr inż. Mateusz Mycka, prowadził szkolenie na temat projektowania i wykonywania wierceń oraz demonstracje głębokich wierceń studziennych i płytkich rdzeniowanych wierceń geotechnicznych.

W ramach współpracy realizowanej w projekcie „GeoHazardSilesia” interesariusze zewnętrzni brali udział w następujących aktywnościach mających na celu zwiększanie kompetencji, w których uczestniczyli również studenci geografii:

1. Firma GEOLINE Sp. z o.o. z Zabrza zajmująca się pomiarami geodezyjnymi i dystrybucją sprzętu geodezyjnego zrealizowała trzy 36 godzinne szkolenia pt. „Certyfikowane szkolenia z geodezji”; szkolenia zorganizowano w formie wyjazdowej dla trzech 20 osobowych grup studentów.
2. Wyższy Urząd Górniczy zorganizował Kurs specjalistyczny BHP w Górnictwie wraz z zajęciami w kopalni podziemnej. Kurs obejmował również zajęcia praktyczne związane z wizytą w kopalni węgla kamiennego „Sobieski” w Jaworznie i na stacji geofizycznej, a także wyjazd do Kopalni Doświadczalnej „Barbara”, która jest jedyną w Polsce kopalnią doświadczalną i jedyną w Europie placówką naukowo-badawczą, która posiada podziemny poligon doświadczalny. Koordynatorem kursu był dr inż. Marek Jarczyk z WUG w Katowicach.
3. Przy współpracy Muzeum Regionalnego w Łukowie zorganizowano wyjazd studyjny do Woli Okrzejskiej, gdzie studenci przeprowadzili terenowe badania geofizyczne w obszarze płytkiego zalegania bogatych w skamieniałości megaporwaków skał wieku kredowego.

4. Współpraca ze specjalistami z zakresu sporządzania Audytu krajobrazowego polegała na przeprowadzeniu przez firmę Envi Consulting z Będzina 40-godzinnego cyklu szkoleń, warsztatów terenowych dotyczących zasad sporządzania dokumentu pt. „Audyt Krajobrazowy, jest to nowy instrument prawny, a umiejętności nabyte przez studentów rozszerzyły ich kompetencje zawodowe.
5. W ramach „Warsztatów Naukowych” przeprowadzonych w Ustroniu (2018) i Chęcinach (2019) dla 120 studentów WNoZ specjaliści z przemysłu, instytutów badawczych oraz uczelni zaprezentowali nowe możliwości wykorzystania sprzętu i metod w zakresie badań osuwisk, składowisk oraz terenów pogórnich. Wśród zaproszonych wykładowców byli specjaliści z Państwowego Instytutu Geologicznego, Akademii Górniczo-Hutniczej, Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz dr Nathan Lyons z Department of Earth and Environmental Sciences, Tulane University.
6. Firma DATAGIS.PL Technologie Geoinformacyjne Michał Brzezinka przeprowadziła szkolenie pt.: „Analiza i wizualizacja graficzna w naukach o Ziemi” zrealizowane w wymiarze 40 godzin dla 50 studentów.
7. Specjaliści z firmy geofizycznej GTM Tomasz Małyś zrealizowali zadanie pt.: „Projekt badań geofizycznych in situ...” dla dwóch 15 osobowych grup studentów.
8. W latach 2018 i 2019 studenci uczestniczyli w wyjazdowych badaniach mających na celu zapoznanie z procedurami wykonywania „Raportu Oddziaływania na Środowisko zakładu górniczego”; zadanie było realizowane w kontekście przygotowywania informacji dotyczących potencjalnej lokalizacji elektrowni jądrowej w Żarnowcu. Opiekę nad realizacją programu badań i przygotowaniem Raportu sprawowali specjaliści z PGE.
9. W latach 2017-2019 w ramach zdania: „Surowce mineralne i zasoby przyrody ożywionej dla gospodarki” studenci uczestniczyli w następujących wyjazdach studyjnych realizowanych u pracodawców krajowych np.:
 - Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Techniczne „Geologus”,
 - Kombinat Górniczo-Hutniczy „Polska Miedź”,
 - Geofizyka Toruń.
10. Kurs specjalistyczny języka angielskiego (dwie edycje dla 90 studentów, wyjazdowo i stacjonarnie) prowadzony przez firmę zajmującą się nauką języka angielskiego i specjalistycznymi tłumaczeniami. Dla większej efektywności zajęć firma zatrudniła native speakera z Kanady, specjalistę z zakresu chemii środowiska dr Alexandra R. Lowe.
11. W ramach krajowych wyjazdów studyjnych studenci zapoznali się z problematyką organizacji i działania geoparków:
 - w 2018 roku została zorganizowana wizyta studyjna u pracodawcy PIG Oddział świętokrzyski "Geoturystyka, geopunkty, ścieżki dydaktyczne". Opiekunem ze strony firmy był Dyrektor Oddziału Świętokrzyskiego;
 - w 2019 roku w Sudetach tygodniowa wizyta studyjna grupy 20 studentów WNoZ została przeprowadzona przez firmę ROCK'SI Roksana Knapik z siedzibą w Nowej Kamienicy.
12. W ramach szkoleń z zakresu umiejętności zwiększających konkurencyjność na rynku pracy 120 studentów odbyło szkolenie z zakresu „Negocjacji” które przeprowadziła firma „Instytut Dyplomacji” reprezentowana przez dr hab. Anitę Frankowiak. Szkolenia miały formę stacjonarną i 16 godzinny program.
13. Studenci kierunku geografia uczestniczyli w zagranicznych wyjazdach studyjnych WNoZ. W okresie 2017 do 2019 roku zorganizowano siedem wyjazdów w każdym wyjeździe uczestniczyło 30 studentów WNoZ:
 - Wyjazdy studyjne Włochy – Austria pt. „Sieć sejsmiczna Włoch” (2018 i 2019);
 - Wyjazdy studyjne Słowacja – Węgry pt. „Górnictwo i przeróbka surowców mineralnych, ochrona środowiska na terenach górniczych” (2017, 2018 i 2019);

- Wyjazdy studyjne Niemcy – Czechy „Planowanie przestrzenne i rozwiązania krajobrazowe w Niemczech i Czechach” (2018 i 2019).

Polityka kadrowa

Za politykę kadrową zgodnie z Zarządzeniem nr 152 Rektora Uniwersytetu Śląskiego (załącznik: Kryt_4_Z_02) odpowiada prorektor ds. rozwoju kadry. Polityka kadrowa prowadzona jest w oparciu o artykuły 117 i 119 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30. 08. 2018 r., poz. 1668 ze zm.) oraz Statut UŚ (załącznik: Kryt_4_Z_03) i ukierunkowana jest na rozwój naukowy pracowników poprzez motywację do zdobywania kolejnych stopni i tytułów naukowych, aplikowania w konkursach o pozyskiwanie funduszy na badania naukowe, rozwijania współpracy z zagranicznymi i krajowymi ośrodkami naukowymi, rozpowszechnianie osiągnięć naukowych na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych oraz publikowanie wyników badań w renomowanych czasopismach naukowych. Prorektor ds. rozwoju kadry wraz z prorektorem ds. nauki i finansów w oparciu o dane pozyskane z portalu pracownika UŚ oraz od Dziekana WNP na bieżąco monitorują postępy w pracy badawczej pracowników z grupy badawczej i badawczo-dydaktycznej. Ponadto pracownicy podlegają okresowej ocenie. Obecnie pracownicy są po pierwszej ocenie, która została przeprowadzona zgodnie z nowym regulaminem (załączniki: Kryt_4_Z_04, ze zmianami: Kryt_4_Z_05) i opartej o nowe, ściśle określone kryteria, które są znane wszystkim pracownikom. Szczegóły oceny pracowniczej przedstawiono w załącznikach: Kryt_4_Z_06 – Kryt_4_Z_07. Działalność dydaktyczna pracowników również podlega ocenie w celu zapewnienia wysokiej jakości kształcenia. Ocena zajęć dydaktycznych odbywa się w formie ankiet wypełnianych przez studentów (od roku akademickiego 2020/2021 ankieta wypełniana jest w formie elektronicznej) oraz hospitacji doskonalących warsztat dydaktyczny, prowadzonych przez Dyrektora kierunku lub wyznaczoną przez niego osobę.

Szkolenia

Uniwersytet Śląski podejmuje szereg działań na rzecz podnoszenia kompetencji kadr. Przyjęty w uczelni model kompetencyjny składa się z 12 kompetencji pogrupowanych w 3 obszarach: kompetencje organizacyjne (wspólne dla wszystkich pracowników), kompetencje akademickie (dotyczące nauczycieli akademickich) oraz kompetencje kierownicze. Działania prorozwojowe ukierunkowane są na podnoszenie wyżej wymienionych kompetencji. Uniwersytet wspiera rozwój kwalifikacji pracowników poprzez zapewnienie otwartego dostępu do szkoleń i programów rozwojowych.

Uniwersytet realizuje działania na rzecz podniesienia kompetencji kadry akademickiej, kierowniczej oraz administracyjnej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa: III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju. Działanie: 3.5 Kompleksowe programy szkół wyższych.

- Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Projekt nr 03.05.00-00-Z117/17-00

- Jeden Uniwersytet – Wiele Możliwości. Program Zintegrowany Projekt nr 03.05.00-00-Z301/18-00

Dla pracowników INoZ i GSEIGP w celu podnoszenia kompetencji prowadzonych jest wiele szkoleń. W ramach projektu POWER I przewidziano szkolenie z zakresu nauczania statystyki dla przyrodników oraz szkolenie z zakresu: "Dydaktyka, bezpieczeństwo i organizacja zajęć i warsztatów terenowych" <https://us.edu.pl/pracownik/szkolenia/>

Na początku pandemii przygotowano dla wszystkich pracowników tutoriale ułatwiające rozpoczęcie pracy zdalnej. Dotyczyły one dwóch aplikacji: MS Teams i Moodle. Pracownicy korzystający z tutoriali mogli zdobyć wiedzę między innymi z:

- aktywacji konta Office 365 i rozpoczęcia pracy z Microsoft Teams,
- tworzenia zespołu i udostępniania studentom materiałów,

- tworzenia zakładek: ogłoszenia, pliki, notes zajęć, zadania i oceny,
- tworzenia i udostępnianie testów,
- wideokonferencji i ich nagrywania,
- organizacji filmów i nagrań wideokonferencji – stream w Teams. Organizacji pracy zespołu pracowników – planner w Teams (<https://www.zdalny.us.edu.pl/pl/studenci-doktoranci-sluchacze/zajecia-dydaktyczne/tutoriale-platform-ksztalcenia-0>).

Narzędzia wspomagające SZJK istotne z perspektywy oceny kadry dydaktycznej

Każdego roku prowadzona jest ocena prowadzenia zajęć dydaktycznych przez osoby w nich uczestniczące za pomocą ankiety oceny pracy dydaktycznej nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Stosownie do postanowień zarządzenia Rektora UŚ nr 3 z 14 stycznia 2022 r. badania ankietowe przeprowadza się elektronicznie z wykorzystaniem kwestionariuszy ankiety w języku polskim albo w języku angielskim, w odniesieniu do wszystkich zajęć prowadzonych w Uczelni na studiach wyższych, za wyjątkiem praktyk i tutoringu (z uwagi na ich specyfikę ankieta nie jest optymalnym narzędziem badawczym). Harmonogram przeprowadzania badań ankietowych ustalony jest przez Prorektora ds. kształcenia i studentów na wniosek Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji. Indywidualne wyniki ankiety udostępniane są po zakończeniu sesji poprawkowej semestru, którego dotyczyły za pośrednictwem portalu pracownika (pp.us.edu.pl):

- a) osobie prowadzącej zajęcia której dotyczyła dana ankieta;
- b) rektorowi, prorektorowi właściwemu do spraw kształcenia oraz prorektorowi właściwemu do spraw kadry akademickiej;
- c) rzecznikowi praw i wartości akademickich oraz rzecznikowi praw studenta i doktoranta;
- d) dziekanom wydziałów i prodziekanom do spraw kształcenia i studentów;
- e) dziekanom szkół doktorskich i ich prodziekanom właściwym do spraw kształcenia;
- f) dyrektorom kolegiów i ich zastępcom właściwym do spraw kształcenia oraz kierownikom innych jednostek w których zatrudnieni są nauczyciele akademicy;
- g) dyrektorom kierunków studiów i ich zastępcom;
- h) pełnomocnikowi Rektora ds. jakości kształcenia i akredytacji oraz pełnomocnikom dziekanów ds. jakości kształcenia i akredytacji;
- i) pracownikom uczelni wchodzącym z prawem głosu stanowiącego w skład Komisji do spraw kształcenia i studentów oraz Komisji do spraw kadry akademickiej Uniwersytetu;
- j) komisjom lub zespołom dokonującym oceny okresowej nauczycieli akademickich, podejmujących decyzje o zatrudnieniu pracownika, oceny wniosków o awans nauczycieli akademickich, wniosków o zmianę grupy zatrudnienia nauczycieli akademickich, podejmujących decyzje do nagrodach rektora, urlopie naukowym i in.;
- k) innym osobom lub organom na podstawie odrębnego upoważnienia.

Wyniki ankiety są wykorzystywane w ramach działań prowadzących do doskonalenia jakości kształcenia oraz w polityce kadrowej w Uniwersytecie, w szczególności na potrzeby przeprowadzenia oceny okresowej nauczycieli akademickich (art 128 ust. 6 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) oraz przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu pracownika, przyznaniu awansu, zmianie grupy zatrudnienia, nagrodach rektora, urlopie naukowym i in.

Równolegle realizowana jest ankieta dla osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na temat współpracy z daną grupą zajęciową, służąca pozyskaniu informacji od osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na temat współpracy z daną grupą zajęciową, które są wykorzystywane pomocniczo przy interpretacji wyników ankiety studenckiej.

Kadra prowadząca zajęcia na geografii jest także hospitowana. Dyrektor kierunku studiów zarządza przeprowadzenie hospitacji kontrolujących warsztat dydaktyczny danej osoby prowadzącej zajęcia dydaktyczne, w szczególności gdy dany nauczyciel akademicki został po raz pierwszy zatrudniony na wydziale na umowie o pracę i nie podlegał jeszcze ocenie okresowej. Od przeprowadzania hospitacji można odstąpić, jeżeli dany nauczyciel akademicki posiada duże

doświadczenie w pracy dydaktycznej. Ponadto ocenie podlega także nauczyciel akademicki, który został podczas oceny okresowej oceniony „negatywnie” z powodu niewłaściwego wywiązywania się z realizacji obowiązków dydaktycznych lub organ dokonujący oceny sformułował takie zalecenie w przypadku danego nauczyciela akademickiego. Ocenie podlega także pracownik, który otrzymał istotnie niższe od średniej wydziału wyniki w ankiecie oceny pracy nauczyciela akademickiego oraz gdy z innych źródeł (w szczególności z odpowiedzi studentów na pytania otwarte w ankiecie oceny pracy nauczyciela akademickiego, ze spotkań ze studentami dotyczących jakości kształcenia oraz z indywidualnych kontaktów ze studentami) pozyskał informacje o możliwym występowaniu istotnych nieprawidłowości w realizacji procesu kształcenia przez daną osobę.

Hospitacje przeprowadza się co roku do momentu uzyskania przez danego nauczyciela akademickiego pozytywnej oceny okresowej. Hospitacje przeprowadzane są przez dyrektora kierunku studiów lub wyznaczonego przez niego nauczyciela akademickiego zatrudnionego na stanowisku profesora lub profesora uczelni. Hospitacje nauczycieli akademickich posiadających tytuł profesora są prowadzone przez dyrektora kierunku studiów lub wyznaczonego przez niego nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł profesora.

Nauczyciel akademicki przeprowadzający hospitacje sporządza z nich sprawozdanie z wykorzystaniem formularza określonego w załączniku nr 4 do SZJK na WNP. Sprawozdanie zostaje przekazane do wiadomości hospitowanego nauczyciela akademickiego, właściwych dyrektorów kierunków studiów, członków wydziałowej komisji ds. kształcenia i studentów i właściwych rad dydaktycznych kierunków studiów, prodziekana ds. kształcenia i studentów oraz dziekana. Dyrektor kierunku studiów przeprowadza rozmowy w celu wyjaśnienia sytuacji z osobami, które zostały ocenione negatywnie podczas hospitacji. Wyniki okresowych przeglądów kadry prowadzącej kształcenie, są wykorzystywane do doskonalenia pracy dydaktycznej członków kadry i planowania ich indywidualnych ścieżek rozwojowych w tym zakresie.

System wspierania i motywowania kadry

Od roku 2021/2022 w Uniwersytecie funkcjonuje „System Motywacyjny w Dydaktyce Akademickiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (SMoDA), który jest stale doskonalony, w ramach którego zauważane są różnego rodzaju aktywności, aby doceniać działania w następujących przestrzeniach (zgodnych z certyfikatami doskonałości Polskiej Komisji Akredytacyjnej): Doskonały kierunek, Zawsze dla studenta, Otwarty na świat, Partner dla rozwoju.

Do narzędzi motywujących pracowników do podnoszenia kwalifikacji należą także: system nagród JM Rektora i jednorazowe dodatki projakościowe dla pracowników Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, finansowane ze środków subwencji na działania projakościowe (załączniki: Kryt_4_Z_08 i Kryt_4_Z_09), dodatki projakościowe za uzyskane granty, wysoko punktowane publikacje i udział w kolegiach redakcyjnych wysokopunktowanych czasopism, jasne kryteria oceny okresowej pracowników oraz zasady podziału środków finansowych subwencji na prowadzenie badań i utrzymanie potencjału badawczego. Środki z subwencji rozdzielane są zgodnie z algorytmem opartym na dorobku naukowym pracowników. Zarówno Uniwersytet, jak i Instytuty, zapewniają pracownikom możliwości podnoszenia kwalifikacji dydaktycznych. Nauczyciele akademicy uzyskują wsparcie finansowe na uczestnictwo w konferencjach.

Poza tym liczni nauczyciele akademicy byli nagradzani nagrodami JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego za działalność naukową, dydaktyczną oraz organizacyjną (szczegółowe informacje w indywidualnych ankietach pracowników (Załącznik nr 2. Część_I_Zał_04. Charakterystyka nauczycieli).

Projekt POWER umożliwił nauczycielom akademickim zdobycie kompetencji tutorskich na zagranicznych uczelniach kształcących metodą tutoringu. W ramach Projektu „DUO - Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą”, pracownicy nabyli kompetencje niezbędne do pracy ze studentami ze specjalnymi potrzebami. Projekt ten zaoferował również liczne szkolenia dotyczące wykorzystania platform Teams i Moodle w dydaktyce. Kompetencje dotyczące metod kształcenia na odległość pracownicy zdobywali również w ramach projektu „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego” POWER. Wymienione szkolenia oraz specjalnie przygotowana dla nauczycieli

zakładka na stronie internetowej UŚ (<https://el.us.edu.pl/cko/>) w znaczący sposób ułatwiły pracownikom prowadzenie zajęć dydaktycznych na odległość podczas pandemii Covid-19.

Wysokie kwalifikacje pracowników Instytutów potwierdzają również ogólnopolskie nagrody, wyróżnienia, stypendia otrzymane w ocenianym okresie. Przykładowe nagrody za działalność naukową/zastosowania praktyczne w roku 2019 otrzymali:

- Anna Wójcik - Polska Nagroda Inteligentnego Rozwoju 2019 w kategorii „Naukowiec Przyszłości” Centrum Inteligentnego Rozwoju.
- Paweł Filipiak, Mariusz A. Salamon - Wyróżnienie za fundamentalne odkrycie za pracę zbiorową: „Udokumentowanie najstarszych roślin lądowych”, Ministerstwo Środowiska.
- Joanna Szafraniec - Wyróżnienie w Konkursie na najlepszą książkę akademicką za publikację „Moja mapa. Tworzenie map w technologiach geoinformacyjnych” Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego i JM Rektora Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.
- Joanna Szafraniec - Wyróżnienie za publikację w dziedzinie nauk technicznych i ścisłych „Moja mapa. Tworzenie map w technologiach geoinformacyjnych”, JM Rektor Politechniki Warszawskiej.
- Dorota Środek - Wyróżnienie w konkursie „Geologia 2019” w kategorii „Młodzi” Ministerstwo Klimatu.
- Dorota Środek - Najlepszą pracę doktorską w dziedzinie nauk mineralogicznych, Polskie Towarzystwo Mineralogiczne.
- Michał Zatoń - Nagroda Ministerstwa Środowiska „Geologia 2019” w kategorii „Dorobek” Ministerstwo Środowiska.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Stan, nowoczesność i rozmiar bazy dydaktycznej

Proces kształcenia na kierunku geografia jest prowadzony w kompleksie budynków przy ul. Będzińskiej 60 w Sosnowcu (wcześniej siedziba Wydziału Nauk o Ziemi). W ich skład wchodzi główny budynek wydziału (A), dobudowany do niego w roku 2004 budynek dydaktyczny z kompleksem sal audytoryjnych (B) oraz połączony z nimi przejściem wewnętrznym budynek laboratoryjny (C). W budynku głównym znajduje się siedziba władz dziekańskich Wydziału Nauk Przyrodniczych, Instytut Nauk o Ziemi oraz Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej.

Część głównego budynku (A) oraz cały budynek laboratoryjny (C) zostały gruntownie wyremontowane i wyposażone dzięki aktywności i dużej skuteczności władz oraz kadry dawnego Wydziału Nauk o Ziemi (WNoZ) w zdobywaniu zewnętrznych funduszy na remonty i rozbudowę infrastruktury. Do najważniejszych z nich należy projekt: *Modernizacja infrastruktury zespołu laboratoriów dydaktycznych Uniwersytetu Śląskiego z zakresu nauk o środowisku w Katowicach i Sosnowcu* (MODLAB), który był dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego, działanie 8.1 Infrastruktura Szkolnictwa Wyższego. Jego wartość to 29.153.755 zł, z czego dofinansowanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosiło 24.111.086,86 zł. Projekt MODLAB powstał dzięki inicjatywie trzech dawnych (sprzed 2019 r.) jednostek Uniwersytetu Śląskiego: Wydziału Nauk o Ziemi, Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska i Instytutu Fizyki (Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii). Dzięki projektowi poprawiono jakość kształcenia studentów i przygotowanie specjalistów o wysokich kwalifikacjach w zakresie nauk ścisłych i przyrodniczych, poszukiwanych na rynku pracy. Umożliwiło to również modernizację, rozbudowę i unowocześnienie bazy dydaktycznej i naukowej służącej realizacji zajęć oraz działalności naukowej na ocenianym kierunku, która jest obecnie zgodna ze współczesnymi wymogami w zakresie dyscyplin: nauk o Ziemi i środowisku oraz geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej.

W obrębie budynku dydaktycznego (B) znajduje się 6 sal wykładowych o powierzchni użytkowej 592 m² na trzech kondygnacjach: dwie większe sale audytoryjne na 90 miejsc każda, dwie sale wykładowe na 50 miejsc każda oraz dodatkowo dwie sale: jedna na 41 miejsc i jedna na 30 miejsc. Łącznie sale te umożliwiają jednocześnie zajęcia dla 351 studentów. W każdej ogólnodostępnej sali w budynku dydaktycznym znajdują się zamontowane na stałe projektory multimedialne i komputery stacjonarne do ich obsługi, z możliwością podpięcia własnego komputera przenośnego. Część sal posiada dodatkowo systemy nagłaśniające w postaci wzmacniaczy i mikrofonów.

W budynku B znajduje się również Międzywydziałowa Aula na 500 miejsc, o powierzchni 543 m², która w zależności od potrzeb może być podzielona składaną ścianką, tworząc dwie oddzielne, audytoryjne sale wykładowe. Aula ta ma na stałe zamontowany projektor multimedialny oraz ekran o dużej powierzchni. W przypadku podziału auli, druga część ma dostawiany projektor wraz z ekranem. Aula ma własny system nagłośnienia w postaci wzmacniaczy i mikrofonów oraz bardzo dobrą akustykę.

Dodatkowe dwie duże sale audytoryjne znajdują się w budynku laboratoryjnym (C). Łączna ich powierzchnia wynosi 197 m². Jedna sala posiada 94 miejsca, a druga 88 miejsc. Każda z sal ma na stałe zamontowane projektory multimedialne, własny system nagłośnienia w postaci wzmacniaczy i mikrofonów oraz komputery do ich obsługi z możliwością podpięcia komputera przenośnego.

Sal dydaktyczne znajdują się również w budynku głównym (A). Są to zarówno sale wykładowe, ćwiczeniowo-laboratoryjne oraz sale seminaryjne (w zależności od rodzaju prowadzonych zajęć). Jest to razem 35 pomieszczeń o łącznej powierzchni 1484 m² i 793 miejscach dla studentów. W części z nich znajdują się komputery dla prowadzących zajęcia (11 sal) oraz zamontowane na stałe projektory multimedialne (11 sal). Pozostałe sale dydaktyczne obsługiwane są doraźnie przez rzutniki

multimedialne wraz z laptopami, które pozostają na stanie Wydziału. Dodatkowym wyposażeniem sal są tablice ściennie, telewizory, pomoce dydaktyczne oraz rzutniki pisma (folii). Zajęcia na kierunku geografia prowadzone są w wybranych salach, które w najlepszy sposób nadają się do realizacji danego przedmiotu. Na każdym piętrze budynku znajdują się ławki dla studentów. Komunikację między piętrami zapewniają trzy szybkie windy (w tym jedna towarowa), klatka schodowa oraz w razie potrzeby korytarz ewakuacyjny z dodatkowymi schodami.

Studenci kierunku geografia mają szeroką dostępność infrastruktury, w tym aparatury naukowej, oprogramowania specjalistycznego i materiałów dydaktycznych, w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów. Laboratoria Instytutu Nauk o Ziemi są wyposażone w nowoczesną aparaturę, pozwalającą na realizację badań naukowych oraz zaawansowanego procesu naukowo-dydaktycznego na poziomie porównywalnym z innymi jednostkami naukowymi. Po reorganizacji Uczelni w 2019 r. działalność naukowo-badawcza prowadzona jest przez zespoły badawcze i indywidualnych pracowników badawczo-dydaktycznych. W zależności od zajęć studenci korzystają z wybranych laboratoriów, w szczególności w ramach ich specjalności i przygotowywanych prac dyplomowych (licencjackich i magisterskich). Do dyspozycji studentów jest 15 specjalistycznych sal laboratoryjnych o łącznej powierzchni 928 m² i 184 miejscach dla studentów. W ich skład wchodzi 6 laboratoriów chemicznych oraz laboratoria poszczególnych pracowni ze sprzętem specjalistycznym. Dodatkowo w niektórych pracowniach znajdują się kilkunastoosobowe sale seminaryjne. Studenci korzystają m.in. z pracowni spektroskopii ramanowskiej, laboratoriów chemicznych, Uniwersyteckiego Laboratorium Kontroli Atmosfery, mobilnego laboratorium do badań jakości wód i gruntów, Śląskiego Laboratorium Polarne, laboratorium geochemii organicznej, laboratorium petrologii organicznej, laboratorium analiz gleb, gruntów i skał, przenośnej sieci sejsmologicznej, laboratorium analiz wody, pracowni mikroskopii skaningowej oraz Śląskiego Laboratorium GIS. Wykaz laboratoriów funkcjonujących w obrębie Instytutu Nauk o Ziemi wraz z ich lokalizacją, osobami kierującymi oraz ich wykorzystaniem w procesie dydaktycznym na poszczególnych kierunkach studiów zawiera załącznik: Kryt_5_Z_01.

W laboratoriach i pracowniach działających w obrębie INoZ znajduje się specjalistyczny sprzęt, wykorzystywany zarówno do prowadzenia badań naukowych, jak i do realizowania procesu dydaktycznego. Są to między innymi: dyfraktometr rentgenowski firmy PANalytical, (model PW 3040/60), dyfraktometr rentgenowski firmy Philips (model PW 3710), analizator rtęci DMA- 80, chromatografy jonowe: 850 Professional IC, 861 Advanced Compact IC, 761 Compact IC (Metrohm, Szwajcaria). Podajniki próbek: 813 Compact Autosampler, 858 Professional Sample Processor (Metrohm, Szwajcaria). Cyfrowy tlenomierz Oxi 330, fotometr płomieniowy FPM 871 EM, miernik terenowy do pomiaru potencjału redox CP-401, miernik terenowy konduktometr CC-401, miernik terenowy konduktometr LF 330, miernik terenowy konduktometr LF 330, miernik terenowy pH-metr CP-401, spektrometr absorpcji atomowej SOLAAR M, analizator węgla i siarki Eltra CS-500 IR-analizator, chromatograf gazowy 7890A Agilent, ekstraktor Dionex ASE350, Thermo, młyn planetarno-kulowy, preparatywny chromatograf cieczowy GX-271 Gilson, RapidVap Labconco, spektrofлуorymetr Fluorolog FL 3-12 firmy Spex-Yobin-Yvon, mikroskop optyczny firmy Zeiss Axio Imager A2, mikroskop optyczny firmy Zeiss Axioplan II, mikroskop Nikon Eclipse E100, mikroskop Nikon Eclipse E200, mikroskop stereoskopowy PROLAB MS-Z, mikroskop gemmologiczny, spektrometr FT-IR Nicolet 6700 THERMO oraz wiele innych. Szczegółowy wykaz sprzętu badawczo-dydaktycznego WNP wraz z jego lokalizacją, przeznaczeniem i wykorzystaniem w procesie dydaktycznym na poszczególnych kierunkach studiów zawiera załącznik: Kryt_5_Z_02.

Na terenie zespołu budynków uniwersyteckich WNP w Sosnowcu znajduje się 9 pracowni komputerowych (w tym jedna obecnie w reorganizacji). Każda posiada od 6 do 12 stanowisk komputerowych dla studentów i jedno stanowisko dla prowadzącego z komputerem głównym. Łącznie jest to 97 stanowisk komputerowych. W prawie wszystkich salach znajdują się projektory multimedialne. Wszystkie komputery w pracowniach podpięte są w sieć wewnętrzną oraz posiadają dostęp do Internetu. Oprogramowanie bazuje na systemie Windows przede wszystkim w wersji 10. Dodatkowo zainstalowane są programy wykorzystywane do realizacji zajęć dydaktycznych. I tak w zależności od prowadzonych zajęć na kierunku geografia są to programy użytkowe oraz

specjalistyczne, jak np.: ArcGIS Data Interoperability Desktop, ArcGIS Desktop Advanced, DeepFreeze Enterprise, InkScape, MapInfo Pro, QGIS, Statistica, SNAP, Petrel, LibreOffice, AgiSoft, Riscan, Surfer 12, PCI Geomatica, Bean-Visat, 7-zip, Adobe Reader DC MUI, AdoptOpenJDK i inne. Całość oprogramowania posiada licencje na użytkowanie, w większości przypadków zakupione z środków wydziałowych.

Poza oprogramowaniem specjalistycznym wykorzystywanym na komputerach w laboratoriach i pracowniach komputerowych, studenci mają prawo do korzystania z oryginalnych kopii licencyjnych na komputerach domowych (np. ArcGIS Desktop Advanced, MapInfo Pro, Statistica) w celu wykonywania przez nich zadań wynikających z programu studiów w ramach pracy własnej.

Sale audytoryjne oraz aula mają na stałe zamontowane składane siedzenia wraz ze składanymi indywidualnymi stolikami, natomiast sale wykładowe i ćwiczeniowe umeblowane są dwuosobowymi stolikami lub wieloosobowymi stołami wraz z krzesłami. Każda z sal wyposażona jest w klasyczną tablicę lub tablicę białą. W każdej sali dydaktycznej użytkowanej w czasie pandemii zostały zamontowane dozowniki ze środkami dezynfekującymi. Szczegółowy wykaz pomieszczeń dydaktycznych z podziałem na sale wykładowe, laboratoryjne i komputerowe znajdujące się w kompleksie budynków WNP w Sosnowcu zawiera załącznik: Kryt_5_Z_03.

Infrastruktura i wyposażenie instytucji, w których prowadzone są zajęcia poza uczelnią

Na kierunku geografia odbywają się zajęcia również poza budynkami WNP w Sosnowcu. Zajęcia z modułu Fizyka w naukach o Ziemi są realizowane na Wydziale Nauk Ścisłych i Technicznych w Chorzowie, natomiast zajęcia z modułu Wychowanie Fizyczne odbywają się w kompleksie budynków Rektoratu w Katowicach. Komunikację do Katowic i Chorzowa zapewniają autobusy miejskie oraz tramwaje, których przystanki znajdują się tuż przy budynkach WNP w Sosnowcu.

Poza murami UŚ odbywają się także co roku ćwiczenia terenowe. Zajęcia w ramach modułu *Ćwiczenia terenowe z meteorologii* odbywają się corocznie w Centrum Badawczo Edukacyjnym Ekocentrum w Goczałkowicach Zdroju, bezpośrednio przy zaporze. Realizowane są one we współpracy z Parkiem Technologicznym Ekoenergia Woda Bezpieczeństwo w Katowicach. Podczas nich studenci zdobywają umiejętności wykonywania poprawnych pomiarów i obserwacji elementów meteorologicznych oraz obsługi automatycznych stacji meteorologicznych w zakresie ich montażu, obsługi serwisowej oraz archiwizowania danych. Infrastruktura i wyposażenie instytucji, w których prowadzone są zajęcia poza uczelnią odpowiada aktualnym potrzebom dydaktycznym kierunku geografia związanym z nabywaniem praktycznych umiejętności przez studentów tego kierunku.

Ponadto corocznie odbywają się ćwiczenia terenowe w ramach modułu *Ćwiczenia terenowe z geodezji, topografii i kartografii*. Przedmiot ten realizowany jest w ośrodku wypoczynkowym OSWiR NEPTUN nad Jeziorem Żywieckim w Zarzeczu. Studenci w sposób praktyczny zapoznają się z obsługą specjalistycznego sprzętu (np. skaner laserowy RIEGL VZ-2000, system GNSS Leica-Viva, tachymetr elektroniczny Leica TS-02, dalmierz laserowy TruPulse 200B, niwelatory optyczne Leica NA-724, bezzałogowy statek powietrzny DJI Mavic 2 Pro). Wykonywane są przez nich samodzielne pomiary w terenie pod okiem prowadzących, dzięki czemu zdobywają unikalne umiejętności praktyczne w posługiwaniu się zaawansowanym i nowoczesnym sprzętem klasy geodezyjnej.

W ramach modułu *Ćwiczenia terenowe regionalne Polska Pn i Pd* studenci wyjeżdżają w Tatry i na Podhale oraz w okolice Gdańska i Szczecina. Głównym celem ćwiczeń jest umiejętność rozpoznawania w terenie zjawisk i form oraz ich konfrontacja z materiałami kartograficznymi (praca z mapą) oraz analiza różnych elementów środowiska geograficznego z wykorzystaniem specjalistycznych materiałów kartograficznych i obserwacji terenowych w obszarze południowej i północnej Polski. Używane są GPSy turystyczne pozwalające na lokalizację obserwowanych w terenie zjawisk. Moduł *Ćwiczenia terenowe z geologii* odbywa się w Górach Kaczawskich. Studenci zdobywają umiejętności prowadzenia podstawowych badań geologicznych w terenie (np. prowadzenie dokumentacji geologicznej; wykonywanie podstawowych pomiarów za pomocą kompasu geologicznego; sporządzanie szkiców odsłonień i przekrojów geologicznych; czytanie mapy geologicznej; analiza cech skał, pod kątem rozpoznawania procesu, który przyczynił się do ich powstania).

Do prowadzenia badań terenowych oraz procesu dydaktycznego na kierunku geografia wykorzystywane są również laboratoria terenowe:

- Mobilne laboratorium do badań jakości wód i gruntów służy do terenowych badań składu chemicznego i zanieczyszczenia wód podziemnych oraz przepuszczalności gruntów, które są częścią programu monitoringu środowiska hydrogeologicznego. Laboratorium składa się z pojazdu samochodowego Peugeot Boxer transportującego sprzęt badawczy, m.in.: zestaw do monitoringu otworów hydrogeologicznych, pompa głębinowa Grundfos MP1, sonda dynamiczna SD-10, penetrometr stożkowy PU-5, fotometr LF-300, tlenomierz OXI 315, spektrofotometr DR1900, zestaw konduktometryczny, zestaw pH-metryczny, sorpcjometr kolumnowy SK-2003, przepuszczalnościomierz, wiertnica spalinowa.

- Uniwersyteckie Laboratorium Kontroli Atmosfery (ULKA) powstało w 2016 r., służy do badań zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, ich rozprzestrzeniania się oraz wpływu jaki wywierają na zdrowie człowieka i środowisko oraz fizycznych, chemicznych i meteorologicznych badań atmosfery w kontekście zmian klimatu i przeciwdziałania tym zmianom. ULKA składa się z trzech jednostek:

- a) Napowietrznego Mobilnego Laboratorium - wyposażonego w balon na ogrzane powietrze oraz unikalną aparaturę do kompleksowego zbierania danych o zawartości i zanieczyszczeniu powietrza;

- b) Terenowego Mobilnego Laboratorium - wyposażonego w aparaturę zamontowaną na pojeździe samochodowym, sprzężoną z aparaturą balonu badawczego w czasie rzeczywistym;

- c) Stacjonarnych laboratoriów - wyposażonych w aparaturę do badań zanieczyszczeń atmosfery, które są częścią zasobów badawczych różnych jednostek Uniwersytetu Śląskiego. ULKA współpracuje z europejskim projektem badawczym ACTRIS, wpisanym na europejską mapę struktury badawczej. W ramach ARCTIS, wpisanego również na polską listę infrastruktury badawczej, ULKA współpracuje z Uniwersytetem Warszawskim, Uniwersytetem Wrocławskim, Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, Instytutem Geofizyki PAN w Warszawie, Instytutem Podstaw Inżynierii Środowiska PAN w Zabrzu oraz Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMI GW). Laboratorium dofinansowywane jest z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Urządzenia badawcze, które są wykorzystywane do prowadzenia procesu dydaktycznego na kierunku geografia, to m.in. pełne wyposażenie do badania zanieczyszczeń powietrza, w tym jedyny w Polsce analizator gazów DUVAS, analizator nanocząstek NANOSCAN, analizator mikrocząstek, analizator ozonu POM 2B, miernik stężenia sadzy AE51 (więcej informacji jest dostępnych na stronie <https://us.edu.pl/nauka-i-badania/centra-badawcze/ulka/>).

- Stacja klimatologiczna INoZ WNP zlokalizowana w Sosnowcu przy ulicy Będzińskiej 60 prowadzi pomiary prawie wszystkich elementów meteorologicznych na poziomie gruntu (ogródek meteorologiczny) oraz na poziomie 95 m n.p.g. (dach budynku). Stacja pracuje od połowy lat 80. XX w., niemniej jednak dopiero realizacja w 1998 roku grantu aparaturowego KBN nr 2335/IA/160/97 – nr wniosku IA – 0695/97 pozwoliła na zakup specjalistycznego sprzętu pomiarowego w postaci automatycznych stacji meteorologicznych z szeregiem czujników pomiarowych (zestawienie aparatury pomiarowej stacji znajduje się w załączniku: Krypt_5_Z_02. Na stacji prowadzone są w interwale co 10 minut automatyczne pomiary temperatury powietrza i gleby, wilgotności, opadów, kierunku i prędkości wiatru, ciśnienia, osłonecznienia, promieniowania w zakresie krótko i długofalowym, promieniowania UV oraz zanieczyszczenia powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM 10 i PM 2,5. Pomiary automatyczne uzupełniane są w trzech terminach (06, 12, 18 UTC) obserwacjami pozostałych elementów (zachmurzenie, widzialność, zjawiska itp.), które zapisywane są do prowadzonego na stacji dziennika obserwacyjnego. Dane z ogródka meteorologicznego oraz dachu budynku są na bieżąco wizualizowane na stronie meteo.us.edu.pl oraz archiwizowane. Baza danych obejmuje ponad 20-letni ciąg pomiarowy, który jest wykorzystywany przez studentów do realizacji prac dyplomowych oraz do badań przez pracowników WNP. Bieżące dane używane są do analizy aktualnej sytuacji synoptycznej podczas zajęć i seminariów z meteorologii i klimatologii oraz do analiz przypadków wybranych zdarzeń ekstremalnych. Jednoczesne prowadzenie pomiarów automatycznych na dachu budynku i przy powierzchni Ziemi pozwala na uzyskanie unikalnego,

prawie 100 metrowego gradientu wysokościowego, który z powodzeniem jest wykorzystywany do analiz występowania np. sytuacji inwersyjnych z towarzyszącymi im epizodami smogowymi czy różnicowania prędkości wiatru oraz usłonecznienia.

W ogródku meteorologicznym odbywają się zajęcia dydaktyczne dla studentów różnych specjalności i kierunków na WNP w ramach poszczególnych modułów oraz dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w ramach programów nauczania w szkole. Zajęcia te mają formę prezentacji i omówienia zasad działania automatycznych stacji pomiarowych oraz warsztatów, podczas których uczestnicy wykonują pomiary i obserwacje meteorologiczne oraz przeprowadzają proste ich analizy.

Na dachu budynku dydaktycznego znajduje się platforma widokowa, która umożliwia studentom bezpieczną obserwację krajobrazu regionu i omówienie praktycznie wszystkich aspektów środowiska fizycznogeograficznego Górnego Śląska i Zagłębia. W jej obrębie powstaje (z funduszy projektu POWER II) Laboratorium Monitoringu Krajobrazu, w ramach którego dostępne będą tablice informacyjne oraz kamery internetowe, pozwalające na ciągły monitoring środowiska i wizualizację obrazu on-line na stronie wydziałowej. Będzie to pierwsze w Polsce Obserwatorium Krajobrazowe.

Ścisła współpraca ze szkołami, zwłaszcza w ramach praktyk wewnętrznych oraz własnej oferty wykładowej, umożliwi także regularne korzystanie z ich infrastruktury dydaktycznej i wykorzystanie posiadanych przez Wydział materiałów dydaktycznych w zajęciach praktycznych. Studenci uczestniczą także w projektach edukacyjnych, prowadzonych w szkołach praktykach i korzystają z zaplecza materialnego związanego z ich prowadzeniem. Współpraca z szkołami regionu koordynowana jest przez oddział katowicki Polskiego Towarzystwa Geograficznego, który ma swoją siedzibę w budynku głównym (A).

Infrastruktura i wyposażenie przedsiębiorstw, w których realizowane są praktyki zawodowe, zależą od profilu działalności tych instytucji. Instytucje te cechuje: funkcjonowanie w oparciu o obowiązujące akty prawne, stosowanie procedur opartych o elementy systemu zarządzania jakością, wykorzystywanie nowoczesnych technologii laboratoryjnych. Praktyki zawodowe (szerzej opisane w kryterium 2) są realizowane w takich jednostkach jak: urzędy administracji państwowej i samorządowej różnego szczebla (np. odpowiednie jednostki w urzędach miast, gmin, powiatów, urzędach marszałkowskich; wydziały ochrony środowiska, rolnictwa, leśnictwa, gospodarki komunalnej, inwestycji itp.); w urzędach administracji publicznej do spraw ochrony środowiska, w tym w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowym Gospodarstwie Wodnym – Wody Polskie; zakładach komunalnych np. wodociągów i oczyszczalni ścieków, składowiskach odpadów, Regionalne Instalacje Przetwarzania Odpadów Komunalnych; placówkach naukowych i badawczych zajmujących się problematyką ochrony środowiska czy też badaniami społeczno-ekonomicznymi; parkach naukowo-technologicznych oraz zakładach przemysłowych. W okresie praktyki student ma obowiązek brać czynny udział w zadaniach wykonywanych w miejscu odbywania praktyki oraz zapoznać się z zagadnieniami dotyczącymi organizacji i funkcjonowania zakładu, w którym praktykę odbywa.

Na parterze budynku głównego (A) oraz w budynku dydaktycznym (B) na wszystkich trzech kondygnacjach zlokalizowane jest Muzeum Nauk o Ziemi, które powstało w 1994 r. Jest to jednostka głównie dydaktyczna, której zadaniem jest gromadzenie oraz ekspozycja zbiorów geologicznych i geograficznych. Kolekcja muzeum zawiera około 3700 okazów geologicznych (mineralogicznych, paleontologicznych, skalnych oraz artefaktów związanych z działalnością badawczą Instytutu). Wystawy zlokalizowane są głównie na parterze budynku wysokiego i dydaktycznego. W szklanych gablotach eksponowane są: kolekcja mineralogiczna, meteorytowa, paleontologiczna oraz petrograficzna i złożowa. Okazy w kolekcjach są odpowiednio opisane i podświetlone. Dodatkowe plansze informacyjne znajdują się bezpośrednio w gablotach (w kolekcji paleontologicznej mapy paleogeograficzne, tabele stratygraficzne i opisy poszczególnych okresów) oraz są wywieszone na ścianach i stojakach w korytarzach i holu budynku dydaktycznego.

Muzeum wystawia pięć dioram pokazujące środowiska życia z rekonstrukcjami w skali 1:1 organizmów: gadów i płazów górnokreślowych Krasiejowa i Zawiercia, środkowokreślowych notozaurów oraz dewońskich organizmów rafowych i przodków człowieka. Eksponuje się również

wystawy tematyczne flory karbońskiej z naszego regionu. W holu na parterze budynku dydaktycznego znajdują się rekonstrukcje w skali naturalnej triceratopsa i celofyza, a przed głównym wejściem – tyranozaura, który jest jednocześnie zewnętrzną wizytówką Instytutu. Dodatkowo eksponowane są wystawy tematyczne: Geneza paliw kopalnych, Historia pióra oraz wystawa poświęcona historii Wydziału Nauk o Ziemi i prowadzonych tutaj badań w szczególności polarnych. Muzeum w latach 2015–2021 wzbogaciło się o około 250 okazów geologicznych. W 2016r. założono lapidarium na zewnątrz budynków, w przestrzeni między budynkiem dydaktycznym a laboratoryjnym. Lapidarium eksponuje 16 kilkutonowych bloków skał magmowych, metamorficznych i osadowych, pochodzących z terenu Polski, opisanych na trwałych tabliczkach, wraz z trzema tablicami poglądowymi. Wyjście z budynku wysokiego do lapidarium jest czasowo otwarte, natomiast dostęp dla studentów i pracowników od strony parkingu wewnętrznego jest swobodny. W 2018 r. utworzono nowe wystawy: „Meteoryty – materia starsza niż Ziemia” oraz rekonstrukcję XIX-wiecznego gabinetu mineraloga. Przebudowano również dioramę z triasowymi notozaurami.

Wstęp do Muzeum dla studentów i pracowników oraz osób z zewnątrz jest wolny. Muzeum jest otwarte od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00–15.00. Poza tymi godzinami wszystkie wystawy są dostępne poza kolekcją mineralogiczną i historią człowieka. Muzeum geologiczne jest także ważną atrakcją na mapie turystycznej województwa.

System biblioteczno-informacyjny

Na system biblioteczno-informacyjny uczelni składa się Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (CINiBA) oraz Biblioteka Nauk o Ziemi (BNoZ) i Składnica map. Dzięki temu studenci mają stały dostęp do aktualnych zasobów informacji naukowej w formie tradycyjnej i elektronicznej, o zasięgu międzynarodowym oraz zakresie dostosowanym do potrzeb wynikających z procesu nauczania i uczenia się na kierunku geografia.

Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (CINiBA) to wspólna ksiąznica naukowa dwóch katowickich uczelni – Uniwersytetu Śląskiego oraz Uniwersytetu Ekonomicznego. Biblioteka została otwarta dla użytkowników w 2012 r. Jest usytuowana w Katowicach na ulicy Bankowej, w sercu kampusu uniwersyteckiego. Z usług CINiB-y korzystają naukowcy i studenci, ale także mieszkańcy miasta Katowice oraz całego regionu. Jest to jeden z najnowocześniejszych ośrodków informacji zapewniający wsparcie dla edukacji, kultury i biznesu. Dobra organizacja przestrzeni (miejsca do pracy indywidualnej i grupowej, do czytania prasy, do odpoczynku) sprawia, że ksiąznica jest utożsamiana z miejscem spotkań intelektualnych i przyjemnego spędzania czasu. CINiBA jest otwarta dla wszystkich czytelników, a korzystanie z jej zasobów jest bezpłatne. O otwartym charakterze ksiąznicy świadczy nie tylko wolny dostęp do krajowych i światowych publikacji w postaci tradycyjnej i elektronicznej, ale także fachowa pomoc ze strony bibliotekarzy, przyjazna architektura, najnowsze technologie i rozwiązania (w tym urządzenia samoobsługowe) oraz dostosowanie gmachu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Centrum jest czynne od poniedziałku do soboty w godzinach 8.00–20.00. W czasie sesji egzaminacyjnych CINiBA jest czynna do 23.00.

CINiBA udostępnia zbiory naukowe ze wszystkich dyscyplin wiedzy reprezentowanych w Uniwersytetach – Śląskim i Ekonomicznym. W Centrum zapewniony jest dostęp do krajowych i światowych publikacji naukowych w postaci tradycyjnej i elektronicznej. Czytelnicy CINiB-y mają do dyspozycji kolekcję liczącą ponad 1 milion woluminów książek i czasopism, wzbogaconą o bazy danych dostępne w bibliotece i zdalnie w dowolnym miejscu na świecie, po zalogowaniu do systemu. Znaczna część księgozbioru znajduje się w otwartych strefach i ma charakter ogólnodostępny. Są to książki najnowsze oraz zbiory wyselekcjonowane, publikacje istotne dla poszczególnych dziedzin naukowych, po które najczęściej sięgają naukowcy i studenci. Wolny dostęp do póltek, możliwość swobodnego przeglądania książek, bez konieczności ich zamawiania, pozwala na swobodne korzystanie z zasobów i gwarantuje użytkownikom dużą samodzielność – od dotarcia do właściwej półki po wypożyczenie. Nowoczesna funkcja „prowadź”, dostępna w katalogu INTEGRO, pozwala na szybką lokalizację książki. Wystarczy kliknąć ikonę „Prowadź”, a wyświetli się podgląd piętra i regału, na którym znajduje się wybrana pozycja.

Dla kierunku geografia księgozbiór liczy około 30 tysięcy woluminów, ale biorąc pod uwagę księgozbiór o charakterze multidyscyplinarnym, czy też z dziedzin pokrewnych, wielkość tego księgozbioru jest znacznie większa. Dla pracowników i studentów reprezentujących wspomniane dziedziny biblioteka prenumeruje 10 tytułów czasopism polskich i 5 tytułów czasopism zagranicznych. Studenci i pracownicy Wydziału Nauk Przyrodniczych mogą skorzystać z wielu źródeł elektronicznych. Są to zarówno bazy bibliograficzne (np. Scopus, Web of Science), jak również pełnotekstowe bazy czasopism (ScienceDirect, SpringerLink, Wiley, Academic Search Ultimate i inne) oraz książek (Academic Research Source eBooks, De Gruyter). W ramach tych baz użytkownicy mają dostęp do ponad 3 tys. elektronicznych czasopism i ponad 10 tys. Książek z biologii, botaniki, zoologii, mikrobiologii, ochrony środowiska, biotechnologii i dyscyplin pokrewnych. Uniwersytet prenumeruje bazę IBUK. W ramach prenumeraty studenci i pracownicy mają dostęp do ok. 5 tys. książek (podręczników i monografii naukowych), w tym ponad 1000 pozycji to kolekcja z nauk matematyczno-przyrodniczych. Wszystkie prenumerowane bazy dostępne są dla studentów i pracowników także zdalnie, poprzez system HAN. Uniwersytet Śląski prowadzi repozytorium instytucjonalne, w którym gromadzi publikacje pracowników. Są to artykuły, monografie, materiały dydaktyczne, prace konferencyjne oraz prace doktorskie. Wszystkie te materiały udostępniane są w sposób otwarty. Kolekcja liczy obecnie ok. 2,5 tys. pozycji. Ze względu na związane z pandemią ograniczenia w korzystaniu zbiorów tradycyjnych, w marcu 2020 roku Biblioteka UŚ uruchomiła Dydaktyczną Bibliotekę Cyfrową, gdzie umieszczane są – niedostępne w innych źródłach elektronicznych – zdigitalizowane materiały, pochodzące ze zbiorów bibliotecznych UŚ. Zamówienia na digitalizację materiałów dydaktycznych mogą składać wszyscy prowadzący zajęcia. Mogą z nich skorzystać wszyscy studenci i pracownicy po zalogowaniu przez system HAN. W ciągu ostatniego roku umieszczono w niej kilkaset pozycji z geografii i ochrony środowiska itp. Użytkownicy mogą także zamawiać skany fragmentów publikacji w ramach usługi reprograficznej.

CINIBA jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Czytelnicy z różnymi rodzajami dysfunkcji mogą swobodnie korzystać z zasobów biblioteki, wykorzystując specjalistyczne oprogramowanie i sprzęt komputerowy.

Biblioteka Nauk o Ziemi (BNZ) jest Oddziałem Specjalistycznym Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego i mieści się przy ul. Będzińskiej 60 w Sosnowcu. BNZ składa się z przestronnej czytelnicy położonej na parterze budynku dydaktycznego (B) obok wejścia głównego, oraz wypożyczalni – na 3 piętrze budynku wysokiego (A). Zbiory BNZ to prawie 50 tys. pozycji książkowych oznaczonych akronimem BNZ w systemie bibliotecznym PROLIB, ponad 1000 tytułów skryptów, spośród których każdy liczy kilka bądź kilkanaście egzemplarzy. Średnio rocznie przybywa ok. 350 woluminów nowych pozycji książkowych. Z księgozbioru Biblioteki wydzielono pozycje opisujące, w zakresie nauk o ziemi, region Górnego Śląska oraz Zagłębia Dąbrowskiego (tzw. Zbiory Regionalne). Kolekcja ta jest odrębnie oznaczona w katalogu bibliotecznym i udostępniana w czytelnicy. Biblioteka prenumeruje polskie oraz zagraniczne czasopisma naukowe. Obecnie w wersji drukowanej prenumerowanych jest 60 tytułów czasopism.

Zbiory Biblioteki są dostępne poprzez wypożyczenie oraz udostępnianie prezencyjne (czytelnia). Każdy zarejestrowany w systemie bibliotecznym użytkownik, za pomocą katalogu PROLIB INTEGRO, ma możliwość zamówienia, rezerwacji, wypożyczenia zbiorów. Istnieje również możliwość zdalnego zamawiania i pobierania cyfrowej kopii artykułów, fragmentów książek itp. ze zbiorów biblioteki, skatalogowanych w komputerowym systemie bibliotecznym oraz oznaczonych przyciskiem **ZAMÓW KOPIĘ**. Studenci i pracownicy mogą korzystać ze wszystkich typów zbiorów stacjonarnie w poszczególnych agendach Biblioteki codziennie w godz. 9.00-18.00. Czytelnia dysponuje 30 miejscami dla użytkowników, 12 stanowiskami komputerowymi oraz pomieszczeniem do pracy grupowej. Stanowiska komputerowe zapewniają dostęp do wszystkich elektronicznych źródeł informacji dedykowanych studentom i pracownikom za pośrednictwem strony domowej Biblioteki. Stanowiska komputerowe wyposażone są w programy MS Office oraz programy specjalistyczne ArcGIS Desktop Advanced i QGIS. W czytelnicy istnieje również możliwość samodzielnego wykonania skanu materiałów bibliotecznych lub dydaktycznych.

Biblioteka posiada dostęp do serwisów zawierających:

- pełnotekstowe czasopisma elektroniczne, bazy abstraktowe, bazy bibliograficzne (Bibliografia Geologiczna Polski, Bibliografia Geografii Polskiej, Academic Research Source, Academic Research Source, SpringerLink),
- biblioteki cyfrowe (Dydaktyczna Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Śląskiego, Biblioteka Cyfrowa i Repozytorium Prac Doktorskich UŚ, Śląska Biblioteka Cyfrowa, Federacja Bibliotek Cyfrowych),
- platformy e-booków (IBUK, ScienceDirect (wybrane tytuły książek), Wiley Online Library (wybrane tytuły książek), eBook Collection (EbscoHost),
- repozytoria – (Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego RE-BUŚ jest otwartą pełnotekstową bazą danych zawierającą publikacje pracowników, doktorantów i studentów UŚ),
- katalogi innych bibliotek.

Czytelnik ma dostęp do wymienionych elektronicznych źródeł informacji ze stanowisk komputerowych zlokalizowanych w czytelni. Ponadto za pomocą systemu zdalnego dostępu HAN ma możliwość korzystania z baz danych prenumerowanych w Uniwersytecie Śląskim oraz pozostałych elektronicznych źródeł informacji z każdego innego komputera znajdującego się poza siecią UŚ. Specjalistyczne źródła elektroniczne obejmują m.in. dostęp do prenumeraty wykupionej przez Uniwersytet Śląski kolekcji Taylor & Francis (Biological, Earth, Environmental & Food Sciences). Dostęp obejmuje kilkadziesiąt czasopism elektronicznych z zakresu nauk o ziemi i środowisku. Ponadto użytkownicy mają dostęp do wielu innych baz o charakterze interdyscyplinarnym. Studenci oraz pracownicy mają możliwość skorzystania z indywidualnych szkoleń z zakresu wykorzystania dostępnych źródeł informacji, tworzenia strategii wyszukiwawczych oraz korzystania z katalogów bibliotecznych.

Na 4 piętrze budynku wysokiego (A) znajduje się składnica map. Składnica map udostępnia studentom, pracownikom oraz innym osobom około 30 tysięcy pozycji arkuszy papierowych map topograficznych (w skalach 1:10.000, 1:25.000, 1:50.000, 1:100.000 w układach „65”, „92” lub „42”) oraz tematycznych (m.in. szczegółowe mapy geologiczne Polski w skali 1:50.000 wraz z objaśnieniami, mapy geologiczne Sudetów w skali 1:25.000 z objaśnieniami, szczegółowe mapy hydrogeologiczne Polski w skali 1:50.000 z objaśnieniami). Składnica udostępnia również około 14.000 map w wersji cyfrowej oraz 200 atlasów, z których 19 jest zdigitalizowanych.

Dostęp do map mają nie tylko pracownicy i studenci, ale również osoby z zewnątrz. Składnica jest czynna w godzinach 9.00-14.30 (od poniedziałku do piątku) i składa się z wypożyczalni oraz czytelni. Z wypożyczalni map mogą korzystać pracownicy i studenci UŚ, natomiast z czytelni również osoby spoza uczelni. W czytelni znajdują się stoły o dużej powierzchni do pracy z arkuszami papierowymi i innymi materiałami. Dostępne są tutaj trzy stanowiska komputerowe podłączone do Internetu z programami: CorelDraw, ArcGIS, QGIS, Office 2010 oraz możliwością skorzystania ze skanera formatu A3. Na stanowiskach można przeglądać mapy i inne pozycje w wersji cyfrowej. Istnieje możliwość zeskanowania na miejscu dowolnej mapy przy użyciu skanera rolkowego Colortrac SmartIf Gx+ T42, obsługiwanego przez pracownika Składnicy. Pracownicy i studenci UŚ mają możliwość otrzymania dowolnej mapy w wersji elektronicznej z zasobów Składnicy albo zeskanowanej na bieżąco.

We wszystkich budynkach Instytutów zainstalowana jest sieć komputerowa połączona światłowodem z serwerami w Katowicach. Sieć obsługiwana jest przez lokalnego administratora. Studenci mają dostęp do sieci Internet w całym kompleksie Uczelni, niezależnie od lokalizacji budynków oraz we wszystkich domach studenckich Uniwersytetu Śląskiego. W budynkach dostępna jest dla studentów bezpłatna sieć bezprzewodowa Wi-Fi. Aby usprawnić jej działanie w tym roku (2022) na Wydziale Nauk Przyrodniczych w części sosnowieckiej zamontowana została duża ilość bezprzewodowych punktów dostępowych do uczelnianej sieci Wi-Fi eduroam (łącznie 75 szt.) oraz zasilaczy do tych punktów dostępowych (tzw. zasilaczy PoE). Ze względów praktycznych (z jednej strony optymalne rozmieszczenie urządzeń maksymalizujące zasięg sieci bezprzewodowej, z drugiej racjonalny koszt zasobów przeznaczonych na montaż) zdecydowana większość punktów dostępowych i zasilaczy PoE znajduje się w pomieszczeniach pracowniczych bądź w salach

dydaktycznych. Są to więc miejsca, do których w różnym zakresie mają dostęp zarówno pracownicy, studenci i doktoranci oraz goście.

Miejsca ze stanowiskami komputerowymi do pracy dla studentów w Bibliotece Nauk o Ziemi oraz w Składnicy map umożliwiają swobodny dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym Internetu a także platformy e-learningowej) dla studentów nie dysponujących własnym sprzętem komputerowym i Internetem. Dzięki temu w obecnym czasie możliwa jest również realizacja prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, które odbywają się zdalnie dzięki platformie MS Teams dostępnej dla wszystkich pracowników i studentów WNP.

Jeśli chodzi o udogodnienia w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowanego do potrzeb studentów z niepełnosprawnością, to wszystkie sale dydaktyczne są dostępne dla studentów ze specjalnymi potrzebami. W budynkach znajdują się także trzy dostosowane toalety znajdujące się na parterze i 1 piętrze budynku głównego (A) oraz dydaktycznego (B). Komunikację między piętrami zapewniają trzy windy w budynku wysokim i jedna w budynku dydaktycznym, co umożliwia swobodne poruszanie się oraz uczestnictwo w zajęciach osób z niepełnosprawnością ruchową.

Przy auli na 1 piętrze budynku dydaktycznego znajduje się wewnętrzne bistro gastronomiczne, prowadzone przez firmę zewnętrzną. Tam też znajduje się tzw. strefa relaksu ze stolikami i miejscami do siedzenia. W holu i na korytarzach budynku dydaktycznego oraz na wszystkich piętrach budynku wysokiego znajdują się ławki dla studentów oczekujących na zajęcia. Na parterze budynku dydaktycznego oraz wysokiego jest możliwość skorzystania z szatni.

Sposób, częstość i zakres monitorowania bazy dydaktycznej

Monitorowanie, ocena i doskonalenia bazy dydaktycznej i naukowej oraz systemu biblioteczno-informacyjnego następuje w sposób ciągły przez cały rok akademicki oraz w trakcie dorocznego spotkania z pracownikami oraz studentami. W wyniku monitorowania pojawiają się nowe inicjatywy. W okresie wakacyjnym odbywają się naprawy i wymiany sprzętu na nowy. Studenci sygnalizują prowadzącemu o pojawiających się problemach lub możliwości udoskonalenia, następnie zostaje to zgłoszone do Dziekana Wydziału, który rozwiązuje problem.

Podobnie system biblioteczno-informacyjny (w tym poczta uniwersytecka) jest pod stałym nadzorem informatyków zajmujących się funkcjonowaniem sieci informatycznej WNP. Decyzje o poważnych przedsięwzięciach inwestycyjnych podejmowane są w okresie tworzenia harmonogramu inwestycji i remontów.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Zakres i formy współpracy uczelni z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego

Instytut Nauk o Ziemi i Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej prowadzi aktywną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie wpływu na koncepcję kształcenia, kształtowania efektów uczenia się oraz programu studiów a także realizacji praktyk zawodowych. Współpraca z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego jest prowadzona systematycznie i przybiera zróżnicowane formy: udział w prowadzeniu wybranych zajęć przez uprawnionych przedstawicieli firm współpracujących, wizyty studyjne, coroczne spotkania, indywidualne rozmowy z dyrektorami kierunku. Informacje od interesariuszy zewnętrznych, w szczególności pozyskane w ramach spotkań Społecznej Rady Konsultacyjnej oraz w ramach bezpośrednich kontaktów pracowników jednostki z otoczeniem, a także spotkań o charakterze nieformalnym, wykorzystywane są w procesie udoskonalania programów kształcenia.

Studenci kierunku geografia odbywają praktyki zawodowe w firmach zatrudniających specjalistów z zakresu nauk o Ziemi i środowisku oraz geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej. Opiekun praktyk zawodowych na podstawie sprawozdań z praktyk dysponuje wiedzą na temat pożądanych kompetencji zawodowych studentów wynikających z zakresu obowiązków powierzanych przez pracodawców. Pozyskane w ten sposób informacje są przydatne w procesie kształtowania koncepcji kształcenia oraz wpływają na zmiany programu studiów. Ponadto, niektórzy przedstawiciele firm zatrudniających absolwentów geografii oraz przedstawiciel samorządu studentów wchodzi w skład grupy interesariuszy, ściśle współpracujących z kadrą dydaktyczną w projektowaniu i opiniowaniu programów studiów. Do czerwca 2019 roku interesariusze byli członkami Rady Partnerów Społeczno-Gospodarczych kierunków prowadzonych przez Wydział Nauk o Ziemi, odbywającej cykliczne spotkania celem przedyskutowania nowych trendów i oczekiwanych zmian wobec absolwentów WNoZ (załączniki: Kryt_6_Z_01, Kryt_6_Z_02, Kryt_6_Z_03). Po utworzeniu Wydziału Nauk Przyrodniczych, w grudniu 2019 roku powołano, zgodnie z wymogami Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (załącznik: Kryt_6_Z_04) nową Radę Partnerów Społeczno-Gospodarczych, gdzie zwiększono liczbę członków m.in. o interesariuszy związanych poprzednio z radami poszczególnych kierunków z dawnego Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. Spotkanie inauguracyjne nowej Rady odbyło się 18 lipca 2021 roku w formie zdalnej (załącznik: Kryt_6_Z_05). Wzięło w nim udział 8 interesariuszy zewnętrznych związanych z kształceniem na kierunkach geograficznych i biologicznych. Kolejne spotkania w miesiącach: sierpień, wrzesień i październik odbywały się indywidualnie z poszczególnymi przedstawicielami rynku pracy. Ostatnie spotkanie ze wszystkimi członkami rady odbyło się 23 listopada 2021 roku.

Skład Rady Partnerów Społeczno-Gospodarczych oraz podmiotów współpracujących jest tak dobrany, aby rodzaj, zakres i zasięg ich działalności był zgodny z dyscyplinami nauki, koncepcją i celami kształcenia oraz wyzwaniem zawodowym rynku pracy właściwego dla kierunku geografia. Należą do nich m.in. przedstawiciele: Chorzowsko-Świętochłowickiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji; oczyszczalni ścieków Klimzowiec w Chorzowie; Biura doradczego CIS Marek Cybulski, doradztwo, szkolenia i wdrożenia z zakresu systemów zarządzania; Instytutu Przemysłu Organicznego, Oddział w Pszczynie, Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, Katowice; Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach; Firmy Nutricia Advanced Medical Nutrition; Związek Pracodawców Zakładów Termicznego Przekształcania Odpadów Przemysłowych i Medycznych na Rzecz Ochrony Zdrowia i Środowiska; Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie; firmy Eurofins, Katowice, Laboratorium Kontrolno-Analitycznego Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach, Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze, Ośrodka Edukacji Ekologiczno-Geologicznej GEOsfera w Jaworznie, Firmy Geologus, Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Będzinie, Polstału, Premium Personal Branding, Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Dąbrowie Górniczej, Liceum Słowackiego w Chorzowie, Referatu Zarządzania i

Analiz Urzędu Marszałkowskiego, Fundacji Axis - Forum Inicjatyw, PL Travel Biuro Podróży, Hotelu Monopol Katowice, Hotelu SZAFRAN w Czeladzi, blogerzy turystyczni - Wędrownie Motyle, Śląska Izba Turystyki. Ponadto współpraca sformalizowana w formie porozumień partnerskich została zawarta z następującymi podmiotami: Euro-Centrum w Katowicach, Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Gliwicach, Górnośląskim Przedsiębiorstwem Wodociągów w Katowicach, Urzędem Statystycznym w Katowicach.

Wynikiem spotkań, były modyfikacje programu studiów skupione w głównej mierze na zwiększaniu umiejętności i kompetencji społecznych absolwentów poprzez zmiany form zajęć, nakierowanych na studenta oraz na udoskonaleniu treści programowych. Przeprowadzone modyfikacje były kompleksową odpowiedzią na zgłaszane problemy, związane głównie z nadmiarem szczegółowych, teoretycznych treści do opanowania których student nie jest przygotowany oraz potrzebą zwiększenia liczby zajęć praktycznych, która poprawi dopasowanie programu do ciągle zmieniających się potrzeb rynku pracy.

Z kolei Interesariusze wewnętrzni biorą udział w procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów uczenia się na kilku poziomach. Po pierwsze w ramach udziału w radzie dydaktycznej. Po drugie studenci uczestniczą w procesach kształtowania programu studiów, poprzez szerokie konsultacje jakie są prowadzone przez radę dydaktyczną. Mają możliwość wypowiedzenia się na temat przydatności zajęć poprzez swoich przedstawicieli zasiadających w gremiach odpowiedzialnych za opracowanie programów kształcenia. Studenci wskazują treści programowe, które chcieliby wprowadzić do procesu kształcenia i zwracają uwagę na nowe trendy występujące na rynku pracy. Zmiany w programie studiów opiniowane są przez właściwy organ - Samorząd Studentów. Zmiany te były odpowiedzią na postulaty interesariuszy w zakresie lepszego powiązania kształcenia studentów z rynkiem pracy oraz wyposażenia studentów w wiedzę o tym rynku.

W celu podniesienia jakości kształcenia na ocenianym kierunku prowadzenie części zajęć powierzono specjalistom z zewnętrznych firm:

1. GEOLOGUS, Przedsiębiorstwo inżynieryjno-techniczne, mgr inż. Jan Waligóra prowadzi wybrane części zajęć dotyczące: oceny ryzyka, badań monitoringowych, badań terenów osuwiskowych, kompleksowych badań geologicznych dla składowisk odpadów komunalnych i składowisk substancji szkodliwych dla środowiska.
2. MORION Sp. z o.o., pracownia główna Geotechniki w inżynierii środowiska, mgr Michał Rak prowadził prezentacje na temat nowoczesnych terenowych badań geotechnicznych w budownictwie ogólnym.
3. DACOL, Zdzisław Mycka, mgr inż. Mateusz Mycka prowadził szkolenie na temat projektowania i wykonywania wierceń oraz demonstracje głębokich wierceń studziennych i płytkich rdzeniowanych wierceń geotechnicznych.

W latach 2017-2019 współpraca z otoczeniem gospodarczym realizowana była w ramach projektu pt.: „GeoHazardSilesia - Program nabycia nowych kompetencji w Naukach o Ziemi”.

W ramach współpracy realizowanej w tym projekcie interesariusze zewnętrzni brali udział w następujących aktywnościach mających na celu zwiększanie kompetencji, w których uczestniczyli również studenci geografii:

1. Firma GEOLINE Sp. z o.o. z Zabrza zajmująca się pomiarami geodezyjnymi i dystrybucją sprzętu geodezyjnego zrealizowała trzy 36 godzinne szkolenia pt. „Certyfikowane szkolenia z geodezji”; szkolenia zorganizowano w formie wyjazdowej dla trzech 20 osobowych grup studentów.
2. Wyższy Urząd Górniczy zorganizował Kurs specjalistyczny BHP w Górnictwie wraz z zajęciami w kopalni podziemnej. Kurs obejmował również zajęcia praktyczne związane z wizytą w kopalni węgla kamiennego „Sobieski” w Jaworznie i na stacji geofizycznej, a także wyjazd do Kopalni Doświadczalnej „Barbara”, która jest jedyną w Polsce kopalnią doświadczalną i jedyną w Europie placówką naukowo-badawczą, która posiada podziemny poligon doświadczalny. Koordynatorem kursu był dr inż. Marek Jarczyk z WUG w Katowicach.

3. Przy współpracy Muzeum Regionalnego w Łukowie zorganizowano wyjazd studyjny do Woli Okrzejskiej, gdzie studenci przeprowadzili terenowe badania geofizyczne w obszarze płytkiego zalegania bogatych w skamieniałości megaporwaków skał wieku kredowego.
4. Współpraca ze specjalistami z zakresu sporządzania Audytu krajobrazowego polegała na przeprowadzeniu przez firmę Envi Consulting z Będzina 40-godzinnego cyklu szkoleń, warsztatów terenowych dotyczących zasad sporządzania dokumentu pt. „Audyt Krajobrazowy, jest to nowy instrument prawny, a umiejętności nabyte przez studentów rozszerzyły ich kompetencje zawodowe.
5. W ramach „Warsztatów Naukowych” przeprowadzonych w Ustroniu (2018) i Chęcinach (2019) dla 120 studentów WNoZ specjaliści z przemysłu, instytutów badawczych oraz uczelni zaprezentowali nowe możliwości wykorzystania sprzętu i metod w zakresie badań osuwisk, składowisk oraz terenów pogórnich. Wśród zaproszonych wykładowców byli specjaliści z Państwowego Instytutu Geologicznego, Akademii Górniczo-Hutniczej, Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz dr Nathan Lyons z Department of Earth and Environmental Sciences, Tulane University.
6. Firma DATAGIS.PL Technologie Geoinformacyjne Michał Brzezinka przeprowadziła szkolenie pt.: „Analiza i wizualizacja graficzna w naukach o Ziemi” w wymiarze 40 godzin dla 50 osób.
7. Specjaliści z firmy geofizycznej GTM Tomasz Małyś zrealizowali zadanie pt.: „Projekt badań geofizycznych in situ...” dla dwóch 15 osobowych grup studentów.
8. W latach 2018 i 2019 studenci uczestniczyli w wyjazdowych badaniach mających na celu zapoznanie z procedurami wykonywania „Raportu Oddziaływania na Środowisko zakładu górniczego”; zadanie było realizowane w kontekście przygotowywania informacji dotyczących potencjalnej lokalizacji elektrowni jądrowej w Żarnowcu. Opiekę nad realizacją programu badań i przygotowaniem Raportu sprawowali specjaliści z PGE.
9. W latach 2017-2019 w ramach zdania: „Surowce mineralne i zasoby przyrody ożywionej dla gospodarki” studenci uczestniczyli w następujących wyjazdach studyjnych realizowanych u pracodawców krajowych np.: Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Techniczne „Geologus”, Kombinat Górniczo-Hutniczy „Polska Miedź”, Geofizyka Toruń.
10. Kurs specjalistyczny języka angielskiego (dwie edycje dla 90 studentów, wyjazdowo i stacjonarnie) prowadzony przez firmę zajmującą się nauką języka angielskiego i specjalistycznymi tłumaczeniami. Dla większej efektywności zajęć firma zatrudniła native speakera z Kanady, specjalistę z zakresu chemii środowiska dr Alexandra R. Lowe.
11. W ramach krajowych wyjazdów studyjnych studenci zapoznali się z problematyką organizacji i działania geoparków:
 - w 2018 roku została zorganizowana wizyta studyjna u pracodawcy PIG Oddział świętokrzyski "Geoturystyka, geopunkty, ścieżki dydaktyczne". Opiekunem ze strony firmy był Dyrektor Oddziału Świętokrzyskiego;
 - w 2019 roku w Sudetach tygodniowa wizyta studyjna grupy 20 studentów została przeprowadzona przez firmę ROCK'SI Roksana Knapik z siedzibą w Nowej Kamienicy.
12. W ramach szkoleń z zakresu umiejętności zwiększających konkurencyjność na rynku pracy 120 studentów odbyło szkolenia z zakresu „Negocjacji” które przeprowadziła firma „Instytut Dyplomacji” reprezentowana przez dr hab. Anitę Frankowiak. Szkolenia miały formę stacjonarną i 16 godzinny program.
13. Studenci kierunku geografia uczestniczyli w zagranicznych wyjazdach studyjnych WNoZ. W okresie 2017 do 2019 roku zorganizowano siedem wyjazdów. W każdym wyjeździe uczestniczyło 30 studentów WNoZ:
 - Wyjazdy studyjne Włochy – Austria pt. „Sieć sejsmiczna Włoch” (2018 i 2019);
 - Wyjazdy studyjne Słowacja – Węgry pt. „Górnictwo i przeróbka surowców mineralnych, ochrona środowiska na terenach górniczych” (2017, 2018 i 2019);
 - Wyjazdy studyjne Niemcy – Czechy „Planowanie przestrzenne i rozwiązania krajobrazowe w Niemczech i Czechach” (2018 i 2019).

Aktualnie studenci kierunku geografia mogą korzystać ze wsparcia w postaci szkoleń organizowanych w ramach projektu POWER „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (<https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-1/o-projekcie>). Celem tego projektu jest: podniesienie kompetencji zawodowych, informatycznych, językowych, analitycznych, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, komplementarnych z efektami kształcenia, poprzez realizację programu rozwoju kompetencji w tym: certyfikowanych szkoleń i warsztatów, wizyt studyjnych, dodatkowych zadań praktycznych w formie projektowej i zajęć realizowanych z pracodawcami, dostosowanie i realizację programów kształcenia ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności. W ramach projektu zorganizowano dla studentów następujące szkolenia i warsztaty:

- 1) Szkolenie pilotaż dronów,
- 2) Warsztaty z zakresu modelowania hydrologicznego,
- 3) Szkolenie pilotaż wycieczek,
- 4) Warsztaty kształcące w zakresie obsługi AutoCAD i projektowania CAD,
- 5) Warsztaty audyt krajobrazowy,
- 6) Warsztaty GIS - poziom zaawansowany.

Do tej pory uczestniczyło w nich łącznie 109 studentów kierunku geografia.

1. Wykładowca zagraniczny - 38 osób
2. Szkolenie GIS - 11 osób
3. Wizyty studyjne - 8 osób
4. Audyt krajobrazowy - 7 osób
5. Pilotaż dronów - 15 osób
6. Modelowanie hydrologiczne - 11 osób
7. Autocad - 11 osób
8. Pilot wycieczek - 8 osób

Równolegle dla studentów organizowane są szkolenia w ramach projektu POWER 2 „Jeden Uniwersytet - Wiele Możliwości. Program Zintegrowany” (<https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-2/o-projekcie>), którego celem jest rozwój Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który zostanie osiągnięty poprzez:

- 1) podniesienie kompetencji studentów i studentek UŚ istotnych z punktu widzenia potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, poprzez realizację działań zmierzających do podniesienia kompetencji zawodowych, komunikacyjnych, informatycznych, analitycznych, wysokiej jakości programy stażowe oraz dostosowanie programów kształcenia UŚ do potrzeb społeczno-gospodarczych kraju i regionu, ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności oraz
- 2) wsparcie zmian organizacyjnych i podniesienie kompetencji kadr w systemie szkolnictwa wyższego UŚ obejmujące: modernizację i wprowadzenie nowych narzędzi informatycznych, podniesienie kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej UŚ oraz kompetencji zarządczych kadry kierowniczej i administracyjnej UŚ (okres realizacji projektu 1.10.2019-30.09.2023 roku).

W roku akademickim 2020/21 zorganizowano dla studentów 4 szkolenia: 1) Szkolenie z kompetencji cyfrowych QSWAT, 2) ECDL GIS, 3) Przetwarzanie obrazów satelitarnych, 4) Zaawansowane przetwarzanie obrazów satelitarnych, w których uczestniczyło łącznie - 5 osób

Uniwersytet Śląski aktywnie poszukuje dalszych kontaktów, które pomogłyby w budowaniu dobrych relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Jedną z takich inicjatyw jest zaangażowanie Uniwersytetu w projekt „Transform4Europe – T4E: The European University for Knowledge Entrepreneurs”, w ramach którego nawiązywane są nowe kontakty z pracodawcami oraz innymi 6 partnerskimi Uczelniami Europejskimi, celem utworzenia nowych kierunków studiów dotyczących, m.in. transformacji środowiskowej, w których udział bierze kadra akademicka INoZ oraz IGSEiGP. W ramach sojuszu planowanych jest też m.in. szereg międzynarodowych warsztatów oraz szkół letnich/zimowych, zyska też współpraca z regionem, oparta na wdrażaniu wypracowanych w sojuszu rozwiązań.

Współpraca z otoczeniem społecznym regionu wyraża się również poprzez udział kadry akademickiej oraz studentów w inicjatywach takich jak Śląski Festiwal Nauki, który jest jednym z najistotniejszych wydarzeń popularnonaukowych w kraju i Europie, organizowanym przez największe śląskie uczelnie wraz z jednostkami administracji lokalnej.

Sposoby, częstość i zakres monitorowania, form współpracy

Podstawą współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi jest monitorowanie ich potrzeb – zgodnie z Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia dla kierunków organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych. Odbywa się to poprzez coroczne, cykliczne spotkania z interesariuszami oraz poprzez indywidualne rozmowy z dyrektorami kierunku. Zakres monitorowania obejmuje zarówno bieżące potrzeby, jak i przyszłe zalecenia dotyczące procesu kształcenia oraz programów studiów. Bieżące potrzeby i niewielkie modyfikacje w programach realizowane są w kolejnym cyklu kształcenia po akceptacji Rady Dydaktycznej wraz z zasiadającymi w niej studentami.

Ostatnia modyfikacja kierunku geografia, która miała miejsce w 2019 roku, wynikała nie tylko z dostosowania programu studiów do Uchwały Senatu UŚ 490/2020, ale również z zaleceń pracodawców wyrażanych podczas obrad Społecznej Rady Konsultacyjnej oraz z dorocznych spotkań z przedstawicielami studentów kierunku geografia i anonimowych ankiet studenckich monitorujących jakość kształcenia oraz poziom satysfakcji osiągany przez studentów na studiowanym kierunku (Tabela 6.1.). Warty podkreślenia kolejny raz jest fakt, że obecnie podczas posiedzeń Rady Dydaktycznej możliwość dyskusji nad modyfikacjami mieli także studenci.

Tabela 6.1. Ocena poziomu satysfakcji studentów kierunku geografia na podstawie ankiet

Pytanie	Ocena wskazana przez studenta				
	1	2	3	4	5
Jak oceniasz dostęp do programu i efektów kształcenia?	0	4	16	16	3
Na ile satysfakcjonują cię proponowane w ramach kształcenia przedmioty?	1	3	20	13	1
Jak oceniasz system rejestracji na zajęcia?	2	5	10	7	14
Jak oceniasz liczebność grup zajęciowych?	1	4	5	7	21
Jak oceniasz system wyboru przedmiotów fakultatywnych?	3	7	12	14	1
Jak oceniasz harmonogram zajęć?	1	9	12	15	2
Jak oceniasz klarowność warunków zaliczania przedmiotów?	1	3	19	9	5
Jak oceniasz ofertę tematyczną seminariów możliwych do wyboru?	1	0	7	5	5
Jak oceniasz liczebność grup seminaryjnych?	2	1	5	6	2
Jak oceniasz działanie dziekanatu studenckiego?	1	1	6	10	23
Jak oceniasz warunki lokalowe wydziału?	0	2	3	21	12

gdzie: 1- bardzo źle, 5- bardzo dobrze

Rada dydaktyczna prowadzi okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym: weryfikuje i aktualizuje listę interesariuszy, ocenia skuteczność form współpracy i wpływ jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiąganie przez studentów efektów uczenia się i losy absolwentów. Wyniki tych przeglądów są omawiane na posiedzeniach rady i wykorzystywane do rozwoju i doskonalenia współpracy, co przekłada się na podnoszenie poziomu kształcenia na kierunku.

Najważniejsze zmiany dyskutowane w kręgach Społecznej Rady Konsultacyjnej, jak również propozycje zespołu modyfikującego kierunek geografia dotyczyły następujących treści:

1. Modyfikacja specjalności: GSE, Klimatologia, GIS, hydrologia
2. Wprowadzenia do programu studiów przedmiotu „Wprowadzenie na rynek pracy”, którego celem jest przekazanie praktycznej wiedzy na temat aktualnych wymagań i sytuacji na tym rynku.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Rola umiędzynarodowienia procesu kształcenia w koncepcji kształcenia i planach rozwoju kierunku.

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia odgrywa bardzo ważną rolę w budowaniu koncepcji kształcenia na Wydziale Nauk Przyrodniczych UŚ, ściśle wpisując się w Strategię Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na lata 2020-2025 (przyjętej Uchwałą Senatu Nr 438 z dnia 24 września 2019 r., (Załącznik nr Kryt_7_Z_01).

Zasadnicze elementy umiędzynarodowienia studiów, będące integralną częścią koncepcji i celów kształcenia na WNP, w tym na kierunku geografia, stanowią:

- międzynarodowa wymiana studentów i kadry dydaktycznej realizowana w ramach programów dydaktycznych i naukowych,
- współpraca badawczo-rozwojowa z zagranicznymi ośrodkami naukowymi i przemysłowymi z udziałem studentów,
- obowiązkowe nauczanie języków obcych i realizacja przedmiotów w językach obcych,
- zajęcia dydaktyczne realizowane przez zaproszonych wykładowców z zagranicy,
- realizacja zawodowych staży studenckich w ośrodkach przemysłowych za granicą,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację projektów dydaktycznych.

Do realizacji tych celów kluczowa jest budowa odpowiedniej infrastruktury umiędzynarodowienia. Należą do niej umowy międzynarodowe zawierane w celu realizacji badań naukowych, programów mobilności, prowadzenia wspólnych studiów jak również międzynarodowych projektów badawczych. Uniwersytet Śląski w Katowicach ma podpisane umowy międzynarodowe z ponad 900 instytucjami zagranicznymi, z czego 40 umów zawartych jest bezpośrednio z INoZ i IGSEiGP (16 umów dotyczy współpracy w ramach programu Erasmus+, 15 umów dotyczy współpracy w ramach programu CEEPUS, a 11 to pozostałe umowy bilateralne). Prowadzone są dalsze działania na rzecz poszerzenia oferty wyjazdowej dla studentów i pracowników INoZ i IGSEiGP. Lista podpisanych umów bilateralnych znajduje się na stronie: <https://us.edu.pl/wspolpraca/wspolpraca-miedzynarodowa/umowy-bilateralne/>.

Od wielu lat Uniwersytet Śląski w Katowicach jest partnerem programu promocji polskiego szkolnictwa wyższego na świecie pod nazwą Study in Poland. Prezentacja oferty Uczelni dla studentów/kandydatów zagranicznych jest dostępna na stronie internetowej programu (<http://www.studyinpoland.pl/en/university?school=39>).

Aspekty programu studiów i jego realizacji, które służą umiędzynarodowieniu, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia w językach obcych.

Zachętą do odbywania studiów geograficznych na UŚ jest bogata i różnorodna oferta przedmiotów możliwych do poprowadzenia w języku angielskim, realizowanych w formie wykładów, ćwiczeń laboratoryjnych i zajęć terenowych, w zależności od zainteresowań studentów przyjeżdżających w ramach wymiany akademickiej. Studenci zagraniczni, odbywający studia w ramach zindywidualizowanego programu kształcenia, uczęszczają na zajęcia prowadzone w języku angielskim. Uczestnictwo studentów polskojęzycznych w tych samych zajęciach wpływa na doskonalenie ich umiejętności językowych, integrację grupy zagranicznej i wydatnie wspomaga interakcję międzykulturową. Szczegółową i aktualizowaną ofertę przedmiotów prowadzonych w języku angielskim zamieszcza się corocznie na stronie Erasmus+ Uniwersytetu Śląskiego (<https://erasmus.us.edu.pl/study-offer-20212022>).

W roku akademickim 2020/2021 na kierunku geografia utworzono specjalność Geographic Information Systems, prowadzoną całkowicie w języku angielskim. W pierwszym roku na specjalności GIS podjęło studia 5 osób (2 – Nigeria, 1 – Indonezja, 1 – Kazachstan i 1 – Meksyk), a w kolejnym 2021/2022 – 13 (9 – Nigeria + po jednej osobie z Indonezji, Kazachstanu, Maroka i Meksyku).

W INoZ i IGSPiGP istnieją również inne narzędzia zwiększające stopień umiędzynarodowienia procesu kształcenia i zaangażowania studentów w podnoszenie kompetencji językowych. Regularnie do oferty dla studentów włączane są zajęcia w formule otwartej (wykłady, seminaria, warsztaty), niezależnie od zajęć przewidzianych programem studiów, prowadzone przez profesorów zagranicznych odbywających staże badawcze na wydziale. Możliwość uczestnictwa w zajęciach jest ogłaszana studentom wszystkich kierunków studiów na stronie wydziału.

Stopień przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych i sposoby weryfikacji osiągnięć przez studentów wymaganych kompetencji językowych oraz ich oceny.

Uczelnia stwarza możliwości podnoszenia kompetencji studentów, kadry dydaktycznej oraz osób odpowiedzialnych za obsługę administracyjną studiów w zakresie znajomości języka angielskiego. Studenci studiów na kierunku geografia mają możliwość wyboru języka obcego. Lektoraty trwają 5 semestrów w wymiarze 30 godzin na semestr (4 semestry – I stopień studiów + 1 semestr – II stopień studiów). Lektoraty z języka obcego prowadzone są przez doświadczoną kadrę lektorów Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych Uniwersytetu Śląskiego (SPNJO UŚ), mających również doświadczenie w nauczaniu języka angielskiego specjalistycznego dla dyscypliny nauk o Ziemi. Weryfikacja stopnia zdobytych kompetencji językowych, w tym przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych lub odbywania praktyk zagranicznych odbywa się poprzez zaliczenie na ocenę po każdym semestrze nauki. Po zakończeniu kursu językowego obejmującego cztery semestry, odbywa się egzamin na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Studenci kierunku geografia zachęcani są również do korzystania z literatury anglojęzycznej, zarówno z podręczników, jak i czasopism naukowych podczas innych zajęć (np. seminarium licencjackie/magisterskie). Wykorzystanie literatury anglojęzycznej premiowane jest w ocenie seminarium i pracy licencjackiej/magisterskiej.

Podniesienie kompetencji językowych studentów realizowane jest także poprzez organizowanie kursów w ramach różnych projektów edukacyjnych np. kurs „Specjalistyczny język angielski w naukach o Ziemi” czy warsztaty „Zagrożenia środowiska – osuwiska, hydrogeologia, zanieczyszczenia” w ramach projektów GEOFUTURE (Geofizyka w gospodarce przyszłości) oraz GeoHazardSilesia (Program nabycia nowych kompetencji w Naukach o Ziemi).

Pracownicy INoZ i IGSEiGP również mają możliwość doskonalenia swoich umiejętności językowych uczestnicząc w kursach i zajęciach indywidualnych np. kursy specjalistycznego języka angielskiego i innych języków obcych w ramach Projektu JEDEN UNIWERSYTET – WIELE MOŻLIWOŚCI Program Zintegrowany <https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-2/aktualnosci>.

Aktualne oferty o naborach na kursy języków obcych, w tym języka angielskiego, docierają do pracowników drogą mailową.

Biblioteki Uczelni i Wydziału umożliwiają studentom i pracownikom dostęp do czasopism przyrodniczych Elsevier, Springer, Wiley, EBSCO, Nature, Science, a także do katalogów zbiorów wszystkich bibliotek akademickich (Załącznik: Kryt_7_Z_02).

Skala i zasięg mobilności i wymiany międzynarodowej studentów i kadry.

Wspierając proces międzynarodowej wymiany społeczności akademickiej UŚ, władze Uczelni umożliwiają studentom i pracownikom wyjazdy w ramach zawartych umów bilateralnych oraz indywidualnych zaproszeń.

W ramach wymiany międzynarodowej (program Erasmus+, CEPUS) w kolejnych latach akademickich w okresie 2015–2022 z możliwości wyjazdu do zagranicznych ośrodków skorzystało 52 studentów INoZ i IGSEiGP (na studia zagraniczne wyjechało 42 osób, na staż 10 osób; Tabela 7.1).

Spośród studentów kierunku geografia na studia zagraniczne wyjechało 8 osób (Słowenia, Rumunia, Niemcy, Turcja, Francja) a na staże 6 osób (Niemcy, Włochy, Grecja). Pandemia Covid-19 drastycznie ograniczyła, ale nie zatrzymała wymiany studenckiej. Spośród w/w studentów, w roku akademickim 2021/22 na studia w uczelniach partnerskich zdecydowało się 3 studentów geografii (1 osoba – Turcja, 2 osoby – Słowenia).

Należy podkreślić, że na wyjazdy zagraniczne zakwalifikowali się wszyscy zainteresowani kandydaci, spełniający przynajmniej minimalne wymogi, czyli dobre wyniki w nauce (średnia co najmniej 3,5 za dotychczasowy okres studiów lub inne ponadprzeciętne osiągnięcia) oraz znajomość języka obcego na poziomie określonym w umowie bilateralnej z uczelnią przyjmującą.

Korzystając z oferty programów Erasmus+/CEEPUS, w latach 2015-2022, w INoZ i IGSEiGP studiowało 48 studentów zagranicznych, natomiast na stażu przebywało 28 osób (Tabela 7.1). Byli to głównie studenci z Rumunii, Czech, Grecji, Słowacji, Włoch, Francji, Albanii, Austrii i Francji.

Oprócz w/w studentów z uczelni europejskich, w INoZ i IGSEiGP studiowali również studenci przyjeżdżający w ramach pozostałych umów dwustronnych, zawartych przez UŚ. W latach 2015-2021 studiowała 1 osoba z USA, 1 osoba z Meksyku i 3 osoby z Nigerii (stypendium przyznane przez Polski Komitet do spraw UNESCO).

Na kierunku geografia, w ocenianym okresie, studiowało 3 studentów zagranicznych (Francja, USA, Słowacja).

Studenci odbywający studia w semestrze letnim 2020/2021 brali udział w zajęciach hybrydowych (z wykorzystaniem głównie aplikacji Microsoft Teams). Dużym wyzwaniem dla Uczelni, szczególnie w pierwszych miesiącach pandemii, było zachowanie stałego kontaktu ze studentami zagranicznymi oraz wypracowanie dobrych praktyk komunikowania się z nimi, aby budować mobilność wirtualną. Uczelnia korzysta z różnych narzędzi komunikowania w sieci, które częściowo zastąpiły bezpośrednie kontakty. Komunikacja rozwijała się i nadal rozwija w mediach społecznościowych, w specjalnie zakładanych grupach na komunikatorach, za pomocą indywidualnych i zbiorowych mailingów, stron internetowych, a także telefonicznie. Od dnia 11 lutego 2021, Program CEEPUS oferuje wyjątkowe rozwiązanie stypendialne dla cudzoziemców jakim jest realizacja stażu w formie mobilności wirtualnej.

Studia na kierunku geografia otwarte są również dla studentów zagranicznych, studiujących w języku polskim. Uczelniany system rekrutacji na studia umożliwia przeliczanie punktów z matur zagranicznych. Od roku akademickiego 2015/16 studia w języku polskim, na ocenianym kierunku, podjęło 41 studentów z zagranicy (32 osoby z Ukrainy, 3 osoby z Macedonii, 4 osoby z Kazachstanu, 1 osoba z Białorusi i 1 z Wenezueli).

Wzrastające zainteresowanie realizacją mobilności przez studentów zagranicznych jest związane ze zróżnicowaną ofertą przedmiotów prowadzonych w języku angielskim przez doświadczonych wykładowców, często także aktywnie uczestniczących w wyjazdach w ramach mobilności dydaktycznej.

Liczba staży i szkoleń zagranicznych oraz wyjazdów w ramach wymiany międzynarodowej, realizowanych przez pracowników INoZ i IGSEiGP w latach 2015-2021 wynosiła łącznie 36 (Austria, Republika Czeska, Rumunia, Słowacja, Niemcy, Albania, Słowenia, Grecja). Doświadczenie zdobyte podczas współpracy z uczelniami zagranicznymi jest wykorzystywane w pracach nad modyfikacją programów kształcenia, przyczynia się także do podnoszenia atrakcyjności prowadzonych zajęć i sprzyja wymianie doświadczeń i wiedzy, umiejętności i kompetencji w obszarach dydaktycznym oraz badawczym.

Umocnienie międzynarodowej pozycji badań prowadzonych w INoZ i w IGSEiGP potwierdza realizacja projektów grantowych, finansowanych ze źródeł zewnętrznych takich jak:

- HORIZON 2020 (projekty: INTAROS — Integrated Arctic observation (2016–2021) i EU-PolarNet 2 (2020);
- FLORIST — Flood risk on the northern foothills of the Tatra Mountains - Polsko- -Szwajcarski Program Badawczy (2011–2016);
- AWAKE-2 - Arctic Climate system study of ocean, sea ice and glacier interaction in Svalbard area with focus on Horsund - Polsko- -Norweski Program Badawczy (2013–2016);
- PROLINE-CE — Skuteczne praktyki użytkowania gruntów integrujące ochronę zasobów wodnych, ochronę przeciwpowodziową i skutki łagodzenia powodzi (2016-2019).

Od 2019 roku, w ramach Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej/Interreg, Polska – Słowacja realizowany jest projekt „Nowoczesna edukacja o zagrożeniach środowiskowych sposobem na tworzenie nowych, specjalistycznych miejsc pracy”.

Wykaz wszystkich projektów międzynarodowych przedstawiony jest w Załączniku nr Krypt_7_Z_03). W 2020 roku, uchwałą Senatu UŚ założone zostało POLSKO-CHIŃSKIE CENTRUM BADAŃ ŚRODOWISKOWYCH, które nawiązało współpracę z kilkoma instytucjami naukowymi z Chin: Institute of Geography and Ecology, Chinese Academy of Sciences, Urumqi, Xinjiang; Chengdu Center of China Geological Survey, Chengdu, Syczuan; State Key Laboratory of Geohazard Prevention and Geoenvironment Protection, Chengdu University of Technology, Chengdu, Syczuan. Główny temat badawczy zaplanowany do realizacji przez Centrum to: „Wpływ zmian klimatu na kształtowanie środowiska i osadnictwa obszarów położonych w strefie klimatu umiarkowanego morskiego, umiarkowanego kontynentalnego oraz zwrotnikowego”.

Współpraca podejmowana w ramach międzynarodowych projektów badawczych obejmuje realizację wspólnych badań naukowych i upowszechnianie ich wyników przez organizację seminariów i konferencji, a także działalność publikacyjną.

Jednostką wspierającą i uczestniczącą we wszelkich aktywnościach Uczelni w zakresie mobilności jest Dział Współpracy z Zagranicą (<https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-miedzynarodowe/mobilnosc-miedzynarodowa>) podlegający merytorycznie Prorektorowi ds. Współpracy Międzynarodowej i Krajowej. Do zadań działu należy m. in. prowadzenie pełnej obsługi pracowników, doktorantów i studentów UŚ kierowanych za granicę w celach naukowych, dydaktycznych i szkoleniowych oraz przygotowanie i finansowanie wyjazdów nauczycieli akademickich, doktorantów, studentów i innych pracowników Uczelni w ramach Programu ERASMUS+ (pierwotnie na lata 2014–2020 i w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021–2027), CEEPUS i in. Dokładne dane i niezbędne formularze dotyczące stypendiów dla studentów i pracowników oraz wymiany międzynarodowej odnaleźć można na stronach <https://erasmus.us.edu.pl/> i <https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-miedzynarodowe/mobilnosc-miedzynarodowa>.

Na poziomie Instytutu, opiekę nad studentami przyjeżdżającymi i wyjeżdżającymi w ramach programów Erasmus+/CEEPUS sprawuje instytutowy koordynator ds. wymiany międzynarodowej.

Udział wykładowców z zagranicy w prowadzeniu zajęć na ocenianym kierunku.

W latach 2015-2021 w INoZ i IGSEiGP gościło 31 naukowców z zagranicy w ramach programu Erasmus+ i CEEPUS (m.in. z Austrii, Republiki Czeskiej, Grecji, Rumunii, Słowacji, Armenii) oraz 5 profesorów wizytujących (z Austrii, Norwegii, Słowacji, USA i Republiki Czeskiej), którzy prowadzili serie wykładów oraz seminaria dla studentów oraz doktorantów Instytutu tj.:

- Sedimentology Workshop; Prof. Andrej Smuč; University of Ljubljana, Slovenia, 1-30.05.2016;
- Using in-situ U-Th-Pb dating of minerals to unravel the temporal evolution of metamorphic rocks - Workshop; Prof. Urs Klötzli, Department of Lithospheric Research, University of Vienna, Austria, 13.03.2017 - 24.03.2017;
- Photogrammetry Workshop; Prof. Marko Vrabec; University of Ljubljana, Slovenia, 24- 26.04.2017;
- Paleontology Workshop; Prof. Tibuleac Paul; Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania, 01.04.2018 - 30.04.2018;
- Application of Cathodoluminescence in Petrological Studies of Granitoid and Syntitoid Rocks - Workshop; Prof. Axel B. Muller, Natural History Museum, Oslo, April 2018;
- Global and Regional Climate Change. The Impact of Climate Change on the Different Sectors of Economy in the World; Dr Hrachuhi Galstyan, Yerevan State University, Armenia, 24 -26. 04. 2018;
- The Organic Pollutant and Heavy Metals Derived from Coal - Workshop; Prof. Eva Geršlová, Masaryk University, Brno, Czech Republic, 14.05.2018 - 19.05.2018;
- Building Numerical Models to Explore Geohazard Hypotheses - Workshop; Dr Nathan J. Lyons; Tulane University, Department of Earth and Environmental Sciences, New Orleans, LA, USA, 05.06.2018-09.06.2018;
- Geochronology - the 'art' of dating geo-materials and -processes; Prof. Urs Klötzli, Department of Lithospheric Research, University of Vienna, 23.04 – 14.05. 2018;

- Paleolandscape reconstruction: Examples from Italy, Tanzania and Southern Africa"; Prof. Michael Maerker; Univeristy of Pavia, Italy; 12.12.2019.
- Carbon sink by coupled carbonate weathering with aquatic photosynthesis: Control of climate and land-use changes; Prof. Liu Zaihua; Chinese Academy of Sciences in Guiyang; 22.02.2019.
- Sampling of River Sediments and Suspended Particulate Matter; Prof. Eva Geršlová; Masaryk University, Brno, Czech Republic; 05.05.2019 - 12.05.2019.
- Transformational Processes of the Spatial Structure of Cities; Doc. RNDr. Zdeněk Szczyba; Palacky University Olomuniec, Czech Republic, 02-13.03.2020,
- Surface analysis and geomorphological modeling using GIS. Prof. Dr M. Maerker; Università degli Studi di Pavia 09.03-24.04.2020

Zestawienie liczbowe gości przyjeżdżających w ramach wymiany akademickiej w latach 2015- 2021 przedstawiono w tabeli 7.1.

Tabela 7.1. Mobilność studentów i pracowników WNoZ (do 1 października 2019 r.) oraz INoZ i IGSEiGP WNP (od 1 października 2019 – obecnie) w ramach wymiany międzynarodowej (program Erasmus, Erasmus+, CEEPUS).

Wyjazd/przyjazd	Rodzaj mobilności	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Studenci								
Wyjazd	studia	7	14	9	2	2	5	3
	praktyki	3	4	2	1	0	0	0
Przyjazd	studia	10	9	8	9	2	6	4
	praktyki	3	6	10	1	3	3	2
Pracownicy								
Wyjazd	Staż (prowadzenie zajęć)	2	6	6	4	1	1	2
	Praktyka	2	3	2	5	1	0	1
Przyjazd	Prowadzenie zajęć	3	3	8	6	3	4	4

Sposoby, częstość i zakres monitorowania i oceny umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz doskonalenia warunków sprzyjających podnoszeniu jego stopnia, jak również wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację.

Monitoring i ocena umiędzynarodowienia procesu kształcenia dokonywana jest w sposób systematyczny w ramach wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Ocenie podlegają:

- udział w programach ERASMUS+ i CEEPUS umożliwiających mobilność edukacyjną studentów i nauczycieli akademickich, wymianę dobrych praktyk i tworzenie międzynarodowego partnerstwa uczelni wyższych;
- realizacja międzynarodowych projektów edukacyjnych innych niż mobilność w ramach ERASMUS+/CEEPUS (np. moduły edukacyjne w projektach współfinansowanych ze środków UE);
- udział studentów-obcokrajowców w kształceniu;
- oferta dydaktyczna w języku angielskim.

Każdego roku, opracowane wyniki oceny wraz z zaleceniami oraz rekomendacjami przekazywane są Dziekanowi WNP w sprawozdaniu Wydziałowego Zespołu Jakości Kształcenia. Analogiczne dane są raportowane do administracji centralnej Uniwersytetu przynajmniej raz w roku.

W ramach podniesienia stopnia umiędzynarodowienia w roku akademickim 2019/2020 dziekan i prodziekan ds. promocji badań i umiędzynarodowienia ogłosili konkurs wewnętrzny na granty badawcze realizowane we współpracy z partnerem zagranicznym – „Fast Track Grants” (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/2020/09/30/3648/>). Spośród 23 złożonych projektów finansowanie

uzyskało 12 i każdy zakończono publikacją lub wnioskiem grantowym, złożonym w konkursie zewnętrznym (np. NCN) we współpracy z partnerem zagranicznym. W roku akademickim 2020/2021 ogłoszono kolejną edycję konkursu – „Fast Track Grants 2.0 – Back2Mobility”, tym razem celując w powrót do mobilności po okresie lockdownu spowodowanego sytuacją epidemiologiczną związaną z pandemią COVID-19. Celem konkursu jest zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia poprzez nawiązanie nowej lub wzmocnienie już nawiązanej współpracy naukowej z Partnerem Zagranicznym poprzez realizację wizyty naukowej, wspólnego eksperymentu badawczego, zaproszenie naukowca z zagranicy. Wykorzystując środki z konkursu Fast Track Grants 2.0, w ciągu ostatniego roku akademickiego, pracownicy INoZ i IGSEiGP nawiązali kontakt z trzema ośrodkami zagranicznymi: University of Colorado, Denver, USA; School of Applied Natural Sciences, Adama Science and Technology University, Ethiopia i Institute of Geonics of the Czech Academy of Sciences, Czech Republic.

Naukowcy z w/w ośrodków, w minionym roku akademickim, przeprowadzili na WNP serię warsztatów/wykładów otwartych (RS) dostępnych dla studentów instytutów:

- A microscope, a thin section and a story. Skeletal fragments as a tool for paleoenvironmental analysis; Prof. Sreepat Jain, Department of Applied Geology, School of Applied Natural Sciences, Adama Science and Technology University, Ethiopia;
- Debris flows and dense forests: Behavior, ecology, and carbon implications; Dr Brian Buma, University of Colorado, Denver, USA;
- Seismic loading is not only earthquakes: Examples of different kinds of vibrations, Prof. Zdenek Kalab, Institute of Geonics of the Czech Academy of Sciences, Czech Republic.

Od roku akademickiego 2021/2022 Uniwersytet Śląski w Katowicach, wraz z sześcioma zagranicznymi szkołami wyższymi, tworzy prestiżowy uniwersytet europejski w ramach sojuszu Transform4Europe. Uczelnie łączą się, aby razem prowadzić badania naukowe na najwyższym poziomie oraz kształcić młodych ludzi na międzynarodowych kierunkach studiów. Projekt „Transform4Europe – T4E: The European University for Knowledge Entrepreneurs” to wyzwanie, które UŚ w Katowicach podejmuje razem z pracownikami, doktorantami i studentami: Uniwersytetu Kraju Saary (lidera konsorcjum), Uniwersytetu w Alicante, Estońskiej Akademii Sztuk Pięknych, Uniwersytetu Sofijskiego im. św. Klemensa z Ochrydy, Uniwersytetu w Trieście oraz Uniwersytetu Witolda Wielkiego. Wspólnie będziemy tworzyć jeden wielki europejski kampus zlokalizowany w Polsce, Bułgarii, Estonii, Hiszpanii, Niemczech, na Litwie i we Włoszech.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Studenci Wydziału Nauk Przyrodniczych mogą korzystać z różnorodnych form wsparcia w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym i zawodowym oraz wejściu na rynek pracy, w tym także z pomocy materialnej i wsparcia psychologicznego. Szczególną wagę przywiązuje się do zapewnienia potrzeb i wspierania różnych grup studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami, studentów zagranicznych, studentów w trudnych sytuacjach życiowych, studentów zaangażowanych w działalność sportową i organizacyjną na rzecz Uczelni, czy studentów wybitnie uzdolnionych.

Źródła informacji o wsparciu studentów WNP UŚ

Różne formy wsparcia studentów opisane są w Regulaminie studiów w Uniwersytecie Śląskim (Załącznik: Kryt_8_Z_01). W myśl tego dokumentu studentowi przysługuje prawo do: rozwijania zainteresowań naukowo-badawczych, społecznych, kulturalno-artystycznych, turystycznych i sportowych (§6.2.1), zrzeszania się w uczelnianych organizacjach studenckich, w szczególności w kołach naukowych oraz zespołach artystycznych i sportowych, a także działających w Uczelni stowarzyszeniach oraz uczestniczenia w realizowanych w Uczelni pracach naukowych, rozwojowych i wdrożeniowych (§6.2.4), otrzymywania stypendiów i zapomóg (§6.2.9), jak również do brania udziału w programach wymiany studentów, w szczególności Erasmus+ i MOST (§19). Regulamin studiów w Uniwersytecie Śląskim określa ponadto zasady korzystania z różnych form kształcenia zindywidualizowanego, które są ważną formą wsparcia studentów w uczeniu się, ale też szeroko pojętym rozwoju osobistym (m.in. społecznym, naukowym). W szczególności: §15 dotyczy warunków ubiegania się przez studenta o IOS (indywidualną organizację studiów), §16 dotyczy indywidualnego dostosowania studiów (IDS), które przysługuje studentom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynikającymi ze stanu zdrowia, §17 dotyczy możliwości studiowania w trybie ITS (indywidualny tok studiów), który przewidziany jest dla studentów o predyspozycji do pracy naukowo-badawczej, zaś §20 wskazuje możliwość studiowania w trybie indywidualnych studiów międzyobszarowych (ISM).

Formy wsparcia zostały również opisane w procedurach Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych (Kryt_8_Z_02), rozdział VI: „Wsparcie studentów w procesie uczenia się 1. Wspieranie krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, 2. Wspieranie prowadzenia badań lub działalności artystycznej oraz publikowania lub prezentacji ich wyników, jak również uczestniczenia w różnych formach komunikacji naukowej lub artystycznej, oraz prowadzonych badań. 3. Wspieranie działań mających na celu przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy, lub dalszej edukacji, 4. Motywowanie studentów do osiągania lepszych wyników nauczania i uczenia się. 5. Informowanie studentów o możliwościach ich wsparcia i jego zakresie, w tym o pomocy materialnej”.

Informacje o potencjalnych formach wsparcia przekazywane są przede wszystkim przez stronę internetową uczelni, a w szczególności przez poświęcony wszelkim aspektom życia studenckiego serwis <https://us.edu.pl/student/> prowadzony przez Centrum Obsługi Studentów. Znajdują się na nim odniesienia do wszelkich dostępnych form wsparcia. Są one także omawiane w materiałach promocyjnych udostępnianych w mediach społecznościowych. Informacje te student może także uzyskać stacjonarnie w dziekanatach oraz w Studenckiej Strefie Aktywności. Studenci otrzymują także na początku roku akademickiego planer akademicki, który zawiera szereg informacji o możliwych formach wsparcia i wskazanie, gdzie można uzyskać więcej informacji.

Spotkania informacyjne, osoby udzielające wsparcia oraz pomocy

Studenci przyjęci na pierwszy rok studiów otrzymują wszelkie niezbędne informacje, dotyczące organizacji studiów, w trakcie spotkania zorganizowanego bezpośrednio po immatrykulacji. Podczas

tego spotkania Dyrektor kierunku razem z Zastępcą i Prodziekanem ds. Kształcenia i Studentów przekazują najważniejsze informacje dotyczące wydziału, studiów czy *savoir vivre* studenta. Udzielane są również informacje na temat różnych form wsparcia studentów, a także bezpieczeństwa. Na spotkaniu obecni są Opiekunowie pierwszego roku wszystkich kierunków oraz wydziałowi koordynatorzy: Koordynator ds. dostępności, Koordynator do spraw studenckich, Koordynator ds. mobilności Erasmus+, Pracownicy dziekanatu i Przedstawiciele samorządu studenckiego.

Dla studentów przed pandemią organizowane były Dni Adaptacyjne, podczas których studenci z samorządu studenckiego oraz kół naukowych pomagali studentom pierwszego roku oswoić się z wydziałem i ze studiowaniem, a także wyjazdy integracyjne „Adapciak” dedykowane studentom geografii i inżynierii zagrożeń środowiskowych:

- 2018: <https://www.facebook.com/events/2582208602003265/>;
- 2017: <https://www.facebook.com/events/1351877651547208/>;
- 2016: <https://www.facebook.com/events/1175626712491694>.

Z kolei w pandemicznym roku akademickim 2020/2021 zorganizowano wirtualne dni adaptacyjne (<https://fb.me/e/39uOqBPhN>), gdzie najważniejsze dla studentów pierwszego roku informacje przekazano w formie nagrania (<https://www.facebook.com/studenci.us/videos/657846758253206/>) transmitowanego na fanpage'u Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Śląskiego. W filmie tym, zrealizowanym przez Telewizję UŚ oraz Centrum Obsługi Studenta, studenci z samorządu Wydziału rozmawiają z przedstawicielami władz Rektorskich i Dziekańskich, oraz Koordynatorkami ds. studenckich i ds. dostępności, a następnie wirtualnie oprowadzają widza po budynkach Wydziału Nauk Przyrodniczych.

Wszelkie niezbędne informacje dot. pierwszych kroków na uczelni studenci mogą znaleźć na stronach: <https://us.edu.pl/student/wda/>, <https://us.edu.pl/student/nowy-student/nowy-student-pierwsze-kroki/>, <https://us.edu.pl/student/nowy-student/materialy-informacyjne/> oraz <https://www.adapciak.us.edu.pl/>. Pozostałe informacje na temat studiowania oraz funkcjonowania Uczelni (np. o samorządzie, organizacjach studenckich, mobilności, wsparciu materialnym, wsparciu psychologicznym, rozwiązywaniu problemów itd.), ważne nie tylko dla studentów I roku, ale też dla pozostałych roczników, znajdują się na stronie Uniwersytetu Śląskiego, w zakładce student (<https://us.edu.pl/student/>), a także na stronie Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Śląskiego: <https://www.samorząd.us.edu.pl/>. Informacje dotyczące funkcjonowania Uniwersytetu w trybie zdalnym, np. na wypadek zaostrzenia pandemii, w szczególności o nauczaniu zdalnym znajdują się na stronie: <https://www.zdalny.us.edu.pl/>. Wiele użytecznych i aktualnych informacji dla studentów publikowanych jest na facebooku: <https://www.facebook.com/studenckastrefaaktywnosci/>.

Dyrekcja kierunków przeprowadza spotkania informacyjne ze studentami również na wyższych latach niż 1 rok studiów. Studenci mają na nich możliwość zwrócenia uwagi na aktualne problemy związane z realizacją toku studiów i uzyskać pożądane wsparcie. W spotkaniach biorą udział zaproszone osoby, w tym pracownicy odpowiedzialni na monitorowanie postępów studentów czy koordynujące działania na rzecz studentów i różne formy ich wsparcia. Szczególnie ważne spotkanie odbywa się pod koniec 2 roku. Studenci poznają wtedy potencjalnych promotorów pracy licencjackiej i zapoznają się z ofertą specjalności oferowanych na studiach MU. Spotkanie to wspiera studentów w procesie wyboru dalszej drogi rozwoju naukowego.

W celu utrzymywania stałego kontaktu ze studentami Dyrekcja kierunku powołuje starostów roku – studentów, którzy reprezentują kolegów z roku i pośredniczą w przekazywaniu informacji między studentami a prowadzącymi zajęcia oraz kadrą zarządzającą kierunkiem i odwrotnie. Dyrekcja kierunku pozostaje w stałym kontakcie ze starostami poprzez regularne spotkania. Starości uczestniczą w posiedzeniach Rady Dydaktycznej przez co biorą udział w bieżącym monitorowaniu potrzeb studentów w zakresie uczenia oraz przeglądzie form wsparcia studentów, skuteczności systemu motywacyjnego, poziomu zadowolenia studentów itp. Dodatkowo w okresie nauczania

zdalnego starości byli zobowiązani do cotygodniowego raportowania przebiegu zajęć, aby na bieżąco można było wychwycić mankamenty i reagować na problemy.

W celu udzielania wsparcia studentom w rozwiązywaniu bieżących problemów związanych z przebiegiem studiów, powoływani są opiekunowie (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/opiekunowie/>). Opiekun jest osobą pierwszego kontaktu, która najczęściej pośredniczy między studentami a wykładowcami oraz kadrą zarządzającą kierunkiem. Dodatkowo studenci mogą zwrócić się po pomoc w rozwiązywaniu indywidualnych i grupowych problemów, również osobistych, związanych z trudną sytuacją rodzinną, dotyczących bezpieczeństwa i dyskryminacji czy przemocy, do wydziałowej Koordynator ds. studenckich (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/koordynatorzy/>) oraz gdy problem jest trudniejszy, wymagający interwencji natury prawnej czy psychologicznej - do Rzecznika praw studenta i doktoranta Uniwersytetu Śląskiego (<https://us.edu.pl/ksztalcenie/rpsid/>). Zasady zgłaszania problemów, skarg i wniosków do Rzecznika są jasno określone. Jasno określona i przejrzyste są też sposoby ich rozpatrywania (<https://us.edu.pl/ksztalcenie/rpsid/misja-i-zasady-dzialania/>). Dodatkowo zadaniem Rzecznika i jego zespołu jest działanie na rzecz podnoszenia standardów traktowania studentów, doktorantów i uczestników innych form kształcenia.

Poza kadrą opiekującą się studentami na wydziale (pracownicy dziekanatu, opiekunowie lat, koordynatorzy, dyrekcja kierunku, władze dziekańskie) studenci mają do dyspozycji pracowników Centrum Obsługi Studenta UŚ (mail kontaktowy do COS: dlastudenta@us.edu.pl). Z kolei studenci zagraniczni znajdują się pod opieką Biura Rekrutacji Cudzoziemców UŚ (<https://us.edu.pl/kandydat/en/cudzoziemcy/studia-w-polsce/>) oraz Ośrodka Wsparcia Cudzoziemców UŚ (<https://owc.bitrix24.site/>). Udogodnieniem dla studentów zagranicznych jest też angielska wersja strony internetowej UŚ: <https://us.edu.pl/student/en/>.

Uniwersytet Śląski w Katowicach opracował dla pracowników uczelni poradniki mające na celu wzmocnienie ich kompetencji w zakresie kontaktów ze studentami. Przygotowane broszury mają za zadanie pomóc w sytuacjach, w których martwimy się o studenta, a także uporządkować merytoryczne i zgodne z przepisami uczelni sposoby reagowania w problematycznych przypadkach (<https://us.edu.pl/wzmocnienie-kompetencji-pracownikow-uczelni-w-kontaktach-ze-studentami-poradniki/>).

Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i wsparcie psychologiczne

Informacje o wszelkich dostępnych formach i zasadach wsparcia osób z niepełnosprawnościami, takich jak m.in. pomoc asystenta dydaktycznego, użyczenie sprzętu, szkolenia, warsztaty, konferencje, zajęcia sportowe, usługi doradcze, oraz wsparcia osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego są dostępne u pracownika dziekanatu – specjalisty administracyjnego ds. dostępności oraz koordynatora ds. dostępności (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/koordynatorzy/>). Informacje na ten temat znajdują się ponadto na stronie Uniwersytetu Śląskiego, w zakładce Student → wsparcie i fundusze: <https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/dostosowanie-do-specjalnych-potrzeb/>. Na stronie tej zamieszczono także informacje o pomocy psychologicznej: <https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/pomoc-psychologiczna-nasz-zespol/>.

W ramach projektu „DUO - Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą” (<https://www.duo.us.edu.pl/pl/>), którego głównym celem jest zwiększenie zakresu dostępności oraz poziomu otwartości i uniwersalności Uniwersytetu Śląskiego poprzez udoskonalenie wsparcia edukacyjnego m.in. poprzez: działania podnoszące kompetencje dydaktyczne kadr uczelni w zakresie innowacyjnych umiejętności dydaktycznych i informatycznych oraz ich wykorzystania w procesie kształcenia, prowadzenia dydaktyki w oparciu o ideę edukacji włączającej oraz działania podnoszące kompetencje zarządcze kadr kierowniczych i administracyjnych z zakresu dostępności (pełny opis zadań: <https://www.duo.us.edu.pl/pl/duo-uniwersytet-slaski-uczelnia-dostepna-uniwersalna-i-otwarta>), studenci mogą korzystać z programu mentorskiego, z pomocy ambasadora Teams

(<https://www.duo.us.edu.pl/pl/ambasadorzy-teams>) oraz ambasadora dostępności (<https://www.duo.us.edu.pl/pl/buddy>). Ten ostatni działa w ramach programu Student Buddy Support!, który ma na celu budowanie studenckiej sieci wsparcia poprzez powoływanie spośród studentów starszych lat studiów Ambasadorów Dostępności (Buddy), którzy wspierają potrzebujących studentów m.in.: służąc poradnictwem i informacją w zakresie spraw związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności w zakresie zdrowia psychicznego, wskazując możliwości uzyskania wsparcia (indywidualnych dostosowań) w toku studiów, wspierając w rozwiązywaniu konkretnych, zgłaszanych problemów, wspierając w odnalezieniu swojej drogi na studiach, w tym własnego miejsca na Uniwersytecie, udzielając pomocy prawnej lub administracyjnej, np. pomagając w sporządzaniu oraz dostarczaniu dokumentów związanych z tokiem studiów, a także wspierając w procesie poszukiwania wśród studentów asystenta osoby z niepełnosprawnością.

Budynki Uniwersyteckie, w szczególności budynek Wydziału Nauk Przyrodniczych w Sosnowcu, w którym studiuje się geografię, są przystosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Do budynku przy ul. Będzińskiej 60 w Sosnowcu prowadzą podjazdy, a wewnątrz funkcjonują windy. Na wydziale znajduje się również pokój wyciszeń.

Zestaw informacji o dostępności jest także zgromadzony na stronie <https://us.edu.pl/deklaracja-dostepnosci/>, gdzie znaleźć można szczegółowe informacje o dostępności architektonicznej i dostępności cyfrowej (warto zauważyć, że strona internetowa Uniwersytetu na swoich wszystkich podstronach jest przystosowana do wszystkich wymogów i dobrych praktyk w zakresie dostępności), a nawet o możliwości skorzystania z tłumacza języka migowego. Informujemy, że na teren każdego budynku Uniwersytetu Śląskiego można wejść z psem asystującym oraz psem przewodnikiem.

Wsparcie w procesie uczenia się uwzględniające indywidualne potrzeby

Ze względu na indywidualne potrzeby studenci wg Regulaminu studiów w Uniwersytecie Śląskim (Załącznik: Kryt_8_Z_01) mają prawo wnioskować o zmianę trybu studiów na:

- 1) IDS – indywidualne dostosowanie studiów - przysługuje studentom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynikającymi ze stanu zdrowia, integracji osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem akademickim, wyrównania szans edukacyjnych oraz likwidowania barier i przeciwdziałania wykluczeniu (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/wsparcie-i-fundusze-dostosowanie-do-specjalnych-potrzeb-indywidualne-dostosowanie-studiow/>),
- 2) IOS – indywidualna organizacja studiów – przysługuje studentom w szczególnych okolicznościach, do których zalicza się: podjęcie kształcenia na więcej niż jednym kierunku studiów, aktywną działalność w organach uczelni, organach samorządu studenckiego lub organizacjach studenckich oraz gdy przemawiają za tym wskazania natury medycznej (stan zdrowia studenta), a także studentce w ciąży i studentowi będącemu rodzicem (niezależnie od wieku dziecka), (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/ios-czyli-indywidualna-organizacja-studiow/>),
- 3) ITS - indywidualny tok studiów – przysługuje studentom o predyspozycji do pracy naukowo-badawczej (<https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/indywidualny-tok-studiow/>).

Możliwości modyfikacji formy studiowania są zatem zróżnicowane i odpowiadają różnym potrzebom studentów. Szczegółowy opis powyższych trybów studiów omówione zostały we wcześniejszych częściach raportu.

Mimo, że na kierunku geografia studiuja studenci z niepełnosprawnościami (tab. 8.1), aktualnie żaden z nich nie korzysta z formy wsparcia jaką jest IDS. Formą tą objęty był jako ostatni jeden student geografii, który zakończył studia I stopnia w roku akademickim 2019/20. W roku

akademickim 2021/22 z ITS skorzystało 2 studentów geografii studiów II stopnia, w poprzednich latach z tej formy dostosowania nie korzystano. Najczęściej wybieraną formą dostosowania studiów do indywidualnych potrzeb jest IOS (Tab. 8.1).

Tabela 8.1. Liczba studentów z niepełnosprawnościami oraz korzystających z IDS, IOS i ITS dla kierunku geografia w podziale na studia I stopnia (Lic) oraz studia II stopnia (MU) w latach 2018-2022.

	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/22	
	Lic	MU	Lic	MU	Lic	MU	Lic	MU
Studenci z niepełnosprawnościami	4	1	6	0	4	0	0	2
IDS	1	-	1	-	-	-	-	-
IOS	-	19	1	7	-	1	-	3
ITS	-	-	-	-	-	-	-	2

Na podstawie danych dostarczonych przez pracowników dziekanatu.

Wsparcie materialne i socjalno-bytowe

Według Regulaminu studiów w Uniwersytecie Śląskim (Załącznik: Kryt_8_Z_01) Studenci Uniwersytetu Śląskiego mają prawo do otrzymywania stypendiów i zapomóg. Informacji na temat wsparcia materialnego udziela pracownik dziekanatu i pracownicy Centrum Obsługi Studentów UŚ. Akty prawne, procedury i inne niezbędne informacje dotyczące jego przyznawania zamieszczone zostały na stronie Uniwersytetu w zakładce student -> studia -> najważniejsze akty prawne (<https://us.edu.pl/student/studia/najwazniejsze-akty-prawne/>), a także w zakładce student -> wsparcie i fundusze (<https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/swiadczenia-stypendia-i-zapomoga/>). Zgodnie z Regulaminem świadczeń dla studentów Uniwersytetu Śląskiego (Załącznik: Kryt_8_Z_03) decyzje w zakresie przyznawania świadczeń podejmuje dziekan lub prodziekan na mocy upoważnienia Rektora. Wysokość wszystkich świadczeń w kolejnych semestrach może ulegać zmianie. Świadczenia przysługują na studiach I stopnia, II stopnia i jednolitych magisterskich, jednak nie dłużej niż przez okres 6 lat. Zgodnie z ustawą – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Załącznik: Kryt_8_Z_04), student może się ubiegać w uczelni o następujące świadczenia przyznawane ze środków funduszu stypendialnego: stypendium socjalne, stypendium dla osób niepełnosprawnych, stypendium rektora i zapomogę. Wszystkie rodzaje świadczeń przyznawane są na wniosek studenta.

Stypendium socjalne ma prawo otrzymywać student, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, którego dochód na osobę w rodzinie nie jest wyższy od kwoty ustalonej przez rektora. Próg dochodu uprawniający do otrzymania stypendium socjalnego oraz wysokość stypendium ustala rektor w porozumieniu z Samorządem Studenckim pod koniec października na semestr zimowy danego roku akademickiego oraz w marcu na semestr letni.

Stypendium dla osób z niepełnosprawnością (stypendium specjalne) może otrzymywać student z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu. Świadczenie to przyznawane jest na wniosek studenta składany w dziekanacie w terminie do 10. dnia miesiąca.

Stypendium rektora może otrzymywać student, który: uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, ma osiągnięcia naukowe, artystyczne lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym oraz zaliczył rok studiów do 25 września lub, w przypadku studiów kończących się w semestrze zimowym, do 15 marca (dotyczy studentów od drugiego roku studiów I stopnia i jednolitych magisterskich). Stypendium rektora otrzymuje również student przyjęty na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest: laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady stopnia centralnego, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, medalistą co najmniej współzawodnictwa sportowego o tytuł mistrza Polski w danym sporcie, o którym mowa w przepisach o sporcie.

Zapomogę może otrzymać student, który znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej. Przez trudną sytuację życiową, uzasadniającą przyznanie zapomogi, należy rozumieć ogół warunków (np.

materialnych, rodzinnych, społecznych, zdrowotnych), w jakich znalazła się rodzina studenta, powodujących przejściowe problemy w spełnianiu potrzeb materialnych rodziny. Dodatkowo w przypadku problemów finansowych studenta Dziekan może umorzyć część lub całość należności finansowych studenta wobec Wydziału lub rozłożyć płatność na 3 raty.

Studenci kierunku geografia korzystają ze wszystkich wyżej wymienionych form wsparcia materialnego, w zależności od spełnianych kryteriów (Tab. 8.2). Studenci studiów I stopnia korzystają przede wszystkim ze stypendium socjalnego, z kolei studenci studiów II stopnia w większym stopniu korzystają ze stypendium rektora.

Tabela 8.2. Liczba studentów kierunku geografia pobierających pomoc materialną w latach 2018-2022.

Rodzaj pomocy	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/22	
	Lic	MU	Lic	MU	Lic	MU	Lic	MU
Stypendium socjalne	11	8	9	3	4	1	1	1
Stypendium specjalne	4	-	5	-	1	-	-	2
Stypendium rektora	3	13	-	11	2	5	3	6
Stypendium ministra	-	1	-	-	-	-	-	-
Stypendium rządu RP	1	-	-	-	-	-	-	-
Stypendium NAWA	1	-	-	-	1	2	-	2
Stypendium CEPUS III	-	-	-	-	-	-	2	-
Zapomoga	-	-	2	-	-	-	2	-

Na podstawie danych dostarczonych przez Pracowników dziekanatu.

Studenci wybitni mogą się ponadto ubiegać o **stypendium ministra**. Może je otrzymać student wykazujący się: znaczącymi osiągnięciami naukowymi lub artystycznymi związanymi ze studiami lub znaczącymi osiągnięciami sportowymi. Szczegółowy opis osiągnięć uprawniających do ubiegania się o stypendium ministra, sposób ich dokumentowania oraz wzory wniosków można znaleźć na stronie ministerstwa (<https://www.gov.pl/web/nauka/informacja-na-temat-stypendiow-ministra-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego-za-znaczace-osiagniecia-dla-studentow-na-rok-akademicki-20202021>; <https://www.gov.pl/web/nauka/skladanie-wnioskow-o-stypendium-ministra-za-znaczace-osiagniecia-dla-studentow-na-rok-akademicki-20202021>). Szczegółowy tryb ubiegania się o stypendium ministra w UŚ na dany rok akademicki znajduje się na stronie uczelni w komunikacie: <https://us.edu.pl/student/komunikaty/wnioski-o-stypendium-ministra/>.

Studujący geografię studenci z zagranicy mają możliwość ubiegania się o stypendia w ramach programów NAWA (<https://nawa.gov.pl/studenci/studenci-zagraniczni>) oraz CEEPUS (<https://nawa.gov.pl/naukowcy/ceepus>).

Oprócz stypendiów i zapomogi formą wsparcia finansowego studentów są **kredyty studenckie** udzielane na dogodnych warunkach na okres studiów, przy maksymalnie niskiej wysokości oprocentowania, których spłatę rozpoczyna się 2 lata po ukończeniu studiów. Przepisy ich przyznawania reguluje ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie kredytów studenckich (Dz. U. poz. 2468). Szczegółowe informacje znajdują się na stronie Uniwersytetu w zakładce student -> wsparcie i fundusze -> kredyty studenckie (<https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/kredyty-studenckie/>).

W ramach **wsparcia socjalno-bytowego** Uniwersytet Śląski oferuje miejsca w domach studenckich (<https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/akademiki-2/>) na Osiedlu Akademickim w Sosnowcu (300 m od budynku Wydziału Nauk Przyrodniczych w Sosnowcu) lub na Osiedlu Akademickim w Katowicach - Ligocie (20km od Wydziału Nauk Przyrodniczych w Sosnowcu; dojazd bezpośrednim autobusem 154). Studenci mają do dyspozycji jedno- i dwuosobowe pokoje z dostępem do internetu. W każdym budynku znajdują się ogólnodostępne pralnie, kuchnie oraz sale telewizyjne, pokoje do nauki, a także sale gier. Osiedla mają monitoring zewnętrzny. Budynki przystosowane są do pobytu i zamieszkania przez osoby niepełnosprawne. Na osiedlach funkcjonują sklepy spożywcze, punkty gastronomiczne oraz kluby studenckie. W budynku wydziału również działa punkt gastronomiczny, w którym można zjeść śniadanie, lunch, obiad lub napić się kawy czy herbaty. Do dyspozycji studentów jest też strefa relaksu.

Studenci Uniwersytetu Śląskiego mogą korzystać z bezpłatnej opieki zdrowotnej. W tym celu muszą wypełnić deklarację w dowolnej przychodni, która ma podpisaną umowę z NFZ. Wszelkie informacje dotyczące ubezpieczenia zdrowotnego znajdują się na stronie: <https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/ubezpieczenie/ubezpieczenia-zdrowotne/>. Informacji na ten temat udzielają również pracownicy dziekanatu i pracownicy Centrum Obsługi Studentów.

Wsparcie w zakresie różnych form aktywności studenckiej

Wsparcie rozwoju społecznego studentów jest realizowane poprzez bogatą ofertę aktywności dodatkowych: sportowych, artystycznych, organizacyjnych czy wolontariatu. Student może się realizować np. w Akademickim Związku Sportowym UŚ (<https://azsus.pl/>) w ramach jednej z 52 sekcji, albo w Studenckim Zespole Pieśni i Tańca „Katowice” (<https://www.facebook.com/szpit.katowice>). Działalność wolontaryjną może natomiast podjąć na przykład angażując się w program Student Buddy Support! (<https://www.duo.us.edu.pl/pl/buddy>).

Działalność organizacyjna studentów polega głównie na zaangażowaniu w prace Samorządu Studenckiego (wydziałowego i ogólnouczelnianego), jak również działalność w kołach naukowych. Samorząd Studencki (<https://www.samorząd.us.edu.pl/>) ma swoich przedstawicieli na każdym Wydziale. Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego Wydziału Nauk Przyrodniczych UŚ (<https://www.facebook.com/WRSS.WNP>) aktywnie uczestniczy w życiu Uniwersytetu i Wydziału, reprezentując studentów w kontaktach z Dziekanem, partycypując w pracach rad dydaktycznych i organizując i współorganizując wydarzenia kulturalne, plebiscyty czy akcje społeczne. W swojej działalności samorząd może liczyć na wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe ze strony władz dziekańskich i rektorskich, oraz zaangażowanych pracowników wydziału (badawczo-dydaktycznych oraz administracyjnych).

Wspieraniu rozwoju zarówno społecznego, jak i naukowego, sprzyja działalność w kołach naukowych. Studenci Wydziału Nauk Przyrodniczych mają do wyboru 11 kół studenckich (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kola-naukowe/>). Studenci kierunku geografia najczęściej realizują się w 3 z nich: Studenckim Kole Naukowym Geografów (<https://www.facebook.com/skng.wnoz>), Studenckim Kole Naukowym GIS (<https://www.facebook.com/skngis>) oraz Studenckim Kole Naukowo-Podróżniczym „Denali” (<https://www.facebook.com/SKPNDenali>). Ponadto studenci tego kierunku angażują się w działalność European Geography Association for students and young geographers (EGEA), z oddziałem w Katowicach (<https://www.facebook.com/EGEAKatowice>).

Koła posiadają wsparcie merytoryczne i organizacyjne ze strony pracowników Wydziału, będących opiekunami kół oraz wsparcie finansowe w drodze konkursowej z funduszu JM Rektora. Podziału środków na działalność studencką (dwa razy do roku) dokonuje Uczelniana Rada Samorządu Studenckiego pomiędzy organizacje studenckie, które złożyły stosowne dokumenty (szczegóły: <https://www.samorząd.us.edu.pl/student/organizacje-studenckie/dofinansowanie>).

Koła naukowe angażują się w działalność popularnonaukową Wydziału włączając się w organizację takich wydarzeń, jak: Dni Otwarte Wydziału, Dzień Geografa, Dzień Ziemi, Noc Geografii, Geopiknik czy GIS Day. Przy takich okazjach prowadzą warsztaty i prelekcje, organizują konkursy oraz obsługują gości wydziału. Koła organizują wyjazdy studyjne i wycieczki, a także konferencje studenckie (<https://www.facebook.com/events/2468843896474779>). Występują też na Festiwalach Nauki oraz jeżdżą do szkół z warsztatami. SKNG wydaje ponadto czasopismo studenckie „Z badań nad wpływem antropopresji na środowisko” (<http://ultra.cto.us.edu.pl/~skng/publikacje.php>), w którym studenci mogą publikować swoje prace naukowe.

Wsparcie studentów uzdolnionych naukowo

Szczególną formą wsparcia studenta uzdolnionego jest tutoring, który polega na pracy indywidualnej ze studentem. Studenci kierunku geografia mogą wybrać tutora spośród ponad 20 certyfikowanych w zakresie tutoringów pracowników sosnowieckiej części Wydziału Nauk Przyrodniczych UŚ. Aktualnie tutoring realizowany jest w ramach programu Mistrzowie Dydaktyki (<https://www.uniwersytetotwarty.us.edu.pl/>), w ramach kształcenia w formule ISM oraz w Szkole Doktorskiej. W latach 2018-2022 w programie tutorskim wzięło udział 16 studentów geografii.

Wspieraniu rozwoju naukowego studentów sprzyja angażowanie studentów do partycypowania w badaniach naukowych. W latach 2018-2022 w grantach badawczych pracowników Wydziału partycypowali studenci i studentki (personalia do wglądu dla zespołu PKA), którzy także dzięki nabytemu doświadczeniu są dzisiaj doktorantami szkół doktorskich Uniwersytetu Śląskiego. Studenci geografii uczestniczą również w wyprawach badawczych Centrum Studiów Polarnych na Spitsbergen, gdzie asystują naukowcom w badaniach terenowych, niejednokrotnie zbierając dane do swoich prac dyplomowych. Wśród studentów partycypujących w badaniach polarnych znaleźli się m.in. studenci (personalia do wglądu dla zespołu PKA), którzy zostali później laureatami Wyróżnień JM Rektora UŚ w 2018 r. (<https://us.edu.pl/student/dzialalnosc-studencka/wyroznienia-jm-rektora-us/>). Laureatkami w plebiscycie Wyróżnień JM Rektora UŚ zostały również studentki zaangażowane w działalność naukową, popularyzatorską i organizacyjną w latach 2019 i 2020.

Uzdolnieni naukowo studenci mogą ubiegać się o wsparcie finansowe projektów badawczych poprzez Grant Studencki - inicjatywę Samorządu Studenckiego, skierowaną do studentów prowadzących indywidualne prace badawcze lub artystyczne, chcących rozwijać się naukowo. Dofinansowanie (do 5 000 zł) na podstawie złożonych wniosków przyznaje Komisja Grantowa, w której skład wchodzi Prorektor ds. kształcenia i studentów, Przewodnicząca Samorządu Studenckiego wraz z przedstawicielami Samorządu oraz pracownicy Centrum Obsługi Studentów i Działu Kształcenia (<https://www.samorząd.us.edu.pl/student/swiadczenia-dla-studentow/15-student/swiadczenia-dla-studentow/82-grant-studencki>). W ubiegłych latach (2018 – 2020) studenci mogli ubiegać się również o tzw. Granty Rektora UŚ dla najlepszych studentów (<https://www.grantyrektora.us.edu.pl/>).

Wsparcie w ramach projektów edukacyjnych – kursy, szkolenia, warsztaty, wyjazdy

Szczególną formą wsparcia dla rozwoju studenta jest udział w szkoleniach, kursach, warsztatach i wyjazdach studyjnych organizowanych w ramach projektów edukacyjnych realizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Śląskiego. W latach 2017-2019 realizowano projekt „GeoHazardSilesia - Program nabycia nowych kompetencji w Naukach o Ziemi” (Finansowanie: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, wartość projektu: 1 783 860,00 zł), (<http://www.geohazardsilesia.us.edu.pl/>). W ramach projektu zorganizowano:

- 1) Certyfikowane szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe, informatyczne, analityczne (uczestniczyło w nich łącznie 23 studentów geografii),
- 2) Warsztaty i kursy podnoszące kompetencje zawodowe, językowe, informatyczne, analityczne (uczestniczyło w nich łącznie 51 studentów geografii),

3) Projekty wspólne z przemysłem podnoszące kompetencje zawodowe, interpersonalne, z zakresu przedsiębiorczości, pracy w grupie, rozwiązywania problemów (uczestniczyło w nich łącznie 26 studentów geografii),

4) Wizyty studyjne u pracodawców krajowych – podnoszenie kompetencji zawodowych, z zakresu wykorzystania i gospodarowania surowcami mineralnymi, zarządzania środowiskiem, w zakresie przedsiębiorczości, kompetencji interpersonalnych, językowych, informatycznych (uczestniczyło w nich łącznie 28 studentów geografii),

5) Zagraniczne wyjazdy studyjne, zawodowe, językowe, komunikacyjne, rozwiązywanie problemów, wyszukiwanie informacji o środowisku (uczestniczyło w nich łącznie 32 studentów geografii),

6) Program szkoleń certyfikowanych kształcących kompetencje interpersonalne (uczestniczyło w nich łącznie 20 studentów geografii).

Aktualnie studenci kierunku geografia mogą korzystać ze wsparcia w postaci szkoleń organizowanych w ramach projektu **POWER „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”**. Celem tego projektu jest: podniesienie kompetencji zawodowych, informatycznych, językowych, analitycznych, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa 1593 studentek i studentów UŚ komplementarnych z efektami kształcenia, poprzez realizację programu rozwoju kompetencji w tym: certyfikowanych szkoleń i warsztatów, wizyt studyjnych, dodatkowych zadań praktycznych w formie proj. i zajęć realizowanych z pracodawcami; dostosowanie i realizację programów kształcenia ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności, a także wsparcie zmian organizacyjnych w uczelni poprzez stworzenie Systemu Elektronicznego Obiegu Dokumentów i podniesienie kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej (125 osób) oraz kompetencji zarządczych kadry kierowniczej i administracyjnej (217 osób) poprzez realizację kompleksowego programu szkoleń dopasowanych do indywidualnych potrzeb (<https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-1/o-projekcie>), (Okres trwania projektu: 01.10.2018-30.09.2022, kwota dofinansowania (UE) 12 638 671,74 zł, całkowita wartość projektu 13 029 558,52 zł). W ramach projektu zorganizowano dla studentów następujące szkolenia i warsztaty:

- 1) Szkolenie pilotaż dronów (uczestniczyło 15 studentów geografii),
- 2) Warsztaty z zakresu modelowania hydrologicznego (uczestniczyło 11 studentów geografii),
- 3) Szkolenie pilotaż wycieczek (uczestniczyło 8 studentów geografii),
- 4) Warsztaty kształcące w zakresie obsługi Autocad i projektowania CAD (uczestniczyło 11 studentów geografii),
- 5) Warsztaty Audyt krajobrazowy (uczestniczyło 7 studentów geografii),
- 6) Warsztaty GIS - poziom zaawansowany (uczestniczyło 11 studentów geografii).

Studenci mogli również uczestniczyć w wizytach studyjnych (uczestniczyło 8 studentów geografii) oraz spotkaniach z zagranicznymi wykładowcami (skorzystało łącznie 38 studentów geografii).

Równolegle dla studentów organizowane są szkolenia w ramach projektu **POWER 2 „Jeden Uniwersytet - Wiele Możliwości. Program Zintegrowany”**, którego celem jest rozwój Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który zostanie osiągnięty poprzez: 1) podniesienie kompetencji 2200 studentów i studentek UŚ istotnych z punktu widzenia potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, poprzez realizację działań zmierzających do podniesienia kompetencji zawodowych, komunikacyjnych, informatycznych, analitycznych, wysokiej jakości programy stażowe oraz dostosowanie programów kształcenia UŚ do potrzeb społeczno-gospodarczych kraju i regionu, ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności oraz 2) wsparcie zmian organizacyjnych i podniesienie kompetencji kadr w systemie szkolnictwa wyższego UŚ obejmujące: modernizację i wprowadzenie nowych narzędzi informatycznych, podniesienie

kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej UŚ (264 osób) oraz kompetencji zarządczych kadry kierowniczej i administracyjnej UŚ (170 osób), a także stworzenie uczelnianej struktury związanej z absorpcją środków finansowych (<https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-2/o-projekcie>), (Okres realizacji projektu 1.10.2019-30.09.2023, wartość projektu: 39 575 144,70 zł, dofinansowanie projektu z UE: 38 387 890,35 zł). Do roku akademickiego 2021/22 zorganizowano dla studentów kierunków z zakresu nauk o Ziemi 15 warsztatów i szkoleń, w których partycypowało 10 studentów geografii. Były to:

- 1) Szkolenie z kompetencji cyfrowych QSWAT,
- 2) Zajęcia warsztatowe z zakresu przygotowania ECDL GIS,
- 3) Zajęcia warsztatowe z zakresu przetwarzania i interpretacji obrazów satelitarnych,
- 4) Zajęcia warsztatowe z zakresu zaawansowanych technik przetwarzania obrazów satelitarnych,
- 5) Certyfikowane szkolenie "Kurs obsługi dronów",
- 6) Zajęcia warsztatowe z zakresu obsługi aparatury specjalistycznej,
- 7) Zajęcia warsztatowe z zakresu wykorzystania programów statystycznych w Naukach o Ziemi,
- 8) Zajęcia warsztatowe z zakresu podstaw programowania Python w naukach o Ziemi z wykorzystaniem geoinformatycznych bibliotek programistycznych,
- 9) Zajęcia warsztatowe z zakresu programów rezerwacyjnych w turystyce,
- 10) Zajęcia warsztatowe z zakresu programowania aplikacji geoinformatycznych w C#,
- 11) Zajęcia warsztatowe z zakresu systemów zarządzania bazami danych w naukach o Ziemi z elementami języka SQL,
- 12) Zajęcia warsztatowe z zakresu programowania i projektowanie aplikacji mobilnych wykorzystywanych w naukach o Ziemi,
- 13) Zajęcia warsztatowe z zakresu myślenia komputacyjnego i podstaw algorytmiki,
- 14) Zajęcia warsztatowe z zakresu rozpoznawania płytkiej budowy geologicznej i detekcji obiektów podziemnych,
- 15) Zajęcia warsztatowe z zakresu praktycznego zastosowania modelowania 2D i 3D w ochronie zasobów i jakości wód podziemnych.

Wsparcie merytoryczne w procesie uczenia się

Wsparcie studentów w procesie uczenia się jest wszechstronne, przybiera różne formy, adekwatne do efektów uczenia się, uwzględnia zróżnicowane potrzeby studentów, sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i osiągnięciu efektów uczenia się oraz w przygotowaniu do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności, motywuje studentów do osiągnięcia bardzo dobrych wyników uczenia się, jak również zapewnia kompetentną pomoc pracowników administracyjnych w rozwiązywaniu spraw studenckich.

Wszyscy studenci kierunku geografia w procesie uczenia się korzystają z następujących form pomocy merytorycznej:

- konsultacji pracowników badawczo-dydaktycznych Wydziału (w formie kontaktowej i zdalnej);
- seminariów i pracowni dyplomowych;
- zasobów Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINIBA), dysponującej bardzo bogatym księgozbiorem;

- dostępu do czytelni studenckich wyposażonych w terminale komputerowe w budynku CINIBA oraz na Wydziale,
- dostępu do tematycznych baz danych, związanych ze studiowaną dziedziną,
- możliwości wyszukiwania i zamawiania książek i skryptów on-line, jak i korzystania z księgozbioru biblioteki cyfrowej,
- udziału w otwartych spotkaniach naukowych np. wykładach i seminariach wykładowców zagranicznych czy prelekcjach towarzystw naukowych jak Oddział Katowicki Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Każdy nauczyciel akademicki jest zobowiązany do odbywania konsultacji dla studentów w wymiarze nie mniejszym niż 1 godziny tygodniowo zgodnie z Regulaminem Pracy UŚ (<http://bip.us.edu.pl/regulamin/regulamin-pracy>) i procedurami Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (Załączniki: Kryt_8_Z_02). Terminy konsultacji są ustalane w porozumieniu ze studentami na początku każdego semestru, a informacja o nich jest zamieszczana w formie ogłoszeń na stronie internetowej wydziału (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/konsultacje/>) oraz w profilu osobowym każdego nauczyciela akademickiego na platformie USOS. W profilu nauczyciela odnaleźć można jego zainteresowania naukowe oraz tytuły przykładowych, realizowanych pod jego opieką, prac dyplomowych.

Program studiów na kierunku geografia zapewnia studentom możliwość rozwoju swoich zainteresowań badawczych poprzez prawo wyboru przedmiotów fakultatywnych oraz zgodnej z zainteresowaniami studenta tematyki pracy licencjackiej (studia I stopnia - https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S1GF19.2019/5_3325). Na studiach II stopnia student ma możliwość realizacji pracy magisterskiej na jednej z 9 specjalności (każda z inną pulą dedykowanych zajęć oraz zajęć fakultatywnych): 1) Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, 2) Rekonstrukcja Środowiska Geograficznego, 3) Klimatologia, 4) Hydrologia i gospodarka wodna, 5) Nauczycielska, 6) Eksploracja obszarów polarnych i górskich, 7) Monitoring zmian krajobrazu, 8) Geograficzne Systemy Informacyjne GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji oraz 9) Geographic Information System (specjalność realizowana w języku angielskim), (<https://us.edu.pl/wydzial/wnp/studia/kierunki-studiow/geografia/geografia-ii-stopien/>) oraz https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S2GF19.2022/5_4017). Przed wyborem specjalności studenci są zaznajamiani z ofertą każdej z nich podczas spotkania z potencjalnymi promotorami pracy. Temat każdej pracy dyplomowej jest ustalany indywidualnie, z uwzględnieniem preferencji i predyspozycji studenta.

Wsparcie w zakresie mobilności studenckiej

Kolejną sferą w jakiej student może liczyć na wsparcie uczelni jest mobilność. Na stronie Uniwersytetu Śląskiego, w zakładce student -> mobilność znajdują się informacje dotyczące możliwości wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus+ (<https://us.edu.pl/student/mobilnosc/wyjazdy-zagraniczne/>) oraz wyjazdów krajowych w ramach programu MOST (<https://us.edu.pl/student/mobilnosc/wyjazdy-krajowe/>). W latach 2018-2022 na studia lub praktykę w ramach Erasmus + na zagranicznych uniwersytetach studiowało 4 studentów kierunku geografia.

Wsparcie we wchodzeniu na rynek pracy

Istotnym elementem wsparcia studentów jest pomoc we wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji oraz rozwoju przedsiębiorczości. W skali Uczelni sprawami tymi zajmuje się Biuro Karier Uniwersytetu Śląskiego (<http://bk.us.edu.pl/>). W strefie studenta i absolwenta na internetowej stronie Biura Karier UŚ student może odnaleźć informacje dot. testów psychozawodowych, doradztwa kariery, próbnych rozmów kwalifikacyjnych, praktyk na studiach,

ofert pracy, staży, praktyk, rozwoju osobistego, coachingu kariery, szkoleń i warsztatów, Akademii Rozwoju Kariery, spotkań z Pracodawcami, Wolontariatu, Projektów, a także raportów z badań dotyczących losów absolwentów.

Uniwersytet Śląski w Katowicach w latach 2018 - 2021 realizował projekt „STUDIA I CO DALEJ - zwiększenie konkurencyjności studentów UŚ na rynku pracy”, finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (<http://bk.us.edu.pl/projekt-studia-i-co-dalej?fbclid=IwAR3GjeM9q4qZ3el7dCVrUFg5yaEiVoq65GxFrwjABnQq1EFZ4IL-d805510>). Głównym celem projektu było podniesienie jakości i rozwój usług świadczonych przez Biuro Kariery poprzez wsparcie w okresie trwania projektu 1900 studentów i studentek w rozpoczęciu aktywności zawodowej na rynku pracy. Beneficjenci projektu byli studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych 2 i 3 roku I stopnia; 1 i 2 roku II stopnia; 4 i 5 roku jednolitych studiów magisterskich, niezależnie od kierunku studiów. Forma wsparcia Beneficjentów to indywidualne poradnictwo zawodowe związane m. in. z przedsiębiorczością, wspomagające studentów w rozpoczęciu aktywności zawodowej na rynku pracy oraz coaching kariery.

Wchodzenie na rynek pracy ma również ułatwić realizacja przedmiotu *Wprowadzenie na rynek pracy* na II roku studiów kierunku geografia (<https://informator.us.edu.pl/moduly/87711/1>).

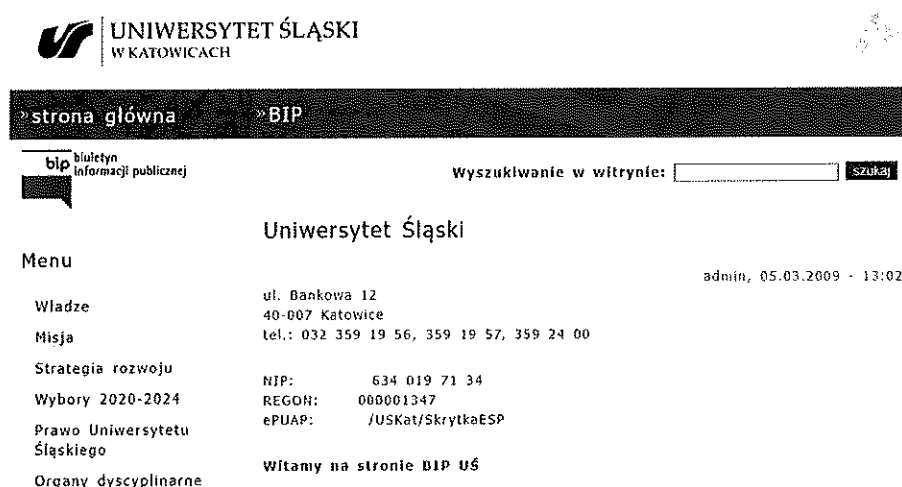
Monitorowanie i ocena systemu wsparcia studentów

System wsparcia studentów podlega ciągłemu monitoringowi i ocenie przez pracowników dziekanatu, jak również przez Dziekana Wydziału, Prodziekana ds. Kształcenia i Studentów, Dyrektora i Zastępcę Dyrektora kierunku, a także opiekunów lat i koordynatorów mobilności studenckiej oraz opiekunów praktyk zawodowych i koordynatora kształcenia nauczycielskiego. Pracownicy odpowiedzialni za wspieranie procesu kształcenia (m.in. za układanie planów zajęć, organizację praktyk zawodowych i ćwiczeń terenowych, rezerwację sal, itp.) podlegają ocenie przez Kierownika Organizacyjnego Wydziału (dla pracowników NNA) oraz dziekana Wydziału (dla nauczycieli akademickich), a obsługa techniczna i administracyjna studentów przez pracowników dziekanatu, związana z bieżącym tokiem studiów, prowadzeniem akt studentów, stypendiów itp., podlega stałej ocenie Dyrektora Kierunku i jego Zastępcy, Prodziekana ds. studenckich i Dziekana. Studenci mają możliwość zgłaszania swoich uwag podczas dyżurów dyrektora kierunku i jego zastępcy (także przekazując uwagi mailowo w sposób ciągły), Dziekana i Prodziekana, poprzez przedstawicieli Samorządu studentów i za pośrednictwem opiekunów roku. Uwagi i opinie są brane pod uwagę przy opracowywaniu działań doskonalących, które są wprowadzane każdego roku.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Internetowe źródła informacji o kierunku geografia

Dostęp do informacji publicznej poprzez Biuletyn Informacji Publicznej (BIP) w Uniwersytecie Śląskim (ryc. 9.1) jest zgodny z ustawą z dnia 6 września 2001 o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 z późniejszymi zmianami). BIP Uniwersytetu Śląskiego jest elektroniczną platformą informacyjną, udostępnioną w sieci Internet, stworzoną zgodnie z wymogami przewidzianymi wyżej wymienioną ustawą. Jest on dostępny pod adresem <http://bip.us.edu.pl/>. Informacja publiczna, która nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej, jest udostępniana na wniosek (Załącznik: Kryt_9_Z_01).

Rycina 9.1. Biuletyn Informacji Publicznej Uniwersytetu Śląskiego.

Analizując publiczny dostęp do informacji na temat studiów na kierunku Geografia, należy informację tę podzielić na trzy główne grupy: dostęp do informacji dla kandydata; dostęp do informacji dla aktualnie studiujących; oraz dostęp do informacji o wynikach jego realizacji.

Po 1 października 2019 roku, po reformie strukturalnej Uniwersytetu Śląskiego, Wydział Nauk o Ziemi wraz ze swoją stroną internetową <http://www.wnoz.us.edu.pl/> został połączony z Wydziałem Biologii i Ochrony środowiska w Wydział Nauk Przyrodniczych. Po restrukturyzacji funkcjonuje nowa strona internetowa, pod adresem <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/>, w tym również strona Instytutu Nauk o Ziemi <https://us.edu.pl/instytut/inoz/> oraz Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej <https://us.edu.pl/instytut/igseigp/>. W załącznikach: Kryt_9_Z_02, Kryt_9_Z_03, Kryt_9_Z_04 zawarte są statystyki dotyczące aktywności i odwiedzin na stronie wydziałowej i instytutów, dotyczące ostatniego roku. Statystyki obejmują m.in. liczbę wejść na poszczególne zakładki, średni czas spędzony na stronie i inne parametry.

Zmiana struktury Uniwersytetu spowodowała ujednolicenie, scentralizowanie nie tylko przepisów i procedur dydaktycznych, ale również strony internetowej Uniwersytetu i Wydziałów. Dzięki temu dostęp do informacji dotyczących kierunku geografia, procesu rekrutacji, organizacji studiów i wsparcia studentów jest dobry i szybki, dzięki stosowaniu licznych kanałów komunikacyjnych z kandydatami, studentami oraz pracownikami.

Informacja dla kandydatów jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych odbiorców w łatwy sposób. Informacja o studiach jest dostępna publicznie na stronie www Uniwersytetu, dla każdego użytkownika Internetu niezależnie od posiadanego oprogramowania systemu czy przeglądarki. Szeroki dostęp gwarantuje dwujęzyczność strony – polski i angielski oraz możliwość powiększania czcionki dla osób słabowidzących. Wszystkie informacje są dostępne zarówno w wersji na komputer

jak również strona działa na urządzeniach mobilnych niezależnie od systemu operacyjnego smartfona.

Pierwszy kontakt osoby ubiegającej się na studia rozpoczyna się na stronie Uniwersytetu w zakładce Kandydat - <https://us.edu.pl/kandydat>. Tu można odnaleźć między innymi informacje na temat oferty studiów, jak i procesu rekrutacji. Jest też zakładka poświęcona cudzoziemcom (ryc. 9.2).

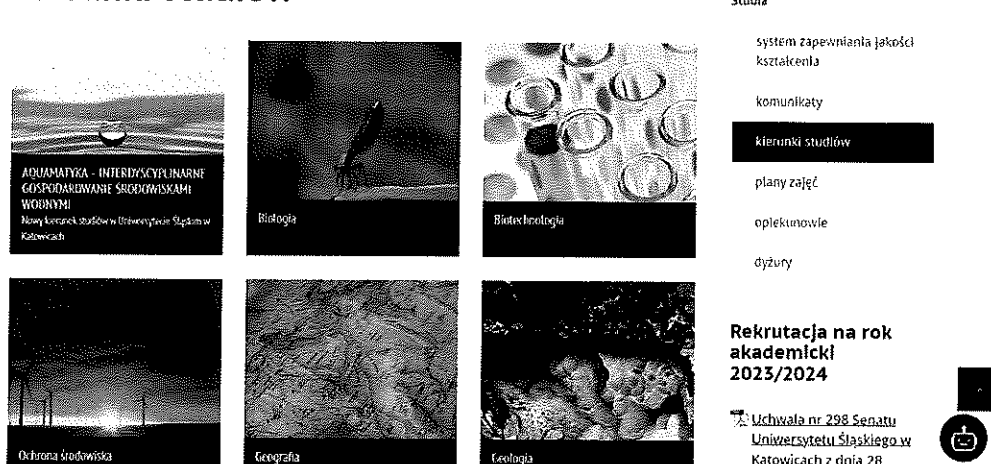
Rycina 9.2. Strona internetowa umożliwiająca dostęp do ogólnych informacji kandydata na studia dotyczących kierunku Geografia.

Ogólne informacje na temat kierunku Geografia odnaleźć można w zakładce Student/Kierunki Studiów (ryc. 9.3) <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/studia/kierunki-studiow/>

Ponadto w bocznych zakładkach znajdują się szczegółowe informacje z których korzystają studenci, dotyczące systemu zapewnienia jakości kształcenia, komunikaty, informacje o pracach dyplomowych, podstawowe informacje o kierunku, planach zajęć, opiekunach poszczególnych roczników, w tym Geografii, terminach i godzinach dyżurów na platformie MS Teams jak i konsultacji prodziekanów i dyrektorów kierunków.

Dodatkowo pod adresem: <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/> znajdują się informacje dedykowane dla kierunków geograficznych, w tym dla studentów kierunku Geografia takie jak: opiekunowie lat, dyżury pracowników (konsultacje), informacje o ćwiczeniach terenowych, członkach rady dydaktycznej i praktykach zawodowych.

Kierunki studiów

Rycina 9.3. Strona internetowa z ogólnymi informacjami na temat kierunku Geografia.

Po wejściu w zakładkę Geografia pod adres: <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/studia/kierunki-studiow/geografia/> po prawej stronie w zakładkach znajdują się informacje ogólne o kierunku i informacje o studiach 1 stopnia i 2 stopnia z możliwością przekierowania do internetowej rejestracji na studia: <https://irk.us.edu.pl/irk>.

Na stronie internetowej rejestracji kandydatów znajdują się informacje o sposobie rekrutacji na studia, gdzie można znaleźć szczegółowe informacje dotyczące (Załącznik Kryt_9_Z_05):

- podstawowej informacji o kierunku w tym cel kształcenia;
- harmonogramu rekrutacji;
- opisu kierunku;
- kryteriów kwalifikacji dla kandydatów z nową maturą, starą maturą i maturą międzynarodową;
- ulg w postępowaniu kwalifikacyjnym;
- opłat za kształcenie;
- kontaktu z komisją rekrutacyjną.

Informacje dla kandydata i aktualnie studiujących zawarte na stronie internetowej Wydziału Nauk Przyrodniczych, jak i wszystkich pozostałych stronach Uniwersytetu Śląskiego, są zgodne z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Drugim internetowym źródłem informacji o kierunku studiów Geografia jest karta kierunku. Znajduje się ona pod adresami: <https://informator.us.edu.pl/kierunki/W2-S1GF19.2019/1> – I stopień; [Katalog kierunków - Uniwersytet Śląski w Katowicach - Karta Kierunku \(us.edu.pl\)](#) – II stopień (ryc.9.4). Informacje dotyczące omawianego kierunku studiów w katalogu kierunków zawierają: ogólne informacje o kierunku studiów (kody edycji i programu, kod ISCED, cykl rozpoczęcia studiów, poziom kształcenia, profil kształcenia, forma studiów, liczba semestrów, obszar, dziedzinę i dyscyplinę do której kierunek jest przyporządkowany, tytuł zawodowy i możliwości kontynuowania studiów).

Ponadto w karcie kierunku podane są wszystkie efekty kształcenia wraz z ich kodami i kodami efektów kształcenia obszarów, do których odnosi się efekt kierunkowy w obszarze wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych. W kolejnej zakładce karty kierunku znajduje się szczegółowy plan studiów z wszystkimi modułami z liczbą ich godzin, typem zajęć, sposobem zaliczenia (egzamin/zaliczenie), które weryfikuje efekty kształcenia przypisane do danego przedmiotu, językiem wykładowym i liczbą punktów ECTS. Ostatnia zakładka karty kierunków zawiera załączniki dostępne do pobrania jako pliki pdf: opis programu kształcenia, zakładane efekty kształcenia wraz z kodami efektów kształcenia obszarów do których odnosi się efekt kierunkowy, plan studiów, opisy modułów (dostępne pod linkiem: [Katalog kierunków - Uniwersytet Śląski w Katowicach - Karta Kierunku \(us.edu.pl\)](#) – I stopień; [Katalog kierunków - Uniwersytet Śląski w Katowicach - Karta Kierunku \(us.edu.pl\)](#) – II stopień).

Karta Kierunku	
2 Informator ECIS	
KATALOG KIERUNKÓW	
KATALOG MODUŁÓW	
OFERTA WYDZIAŁÓW	
OFERTA STUDIÓW W JĘZYKU ANGLISKIM	
geografia	
- informacje ogólne - informacje szczegółowe - informacje o specjalnościach - efekty uczenia się - plan studiów - załączniki	
Informacje ogólne	
Kierunek studiów	geografia
Wydział	Wydział Nauk Przyrodniczych
Kod edycji	WZ-S1GF19.2019
Kod programu	WZ-S1GF19
Język studiów	polski
Cykł rozpoczęcia studiów	2019/2020Z, 2020/2021Z, 2021/2022Z
Podmiot kształcenia	studia pierwszego stopnia
Profil kształcenia	ogólniświatowy
Forma prowadzenia studiów	stacjonarne
Liczba semestrów	6
Semestr od którego rozpoczyna się realizacja specjalności	2
Dyscypliny naukowe lub dziedziny wiedzy, do których odwołują się efekty uczenia się oraz ich parametryzacja (zgodnie z zasadami)	• nauki o Ziemi i środowisku (średnio 60% efektów i przyrodniczych) (dyscypliny wiodące: 75%) • geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (dodatkowo nauki społeczne: 25%)
Typ kwalifikacji	licencjat
Forma studiów	studia pierwszego stopnia

Rycina 9.4. Strona internetowa - karta kierunku Geografia.

Informacje o zasadach dyplomowania na Uniwersytecie Śląskim wraz z dokumentami do pobrania znajdują się na stronie [www UŚ](https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/egzaminy-licencjackie-i-magisterskie/) pod adresem: <https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/egzaminy-licencjackie-i-magisterskie/> (ryc.9.5). Informacje o egzaminach dyplomowych są również dostępne na stronie [prace dyplomowe](https://us.edu.pl/prace-dyplomowe) | [Wydział Nauk Przyrodniczych](https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/egzaminy-licencjackie-i-magisterskie/) | [Uniwersytet Śląski w Katowicach](https://us.edu.pl/) (us.edu.pl) wraz z plikami do pobrania i informacją dla studentów jakie dokumenty w jakich terminach należy złożyć, aby rozpocząć procedurę dyplomowania.

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

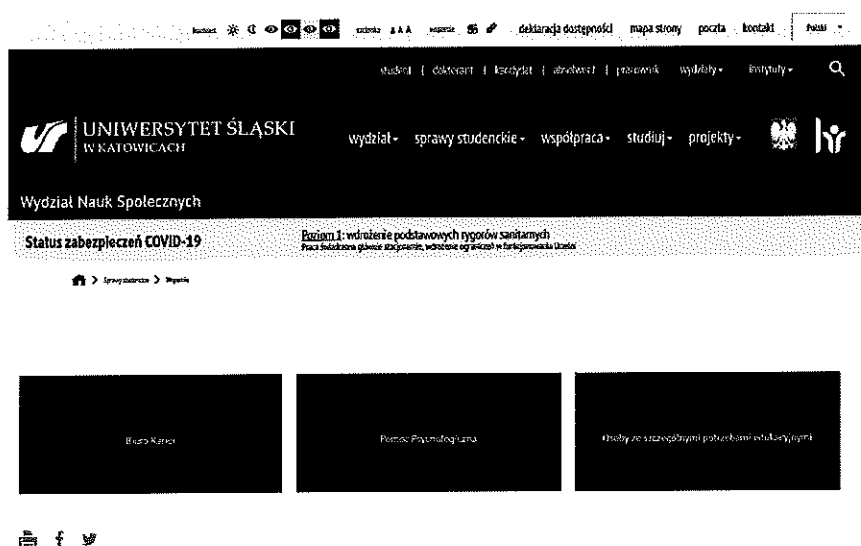
[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

[Strona](#)
[G](#)
[O](#)
[P](#)
[K](#)
[C](#)
[A](#)
[A](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)
[K](#)

Rycina 9.6. Strona internetowa dotycząca różnych form wsparcia dla studentów.

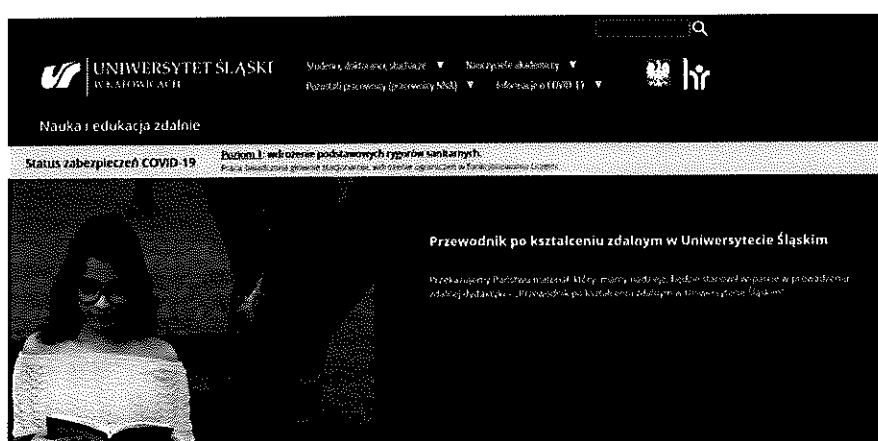
Kształcenie prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

Informacje dotyczące kształcenia prowadzonego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość opierają się na wytycznych z Zarządzenia Rektora UŚ z dnia 11.02.2021 roku w sprawie zasad realizacji procesu kształcenia w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w semestrze letnim roku akademickiego 2020/2021 (podstawa prawna) (Załącznik: Kryt_9_Z_06) i znajdują się pod adresem internetowym: <https://www.zdalny.us.edu.pl/> (ryc. 9.7). Na stronie znajdują się informacje dla studentów, doktorantów, pracowników dotyczące realizacji zajęć zdalnych. Na Uniwersytecie Śląskim przewiduje się dwie formy prowadzenia zajęć zdalnych:

1. synchroniczna – zajęcia odbywają się w czasie rzeczywistym w kontakcie audio-wideo lub audio między studentami a prowadzącym zajęcia;
2. asynchroniczna – czyli nauczyciele udostępniają studentom materiały na platformie do kształcenia na odległość.

Narzędziami przewidzianymi do kształcenia na odległość są:

1. platforma Microsoft Office 365 (w tym Teams, Skype dla Firm);
2. platforma Moodle.

Rycina 9.7. Strona internetowa dotycząca nauki i edukacji zdalnej wraz z możliwością pobrania przewodnika po kształceniu zdalnym.

Każdy z pracowników i studentów Uniwersytetu posiada aktywne konto na platformie MS Office 365, które umożliwia realizację zajęć w formie zdalnej w aplikacji MS Teams. Zajęcia

dydaktyczne w formie zdalnej odbywają się w czasie rzeczywistym w godzinach przewidzianych w planie dla poszczególnych kierunków i semestrów. Plan zajęć dla kierunku Geografia znajduje się pod adresem: <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/plany-zajec/> i jest dostępny jako plik tekstowy do pobrania – plan Geografia dla semestru letniego każdego rocznika (1-3). Konsultacje ze studentami również mogą odbywać się w formie stacjonarnej lub zdalnej, w czasie rzeczywistym w trybie audio-video na platformie MS Teams.

Ponadto na stronie <https://www.zdalny.us.edu.pl/> znajdują się aktualne informacje o statusie zabezpieczeń COVID-19.

Na stronie w zakładce: studenci, doktoranci, słuchacze/zajęcia dydaktyczne znajduje się opis savoir vivre dla zajęć zdalnych (Załącznik Kryt_9_Z_07), tutoriale platform kształcenia na odległość (ryc. 9.8) oraz informacje o zdalnym nauczaniu i obowiązującym wobec tego prawie.

Tutoriale platform kształcenia

Dodane przez adampiotrowski... - pt., 09/10/2020 - 14:11

Wideo-tutoriale do obsługi platformy Moodle oraz Microsoft Teams

Zapraszamy do zapoznania się z wideo-tutorialami przygotowanymi przez Centrum Kształcenia na Odległość oraz Uniwersytet Otwarty. Nagrania zawierają podstawowe informacje dotyczące wykorzystania platformy Moodle oraz oprogramowania Microsoft Teams. Materiały będą uzupełniane.

Zapraszamy także do zapoznania się z informacjami dotyczącymi narzędzi e-learningowych rekomendowanych przez Uniwersytet Śląski.

MOODLE (realizacja tutoriali: Centrum Kształcenia na Odległość)

Jeżeli widz Państwo potrzebę utworzenia poradnika na temat, którego nie uwzględniliśmy w spisie materiałów gotowych i produkowanych, bardzo prosimy o informację na adres: pawel.pawelczyk@us.edu.pl.

1. Jak znaleźć platformę swojego wydziału?

2. Jak zalogować się do platformy wydziału?

3. Jak zamówić kurs?

4. Jak rozpocząć pracę z kursem?

Rycina 9.8. Strona internetowa o kształceniu zdalnym – tutoriale kształcenia zdalnego.

W zakładce studenci, doktoranci, słuchacze/zasady oceniania ([Zasady oceniania | Zdalny UŚ \(us.edu.pl\)](#)) (ryc. 9.9) znajdują się informacje o ogólnych zasadach oceniania, zasadach oceniania online, organizacji końcowych zaliczeń i egzaminów zdalnych, a także o organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej.

Zasady oceniania

Dodane przez adampiotrowski... - pon., 04/10/2021 - 08:38

List rektora do studentów UŚ na nowy rok akademicki 2020/2021 Komunikat ws. organizacji procesu kształcenia w semestrze letnim 2020/2021

Ogólne zasady oceniania	Ocenianie w trakcie zajęć zdalnych	Organizacja końcowych zaliczeń i egzaminów zdalnych	Organizacja egzaminów dyplomowych zdalnych
-------------------------	------------------------------------	---	--

Źródłowe akty prawne:

- Zarządzenie nr 223 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 11 grudnia 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zmian w sposobie prowadzenia dokumentacji przebiegu studiów w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020.
- Tekst jednolity zarządzenia nr 135 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 26 sierpnia 2020 r. w sprawie zmian w sposobie prowadzenia dokumentacji przebiegu studiów w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020.
- Zarządzenie nr 71 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 19 maja 2020 r. w sprawie sposobu dalszej realizacji zajęć dydaktycznych oraz zasad przeprowadzania egzaminów i zaliczeń w sesji letniej egzaminacyjnej roku akademickiego 2019/2020.

Rycina 9.9. Strona internetowa o kształceniu zdalnym – zasady oceniania.

Dla osób mających problemy techniczne ze sprzętem lub Internetem, Uniwersytet Śląski zapewnia wsparcie techniczne w formie przygotowanych sal ze sprzętem komputerowym i dostępem

do sieci, z których student może skorzystać np. podczas egzaminu dyplomowego. Uniwersytet Śląski przygotował również „Przewodnik po kształceniu zdalnym”, który dostępny jest jako plik .pdf (618 KB), dostępny do pobrania pod adresem: <https://us.edu.pl/student/wp-content/uploads/sites/3/Zdalny-US/Przewodnik-po-ksztalceniu-zdalnym-w-Uniwersytecie-%C5%9A%C4%85skim-I.pdf> (Załącznik Kryt_9_Z_08).

Kanały informacji o studiach i komunikacji ze studentami

Pozostałe kanały i sposoby komunikacji ze studentami, poza oficjalnymi stronami internetowymi, pozwalają na równie dobry dostęp do informacji o studiach. Wśród nich należy wymienić:

- Kontakt z władzami Wydziału (dziekanem, prodziekanami i dyrektorem kierunku);
- Dziekanat;
- Uczestnictwo studentów w obradach rady dydaktycznej;
- Tablice ogłoszeniowe w budynku z informacjami o planach, organizowanych kursach, zebraniach kół studenckich itp.;
- USOS – Uniwersytecki System Obsługi Studiów;
- Spotkania ze studentami pierwszego roku po uroczystości immatrykulacji, którego celem jest przekazanie informacji niezbędnych dla osób, które stawiają pierwsze kroki w murach uczelni na kierunku Geografia;
- Kontakt z opiekunami poszczególnych lat;
- Materiały promujące studia podczas imprez popularnonaukowych tj. Noc Geografii, GISDay, GeoPiknik, podczas wizyt w szkołach średnich podczas prelekcji i zajęć warsztatowych, zajęć muzealnych;
- Komunikacja drogą mailową;
- Profile Geografia WNP, samorządu studenckiego oraz kół naukowych na Facebooku;
- Kanał YouTube;
- Wydawane corocznie w dużym nakładzie informatory dla kandydatów na studia i kalendarze roku akademickiego zawierające rozbudowaną informację o oferowanych kierunkach studiów.

Publiczne informacje o osiągnięciach przez studentów rezultatach

Informacje o sukcesach zarówno studentów, doktorantów jak i pracowników pojawiają się na stronie Wydziału Nauk Przyrodniczych jak i na profilu Facebook. Poniżej link do profilu Facebook Wydziału Nauk Przyrodniczych (ryc. 9.10) (4517 obserwujących i 4008 polubień – stan na 29.08.2022):

<https://www.facebook.com/search/top?q=wydzia%C5%82%20nauk%20przyrodniczych%20uniwersytetu%20%C5%9B%C4%85skiego%20w%20katowicach>. Statystyki dotyczące strony zawarte są w załącznikach nr: Kryt_9_Z_09 - odbiorcy, zasięg przestrzenny; Kryt_9_Z_10 – zasięg strony na FB; Kryt_9_Z_11 – zasięg postów na FB oraz komplet informacji dla FB Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej (Załącznik: Kryt_9_Z_12).

Rycina 9.10. Profil Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Śląskiego na Facebooku.

Zeszlórocznym przykładem może być informacja dotycząca zdobycia przez studentki z Koła Naukowego SKN GIS, m.in. z kierunku Geografia, prestiżowej I nagrody w konkursie Minigranty Fundacji im. Anny Pasek. Dodatkowo, prócz głównej strony Uniwersytetu, strony wydziałowej, czy na oficjalnym wydziałowym Facebooku informacje tego typu o osiągnięciach i aktywności studentów pojawiają się także na stronach kół naukowych (np. <https://www.facebook.com/skngis> czy <https://www.facebook.com/SKPNDenali>). Wszystko to sprawia, że wzrasta zainteresowanie i aktywność naukowa studentów, co w bezpośredni sposób przekłada się na jakość kształcenia.

O rezultatach prac studentów i ich sukcesach dowiedzieć się można także podczas corocznych obchodów GIS Day przeprowadzanych w Instytucie Nauk o Ziemi, podczas których studenci prezentują rezultaty swoich prac dyplomowych. W roku akademickim 2021/2022, podczas GIS Day można było oglądać prace posterowe studentów i absolwentów kierunków Geografia 1, 2 stopnia oraz Inżynieria Zagrożeń Środowiskowych (ryc. 9.11). Jest to impreza ogólnodostępna, na którą zapraszane są zarówno szkoły jak i pracownicy administracji publicznej. Każdy zainteresowany może podczas konferencji odwiedzić wydział i zapoznać się z rezultatami prac studenckich.

<http://www.gisday.us.edu.pl/>

Rycina 9.11 GISDay 2021, w którym uczestniczyli studenci kierunku Geografia.

Kolejnym wydarzeniem o charakterze popularnonaukowym był GeoPiknik na Żylcie, organizowany 27 maja 2022 roku. W ramach zajęć odbywały się wykłady, prelekcje, warsztaty kameralne i terenowe, gra terenowa oraz wystawa stanowisk dotyczących prac naukowych realizowanych na Wydziale. W wydarzeniu brali udział wszyscy chętni w tym uczniowie szkół podstawowych i średnich, studenci innych wydziałów Uniwersytetu, a także osoby postronne zainteresowane tematyką geograficzną. W prace zarówno organizacyjne, jak i popularyzatorskie włączyli się głównie studenci kierunku Geografia 1 i 2 stopnia. Głównym organizatorem był Uniwersytet Śląski przy współpracy Polskiego Towarzystwa Geograficznego i kół naukowych, (<https://us.edu.pl/event/wydarzenie-popularnonaukowe-geopiknik-na-zylcie/>). Wydarzenie było

szeroko komentowane w mediach (m.in. Gazeta Wyborcza: <https://sosnowiec.wyborcza.pl/sosnowiec/7,93867,28503408,geo-piknik-na-zylecie-wycieczki-na-dach-wiezowca-zorza-polarna.html>, Radio Piekary: <https://radiopiekary.pl/geopiknik-na-zylecie/>). Miało też swój profil na Facebooku (https://m.facebook.com/events/508540660992278/?acontext=%7B%22ref%22%3A%2252%22%2C%22action_history%22%3A%22%5B%7B%5C%22surface%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22mechanism%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22extra_data%5C%22%3A%7B%5C%22invite_link_id%5C%22%3A573175487360971%7D%7D%5D%22%7D&refsrc=deprecated& r dr).

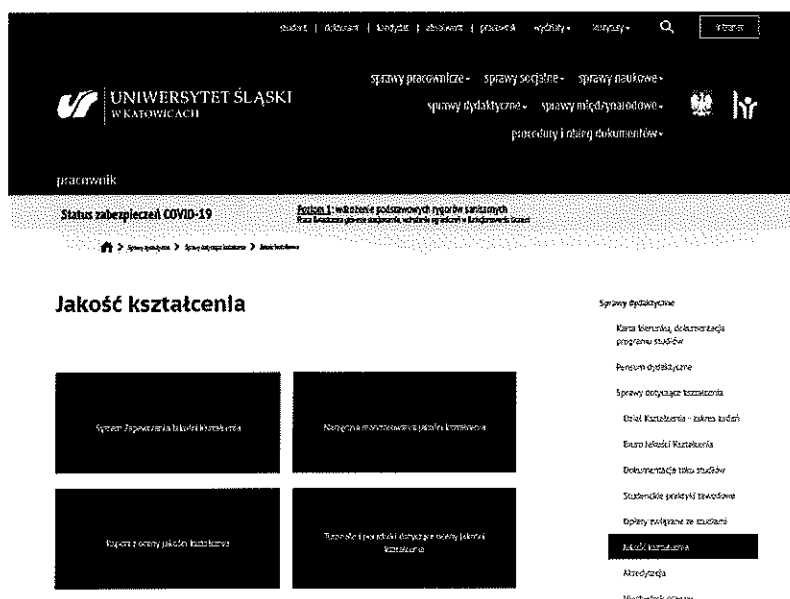
Sporą popularnością cieszy się plebiscyt na najlepszego absolwenta UŚ. Jest to także bardzo dobry sposób na przybliżenie sylwetek wyróżniających się pod różnymi względami studentów. Absolwenci nagradzani są między innymi za osiągnięcia naukowe lub artystyczne, działalność społeczną oraz wysoką średnią ocen z całego okresu studiów.

<https://us.edu.pl/najlepsi-absolwenci-universytetu-slaskiego-2020/>.

Kolejną formą promowania rezultatów pracy studentów jest coroczny konkurs – Wyróżnienia JM Rektora UŚ dla studentki/studenta roku. Wyniki można śledzić pod linkiem: <https://us.edu.pl/glosowanie-na-studenta-i-doktoranta-roku-5/>.

Sposoby, częstość i zakres oceny publicznego dostępu do informacji

W trosce o stałe podnoszenie jakości kształcenia Uniwersytet Śląski wprowadził system zapewniania jakości kształcenia. System jest zbiorem wytycznych, zasad i procedur obejmujących wszystkie aspekty procesu kształcenia. Poświęcona temu strona internetowa znajduje się pod linkiem: <https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/jakosc-ksztalcenia/> (ryc. 9.12).

Rycina 9. 12 Strona internetowa dotycząca jakości kształcenia w Uniwersytecie Śląskim.

Kluczowym dokumentem, na bazie którego dba się o jakość kształcenia na Wydziale Nauk Przyrodniczych, jest załącznik do uchwały nr 1 w roku akademickim 2019/2020 komisji ds. kształcenia i studentów z dnia 18 listopada 2019 r. - system zapewniania jakości kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych (Załącznik: Kryt_9_Z_13). Informacje o raporcie jakości kształcenia zawarte są pod linkiem <https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/jakosc-ksztalcenia/raport-jakosci-ksztalcenia/>. Na podanej stronie internetowej znajdują się również wzory dokumentów – raportów

dla wydziału, kierunku i załączników do nich. Pod wyżej wymienionym linkiem można znaleźć raporty jakości kształcenia w Uniwersytecie Śląskim w poprzednich latach, a najnowszym dokumentem jest Raport dotyczący jakości kształcenia w latach 2019/2020 m.in. na Wydziale Nauk Przyrodniczych (Załącznik: Kryt_9_Z_14).

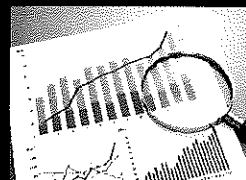
Biuro Jakości Kształcenia corocznie przeprowadza m.in. ankiety dotyczące oceny pracy nauczyciela akademickiego. Poza ankietyzacją pracowników naukowych, przeprowadzane są przez dyrektora kierunku hospitacje zajęć oraz spotkania ze studentami, monitorujące jakość prowadzonych zajęć. Takie spotkania odbywają się minimum raz do roku na każdym kierunku studiów i inicjowane są przez dyrektorów kierunku. Na kierunku Geografia spotkania starostów poszczególnych lat studiów z dyrektorami kierunku odbywają się raz w miesiącu, a w razie potrzeby częściej. Na tych spotkaniach dyrektorów kierunku porusza również kwestie dostępności publicznej informacji o studiach, aktualności stron internetowych, portali społecznościowych. Uwagi studentów w tej kwestii są zbierane i w razie konieczności podejmowane są kroki poprawiające jakość informacji np. aktualizacja stron, udostępnianie materiałów, informacji, komunikatów.

Uwagi studentów dotyczące dostępności do informacji publicznej mogą być również zgłaszane do opiekunów poszczególnych roczników kierunku geografia w trybie ciągłym.

Podczas zebrań rady dydaktycznej również poruszane są kwestie dotyczące problemów z aktualnością czy dostępnością informacji publicznej. W ubiegłych latach zgłoszony przez studentów i pracowników problem słabej dostępności do programów zajęć na stronie internetowej wydziału dla poszczególnych lat został w szybkim czasie poprawiony.

Na stronie Wydziału Nauk Przyrodniczych, jak i na stronach poszczególnych Instytutów pojawiają się aktualności (ryc. 9.13). Stanowią one zbiór najnowszych informacji zarówno o dokonaniach naukowych pracowników i studentów, jak i aktualne komunikaty dotyczące dydaktyki. Pojawiają się one systematycznie, w formie krótkich notatek, tuż po informacji o jakimś dokonaniu (naukowym/dydaktycznym). Kierunki geograficzne posiadają osobnego redaktora tych informacji, który dba o jakość, aktualność i terminowość nowych notek. Pojawiają się z częstotliwością kilku notek w miesiącu.

Aktualności filtrowanie według kategorii wszystko

 Prof. Urszula Myga-Piątek otrzymała Medal im. Jerzego Kondrackiego pl wyróżnione	 FAST TRACK GRANTS 2.0 BACK2MOBILITY wyróżnione	 Kierunki studiów Geologia I Geografia w pierwszej dziesiątce Rankingu Perspektyw 2021 wyróżnione	 Stypendium w konkursie „The Laura Bassi Scholarship – Spring 2021” dla Wojciecha Rykały wyróżnione
---	---	--	---

Rycina 9.13 Aktualności i wiadomości instytutowe Wydziału Nauk Przyrodniczych (od góry Instytut Nauk o Ziemi, na dole Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej).

Pracownicy odpowiedzialni za aktualizację i treść merytoryczną stron internetowych są w stałym kontakcie z prodziekanem ds. promocji badań i umiędzynarodowienia, zespołem ds. promocji Wydziału Nauk Przyrodniczych, pracownikami dziekanatu i dyrektorami kierunków. W razie potrzeby strony internetowe są na bieżąco aktualizowane i uzupełniane.

Monitoring kompleksowości informacji o studiach oraz zgodności z potrzebami różnych grup interesariuszy (absolwentów, pracodawców) prowadzi biuro karier - <http://bk.us.edu.pl/node>.

Prowadzone są badania losów absolwentów kierunków przyrodniczych (w tym również studentów Geografii). Badanie obejmuje sytuację zawodową absolwentów Uniwersytetu Śląskiego, a w szczególności: ich status na rynku pracy, zgodność pracy z ukończonym kierunkiem studiów, ocenę zapotrzebowania na absolwentów na rynku pracy, poziom zadowolenia ze studiów i pracy. Biuro karier prowadzi profil zarówno dla studenta i absolwenta jak również dla potencjalnego pracodawcy. Student i absolwent może śledzić raporty losów zawodowych absolwentów UŚ po adresie <http://bk.us.edu.pl/badanie-losow-zawodowych-absolwentow-uniwersytetu-slaskiego>.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Sposoby sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów

Od 1 października 2019 roku (po powstaniu Wydziału Nauk Przyrodniczych z połączenia Wydziału Nauk o Ziemi i Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska), nadzór nad kierunkiem studiów geografia z upoważnienia dziekana sprawuje prodziekan ds. kształcenia i studentów Wydziału Nauk Przyrodniczych. Zgodnie z §53, ustęp 2. Statutu Uniwersytetu Śląskiego (załącznik: Kryt_10_Z_01), dziekan kierując działalnością wydziału organizuje i koordynuje działalność dydaktyczną wydziału, natomiast dyrektor kierunku studiów, zgodnie z §61, ustęp 1. organizuje kształcenie w ramach danego kierunku studiów, w tym opracowuje i przedstawia dziekanowi propozycję przydziału zajęć dydaktycznych pracownikom mającym odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie, opracowuje propozycje zmian programu studiów oraz sprawuje nadzór merytoryczny i organizacyjny nad zajęciami prowadzonymi na danym kierunku. Zgodnie z §83, ustęp 1. rada dydaktyczna kierunku studiów jest organem doradczym dyrektora kierunku studiów, natomiast zgodnie z §76, ustęp 2. komisja kształcenia jest organem doradczym rektora, senatu i rady Uniwersytetu w sprawach studenckich i w sprawach z zakresu kształcenia prowadzonego w Uniwersytecie. Z kolei zgodnie z §78 2. Wydziałowe komisje są organami doradczymi dziekanów w sprawach studenckich i z zakresu kształcenia prowadzonego na wydziałach.

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Uniwersytetu Śląskiego §32 (załącznik: Kryt_10_Z_02), prodziekanowi ds. kształcenia i studentów rektor na wniosek dziekana powierza następujące zadania, należące do właściwości dziekana w zakresie kształcenia m.in.:

- a) sprawowanie nadzoru merytorycznego nad dyrektorami kierunków studiów oraz pracownikami dziekanatu,
- b) przewodniczenie wydziałowej komisji ds. kształcenia i studentów,
- c) reprezentowanie wydziału na forum uczelnianej komisji ds. kształcenia i studentów oraz bieżące informowanie dyrektorów kierunków studiów o efektach jej prac.

Natomiast zgodnie z §35 dyrektor kierunku studiów między innymi:

- 1) przewodniczy radzie dydaktycznej kierunku studiów;
- 2) zapewnia właściwą jakość kształcenia na kierunku studiów, w szczególności poprzez realizowanie lub nadzór nad realizacją procedur wskazanych w wydziałowym systemie zapewniania jakości kształcenia pozostającym w spójności z uniwersyteckim systemem zapewniania jakości kształcenia (<https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/jakosc-ksztalcenia/system-zapewniania-jakosci-ksztalcenia/>);
- 3) inicjuje i koordynuje działania w zakresie doskonalenia programu studiów;
- 4) przedstawia dziekanowi propozycje obsady dydaktycznej i indywidualnych przydziałów zajęć dydaktycznych na kierunku studiów w danym roku akademickim;
- 5) sprawuje nadzór merytoryczny i organizacyjny nad zajęciami prowadzonymi na danym kierunku studiów.

§16 wspomnianego wyżej regulaminu precyzuje szczegółowe zadania rady dydaktycznej kierunku studiów. Wybiera ona kandydatów na dyrektorów kierunków studiów i przedstawia ich dziekanowi; wyraża opinie o wszelkich sprawach dotyczących kształcenia na kierunku studiów; opiniuje zmiany w programach studiów kierunku studiów; opiniuje propozycje warunków i trybu rekrutacji na studia, kryteriów kwalifikacji, zasad przyjmowania na I rok laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego oraz laureatów konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich, a także limity przyjęć na studia w danym roku akademickim; ponadto przede wszystkim realizuje procedury wskazane w wydziałowym systemie zapewniania jakości kształcenia lub powierzone do realizacji przez dyrektora kierunku studiów; realizuje inne zadania związane z prowadzeniem kształcenia na kierunku studiów powierzone przez dziekana lub dyrektora kierunku studiów.

Zgodnie z obowiązującym statutem Uniwersytetu Śląskiego (Załącznik: Kryt_10_Z_01), §148:

1. Rektor, kierując się strategią, podejmuje decyzje w przedmiocie utworzenia i zaprzestania prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie, profilu i w określonej formie. Decyzja o zaprzestaniu kształcenia nie może przerywać prowadzonego już cyklu kształcenia.

2. Jednostkę odpowiedzialną za organizację prowadzenia kierunku studiów wskazuje rektor.

3. Przed podjęciem decyzji, o której mowa w ust. 1, rektor może zasięgnąć opinii senatu lub rady uniwersytetu.

4. Program studiów dla określonego kierunku, poziomu i profilu ustala senat po zasięgnięciu opinii uniwersyteckiej komisji kształcenia oraz samorządu studenckiego. Senat określa również wytyczne dotyczące wymagań w zakresie tworzenia i zmiany programów studiów prowadzonych w Uniwersytecie.

Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów

W trosce o stałe podnoszenie jakości kształcenia Uniwersytet Śląski wprowadził system zapewniania jakości kształcenia. System jest zbiorem wytycznych, zasad i procedur obejmujących wszystkie aspekty procesu kształcenia. Politykę jakości kształcenia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach określa zarządzenie JM Rektora nr 145/2019. Kluczowym zadaniem wdrażanego w Uczelni SZJK jest zagwarantowanie takiej jakości oferty dydaktycznej oraz warunków studiowania, aby studenci mogli rozwijać swój potencjał i zdobywać wykształcenie na najwyższym poziomie.

System zapewnienia jakości kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Przyrodniczych określa załącznik do uchwały nr 1 w roku akademickim 2019/2020 komisji ds. kształcenia i studentów z dnia 18 listopada 2019 r. (Załącznik: Kryt_10_Z_03).

Za przygotowanie propozycji doskonalących program studiów odpowiedzialny jest właściwy DKS. Przy przygotowywaniu propozycji doskonalenia programu studiów bierze się pod uwagę w szczególności:

- informacje o zmianach w przepisach prawa, w szczególności przekazane przez władze uczelni i dział kształcenia;
- konieczność realizacji celów określonych w strategii rozwoju Uniwersytetu Śląskiego;
- informacje o losach absolwentów udostępniane przez MNiSW oraz dostępne w biurze karier;
- informacje od otoczenia społeczno-gospodarczego, w szczególności pozyskane w ramach spotkań Rady Partnerów Społeczno-Gospodarczych oraz w ramach bezpośrednich kontaktów pracowników jednostki z otoczeniem, w tym o charakterze nieformalnym;
- informacje o działaniach wiodących ośrodków krajowych i zagranicznych w zakresie kształcenia na danym kierunku studiów lub kierunkach pokrewnych, w szczególności pozyskane przez władze jednostki w ramach spotkań środowiska danego kierunku oraz przez pracowników jednostki podczas konferencji, staży i wyjazdów oraz kontaktów; nieformalnych;
- informacje o skuteczności osiągania efektów uczenia się pozyskane podczas jej monitorowania;
- informacje od nauczycieli akademickich, w szczególności przekazane podczas dorocznego spotkania poświęconego kształceniu na danym kierunku studiów;
- informacje od studentów danego kierunku studiów w szczególności przekazane podczas spotkania poświęconego kształceniu na tym kierunku studiów, oraz wyniki badania satysfakcji osób kończących studia. Podczas pandemii informacje pozyskiwano od studentów z cotygodniowych raportów składanych DKS w formie ustnej za pomocą platformy Microsoft Teams.

Propozycje doskonalenia programu studiów opiniowane są przez RDKS. Prodziekan ds. kształcenia i studentów przekazuje dziekanowi projekt zmian w procedurach systemu zapewniania jakości kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział. Jeżeli zmiana procedur wymagałaby istotnych modyfikacji w stosunku do wzoru procedur SZJK dla kierunku studiów przyjętego przez komisję ds. kształcenia i studentów, prodziekan ds. kształcenia i studentów za zgodą dziekana przedstawia stosowny wniosek na posiedzeniu komisji ds. kształcenia i studentów. Następnie propozycje doskonalenia programu studiów zaopiniowane przez RDKS przekazywane są

dziekanowi, który przedstawia je senatowi uczelni za pośrednictwem komisji ds. kształcenia i studentów.

Obecnie zadania zapewnienia wypełniania procedur wskazane w wydziałowym systemie zapewniania jakości kształcenia przejęła rada dydaktyczna kierunku studiów i dyrektor kierunku jako jej przewodniczący. Skład rady dostępny jest na stronie WNP <https://us.edu.pl/wydzial/wnp/student/kierunki-geograficzne/rada-dydaktyczna/>.

W skład rady dydaktycznej kierunku: geografia, inżynieria zagrożeń środowiskowych, turystyka wchodzi zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Śląskiego:

- 1) dyrektor kierunku studiów – jako przewodniczący;
- 2) zastępca dyrektora kierunku;
- 3) przedstawiciele pracowników badawczo-dydaktycznych wskazani przez dyrektora instytutu właściwego ze względu na dyscyplinę, z jaką powiązany jest dany kierunek studiów; liczbę takich przedstawicieli oraz dyscyplin reprezentowanych w radzie dydaktycznej określa dziekan na wniosek dyrektora kierunku;
- 4) przedstawiciele pracowników dydaktycznych, mający doświadczenie w prowadzeniu zajęć na danym kierunku – wskazani przez dyrektora kierunku;
- 5) specjalista z zakresu kształcenia nauczycieli – koordynator ds. specjalności nauczycielskiej
- 6) po jednym przedstawicielu studentów z każdego kierunku i poziomu studiów objętego działaniami rady, wskazanym przez właściwy organ samorządu studenckiego.

Sposoby i zakres bieżącego monitorowania oraz okresowego przeglądu programu studiów

Rada dydaktyczna kierunku studiów (RDKS) zgodnie z systemem zapewniania jakości kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez WNP (SZJK), monitoruje wyniki weryfikacji efektów uczenia się w oparciu o dane z systemu USOS, dokonuje analizy wyników weryfikacji efektów uczenia się (zaliczeń, egzaminów i ocen końcowych modułów), sprawdzając w szczególności czy występują sytuacje, gdy średnia ocen z danej weryfikacji efektów uczenia się dąży do wartości skrajnej (2,0 lub 5,0). Do powyższych zadań RDKS powołała kierunkowe komisje, w tym dla ocenianego kierunku geografia, odpowiedzialne za wdrażanie systemu zapewniania jakości kształcenia na kierunkach geograficznych, w skład których weszli członkowie rady dydaktycznej. Zgodnie z SZJK sprawdzane są także: proces dyplomowania (wybór seminariów, przebieg procesu dyplomowania, praca dyplomowa i jej recenzje) i praktyki zawodowe.

Monitorowane są: zapewnianie jakości kadry dydaktycznej, infrastruktura dydaktyczna i naukowa, służąca realizacji procesu kształcenia, zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne. Dyrektorzy kierunków na poziomie kierunku/ów, a prodziekani ds. kształcenia i studentów na poziomie Wydziału, przedkładają pełnomocnikowi rektora ds. jakości kształcenia, coroczne raporty jakości kształcenia, które analizowane są na każdym z poziomów tj.: kierunkowym, wydziałowym i uniwersyteckim.

RDKS podczas dorocznych spotkań ze studentami porusza kwestie sposobu wyboru seminariów/pracowni dyplomowych. Informacje o możliwych nieprawidłowościach, zgłaszanych przez studentów problemach lub sposobach udoskonalenia tego procesu przekazywane są właściwemu DKS. Weryfikacja efektów uczenia się zakładanych do realizacji w ramach seminarium dyplomowego odbywa się poprzez analizę prac dyplomowych. Corocznie do weryfikacji wybiera się co najmniej 5% prac, przy czym nie mniej niż 2 prace dyplomowe to prace powstałe w danym roku na danym kierunku. Wyboru prac dokonuje RDKS, przy zapewnieniu reprezentacji prac z wszystkich realizowanych seminariów dyplomowych. Analizy prac dyplomowych dokonują nauczyciele akademicy posiadający co najmniej stopień naukowy doktora i duże doświadczenie w zakresie prowadzenia seminariów dyplomowych i recenzowania prac dyplomowych wskazani przez dziekana na wniosek DKS. Wyniki analizy prac dyplomowych dyskutowane są na posiedzeniu rady dydaktycznej.

Analiza wyników weryfikacji efektów uczenia się

Zgodnie z Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia RDKS w oparciu o dane z systemu USOS dokonuje analizy wyników weryfikacji efektów uczenia się (zaliczeń, egzaminów i ocen końcowych modułów), sprawdzając w szczególności czy występują sytuacje, gdy średnia ocen z danej weryfikacji efektów uczenia się dąży do wartości skrajnej (2,0 lub 5,0). Dla każdego kierunku zostały utworzone modułowe efekty uczenia się. Na stronie internetowej wydziału oraz w Karcie kierunku zawarto pełne informacje dotyczące efektów uczenia się.

Członkowie Rady Dydaktycznej Kierunków Geograficznych przeprowadzili weryfikację efektów uczenia się wszystkich modułów realizowanych w roku akademickim 2020/2021 dzięki materiałom z portalu pracownika.

Analizie poddano 148 zajęć na studiach I i II stopnia. Pod uwagę wzięto wszystkie rodzaje zajęć (wykłady, ćwiczenia, laboratoria, ćwiczenia terenowe).

Średnia ocen na studiach I i II stopnia osiągnęła poziom 4,566. W przypadkach studiów licencjackich średnia wyniosła 4,53, zaś na magisterskich uzupełniających 4,64.

Udział procentowy ocen na kierunku geografia studia licencjackie i magisterskie					
2	3	3,5	4	4,5	5
1	2	5	17	23	52

Na geografii I stopnia aż 54,4% ocen to oceny bardzo dobre. Udział ocen 4,0 i 4,5 stanowi 39,3%. Z kolei przedmioty, które kończą się zaliczeniem lub egzaminem z modułu na ocenę 3,0 i 3,5 obejmują 5,5%. Oceny niedostateczne stanowią 0,8%.

Udział procentowy ocen na kierunku geografia studia licencjackie					
2	3	3,5	4	4,5	5
0.8	1.4	4.1	16.2	23.1	54.4

Analogicznie na II stopniu kierunku geografia odsetek przedmiotów kończących się średnią 5,0 wyniósł aż 62%. W przedziale 4,0-4,5 mieści się 33,1% przedmiotów. W zakresie 3,0-3,5 odnotowano 4,9% przedmiotów. Nie stwierdzono przedmiotów z oceną niedostateczną (ryc. 1).

udział procentowy ocen na kierunku geografia studia magisterskie					
2	3	3,5	4	4,5	5
0	1.3	3.6	11.7	21.4	62.0

Wysokie oceny uzyskane przez studentów mogą świadczyć o dużej pasji jaką ujawniają studenci w stosunku do wybranych kierunków. Mało liczne roczniki mogą przyczyniać się do ociągania lepszych wyników, co jest efektem pracy w niedużych grupach i bardzo dobrym dostępem do prowadzących. Stwarza to dobrą atmosferę do pogłębiania wiedzy. Oceny są bardzo zbliżone, a ich zróżnicowanie relatywnie niewielkie.

Dbałość o prawidłowe relacje na linii student-wykładowca, monitorowana jest na bieżąco przez dyrektora kierunku, poprzez stały kontakt ze starostami lat oraz przydzielonymi opiekunami roku.

Za zapewnianie właściwej jakości praktyk zawodowych odpowiedzialny jest wyznaczony przez dziekana opiekun praktyk, który dba w szczególności o to, by studenci odbywali praktyki w podmiotach umożliwiających zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych właściwych dla danego kierunku studiów. Jakość i poziom merytoryczny gwarantuje porozumienie między uczelnią a instytucją, w której są określone oczekiwane efekty uczenia się. Ponadto w porozumieniu wskazany jest tzw. opiekun merytoryczny z ramienia instytucji, z którym zarówno student jak i opiekun praktyk są w stałym kontakcie. Opiekun praktyk zobowiązany jest pozostawać w kontakcie ze studentami i gromadzić informacje o zgłaszanych przez nich problemach związanych z

odbywaniem praktyk w danym podmiocie. W sytuacji gdy z powziętych przez opiekuna informacji wynika, iż dany podmiot nie gwarantuje zadowalającego poziomu merytorycznego praktyk lub właściwej opieki nad praktykantami, opiekun praktyk winien zwrócić się do prodziekana ds. kształcenia i studentów o wstrzymanie kierowania studentów na praktyki do takiego podmiotu. Opiekun praktyk co roku zobowiązany jest przedstawić właściwemu DKS informację o odbytych przez studentów praktykach i ewentualnych problemach w realizacji praktyk. Ewaluacja indywidualnych raportów z praktyk jest podstawą do zmian w kształceniu. Szczególnie wartościowe umiejętności powinny być wzmacniane wiedzą teoretyczną.

Ankieta oceny pracy nauczyciela akademickiego

Każdego roku prowadzona jest ocena prowadzenia zajęć dydaktycznych przez osoby w nich uczestniczące za pomocą ankiety oceny pracy dydaktycznej nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Stosownie do postanowień zarządzenia Rektora UŚ nr 3 z 14 stycznia 2022 r. badania ankietowe przeprowadza się elektronicznie z wykorzystaniem kwestionariuszy ankiety w języku polskim albo w języku angielskim, w odniesieniu do wszystkich zajęć prowadzonych w Uczelni na studiach wyższych, za wyjątkiem praktyk i tutoringu (z uwagi na ich specyfikę ankieta nie jest optymalnym narzędziem badawczym w ich przypadku). Harmonogram przeprowadzania badań ankietowych ustalony przez Prorektora ds. kształcenia i studentów na wniosek Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji. Indywidualne wyniki ankiety udostępniane są, po zakończeniu sesji poprawkowej semestru, którego dotyczyły, za pośrednictwem portalu pracownika (pp.us.edu.pl):

- l) osobie prowadzącej zajęcia której dotyczyła dana ankieta;
- m) rektorowi, prorektorowi właściwemu do spraw kształcenia oraz prorektorowi właściwemu do spraw kadry akademickiej;
- n) rzecznikowi praw i wartości akademickich oraz rzecznikowi praw studenta i doktoranta;
- o) dziekanom wydziałów i prodziekanom do spraw kształcenia i studentów;
- p) dziekanom szkół doktorskich i ich prodziekanom właściwym do spraw kształcenia;
- q) dyrektorom kolegiów i ich zastępcom właściwym do spraw kształcenia oraz kierownikom innych jednostek w których zatrudnieni są nauczyciele akademicy;
- r) dyrektorom kierunków studiów i ich zastępcom;
- s) pełnomocnikowi Rektora ds. jakości kształcenia i akredytacji oraz pełnomocnikom dziekanów ds. jakości kształcenia i akredytacji;
- t) pracownikom uczelni wchodzącym z prawem głosu stanowiącego w skład Komisji do spraw kształcenia i studentów oraz Komisji do spraw kadry akademickiej Uniwersytetu;
- u) komisjom lub zespołom dokonującym oceny okresowej nauczycieli akademickich, podejmującym decyzje o zatrudnieniu pracownika, oceny wniosków o awans nauczycieli akademickich, wniosków o zmianę grupy zatrudnienia nauczycieli akademickich, podejmujących decyzje do nagród rektora, urlopie naukowym i in.;
- v) innym osobom lub organom na podstawie odrębnego upoważnienia.

Wyniki ankiety są wykorzystywane w ramach działań prowadzących do doskonalenia jakości kształcenia oraz w polityce kadrowej w Uniwersytecie, w szczególności na potrzeby przeprowadzenia oceny okresowej nauczycieli akademickich (art 128 ust. 6 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) oraz przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu pracownika, przyznaniu awansu, zmianie grupy zatrudnienia, nagrodach rektora, urlopie naukowym i in.

Równolegle realizowana jest ankieta dla osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na temat współpracy z daną grupą zajęciową, służąca pozyskaniu informacji od osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na temat współpracy z daną grupą zajęciową, które są wykorzystywane pomocniczo przy interpretacji wyników ankiety studenckiej.

W roku akademickim 2020/2021 ankieta oceny pracy nauczyciela akademickiego została przeprowadzona wśród wszystkich pracowników prowadzących zajęcia na kierunkach geograficznych na studiach licencjackich i magisterskich zgodnie z wytycznymi zawartymi w zarządzeniu nr 85 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie ankiety oceny

pracy nauczyciela akademickiego (wraz z późniejszymi zmianami wprowadzonymi przez zarządzenie Rektora nr 95/2018 z dnia 17.07.2018 r. Rektora UŚ zmieniające zarządzenie w sprawie ankiety oceny pracy nauczyciela akademickiego).

Ankietyzacja została przeprowadzona w sposób zdalny przez USOS. W trakcie obu semestrów studenci wypełnili 551 kwestionariuszy, odpowiadając na pytania dotyczące przeszło 55 zajęć dydaktycznych dla wszystkich kierunków geograficznych, co daje średnio 10 ankiet na jeden przedmiot. Niestety zdarzyły się także pojedyncze przypadki kiedy dany przedmiot został oceniony tylko przez jednego studenta.

Na kierunku geografia studia licencjackie i magisterskie przeprowadzono 27 ankiet zajęć dydaktycznych, a studenci wypełnili 189 kwestionariuszy, co daje średnio 7 kwestionariuszy na 1 oceniany przedmiot. Ankietowaniu poddano 17 wykładów, 1 ćwiczenia i 9 laboratoriów. Średnia ocen ankietowanych zajęć wyniosła 4,65. W przedziale od 4,5 do 5,0 znalazło się 20 przedmiotów. Studenci ocenili 5 przedmiotów w przedziale od 4,0 do 4,49. Dwa przedmioty uzyskały ocenę w przedziale 3,0 do 3,99.

Nauczyciele akademicy mają bezpośredni wgląd do wyników oceny danych zajęć poprzez serwis Portal Pracownika (pp.us.edu.pl). Mogą również zapoznać się z komentarzami studentów, które niosą dodatkową i często szczegółową informację na temat sposobu prowadzenia zajęć, są też miejscem podnoszenia ważnych kwestii, które często nie są możliwe do przekazania w sposób inny niż anonimowy.

Hospitacje

Procedury hospitacji doskonalące warsztat dydaktyczny zostały przedstawione w SZJK. Dyrektor kierunku zarządza przeprowadzenie hospitacji kontrolujących warsztat dydaktyczny danej osoby prowadzącej zajęcia dydaktyczne w szczególności: a) gdy dany nauczyciel akademicki został po raz pierwszy zatrudniony na wydziale na umowie o pracę i nie podlegał jeszcze ocenie okresowej; Od przeprowadzania hospitacji można odstąpić, jeżeli dany nauczyciel akademicki posiada duże doświadczenie w prowadzeniu pracy dydaktycznej; b) gdy dany nauczyciel akademicki został podczas oceny okresowej oceniony „negatywnie” z powodu niewłaściwego wywiązywania się z realizacji obowiązków dydaktycznych lub organ dokonujący oceny sformułował takie zalecenie w przypadku danego nauczyciela akademickiego; c) gdy osoba ta otrzymała istotnie niższej od średniej wydziału wyniki w ankiecie oceny pracy nauczyciela akademickiego. Podczas hospitacji sprawdzano w szczególności: formy realizacji zajęć, zgodność tematyki zajęć z sylabusem przedmiotu, przygotowanie prowadzącego do zajęć, poprawność doboru metod i materiałów dydaktycznych. Przeprowadzona analiza protokołów wskazuje na zaangażowanie doktorantów i nauczycieli akademickich w proces kształcenia i nie wykazuje uchybień dotyczących formy, tematyki, przygotowania, a także doboru metod i materiałów dydaktycznych.

W roku akademickim 2020/2021 hospitacji zajęć podlegało 2 nauczycieli akademickich. Hospitacje polegały na uczestnictwie w zajęciach w trybie on-line, poprzez dołączenie się do zajęć osoby wizytującej. Zapytano prowadzącego o rodzaj zajęć, nazwę przedmiotu i temat który przypada na konkretne zajęcia. Sprawdzono zgodność tematyki zajęć z sylabusem przedmiotu. Ponadto poproszono o podanie kierunku i grupy z którą prowadzący ma zajęcia. Stwierdzono że prowadzący znali wszystkie te informacje. Obserwacja zajęć dowiodła, że prowadzący poruszali zagadnienia zgodne z podanym tematem. Wykorzystywano do tego prezentację multimedialną. Poprawnie dokonano wyboru metod dydaktycznych i właściwie dobrano materiał. Nauczyciele akademicy sprawnie korzystali z opcji jakie stwarza oprogramowanie Microsoft Teams. Przebieg zajęć oceniono pozytywnie.

Zakres form udziału i wpływu interesariuszy wewnętrznych, na doskonalenie i realizację programu studiów

W systematycznej ocenie programu studiów oraz jego doskonaleniu na kierunku geografia stały udział biorą zarówno interesariusze wewnętrzni jak i zewnętrzni. Wśród interesariuszy wewnętrznych, studenci i kadra prowadząca zajęcia bierze udział w systematycznej ocenie poprzez

audyt ankietowy. Zgłaszane są informacje o możliwych nieprawidłowościach, problemach lub sposobach udoskonalenia studiów, które omawiane są podczas systematycznych spotkań rady dydaktycznej lub przekazywane bezpośrednio dyrektorowi kierunku.

Współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie kształcenia prowadzi się przede wszystkim w ramach szerszej współpracy realizowanej przez wydział. Do 30 września 2019 roku funkcjonowały rady programowe kierunków studiów wyższych i studiów doktoranckich, prowadzonych przez Wydział Nauk o Ziemi UŚ. Na corocznych spotkaniach rady dyskutowano nad bieżącą realizacją efektów uczenia się na kierunku geografia oraz możliwościami polepszenia jakości kształcenia poprzez różnorodne propozycje zmian programowych, uwzględniających aktualne potrzeby rynku pracy, śledząc równocześnie losy absolwentów. W grudniu 2019 roku powołano po utworzeniu Wydziału Nauk Przyrodniczych zgodnie z wymogami systemu zapewniania jakości kształcenia (załącznik: Kryt_10_Z_03) radę partnerów społeczno-gospodarczych, gdzie zwiększono liczbę pracodawców m.in. o interesariuszy związanych poprzednio z radami programowymi kierunków. Podczas spotkań, co najmniej raz w roku właściwy DKS porusza kwestie istotne dla prowadzonej dydaktyki. DKS sporządza notatkę ze spotkania zawierającą najważniejsze wnioski, które mogą zostać wykorzystane do doskonalenia programu studiów kierunku i przekazuje ją dziekanowi i pozostałym członkom RDKS. Współpraca z szeroką i różnorodną grupą interesariuszy zewnętrznych daje możliwość ciągłego monitorowania potrzeb potencjalnych pracodawców i pozwala dostosowywać treści kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy.

W okresie pandemii kontakty z interesariuszami odbywały się w formie zdalnej na platformie Microsoft Teams. W 2021 roku spotkania z radą partnerów społeczno-gospodarczych odbyły się w lipcu i listopadzie. Sugestie rady brane są pod uwagę podczas modernizacji programu studiów. Natomiast raport z badania ankietowego 2018/2019 o losach zawodowych absolwentów Uniwersytetu Śląskiego rekomenduje modyfikację programu studiów.

Informacja uzupełniająca o sposobie funkcjonowania Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na UŚ – w załącznikach umieszczamy dwa dokumenty:

- 1) wykres zależności osób i instytucji odpowiadających za jakość kształcenia (Kryt_10_Z_06),
- 2) wypis uregulowań i rozwiązań w zakresie jakości kształcenia na UŚ (Kryt_10_Z_07).

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	Mocne strony 1. Kadra naukowo-dydaktyczna o wysokim potencjale naukowym i szerokim spektrum aktywności badawczej w ramach dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych (nauki o Ziemi i środowisku), w tym wysoki odsetek doświadczonych pracowników ze stopniem naukowym doktora, doktora habilitowanego i profesora. 2. Monitoring procesu kształcenia i doskonalenie programu w odpowiedzi na postulaty studentów, zmieniające się potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego oraz Strategię Uniwersytetu. 3. Dobra baza lokalowa oraz zasoby sprzętowe i aparaturowe, umożliwiające efektywne kształcenie studentów w małych grupach (nowoczesne laboratoria i pracownie komputerowe). 4. Liczne ćwiczenia terenowe i praktyki zawodowe, pozwalające studentom na nabycie praktycznej wiedzy i umiejętności w zakresie przedmiotów kierunkowych. 5. Możliwość indywidualizacji toku studiów oraz szeroka oferta nakierowana na pobudzenie indywidualnych aktywności studentów, w tym możliwość działalności w licznych organizacjach studenckich, wzięcia udziału w krajowych i zagranicznych wyjazdach stypendialnych, kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe, imprezach popularyzujących naukę.	Słabe strony 1. Zmniejszająca się liczba studentów i wiążące się z tym ograniczenia oferty dydaktycznej w ramach specjalizacji na studiach II stopnia. 2. Niskie kryteria rekrutacyjne, skutkujące naborem absolwentów szkół średnich o zróżnicowanym poziomie wiedzy w zakresie nauk przyrodniczych, a generujące problem „zajęć wyrównawczych” w pierwszych semestrach studiów. 3. Obawy kadry w zakresie niektórych zmian w programach studiów. 4. Relatywny wzrost roli pozadydaktycznych obowiązków pracowników naukowo-dydaktycznych, który może negatywnie rzutować na stopień zaangażowania nauczycieli akademickich w proces kształcenia. 5. Stosunkowo wolne przyzwyczajanie się wykładowców do sposobu wprowadzania i udostępniania z wyprzedzeniem sylabusów.
Czynniki zewnętrzne	Szanse 1. Społeczny wzrost zainteresowania problematyką środowiskową w kontekście zagrożeń związanych z globalnymi zmianami klimatycznymi. 2. Położenie w gęsto zaludnionej Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii stanowiącej naturalne zaplecze naboru kandydatów, jak i pojemny rynek pracy. 3. Sformalizowanie i rozwój współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. 4. Udział studentów w projektach naukowych i edukacyjnych finansowanych ze źródeł krajowych i zagranicznych. 5. Promocja kierunku poprzez reklamę, wykorzystanie sieci społecznościowych oraz współpracę ze szkołami podstawowymi i średnimi w regionie. 6. Współpraca z ośrodkami akademickimi w kraju i na świecie na polu naukowym, dydaktycznym i wymiany doświadczeń.	Zagrożenia 1. Niż demograficzny skutkujący malejącą liczbą studentów. 2. Duża konkurencja wśród uczelni oferujących studia na kierunku geografia (14 uczelni publicznych), w tym w stosunkowo nieodległych ośrodkach (Kraków, Kielce i Wrocław). 3. Ograniczona pojemność rynku pracy dla absolwentów szukających zatrudnienia w zgodzie ze specjalistycznym profilem wykształcenia. 4. Niestabilne otoczenie prawno-finansowe działalności szkolnictwa wyższego w Polsce. 5. Obniżający się społeczny prestiż osiągnięcia wyższego wykształcenia.

(Pieczęć uczelni)

PROREKTOR
ds. Kształcenia i Studentów

K. Tynda

dr Katarzyna Tynda, prof. UŚ

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

(podpis Rektora)

UNIwersytet Śląski
ul. Bankowa Nr 12
40-007 KATOWICE
tel. 32 359-24-00, 32 359-19-56

....., dnia
(miejscowość)

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku³

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat 2018/19	Bieżący rok akademicki 2021/22
I stopnia	I	43	52
	II	32	28
	III	31	19
Razem:		106	99
II stopnia	I	38	37
	II	32	26
Razem:		70	63

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	2018/2019	50	30
	2019/2020	52	26
	2020/2021	43	19
	2021/2022	48	13 do teraz
Razem:		193	
II stopnia	2018/2019	44	24
	2019/2020	34	30
	2020/2021	27	20
	2021/2022	29	9 do teraz
Razem:		134	

³ Należy podać liczbę studentów ocenianego kierunku, z podziałem na poziomy, lata i formy studiów (z uwzględnieniem tylko tych poziomów i form studiów, które są prowadzone na ocenianym kierunku).

Tabela 3.1. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.)⁴

Nazwa wskaźnika GEOGRAFIA STUDIA I STOPNIA	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	6 semestrów / 180 punktów
Łączna liczba godzin zajęć	2723
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	geografia: 177, nauczycielska: nauczyciel przyrody i geografii: 199
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	144
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	5
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	Geografia 61
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	4
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	120
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	2x30
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1./
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	2./

⁴ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Tabela 4.2. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.)⁵

Nazwa wskaźnika GEOGRAFIA STUDIA II STOPNIA	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	4 semestry /120 punktów
Łączna liczba godzin zajęć	1000
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji: 100, Geographic Information Systems: 81, eksploracja obszarów polarnych i górskich: 100, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 100, hydrologia i gospodarka wodna: 100, klimatologia: 100, monitoring zmian krajobrazu: 100, nauczycielska: 100, rekonstrukcja środowiska geograficznego: 100
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji: 87, Geographic Information Systems: 92, eksploracja obszarów polarnych i górskich: 87, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 87, hydrologia i gospodarka wodna: 87, klimatologia: 87, monitoring zmian krajobrazu: 87, nauczycielska: 87, rekonstrukcja środowiska geograficznego: 87
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin	5

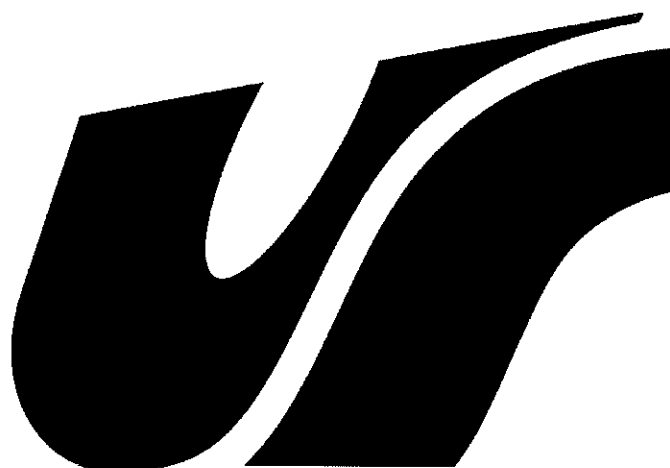
⁵ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	GIS, teledetekcja, zastosowania geodezji: 65%, Geographic Information Systems: 65%, eksploracja obszarów polarnych i górskich: 65%, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 65%, hydrologia i gospodarka wodna: 65%, klimatologia: 65%, monitoring zmian krajobrazu: 65%, nauczycielska: 65%, rekonstrukcja środowiska geograficznego: 65%
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	Nauczycielska - 3
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	Nauczycielska - 30
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1./
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	2./

Tabela 4 w załączniku

UNIwersytet Śląski
w Katowicach

UNIwersytet Śląski
w Katowicach